KAREL ČAPEK

KRAKATIT

EDITURA TINERETULUI

KAREL ČAPEK

krakatit

virtual-project.eu
== aladrian ==

Traducere şi cuvânt înainte de Jean Grosu
Desenul copertei: G. Marinescu

KAREL ČAPEK
Krakatit
Československy spisovatel 1958

Editura Tineretului
1967

Cuvânt înainte

Karel Čapek s-a născut la 9 ianuarie 1H90, la Male Svatoňovice, ca fiu al unui medic de ţară. Copilăria şi-a petrecut-o la poalele munţilor Krkonoše, în satul Upice, ale cărui nostalgii avea să le păstreze întreaga viaţă. Peregrinează apoi, urmându-şi tatăl, la Hradec Kralové, Brno şi Praga, unde-şi termină gimnaziul în 1907, după care se înscrie la facultate, devenind la absolvire doctor în filozofie. Bibliotecar, un timp, la biblioteca Academiei din Praga, lucrează apoi între 1917 şi 1920 în redacţia ziarului Narodni Listy, timp de doi ani e coredactor şef al revistei Nebojsa (Nu te teme), iar în 1921 intră în redacţia ziarului Lidové Noviny, pe care n-o mai părăseşte până la moarte (1938); o moarte timpurie, neaşteptată, survenită la numai un an de la aceea a preşedintelui primei Republici Cehoslovace, Thomaš G. Masaryk, cu care fusese bun prieten şi pe care îl evocă în volumele sale, „Convorbiri cu T. G. Masaryk” (1928-1935); *dar o moarte explicabilă prin violenţa evenimentelor tragice pe care le trăia poporul cehoslovac, evenimente pe care el le prevăzuse, împotriva cărora avertizase, dar cărora nu le mai putea supravieţui*.

Încă din copilărie climatul în care a trăit Čapek trebuie să fi fost propice marilor dezvoltări. Iosef, fratele lui, mort într-un lagăr de exterminare nazist, cu care a colaborat îndeaproape şi de care l-a legat o prietenie strânsă întreaga viaţă, era pictor şi scriitor. Helena, sora lui, a ajuns scriitoare. Călătoriile de studii, întreprinse încă din prima tinereţe în Germania şi Franţa, îi vor fi lărgit fără îndoială şi

ele acel orizont spre care începuse încă din gimnaziu şi apoi ca student, primele dibuiri urmate de primele apariţii în reviste, adunate apoi împreună cu fratele său, în volumele „Adâncimi strălucitoare” (1920) *şi* „Grădina uriaşului” (1918), *după ce între timp publicase singur* „Chin dumnezeiesc” (1917) *şi* „Schiţe penibile” (1917) *cărora li se mai adaugă, în acelaşi an*, „Pragmatismul sau filozofia vieţii practice”. *Acest ultim titlu e important pentru că el denotă o preocupare, o permanenţă, pentru multă vreme de aci înainte, o filozofie personală influenţată de pragmatismul lui William James, care nu avea să fie revizuită decât în ultima etapă a vieţii.*

Format în perioada ce premerge primului război mondial, cu tot cortegiul ei de agnosticisme şi nationalisme, Čapek ancorează în pragmatism şi relativism nu numai dintr-un caracteristic spirit neconformist. ci şi din convingerea sinceră că singura valoare pozitivă a vieţii e cotidianul şi omul obişnuit Spirit analitic, multilateral interesat de obiectul studiului său, el se plasează cu răbdare în unghiuri şi lumini diferite, pentru a-şi confrunta investigaţiile şi a înfăţişa apoi un tablou poliedric al lumii. Metoda, fructuoasă pe plan literar, dar şi pe planul artelor plastice, de care se ocupă intens un timp, îi îngăduie să se rupă şi să provoace ruperea noii generaţii de scriitori cehi de vechea literatură pesimistă, disperată sau nihilistă a perioadei antebelice, de decadentismul ei simbolist, pentru a afirma, în limitele unui scepticism binevoitor, un larg şi surâzător umanism, aplecat cu precădere asupra oamenilor şi lucrurilor mărunte, veritabile valori ale unei vieţi cu viitorul incert.

În acest climat, Čapek este unul dintre iniţiatorii

Almanahului 1914, *prima declaraţie-program a grupului „Modern”, căruia îi era afiliat şi care împărtăşea aceste concepţii.*

Scrierile lui Karel Čapek, în această primă perioadă, sunt impresionante prin zbuciumul sufletesc, prin neliniştile căutărilor celui ce descoperă omul mărunt şi începe să descifreze realitatea, închegând primele pagini critice, de o vehemenţă neaşteptată, e drept, dar limitată, irosită în concluziile unei totale neîncrederi în putinţa omului de a aduce vreo rezolvare marilor probleme umane. Adevărul însuşi fiind relativ, relative sunt şi soluţiile. De aici, acea concepţie a unei civilizaţii maligne, a civilizaţiei letale a omului, destinat să sucombe prin propriile lui realizări. De aci teama de viitor, viitor compromis de o civilizaţie dezlănţuită; de aci întoarcerea înapoi a privirilor spre acea ţară a făgăduinţei, pe care o ascund bucuriile simple şi tihnite ale unei vieţi patriarhale.

În 1920 se publică şi se reprezintă piesa „R.U.R.”, dramă utopică şi colectivă în trei acte şi un prolog”. *Piesa, după a cărei reprezentare Čapek devine secretar literar al teatrului de la Vinohrady, unde între 1921-1923 funcţionează şi ca regizor, îi asigură autorului celebritatea mondială şi introduce în limbajul modern un cuvânt nou*: robotul (*de la* robota, *în cehă: muncă*). *Un savant, simbolic numit Raţiune, descoperă secretul fabricării roboţilor vii, în carne şi oase, lumea capitalistă îi fructifică, iar roboţii, într-o anumită fază a evoluţiei lor cantitative, declanşează o catastrofă mondială. Viitorul apare în culorile cele mai sumbre. Maşina este, fără îndoială, destinată să nimicească omul. Lucru în esenţă adevărat atâta vreme cât această civilizaţie se confundă cu lumea capitalistă, dar categoric*

conservator prin generalizare. Čapek va rămâne multă vreme prada acestei confuzii. Critica este însă impetuoasă, impresionantă, ironia aminteşte de filmul „Timpuri Noi*” al lui Charles Chaplin, fantasticul îmbracă realităţile tragicomice ale marii industrii bazată pe exploatare. Şi, în ultimă analiză, scriitorul îşi afirmă totuşi, în limite încă sentimentale, încrederea în forţa regeneratoare a omului înnobilat de iubire în triumful final al raţiunii şi al vieţii pe pământ*: „Şi se vor dărâma maşini şi case, se vor nărui sisteme sociale, numele faimoase ale mai marilor acestei lumi vor pica la pământ, ca frunzele moarte, numai tu, iubire, vei înflori mai departe pe ruine şi vei încredinţa vântului seminţele vieţii”. *Iată cuvintele ce reprezintă chintesenţa ideologică a acestei opere ştiinţifico fantastice prin care dramaturgia cehă s-a afirmat pentru prima oară pe plan universal.*

Preocuparea pentru viitorul omenirii revine şi în piesa „Din viaţa insectelor” (1921), *în* „Cazul Makropulos” (1922), *pledoarie împotriva nemuririi, total inutilă din moment ce viaţa e mereu aceeaşi sau în* „Fabrica de absolut” (1922), *de asemeni de reputaţie universală, una din cele mai izbutite lucrări ştiinţifico-fantastice din literatura mondiala. Inginerul Marek izbuteşte să realizeze un carburator de combustie totală: atât de totală încât eliberează şi absolutul statornicit de panteism în toate formele existente ale materiei. Bineînţeles, intrat în sfera lumii capitaliste, carburatorul începe să fie produs în serie şi tot în serie se eliberează şi absolutul pe întreg mapamondul, de unde o adevărată furie religioasă, o veritabilă avalanşă de produse, nimănui necesare, şi o serie de alte mii de neajunsuri ce sfârşesc cu un fel de conflagraţie mondială. Atmosfera*

sugerează, cu previziuni uimitoare, realităţile afirmării fasciste în Europa. Autorul protestează împotriva războiului, împotriva acelei catastrofe care în paginile cărţii lasă puţini urmaşi; dar soluţia, aceea a încrederii în om, este mai degrabă sentimentală.

Literatura memorialistică (Italia 1923, Anglia 1924, Spania 1930, Olanda 1932 şi ţările Nordului 1936) *poate fi închipuită sub forma unei serii de pauze în încărcatul program de ani al lui Capek: observaţiile sunt însă pregnante, incizate în forme de neuitat*.

Importantă în totalitatea operei lui Čapek este însă trilogia romanelor: „Hordubal” (1933), „Meteor” (1934) şi „Viaţă obişnuită” (1934), *dintre care cel mai valoros ni se pare* „Hordubal”, *savantă analiză psihologică a strivirii încete a unui om mărunt*.

În fond şi această trilogie proclamă aceeaşi dragoste de om, caracteristică întregii mie opere, şi aceasta pentru simplul motiv că - aşa cum notează prozatorul şi dramaturgul ceh Ivan Klima - năzuinţele lui Čapek spre o lume armonioasă şi fără contradicţii, spre înţelegere reciprocă şi soluţionarea paşnică a tuturor marilor contradicţii şi probleme ale epocii a fost, în timpul vieţii sale, o dorinţă tragică şi irealizabilă. Aceasta cu atât mai mult, cu cât criza contemporaneităţii nu însemna pentru el numai o criză economică, ci şi una intelectuală, o criză a relaţiilor umane în raport cu aceea a relaţiilor sociale. Maturitatea atinsă de scriitor în aceste volume, chiar dacă a dus la rezultate inegale, prefigurează însă marile lui hotărâri personale din ultima etapă a vieţii.

În lumina acestor scrieri, şi mai ales a celor din ultimii ani (când nostalgia patriarhalismului, caracteristică primei

perioade, a fost înlocuită de îndemnul deschis la luptă activă), nu-i greu de presupus locul pe care Čapek îl ocupă în literatura cehoslovacă şi europeană dintre cele două războaie mondiale. Ca unul dintre cei mai populari autori ai primei Republici Cehoslovace, el a adus o contribuţie importantă la crearea culturii noului stat; evident, această contribuţie, care avea să-l urce la un moment dat pe podiumul de scriitor oficial al republicii, nu-l putea sustrage inevitabilelor contradicţii semnalate până acum. Opera rămâne totuşi pozitivă în intenţiile ei, umanismul ce o caracterizează împrăştie lumini ce ajung la distanţe mari, ca şi renumele autorului. De altfel, opera lui Čapek presupune o evoluţie continuă şi ultimele lui realizări îl transformă într-unul dintre cei mai de seamă reprezentanţi ai literaturii progresiste cehoslovace. Dar ceea ce surprinde, poate, cel mai mult în gândirea acestui scriitor animat de o nesfârșită dragoste pentru om, nu sunt acele concluzii finale la care trebuia în mod fatal să ajungă, ci o nemaipomenită putere de anticipare. „R.U.R.”, „Fabrica de absolut”, „Krakatit” *sau* „Războiul salamandrelor” *cuprind pagini ce prefigurează, cu zeci de ani înainte, nu numai realităţile pe care le-am trăit ieri, ci şi pe cele de azi*.

Este neîndoios că primele confirmări aduse de zguduirea nazistă propriilor lui anticipări nu aveau să rămână fără urmări în mintea şi în inima scriitorului.

În ultimii ani ai vieţii, Čapek avea să tragă acele ultime consecinţe ale propriei lui clarviziuni, ale bătăliilor cu sine însuşi, ce-l duseseră până acum la un fel de „înapoi la natură”, la acea călduţă dizolvare a spaimei faţă de viitorul umanităţii în soluţia unei bune înţelegeri şi iubiri generale, în ridicarea faptului mărunt pe planul unor valori supreme.

Dacă până acum putuse încă acorda credit unei posibile eficacităţi a democraţiei burgheze, dacă violenţa în slujba umanităţii i se putea părea încă absurdă şi în toate cazurile neavenită, zguduirile din Germania lui Hitler, zguduiri presimţite încă în „R.U.R.” *şi* „Fabrica de absolut”, *aveau să-i violenteze conştiinţa şi să-i exacerbeze luciditatea. În felul lui, cu mijloacele lui, folosind o parabolă curăţată de ramuri vitrege, Čapek trage un prim şi tragic semnal de alarmă*: „Războiul salamandrelor” (1936), *utopie fantastico-ştiinţifică îmbrăcând de fapt unul din cele mai virulente pamflete sociale scrise vreodată, şi aceasta într-o vreme când mulţi oameni se încăpăţânau încă să creadă că nu e cu putinţă să existe, în plin secol al douăzecilea, o ideologie capabilă să afirme prioritatea instinctului şi a forţei brutale*.

Descoperite de un oarecare căpitan de cursă lungă, Van Toch, intrate în circuitul naţional şi internaţional al societăţii capitaliste, salamandrele lui Čapek dezlănţuie o catastrofă mondială şi, în ultimă analiză, sugerează atmosfera apocaliptică a unei Europe în fermentaţie fascistă. Scris cu vervă de zile mari, romanul foloseşte toată gama mijloacelor scriitoriceşti, de la ironic până la incisivitate, înfăţişând. un tablou în care sunt prefigurate până şi conferinţa de la München sau lagărele morţii de la Dachau şi Auschwitz. Şi totuşi, Războiul salamandrelor” *era numai un semnal de alarmă. E drept, un semnal ce demască într-un chip zdrobitor natura antiumană a imperialismului şi a monstruozităţii fasciste căreia i-a dat naştere - dar care se opreşte aici. În acelaşi an, Čapek scrie însă* „Molima albă” *şi, înfăţişând de data aceasta imaginea alegorică a unei Europe devastate de nazism, aluziile la Hitler sunt evidente. Iar în piesa* „Mania”, *scrisă cu un an mai târziu, urmează*

îndemnul: „puneţi mâna pe arme”. „Echipa întâia” (1937), *dominată de spiritul de solidaritate a muncitorilor uniţi în lupta împotriva forţelor răului, continuă ideea, reluată de altfel, sub altă formă şi pe un alt plan, în ultimul roman al lui Čapek, din păcate neterminat*, „Viaţa şi opera compozitorului Foltyn” (1939), *care pune problema răspunderii morale a artistului, folosind vechea şi predilecta metodă a surprinderii materialului din mai multe unghiuri, fără a mai ajunge însă la concluzii relativiste, ci, dimpotrivă, la concluzia fermităţii de granit a gândirii.*

În contextul operei lui Čapek, „Krakatit” (1924) *aduce, întrucâtva, o notă aparte. Fantasticul îşi impune şi aci punctele de plecare ca în* „R.U.R.”, „Fabrica de absolut” *şi* „Războiul salamandrelor”, *analiza psihologică a eroului prevesteşte o alta, mult mai adânci, pe care avea s-o întreprindă în* „Hordubal”, *iar exerciţiile poliţiste, aplicate în acţiunea acestui roman, vor fi reluate şi amplificate nu peste mulţi ani în* „Povestirile dintr-un buzunar” *şi* „Povestirile din celălalt buzunar” (1929). *Şi aici, ca în* „R.U.R.”, „Fabrica de absolut” *şi* „Războiul salamandrelor”, *gândirea savantă a unui om sau numai intuiţia lui practică produce o descoperire uluitoare, ale cărei consecinţe posibile afectează soarta întregii lumi. Şi aici, în sfârşit, soarta acestei lumi ni se înfăţişează cutremurată de nelinişti, cu orizontul întunecat de certe sau posibile catastrofe; soluţiile rămân suspendate, idealurile se repliază înfricoşate, proiectându-se în sens invers, înapoi, spre cuminţeniile unei vieţi patriarhale; e aceeaşi revenire la sursă, atât de mult cultivată de Čapek în îndelungii săi ani de dibuiri şi căutări, de deznădejdi şi speranţe, de înţelegere zguduitoare a unei vremi, dar de o nu mai puţin*

dramatică plafonare a concluziilor ei fireşti; suntem încă departe de radicalizarea gândirii acestei surprinzătoare conştiinţe de scriitor care s-a priceput, descifrând prezentul ca puţini alţii, să aştearnă o impresionant de exactă cronică a viitorului, fără a izbuti să-i dea decât în cele din urmă sensul vital, în „Molima albă” *şi* „Mama”.

Şi totuşi, „Krakatit” *aduce o notă aparte. Ameninţarea izvorâtă din descoperirea uluitorului exploziv al inginerului Prokop pluteşte ca un nor greu peste viaţa umanităţii, împrăştie prevestiri de taifun, dar taifunul nu se dezlănţuie ca roboţii savantului Raţiune, ca separatorii de absolut ai inginerului Marek sau chiar ca salamandrele căpitanului Van Toch; catastrofele rămân potenţiale, se consumă prin ele însele. Ucenicul vrăjitor, care dezlănţuie elementele şi mătură suprafaţa pământului în* „R.U.R.”, „Fabrica de absolut” *şi* „Războiul salamandrelor” joacă în „Krakatit” *un rol de mâna a şaptea. Unic deţinător al secretului propriei sale descoperiri, eroul nu-l va divulga niciodată, mai mult, îl ucide în el, pentru a feri de ucidere milioane de vieţi: îl uită. Prokop refuză şi îşi refuză tot ce i-ar putea periclita această supremă negare a unei ştiinţe aservită exploatării şi militarismului, a reversului destructiv al ştiinţei*. „Gândeşte-te, om de nimic”, *îi spune Prokop femeii pe care totuşi o iubeşte*, „că ai vrut să asasinezi mii şi mii de oameni, că ai ajutat să fie măturate de pe suprafaţa pământului oraşe întregi, iar lumea noastră, da, a noastră, nu a voastră, lumea noastră, a oamenilor, să fie distrusă! Da, distrusă, asasinată, pulverizată. De ce ai făcut asta? De ce?” *Abstracţie făcând de o psihologie contorsionată şi de un caracter colţuros, genial şi obscur, suav şi brutal - abstracţie făcând de toate acestea sau, poate, tocmai din*

pricina lor, Prokop se avântă în luptă, cu o singură armă - încăpăţânarea, cu o singură voinţă - a nu ceda, şi cu un singur ideal - dragostea pentru umanitate, căreia îi jertfeşte, cum se pricepe el, propria lui dragoste. Chinuit de disperare şi îndoieli, pradă propriilor lui slăbiciuni omeneşti, la un pas de slăbiciunea supremă, de renunţare, rămâne totuşi de neclintit şi, în cele din urmă, culege triumful. E o izbândă dobândită cu mijloace pasive, suntem încă departe de „Mama” *care-i întinde arma, cu propria ei mână, ultimului fiu, dar e o victorie a omului, o victorie a principiilor umanităţii asupra unei întocmiri sociale ce nu are nimic comun cu umanitatea, o victorie a ştiinţei care-şi afirmă răspunderea faţă de om. Imaginând, în 1924, pe Prokop, Čapek îl plasează în aceeaşi cumplită dilemă, în aceeaşi cumplită dramă generată de implacabilul simţ de răspundere faţă de umanitate ce trebuie să-l caracterizeze pe savantul zilelor noastre - în care îl plasează Dürrenmatt, în* „Fizicienii”, *pe Moebius. Însă în timp ce Dürrenmatt îşi proiectează eroul, în deceniul nostru, pe decorul unei experienţe trăite, experienţa bombelor atomice şi cu hidrogen, Čapek îşi aruncă privirile înainte cu mai bine de două decenii, intuind, încă de pe atunci, ceea ce avea să afirme mult mai târziu, într-un admirabil simbol al condiţiilor şi răspunderilor omului de ştiinţă contemporan Robert Jungk: că anume, dacă Shakespeare l-ar fi scris pe Hamlet în zilele noastre, nu l-ar fi făcut pe eroul său prinţ, ci, fără îndoială, fizician nuclear. Sau, adăugăm noi, chimist, aşa cum era inginerul Prokop. Oricât de tragică ar fi această dilemă, ea nu e însă fără ieşire*. „La ce-i nevoie de o explozie atât de mare?”, *îl întreabă pe Prokop în ultimele pagini din* „Krakatit” *un bătrân întâlnit întâmplător*. „Mai

faci rău cuiva... Mai bine caută, poate găseşti ceva... ei... cum să spun, un fel de pf pf pf...; ceva care să nu facă decât puf, puf... şi să pună în mişcare ceva, ca oamenii să poată lucra mai bine şi mai lesne. Mă înţelegi?” *În zilele noastre, pe care Čapek le anticipează cu atâta luciditate, ideea aceasta s-ar putea traduce prin folosirea paşnică a energiei atomice. Sunt astfel uşor de recunoscut, sau de reconstituit, în paginile acestui roman, realităţi ce aveau să fermenteze toată zbuciumata istorie contemporană a continentului şi a lumii, de la ascensiunea fascismului până la Hiroşima şi până în zilele noastre. În urmă cu patru decenii, Čapek anticipa: şi anticipa de o manieră tulburătoare, şi în numele unui umanism care, dacă era abstract şi utopic în timpul primelor mari elanuri, devine, în cele din urmă, umanismul activ al gânditorului care înţelege că o umanitate trebuie nu numai proclamată, ci şi apărată, nu numai definită, ci şi impusă. În sensul acesta, Karel Čapek rămâne una dintre figurile cele mai remarcabile ale epocii sale*.

JEAN GROSU

I

O dată cu înserarea, ceaţa zilei mohorâte deveni mai densă. Aveai impresia că te strecori printr-o substanţă rară, jilavă, care se închide în urma ta odată pentru totdeauna. Ai vrea să te vezi acasă. Acasă, lângă lampa de pe masa ta de lucru, în cutia celor patru pereţi. Nicicând nu te-ai simţit atât de singur şi părăsit.

Prokop îşi croieşte drum de-a lungul cheiului. Îl ia cu frig şi fruntea lui e brobonită de sudoarea slăbiciunii; ar vrea să se aşeze pe una din băncile umede, dar se teme de gardieni. Are senzaţia că se clatină; da, în dreptul morilor din Oraşul vechi, cineva l-a ocolit de departe, ferindu-se de el ca de un beţiv. Acum, se străduieşte din răsputeri să păşească drept. Iată, din direcţia opusă vine spre el un individ cu pălăria trasă pe ochi, cu gulerul paltonului ridicat. Prokop strânge din dinţi, se încruntă şi îşi încordează toţi muşchii ca să-şi impună o ţinută ireproşabilă. Dar, ajuns în dreptul trecătorului, mintea i se întunecă şi, pe neaşteptate, lumea toată începe să se învârte cu el; deodată, vede de aproape, de foarte aproape, o pereche de ochi pătrunzători aţintiţi asupra lui şi, în aceeaşi clipă. Prokop se izbeşte de umărul unui necunoscut, rosteşte, mecanic, ceva ce aduce a „scuzaţi, vă rog”, apoi se îndepărtează cu o demnitate crispată. După câţiva paşi se opreşte şi se uită înapoi; omul stă pe loc şi priveşte fix în urma lui.

Prokop se întoarce şi porneşte mai grăbit, dar nu se poate stăpâni şi din nou întoarce capul şi se uită înapoi, omul stă mereu pe loc şi priveşte în urma lui, ba, până la

urmă, de atâta concentrare, şi-a scos capul din guler, lungindu-şi gâtul ca o broască ţestoasă. „N-are decât să se uite cât o vrea”, îşi spune Prokop neliniştit, „eu unul nu mai întorc capul”. Şi merge, cum poate mai bine; deodată, aude în urma lui zgomot de paşi. Individul cu gulerul ridicat îl urmăreşte. Se pare că aleargă. Şi, cuprins de o spaimă cumplită, Prokop o ia la fugă.

Dar iată că lumea începe iar să se învârtă cu el.

Răsuflând din greu şi clănţănind din dinţi se sprijini de un copac şi închise ochii. Se simţea nespus de rău, îi era teamă că se prăbuşeşte, că-i plesneşte inima şi sângele îi va ţâşni pe gură. Când deschise ochii, îl văzu foarte aproape de el pe tipul cu gulerul ridicat.

— Nu sunteţi, cumva, inginerul Prokop? îl întrebă acesta, pare-se pentru a nu ştiu câta oară.

— Eu... eu... n-am fost acolo, bâigui Prokop, încercând să ascundă ceva.

— Unde? îl întrebă omul.

— Acolo, rosti Prokop şi arătă cu capul undeva în direcţia Strahovului. Ce vreţi de la mine?

— Ce-i cu tine, nu mă cunoşti? Eu sunt Tomeš[1]. Tomeš de la Politehnică. Nu-ţi aminteşti?

— Tomeš, repetă Prokop fără să se sinchisească de acest nume. Da, Tomeš, se înţelege... Şi... şi ce vreţi de la mine?

Individul cu gulerul ridicat îl apucă de subsuoară:

— Uite ce, acu, o să te aşezi, pricepi?

— Da, răspunse Prokop şi se lăsă condus spre bancă. Ştiţi... cum să vă spun... mie nu mi-e bine, mă înţelegeţi?

Trase brusc din buzunar o mână înfăşurată într-o cârpă

---

[1] Se pronunţă: Tomeş. (n.r.)

murdară.

— Sunt rănit, pricepeţi? Afurisită treabă!

— Dar capul, capul nu te doare? întrebă omul.

— Doare.

— Ascultă, Prokop, reluă omul. Ai febră, trebuie să te duci la spital, înţelegi?! Acum ţi-e rău, se vede pe tine că ţi-e rău, dar cel puţin încearcă să-ţi aminteşti că noi doi ne cunoaştem. Eu sunt Tomeš. Am fost colegi la chimie. Adu-ţi aminte, omule! Tomeš...

— A, da, Tomeš, îşi auzi Prokop vocea palidă. Puşlamaua aceea. Ce-i cu el?

— Nimic, spuse Tomeš. Stă cu tine de vorbă. Ascultă, trebuie să te bagi în pat, mă înţelegi? Unde stai?

— Acolo, se căzni Prokop să vorbească şi cu capul arătă într-o direcţie oarecare: lângă... lângă Hybšmonka. Deodată încercă să se ridice: Nu, nu vreau! Nu vreau să mă duc acolo! Nu vă duceţi nici dumneavoastră! Acolo... acolo... e...

— Ce?

— Krakatit, şopti Prokop.

— Ce mai e şi asta?

— Nimic. Nu spun. Nimeni nu trebuie să se ducă acolo. Pentru că... pentru că...

— Ce?

— *Pff, bum*! făcu Prokop, zvârlindu-şi mâinile în sus.

— Ce înseamnă asta?

— Krakatoe. Kra-ka-tau. Vu-vul-can, ştiţi, vulcan! Mie... mie mi-a smuls degetul gros! Nu ştiu cum... dar... Prokop tresări şi adăugă încet: E ceva înfiorător, omule!

Tomeš se uită la el atent, ca şi când ar mai fi aşteptat ceva.

— Aşadar, - începu după o clipă de tăcere, tu tot de

explozii te ţii?!

— Tot.

— Şi? Cu succes?

Prokop scoase din el ceva ce semăna a râs:

— Ai vrea să ştii, nu-i aşa? Ehei, băiete, treaba asta nu-i chiar atât de simplă! Nu, nu-i chiar… atât de simplă, repetă, clătinând din cap ca un beţiv. Ţine minte, omule, asta aşa... de la sine... de la sine...

— Ce, de la sine?

— Kra-ka-tit. Krakatit. Krrrakatit. Da, dumnealui de la sine... N-am lăsat pe masă decât un pic de praf, pricepi? Restul l-am măturat şi l-am strâns în-în-tr-un fel de cu-cutioară... Pe ma-masă n-a n-a rămas decât un firicel-două, atât cât am risipit. Nici nu-l vedeai. Becul acela... la un kilometru depărtare. Ştii, ăla nu era acolo. Iar eu... eu în fotoliu, înţepenit, ca o bucată de lemn! Pricepi? Obosit, de prea multă muncă. Şi deodată... *poc*! Eu am zburat la pământ! Geamul s-a făcut zob!... şi becul... becul s-a dus! O detunătură ca... ca atunci când face explozie un cartuş cu cremene neagră. Cu-cumplită brizanţă! La în-început a-am crezut că a ple-ples-nit aia de por-porce-ponce-por-ce-nal, ah, spuneţi, repede, cum se numeşte chestia aia albă, ştiţi, izolatorul ăla?! Silicat de aluminiu...

— Porţelan...

— Da, cutiuţa. Am crezut că a pocnit cutiuţa cu tot ce era în ea. Aprind un chibrit şi ce să vezi: cutia întreagă, întreagă, întreagă! Iar eu... încremenit... ca un stâlp... până când chibritul mi-a ars degetele. Pe urmă am fugit... departe... peste câmp... pe întuneric... spre Břevnov sau Střešovice. Şi, undeva, nu ştiu unde, mi-a venit în minte cuvântul acela. Krakatoe... Krakatit. Kra-ka-tit. Nnnuuu, nn-

a fost aşa! În clipa exploziei, când am zburat la pământ, atunci am strigat „krakatit, krakatit.” Pe urmă am uitat de el. Dar cine, cine e aici? Cine sunteţi dumneavoastră?

— Colegul Tomeš.

— Aha, Tomeš. Secătura aia! Ăla care împrumuta cursurile de la alţii. Nici până azi nu mi-a dat înapoi caietul de chimie. Da, Tomeš, şi mai cum?

— Jiři.

— Aha, acuma ştiu, Jirka. Da, da, tu eşti Jirka, ştiu, Jirka Tomeš. Unde-i caietul acela? Stai, să-ţi spun ceva: când o să zboare în aer şi restul, o să fie de rău. Ţine minte ce-ţi spun, omule, în clipa aceea s-a zis cu toată Praga. O mătură de pe faţa pământului. O suflă *ffft*! Ştii, atunci când va zbura în aer cutiuţa aceea de por-ţe-lan! Ai înţeles?

— Ce fel de cutiuţă?

— Tu eşti Jirka Tomeš, da, ştiu. Du-te la Karlin. La Karlin, sau la Vysočany, şi priveşte de acolo când o să zboare. Hai, fugi, iute!

— De ce?

— Pentru că eu am preparat o sută de kilograme. O sută de kilograme de krakatit. Ba nu… circa o sută cincizeci de grame! Acolo sus, în cutiuţa aceea de por-ţe-lan. Bagă de seamă, omule, când va exploda… Dar stai, e cu neputinţă, e un non-sens, bolborosi Prokop, apucându-se cu mâinile de cap.

— Hai, vorbeşte!…

— De ce… de ce… de ce n-a explodat şi cutiuţa?! De ce? Dacă pulberea aceea… de la sine… Stai, masa, masa e acoperită cu… cu o tablă… cu o tablă… de… zinc… zinc. De ce a explodat pe masă? Stai… stai, taci, taci, stropşi cuvintele între dinţi şi se ridică de pe bancă, împleticindu-

se.

— Ce-i cu tine?

— Krakatit, mormăi Prokop, se răsuci pe călcâie şi se prăbuşi la pământ cu mintea cufundată în negură.

II

Cel dintâi lucru de care Prokop deveni conştient fu senzaţia că totul se cutremura cu el într-un uruit continuu şi că o mână puternică îl ţinea, cu străşnicie, de mijloc. Se temea îngrozitor să deschidă ochii; credea că toate se rostogolesc peste el. Constatând însă că zgomotele nu conteneau, deschise ochii şi zări în faţa lui un dreptunghi mat prin care se perindau, unele după altele, nişte sfere şi nişte dungi luminoase. Nu era în stare să-şi explice fenomenul; privea năuc la aceste himere plutitoare şi tresărinde, într-o totală apatie faţă de tot ceea ce avea să se mai întâmple cu el. După un timp înţelese că zgomotul acela stăruitor era provocat de roţile unei trăsuri şi că afară apăreau şi se topeau în ceaţă, nişte simple felinare; în cele din urmă, istovit de atâta încordare, închise din nou ochii şi se lăsă transportat.

— Trebuie să te culci, rosti încet o voce deasupra capului său, ai să iei o aspirină şi pe urmă o să te simţi mai bine. Dimineaţa chemăm un doctor, vrei?

— Cine eşti? întrebă Prokop, somnoros.

— Eu sunt, Tomeš. Vii să dormi la mine, Prokop.

— Ai febră. Ce te doare? Unde te doare?

— Peste tot. Capul... Capul mi se învârteşte! Aşa, ştii...

— Stai liniştit. Acasă îţi fac un ceai şi ai să dormi. Toată povestea asta ţi se trage de la enervare, pricepi? Până

dimineaţa îţi trece.

Prokop îşi încreţi fruntea în strădania de a-şi aminti ceva:

— Da, ştiu, spuse după câteva clipe, plin de îngrijorare. Ascultă, cineva ar trebui, totuşi, să arunce cutiuţa aceea în apă. Înţelegi? Ca să nu explodeze.

— N-avea nici o grijă. Acum taci.

— Şi... nu crezi că aş putea să mă ridic? Nu te strivesc cu greutatea mea?

— Nu. Stai liniştit.

— ...şi tu... tu ai caietul meu de chimie, îşi aduse aminte Prokop, pe neaşteptate.

— Da. Ţi-l dau înapoi. Dar acum linişteşte-te, m-auzi?

— Ah, mi-e capul atât de greu!...

În acest timp fiacrul uruia în sus pe strada Ječná; Tomeš fluiera în surdină un crâmpei de melodie şi se uita pe fereastră. Prokop răsufla gâfâit, cu suspine înăbuşite.

Ceaţa muiase trotuarele şi pătrundea până sub haine cu umezeala ei vâscoasă; străzile erau pustii şi orele înaintate.

— Mai avem puţin şi am ajuns, spuse Tomeš cu voce tare.

Prin piaţă, fiacrul începu să hurducăie mai voiniceşte şi numaidecât o coti la dreapta.

— Ascultă, Prokop, eşti în stare să faci câţiva paşi? Te ajut...

Cu multă trudă Tomeš îşi târî oaspetele până la etajul doi. Prokop se simţea uşor, parcă lipsit de greutate, şi se lăsă aproape purtat pe scară în sus; în schimb Tomeš gâfâia din greu şi îşi tot ştergea năduşeala de pe frunte.

— Sunt uşor ca un fir de aţă, nu-i aşa? se minuna Prokop.

— Da, într-adevăr, mormăi Tomeš cu sufletul la gură, în timp ce deschidea uşa apartamentului.

Prokop se simţea ca un puşti, în timp ce Tomeš îl dezbrăca.

— Mama mea... începu el să povestească ceva; ştii, mama mea, dar e mult, e mult de-atunci; tata stătea la masă şi mama mă lua în braţe şi mă ducea în pat, pricepi?

Apoi se trezi întins în pat şi acoperit până peste bărbie; clănţănea din dinţi şi privea cum Tomeš cotrobăieşte prin sobă şi aprinde repede focul. Copleşit de slăbiciune, îi venea să-şi plângă de milă, şi într-una bolborosea ceva; se linişti abia în clipa în care Tomeš îi puse pe frunte o compresă rece. Atunci tăcu şi îşi roti ochii încet prin odaie; se simţea miros de tutun şi de femeie.

— Mare ştrengar eşti tu, Tomeš, se auzi vocea lui gravă. Nu te laşi de fete, de loc!

Tomeš întoarse capul spre el:

— Ei, şi?

— Nimic! De fapt, voiam să te întreb cum o duci? Tomeš dădu din mână, plictisit.

— Mizerabil, amice, mizerabil! N-am un chior.

— Dacă te ţii de chefuri...

Tomeš scutură doar din cap:

— E păcat de tine, ştii? reluă Prokop grijuliu. Tu ai putea... Uite la mine, sunt doisprezece ani de când lucrez.

— Şi, cu ce te-ai ales? îl luă Tomeš repede.

— Ei, pe ici pe colo tot mai pică câte ceva. Anul ăsta am vândut dextrin explozibil.

— Cu cât?

— Cu zece mii. Ştii, asta-i o treabă uşoară, nimica toată, un fleac... Un fel de pocnitoare aiurită utilizată în mine. Ei,

dar să vreau numai...

— Spune-mi, ţi-e mai bine?

— Mă simt minunat. Ştii, eu am descoperit nişte metode formidabile! Auzi, omule, un singur atom de nitrat de ceruzit e ca un monstru de afurisit, iar clorul, da, clorul, tetraclorura de azot ia foc la lumină! Aprinzi becul, - şi *poc*! Dar asta nu-i nimic. Uite, spuse brusc, scoţându-şi de sub pătură o mână scheletică, groaznic de deformată. Eu, când apuc un obiect în mână, simt... pricepi... simt cum freamătă în el atomii! Ca atunci când te furnică. Fiecare materie te furnică altfel, înţelegi?

— Nu!

— Asta-i forţa ei! Forţa, pricepi? Forţa materiei! Materia e o forţă înfiorătoare. Eu... eu, când o pipăi, îi simt trepidaţiile. Şi forţa, forţa asta e ţinută în frâu cu un efort nemaipomenit... Cum am zdruncinat-o puţin pe dinăuntru, se dezintegrează, şi... *bum*! Totul nu-i decât explozie. Fiecare idee e un astfel de pocnet în creier. Dacă-mi dai mâna, simt numaidecât cum explodează ceva în tine. Eu, băiete, am în degete nişte antene colosale! Şi ce urechi! Totul sfârâie ca un praf efervescent în apă. Ştii, toate astea sunt nişte explozii mărunte. Ah, cum îmi vâjâie capul... Ratatata, ca o puşcă automată!...

— Aşa, îl întrerupse Tomeš; acum înghite aspirina asta.

— Da. Aspirină fulminantă. Acid acetylsalicylic perclorat. Un fleac! Află, omule, că eu am găsit nişte explozibile exotermice. De fapt, orice materie e un explozibil. Apa... da, chiar şi apa e un explozibil! Pământul... şi aerul sunt explozibile. Puful, puful din pernă, da, şi el tot explozibil e. Ştii, deocamdată asta nu are decât o importanţă pur teoretică. Dar eu am descoperit explozibile atomice. Da, eu

- eu am experimentat explozia alfa. Totul se des-com-pu-ne, se des-tra-mă în plus-plus particule. M-auzi? Nici o termochimie. Di-stru-ge-re. Chimie distructivă, asta-i, băiete! E un lucru colosal, Tomeš, de esenţă pur ştiinţifică. Am acasă nişte tabele... Ah, oameni buni, să am eu numai nişte aparate! Dar eu n-am decât ochi... şi mâini... Ai răbdare, pân le-oi aşterne pe toate pe hârtie!

— Nu ţi-e somn?

— Ba da. Astăzi... sunt... atât de obosit. Dar tu ce-ai mai făcut de când nu ne-am văzut?

— Ce să fi făcut, nimic. Viaţa...

— Şi viaţa e un explozibil, ştii? Poc, omul se naşte, şi bum, se descompune! Şi nouă ni se pare că povestea asta durează cine ştie cât, aşa-i? Un moment, mi se pare că acum le-am cam încurcat, nu-i aşa?

— Totul e în perfectă ordine, Prokop. Poate că mâine fac eu *bum*! Vreau să spun, dacă n-o să am bani. Dar asta n-are nici o importanţă, dormi liniştit.

— Aş putea să te împrumut eu, nu vrei?

— Lasă! Şi-aşa n-ai avea cât îmi trebuie mie. Doar aşa, să mai adauge ceva şi taică-meu... Dădu din mână scârbit.

— Ca să vezi, tu mai ai încă tată, răsună, după un scurt răstimp, cu o duioşie spontană, vocea lui Prokop.

— Da. E doctor la Tynice. Se ridică în picioare şi începu să se plimbe prin odaie. Mizerie, băiete, mizerie. Ce să zic. Bine m-am aranjat! Dar tu nu te îngriji de mine. M-oi descurca eu... într-un fel. Şi acum, dormi!

Prokop amuţi. Cu ochii întredeschişi, îl vedea pe Tomeš aşezat la masă şi cotrobăind prin nişte hârtii. Era o adevărată desfătare pentru auzul lui să asculte foşnetul hârtiei şi trosnetul surd al focului în sobă. Omul, aplecat

deasupra măsuţei, îşi sprijinea capul în palme, şi, cine ştie, poate nici nu mai sufla; iar Prokop avea sentimentul că sta întins în pat, la el acasă, şi-l vede pe fratele său mai mare, pe Josef, învăţând la electrotehnică, căci a doua zi avea examen; şi adormi într-un somn zbuciumat.

III

I se părea că aude duduitul unui număr nesfârşit de roţi. „O fi vreo fabrică”, îşi spuse în gând şi o luă la fugă pe scări, în sus. Fără să-şi dea seama, se trezi deodată în dreptul unei uşi mari şi, pe o tăblie de sticlă, citi: Plinius. Se bucură nespus de mult şi intră.

— Domnul Plinius e aici? o întrebă pe domnişoara aşezată în faţa unei maşini de scris.

— Vine numaidecât, răspunse domnişoara şi, în aceeaşi clipă, se apropie de el un bărbat înalt, proaspăt bărbierit, îmbrăcat într-un cutaway[2] şi purtând pe ochi nişte sticle enorme, circulare.

— Ce doriţi? i se adresă sec.

Prokop se uită cu curiozitate la chipul lui neobişnuit de expresiv. Avea o mutră de englez, fruntea bombată, brăzdată de cute, pe una din tâmple o aluniţă de mărimea unui bănuţ şi bărbia ca un actor de cinema.

— Dumneavoastră... dumneavoastră binevoiţi a fi... domnul Plinius?

— Poftiţi, spuse bărbatul înalt şi, cu un gest scurt, îi făcu semn să intre în biroul lui.

— Sunt foarte... mă simt... nespus de onorat, bâigui Prokop, în timp ce lua loc pe scaun.

[2] *Cutaway* - haină bărbătească scurtă, în engleză. (n.r.)

— Ce doriţi? îl întrerupse bărbatul înalt.

— Ştiţi, eu am sfărâmat materia, declară Prokop. Plinius nu scotea o vorbă; se juca, doar, cu o cheiţă de oţel şi închidea pleoapele grele sub sticlele ochelarilor.

— Lucrurile stau aşa, începu Prokop, precipitat. T-t-otul se descompune, nu-i aşa? Materia e fragilă. Dar eu o pot ... face să se descompună dintr-o dată, *bum*! Exploziv, înţelegeţi? Praf şi pulbere. Molecule. Atomi. Numai că eu am spart şi atomii.

— Păcat, rosti Plinius, îngândurat.

— Cum adică... de ce păcat!?

— Păcat e să spargi orice. Chiar şi atomul. Continuaţi.

— Eu... eu sparg atomul. Da' ştiu... ştiu că şi Rutherford[3] ... Dar ce-a făcut el nu-i decât o muncă migăloasă cu radiaţiile. Ştiţi, asta-i egal cu zero! Experienţa trebuie făcută *en masse*. Mă înţelegeţi? Dacă vreţi, eu vă arunc în aer o tonă de bismut; asta ar preface în ţăndări toa-toa-tă lumea, dar asta n-are nici o importanţă. Vreţi?

— Şi, mă rog, de ce-aţi face-o?

— Fiindcă e... e interesant... din punct de vedere ştiinţific, îşi pierdu cumpătul Prokop. Staţi puţin, cum aş putea să vă... Ştiţi, e... ca să vă spun aşa... extrem de interesant. Se prinse cu mâinile de cap: un moment, vedeţi, mie îmi plezneşte capul; din punct de vedere ştiinţific... mă înţelegi... asta e nespus de interesant, nu-i aşa? Aha, aha, izbucni deodată cu un sentiment de uşurare, vă explic imediat. Dinamita... ştiţi, dinamita rupe materia în bucăţi, în bolovani, pe când trioxozonidul benzolic o preface în pulbere; nu face decât o gaură mică, în schimb

---

[3] *Rutherford, Ernest* (1871 - 1937) - fizician englez, preocupat de radioactivitate. (n.r.)

pulverizează materia la proporţii submicroscopice, înţelegeţi? Asta, datorită vitezei de detonare. Materia nu mai are când să se retragă; nu mai poate nici să se ru-rupă, ştiţi, nici să se rupă. Iar eu... iiieu am gradat viteza de detonare, Argonozonid, Clorargonoxozonid, Tetrargon. Şi mereu înainte. Pe urmă nici măcar aerul nu se mai poate trage; se face la fel de solid ca... ca o placă de oţel. Se destramă în molecule. Şi aşa mereu, înainte. Până când, deodată... de la o anumită viteză... brizanţa începe să crească înspăimântător. Creşte... la pătrat. Eu stau şi privesc înnebunit. De unde se adună, şi unde, unde, unde s-a strâns deodată atâta energie? insistă Prokop, cu înfrigurare. Spuneţi şi dumneavoastră!?

— Mda, să zicem, de pildă, în atom, îşi spuse părerea Plinius.

— Aha, strigă Prokop triumfător şi îşi şterse sudoarea de pe frunte. Vedeţi, aici e tot chichirezul. Simplu, în atom. Energia asta... face să se ciocnească atomii între el.. şi... sss... sfâşie învelişul *beta*... şi nucleul trebuie să se descompună. Asta e explozia *alfa*! Ştiţi cine sunt eu? Eu sunt primul om care a depăşit coeficientul de compresibilitate, domnule. Eu am descoperit exploziile atomice! Eu... eu am extras din bismut tantalul. Ştiţi dumneavoastră cită putere e într-un gram de mercur? Patru sute şaizeci şi două de milioane de kilogrametri. Materia e o forţă înspăimântătoare. Materia e un regiment care bate pasul pe loc: un-doi, un-doi. Dar daţi-i comanda potrivită şi regimentul porneşte la atac, *en avant*! La această comandă este tocmai explozia, pricepeţi? Ura!

Prokop rămase consternat de propriul său strigăt; creierul îi zvâcnea în asemenea hal, încât încetă să mai

înregistreze ceva.

— Iertaţi-mă, spuse, ca să-şi mascheze încurcătura şi, cu mâna tremurândă, începu să-şi caute cutia cu ţigări: Fumaţi?

— Nu.

— Până şi vechii romani au fost fumători, îl asigură Prokop şi deschise cutia; nu erau în ea decât cartuşe de calibru mare. Aprindeţi-vă, îl îndemnă, stăruitor; e un Nobel Extra cât se poate de uşor. Muşcă el însuşi vârful unui cartuş de tetryl şi căută chibriturile: Nimica toată, reluă apoi, dumneavoastră cunoaşteţi sticla explozibilă? Nu? Păcat! Ştiţi ce, dacă vreţi eu vă pot face hârtie explozivă. Scrieţi o scrisoare, cineva o aruncă în foc şi... *poc*! toată clădirea se năruie. Vreţi?

— În ce scop? întrebă Plinius, înălţându-şi sprâncenele.

— Numai aşa, ca să fie. Forţa trebuie descătuşată. Să vă spun ceva. Dacă aţi umbla cu picioarele pe plafon, ce vi s-ar putea întâmpla? În primul rând, eu nu dau nici un ban pe teoria războiului. Puţin îmi pasă de ea. Orice e cu putinţă. Auziţi zgomotul de afară? E zgomotul ierbii care creşte: o înlănţuire de explozii. Fiecare semincioară e o capsulă detonantă care explodează. *Puf*, ca o rachetă. Şi proştii ăia îşi închipuie că nu există nici o tautomerie. Le arăt eu o meretropie - de-o să rămână năuci. În mine e adunată o experienţa îndelungată de laborator, domnule.

Prokop constată îngrozit că îndrugă verzi şi uscate; voi să iasă din impas, dar gura Începu să-i turuie şi mai repede, trăncănind în continuare vrute şi nevrute. Plinius clătină din cap, îngrijorat; ba chiar îşi înclină tot corpul, din ce în ce mai mult, ca şi când i-ar fi făcut o plecăciune. Prokop bolborosea nişte formule încurcate şi nu era în stare să se

oprească; holba ochii la Plinius care se înclina cu o viteză mereu crescândă, ca o maşină. Sub el, podeaua începu să se legene şi să salte în sus.

— Dar încetează odată, omule! zbieră Prokop înspăimântat; şi se trezi. În locul lui Plinius îl zări pe Tomeš care, fără să se întoarcă de la măsuţa lui, mormăi:

— Nu ţipa, te rog.

— Eu nu ţip, spuse Prokop şi închise din nou ochii. Capul îi vuia într-o pulsaţie accelerată, cu zvâcniri dureroase.

Avea senzaţia că zboară cel puţin cu viteza luminii, parcă i se strângea inima; «dar asta-i numai „aplatizarea” lui Fitzgerald-Lorentz[4]», îşi spuse în gând; „trebuie să fiu turtit ca un papanaş.” Şi, deodată, în faţa lui îşi arătă ţepii, ca aricii, o puzderie de prisme de sticlă; nu, astea nu-s decât nişte întinderi nesfârşite, perfect şlefuite, care se întretaie şi se întrepătrund în unghiuri ascuţite ca nişte modele cristalografice; şi spre o astfel de muche tăioasă e împins el cu o viteză uimitoare. „Atenţie!” îşi strigă lui însuşi, căci în următoarea miime de secundă trebuia să se prefacă în pulbere; dar în aceeaşi clipă zbură cu iuţeala fulgerului înapoi, îndreptându-se spre vârful unei piramide gigantice; se răsfrânse ca o rază şi fu proiectat pe un perete neted de sticlă, alunecă pe el, căzu vertiginos într-un unghi ascuţit, se zbătu, la disperare, între pereţii lui, fu aruncat înapoi de-a-ndăratelea, neştiind încotro, şi, ricoşând din nou, căzu cu bărbia într-o muche tăioasă, care, însă, în ultima clipă îl reproiectă în sus; acum îşi va zdrobi

---

[4] Efectul *Fitzgerald-Lorentz* se referă la unul din aspectele teoriei relativităţii, anume contracţia lungimilor. *George Fitzgerald* (1851 - 1901) a fost fizician englez, iar *Hendrik Anton Lorentz* (1853 - 1928) olandez. (n.r.).

ţeasta de planul infinit al lui Euclid, dar iată că a şi început să se prăbuşească în picaj, coborând tot mai jos, în abisul întunecat; un şoc puternic, o zguduitură dureroasă în tot corpul, dar numaidecât se ridică din nou în picioare şi o rupe la fugă. Aleargă printr-o galerie labirintică şi, în urma lui, aude tropăitul urmăritorilor săi; galeria se strâmtează, se închide, pereţii ei se apropie unul de celălalt, printr-o mişcare înspăimântătoare şi inevitabilă; şi el se face subţire, ca o pilă, îşi ţine respiraţia şi goneşte înnebunit de groază, căutând să se strecoare de aici, înainte de a fi strivit de aceşti pereţi infernali. Pereţii s-au închis în urma lui cu un zgomot asurzitor, de piatră, în timp ce el se prăvăleşte într-o prăpastie, de-a lungul unui zid rece ca gheaţa. O lovitură cumplită, şi îşi pierde cunoştinţa; când se trezi din leşin, îşi dădu seama că zace într-o beznă neagră; bâjbâie cu mâinile pe nişte pereţi de piatră vâscoşi şi strigă după ajutor, dar din gura lui nu iese nici un sunet; atât e de adâncă bezna aici.

Clănţănind din dinţi de atâta groază, umblă poticnindu-se pe fundul prăpastiei; descoperă, pipăind, o galerie laterală şi se aruncă în ea cu disperare; de fapt, însă, e o scară, iar sus, nesfârşit de departe, străluceşte un ochi de lumină ca deschizătura unui puţ de mină; fuge, aşadar, în sus, pe treptele nenumărate şi înfiorător de abrupte; dar iată că sus nu-i decât o platformă uşoară, de tablă, care se leagănă, zdrăngăne şi tremură deasupra unui abis ameţitor, iar în jos se răsuceşte în spirală, ca un şurub cu ghivent, un şir nesfârşit de trepte, din plăci subţiri, de fier. Deodată auzi din spate gâfâitul urmăritorilor. Îngrozit, îşi pierdu cumpătul şi se năpusti la vale răsucindu-se pe scări în jos, în timp ce în urma lui bubuie şi duduie, cu pas de fier,

coloana duşmanilor. Şi iată că, pe neaşteptate, scara în spirală se termină, brusc, în gol; Prokop scoase un răcnet înfiorător, îşi desfăcu braţele şi, tot răsucindu-se, mereu, ca un vârtej, cădea vertiginos într-o prăpastie fără fund. Capul îi vâjâia, nu mai vedea, nu mai auzea; cu picioarele suspendate în aer, alerga în neştire, fără nici o ţintă, răscolit de un instinct orb şi implacabil, care-i spunea că trebuie să ajungă undeva înainte de a fi prea târziu. Şi iute, din ce în ce mai iute, gonea pe un coridor, cu boltă, ce nu se mai sfârşea; din când în când trecea pe lângă un semafor pe al cărui cadran apărea o cifră de fiecare dată mai mare: 17, 18, 19... Într-un târziu îşi dădu seama că aleargă în cerc şi că, de fapt, cifrele acelea indică numărul turelor pe care el le făcea: 40, 41... Îl cuprinse o groază haotică, era înspăimântat că va ajunge prea târziu şi nu va mai ieşi niciodată de aici; zbura cu o viteză halucinantă, astfel că semaforul apărea, doar, şi dispărea ca stâlpii de telegraf urmăriţi dintr-un tren accelerat; iute, iute, şi mai iute! Acum semaforul nici nu mai dispare, ci stă mereu pe acelaşi loc şi înregistrează, cu iuţeala fulgerului, mii şi zeci de mii de ture, şi nicăieri nu se vede vreo ieşire din acest coridor şi coridorul pare drept şi lucios ca tunelul din Hamburg şi totuşi el se întoarce mereu înapoi, în cerc; Prokop plânge în hohote, de spaimă; ăsta-i universul lui Einstein, şi eu, eu trebuie să ajung la ţintă, înainte de a fi prea târziu! Deodată se auzi un strigăt sfâşietor şi Prokop încremeni: e vocea tatălui meu, cineva îl omoară; şi porni într-o goană nebună. Semaforul dispăru ca din senin şi se făcu întuneric; bâjbâi cu mâinile pe pereţi şi dădu de o uşă încuiată, din spatele căreia se auzeau văicăreli disperate şi zgomote de mobilă doborâtă. Urlând de groază, Prokop îşi

înfige unghiile în uşă, zgârie şi sfâşie lemnul; a făcut-o ţăndări, aşchii, şi în dosul ei a descoperit vechea şi cunoscuta scară pe care urca zilnic acasă, când era mic; şi sus se sufocă tatăl său, cineva îl gâtuie şi-l târâie pe podea. Ţipând, Prokop zboară pe trepte în sus, e acasă pe culoar, vede cratiţele şi dulapul de pâine al mamei şi uşa spre bucătărie crăpată; iar acolo, înăuntru, horcăie tatăl lui şi-i roagă pe răufăcători să nu-l ucidă; cineva ciocăneşte duşumeaua cu capul lui; Prokop vrea să-i sară în ajutor, dar o putere oarbă, demonică, îl sileşte să alerge de jur-împrejur, aici pe culoar, din ce în ce mai repede, şi să râdă piţigăiat, în timp ce înăuntru se sting şi se înăbuşe gemetele tatălui său. Şi, incapabil să iasă din cercul vicios ameţitor, avântându-se mereu înainte, din ce în ce mai iute? Prokop răcnea într-una, ca ieşit din minţi, cu râsul smintit al groazei.

Se trezi brusc din somn, lac de transpiraţie şi clănţănind din dinţi. Tomeš stătea la căpătâiul lui şi-i punea, pe fruntea înfierbântată, o compresă proaspătă, răcoritoare.

— Ce bine, ce bine, bolborosea Prokop; gata, nu mai dorm. Şi zăcea liniştit şi se uita la Tomeš care şedea pe scaun, lângă lampă. Jirka Tomeš, îşi spuse, dar ia să vedem, ceilalţi colegi unde sunt? Aha, uite-i: Duras şi Honza Buchta şi Sudik, Sudik, Sudik, Şi cine mai era? Sudik, Trlica, Trlica, Pešek, Joranovič, Madr, Holoubek, ăla cu ochelari, da, da, promoţia noastră, de la chimie. Doamne, dar ăla de colo cine o mai fi?! Aha, e Vedral, ăsta a căzut pe front în nouă sute şaisprezece, în spatele lui stau Holoubek, Pačorsky, Trlica, Šeba, tot anul nostru. Şi deodată auzi: „Domnul Prokop să se prezinte la colocviu!”

Se sperie rău de tot. La catedră stă profesorul Wald şi

se trage de barbă cu mânuţa-i uscăţivă, ca de obicei. „Spuneţi-mi, i se adresează profesorul Wald, ce ştiţi despre explozive...”

— Explozivele, explozivele, începe Prokop nervos; capacitatea lor de a exploda depinde de faptul că spontan se dezvoltă un volum mare de gaz, care... care se dezvoltă dintr-un volum mult mai mic al masei de explozie... Nu vă supăraţi, dar nu-i aşa.

— Cum adică? întrebă Wald, cu severitate.

— Eu, eu... am descoperit exploziile *alfa*. Vreau să spun... că explozia se produce prin dezintegrarea atomilor. Particulele atomului se desfac... se desfac şi îşi iau zborul... îşi iau zborul...

— Asta-i o nerozie, îl întrerupse profesorul. Nu există nici un fel de atomi!

— Ba sunt, sunt, sunt, zdrobea Prokop cuvintele. Dacă vreţi, eu, eu, eu vă pot demonstra...

— Teorie perimată, bodogăneşte Wald. Nu există atomi! Există numai gumetal: ştii dumneata ce-i gumetalul?!

Prokop năduşi de frică. Cuvântul acesta nu-l auzise în viaţa lui. Gumetal?

— Nu cunosc, suspină cu întristare.

— Păi, vedeţi! spuse sec Wald. Şi mai aveţi curajul să vă prezentaţi la colocviu. Dar despre krakatit ce ştiţi?

Prokop înmărmuri, era consternat la culme.

— Krakatitul, rosti în şoaptă, ăsta-i un exploziv absolut nou... care... care până acum...

— Cu ce se aprinde? Cu ce? Cine-i provoacă explozia?

— Undele herziene, se repezi Prokop şi inima i se uşura.

— De unde ştiţi?

— Din faptul că explozia a izbucnit ca din senin. Pentru

că... pentru că alt impuls n-a existat. Şi pentru că...

— Ei?

— ...pentru că sin-teza ei... am izbutit s-o... s-o obţin în... în condiţiile oscilaţiilor de înaltă... înaltă frecvenţă. Până acum... fe... fenomenul nn-a fost încă exexplicat: dar eu... eu cred că au fost... ni-nişte unde electromagnetice.

— Aşa este. Au fost. Eu ştiu acest lucru. Şi-acum, să-mi scrieţi pe tablă formula chimică a krakatitului...

Prokop luă o bucată de cretă şi mâzgăli formula pe tablă.

— Citiţi-o.

O rosti pe dinafară, cu voce tare. În clipa aceea profesorul Wald se ridică în picioare şi spuse, deodată, pe un ton cu totul diferit de cel de până atunci:

— Cum? Cum aţi spus?

Prokop repetă formula.

— Tetrargon? întrebă profesorul repede. Pb de câte ori?

— De două ori!

— Şi cum se prepară? îl întrebă de aproape o voce ciudată. Procedeul! Cum se prepară?! Cum?... Cum se prepară krakatitul?

Deschisese ochii. Deasupra lui stătea aplecat Tomeš şi, cu creionul şi carnetul de notiţe în mână, se uita fix la buzele lui, fără să scoată o suflare.

— Ce? murmură Prokop, neliniştit. Ce vrei? Cum adică... cum se prepară?

— Ai visat ceva, îi răspunse Tomeš şi ascunse carnetul la spate. Hai, dormi, băiete, dormi.

IV

„Acum am trăncănit şi am divulgat ceva“, îşi dădu seama Prokop într-un colţ mai lucid al creierului său; de altfel, îi era totul absolut indiferent; nu dorea decât să doarmă, să doarmă la nesfârşit. Vedea un covor turcesc, al cărui motiv se mişca neîncetat, se estompa şi se transforma. Nu era nimic deosebit şi totuşi îl scotea puţin din sărite; până şi în somn dorea să-l revadă pe Plinius. Se căznea să-i reconstituie chipul; în locul lui îi apăru în faţă un cap cu un rânjet hidos, care scrâşnea din dinţii gălbejiţi şi mâncaţi, şi scrâşni din ei aşa până se sfărâmară, apoi începu să-i scuipe afară, bucăţică cu bucăţică: Voi să scape de această imagine, îi veni în minte cuvântul „pescar” şi iată că deasupra unei ape cenuşii i se înfăţişa un pescar cu alăul plin de peşte; rosti „schelă” şi văzu o schelă adevărată până la ultima scoabă şi legătură. Se amuză multă vreme în felul acesta, născocind cuvinte şi urmărind imaginile proiectate de ele; la un moment dat, însă, nu mai fu în stare, pentru nimic în lume, să-şi mai aducă aminte de vreun cuvânt. Se căznea din răsputeri să-şi aducă aminte măcar un cuvânt sau un lucru, dar totul era în zadar; şi atunci groaza neputinţei îi broboni trupul cu o sudoare rece. Trebuie să procedez metodic, îşi spuse; s-o iau, încet, de la cap, altfel sunt pierdut. Fericit, îşi reaminti de cuvântul „pescar”, dar în locul pescarului îi apăru un *gallon* de lut, gol, pentru gaz; era ceva cumplit. Îşi spuse „scaun” şi i se arătă, în cele mai ciudate detalii, un gard de fabrică mânjit cu gudron şi un petec de iarbă prăfuită şi tristă pe care zăceau nişte cercuri ruginite. „Asta-i curată nebunie”, îşi spuse, cu o luciditate înfiorătoare; „asta, domnilor, e ţicneală curată, *hyperfabula ugongi dugongi Darwin*”.

Deodată, fără să ştie de ce, acest termen de

specialitate i se păru îngrozitor de ridicul şi izbucni într-un râs zgomotos, de-a dreptul sufocant, care-l făcu să se trezească.

Era lac de transpiraţie şi istovit. Îl privea cu ochi febrili pe Tomeš care se tot foia prin odaie şi arunca nişte lucruri într-o valiză mică; dar nu-l recunoştea.

— Ascultă-mă, ascultă-mă, începu să-i vorbească; e ridicul, ascultă-mă, staţi puţin, asta trebuie... ascultaţi-mă...

Voia să spună, ca o glumă, acea ciudată denumire tehnică şi râdea el însuşi înainte de a o rosti; dar nu fu în stare, cu nici un chip, să-şi aducă aminte de toată povestea şi astfel se posomori şi amuţi.

Tomeš îşi îmbrăcă *ulsterul*[5] şi îşi îndesă şapca pe cap; dar, în clipa în care luă valijoara în mână, ezită şi se aşeză pe marginea patului, aproape de Prokop.

— Ascultă, bătrâne, i se adresă *grijuliu*; acum eu trebuie să plec. La taică-meu, la Tynice. Dacă nu-mi dă bani, atunci... nu mă mai întorc, înţelegi? Tu, însă, nu te necăji pe chestia asta. Dimineaţa are să vină portăreasa cu un doctor, e în regulă?

— Cât e ceasul? întrebă Prokop apatic.

— Patru... Patru şi cinci... Sper... că nu-ţi lipseşte nimic aici?

Prokop închise ochii hotărât de data aceasta să nu-l mai intereseze nimic pe lume. Tomeš îl înveli eu grijă, apoi se aşternu o linişte deplină.

Deodată deschise ochii larg. Văzu deasupra lui un plafon necunoscut, pe a cărui margine alerga un ornament de asemenea necunoscut. Întinse mâna spre noptiera lui, dar bâjbâi în gol. Se întoarse speriat şi, în locul pupitrului

[5] Ulster - palton larg, bărbătesc, în engleză. (n.r.)

său lat, de laborator, văzu o măsuţă străină cu o lămpiţă mică pe ea. Acolo unde era fereastra se afla un şifonier; în locul unde stătea lavoarul, se înălţa un fel de uşă. Toate acestea avură darul să-l zăpăcească peste măsură; nu era în stare să se dumirească ce anume se întâmplă cu el, unde se afla, şi, biruindu-şi ameţeala, se ridică în capul oaselor. Încetul cu încetul începu să-şi dea seama că nu era acasă, dar cu nici un chip nu-şi putea aduce aminte cum a ajuns acolo.

— E cineva pe aici? întrebă într-o doară, cu voce tare, abia mişcându-şi limba. Daţi-mi să beau, se auzi din nou vocea lui, după o clipă; mi-e sete! În odaie era o tăcere lugubră. Coborî din pat şi, împleticindu-se un pic, se duse să caute apa. Pe lavoar găsi o carafă şi bău din ea cu sete; în timp ce se îndrepta înapoi, spre pat, i se înmuiară picioarele şi se aşeză pe un scaun; mai departe nu putea. Şezu aşa multă vreme, până când începu să-l scuture frigul, căci în timp ce băuse se stropise tot, cu apă din carafă; i se făcu milă de el însuşi că se află undeva şi nu ştie unde, că nici până la pat nu-i în stare să ajungă, că-i atât de descumpănit şi de neputincios în singurătatea lui; şi izbucni într-un plâns de copil, cu sughiţuri.

După ce plânse niţel, capul i se mai limpezi. Ba, până la urmă, izbuti să ajungă la pat, şi se întinse clănţănind din dinţi; nici n-apucă bine să se încălzească şi adormi, cufundându-se într-un somn letargic, fără vise.

Când se trezi, ruloul de la fereastră era ridicat, dezvăluind o zi cenuşie, iar prin odaie era dereticat un pic; nu-şi putea închipui cine anume făcuse toate astea, în schimb îşi aminti de explozia din ziua precedentă, de Tomeš şl de plecarea acestuia. Capul îl durea cumplit, cu

vâjâituri, simţea o greutate apăsătoare pe piept şi-l chinuia o tuse caustică. E rău de tot cu mine, îşi spuse, e rău de tot. Ar trebui să mă duc acasă şi să mă culc. Se ridică deci, şi începu să se îmbrace încet, cu mici întreruperi pentru odihnă. Avea senzaţia că o presiune îngrozitoare îi zdrobeşte pieptul. În cele din urmă se aşeză pe scaun, într-o totală indiferenţă faţă de toate, şi respiră din greu.

Deodată se auzi un sunet scurt, catifelat. Îşi veni în fire şi cu multă trudă se duse să deschidă. În prag, pe culoar, stătea o fată tânără, cu faţa acoperită de o voaletă.

— Aici... locuieşte... domnul Tomeš? întrebă precipitat şi cu oarecare jenă.

— Poftiţi, îi spuse şi se dădu la o parte să-i facă loc; şi în clipa în care, ezitând puţin, fata intră în casă trecând foarte aproape de el, Prokop simţi adierea uşoară a unui parfum atât de suav şi de gingaş, încât scoase un suspin de voluptate.

O pofti să ia loc lângă fereastră, iar el se aşeză în faţa ei, căutând să se ţină cât mai drept cu putinţă. Simţea că de-atâta efort arăta grav, ţeapăn şi sever, fapt care îi puse într-o nemaipomenită încurcătură pe amândoi deopotrivă. Fata îşi muşcă buzele, sub voaletă, şi îşi plecă ochii în jos; ah, catifelarea fermecătoare a obrajilor şi mâinile acestea micuţe şi nespus de agitate! Deodată ridică ochii şi lui Prokop i se tăie respiraţia, ameţit de uimire; atât de frumoasă i se păru.

— Domnul Tomeš nu-i acasă? întrebă fata.

— Nu, a plecat, îi răspunse Prokop şovăind. Azi-noapte a plecat, domnişoară.

— Unde?

— La Tynice, la tatăl său.

— Şi se mai întoarce?

Prokop strânse din umeri.

Fata îşi lăsă capul în jos şi mâinile începură parcă să se lupte cu ceva.

— Şi nu v-a spus pentru ce... pentru ce...

— Mi-a spus.

— Şi credeţi că o să... că o să...

— Ce o să... domnişoară?

— Că o să se împuşte?

Prokop îşi aminti fulgerător că-l văzuse pe Tomeš punând în valijoară un revolver. „Poate că mâine fac *bum*!” îl auzi din nou stropşind cuvintele printre dinţi. Nu voia să-i spună nimic fetei, dar probabil că avea o mină foarte gravă.

— Oh, doamne, doamne, izbucni fata, e cumplit! Spuneţi-mi, spuneţi-mi...

— Ce anume, domnişoară?

— Ah, dacă... dacă cineva ar putea să plece după el! Dacă cineva i-ar spune... dacă i-ar da... Nici n-ar trebui să facă acest gest, înţelegeţi? Dacă cineva s-ar repezi încă azi până la el...

Prokop se uită la mâinile ei deznădăjduite, care se împreunau şi se frângeau într-una.

— Mă duc eu, domnişoară, spuse încet. Întâmplător am puţină treabă prin părţile acelea. Dacă aţi vrea... eu...

Fata îşi înălţă capul.

— Într-adevăr? izbucni de bucurie. Dumneavoastră aţi putea?...

— Ştiţi... eu sunt un vechi prieten de-al lui, îi explică Prokop. Dacă vreţi să-i comunicaţi sau să-i transmiteţi ceva... eu... bucuros...

— Doamne, ce bun sunteţi, suspină fata. Prokop roşi un

pic.

— Asta-i nimica toată, domnişoară, se împotrivi el. Întâmplător... sunt liber... şi oricum intenţionam să plec undeva şi... şi... în general... Dădu din mână, încurcat. Toată povestea nu merită atâta vorbă. Voi face tot ce doriţi...

Fata se îmbujora ia faţă şi îşi îndreptă repede privirea în altă parte.

— Nici nu ştiu cum... să vă mulţumesc, spuse zăpăcită, îmi pare atât de rău că... dumneavoastră... Dar ştiţi, e atât de important... Şi-apoi, sunteţi prietenul lui... Să nu vă închipuiţi că eu singură...

Aici îşi învinse sfiala şi-l fixă pe Prokop cu nişte ochi puri, candizi şi fermecători:

— Trebuie neapărat să-i trimit ceva. Nu din partea mea. Dar nu pot să vă spun...

— Nu-i nevoie, se grăbi Prokop să-i spună. Îi duc ce aveţi să-i trimiteţi, şi gata. Sunt bucuros că pot să vă... că pot să-l... Plouă cumva? întrebă deodată, uitându-se la blăniţa ei umezită.

— Da, plouă.

— Asta-i bine, îşi dădu cu părerea Prokop; se gândea de fapt ce răcoare plăcută ar simţi, dacă i s-ar îngădui să-şi sprijine fruntea pe blăniţa aceea.

— N-am pacheţelul la mine, îi curmă gândul fata, ridicându-se în picioare. E vorba de un pacheţel mic de tot. Dacă aţi putea aştepta... În două ore vi-l aduc.

Prokop se înclină foarte ţeapăn, de teamă să nu-şi piardă echilibrul. În uşă, fata se întoarse şi-l mai ţintui o dată cu privirea.

— La revedere. Şi se făcu nevăzută.

Prokop se aşeză din nou şi închise ochii. Picuri de ploaie pe blăniță, voaleta deasă şi aburită, vocea stinsă, parfumul, mâinile neliniştite în mănuşile mici şi strâmte, parfumul rece, privirea limpede şi ameţitoare, şi sprâncenele ferme, neasemuit de frumoase. Mâinile în poală, fusta cu falduri moi, întinsă pe genunchii tari, ah, şi minutele acelea mici şi strânse în mănuşile strâmte. Îşi înfipse dinţii în buzele lui tremurătoare. Tristă, sfioasă, dar şi curajoasă. Ochii albaştri, deschişi, ochi limpezi şi luminoşi. Oh, doamne, şi cum se mai lipea voaleta de buzele ei!

Scoase un suspin şi deschise ochii. E amanta lui Tomeš! îşi spuse într-o furie oarbă. A ştiut pe unde să intre, nu venise aici pentru întâia oară... Poate că aici... chiar aici, în această cameră... Cuprins de o tristeţe insuportabilă îşi afundă unghiile în palme. Şi eu, prostul de mine, mă ofer să mă duc după el. Să-i duc scrisorelele! În definitiv... ce-mi pasă mie de ea?

Şi în aceeaşi clipă îi veni în minte ideea salvatoare: fug, fug la mine acasă, mă retrag acolo sus, în cocioaba laboratorului meu. Iar dumneaei n-are decât să vină! Să facă ce-o vrea şi ce-o şti! Nnn-are decât să... să se... ducă singură după el dacă... dacă ţine atât de mult...

Îşi roti ochii prin odaie; zări patul răvăşit, se ruşina şi începu să-l aranjeze, aşa cum era obişnuit să facă și acasă. Apoi i se păru că nu-i destul de bine făcut şi-l desfăcu; îl îndreptă şi-l netezi din nou, ca până la urmă să se apuce să pună ordine şi să deretice prin toată odaia; încercă să aranjeze frumos chiar şi faldurile perdelelor, după care, năuc de cap şi cu pieptul zdrobit de apăsarea aceea dureroasă, se aşeză pe scaun. Aştepta.

V

Visa că străbate o grădină uriaşă de zarzavaturi; de jur-împrejur nimic altceva decât căpăţâni de varză, dar de fapt ele nu sunt căpăţâni de varză, ci capete de oameni, nişte capete schimonosite şi pleşuve, care croncăne şi behăie, nişte capete diforme, spălăcite, trudite şi umflate; răsar dintr-un soi de cotoare subţiri şi uscate şi sunt năpădite de nişte omizi verzi, dezgustătoare.

Dar iată că peste câmp vine, fugind spre el, fata cu voaletă pe faţă; îşi trage puţin fusta în sus şi aleargă sărind peste capetele acelea omeneşti. În aceeaşi clipă, de sub fiecare din aceste capete apar nişte mâini golaşe, uimitor de subţiri şi de păroase, care se întind după picioarele şi după fusta ei. Fata ţipă înnebunită de groază şi îşi trage fusta tot mai sus peste genunchii tari; îşi despoaie coapsele albe şi încearcă să sară peste mâinile acelea hulpave. Prokop închide ochii; nu-i în stare să suporte priveliştea picioarelor ei albe şi puternice, şi e înnebunit de durere la gândul că hidoasele căpăţâni de varză i le profanează. Se aruncă la pământ şi, cu cuţitul de buzunar, retează prima căpăţână ce-i cade la îndemână; aceasta urlă ca o fiară sălbatică şi cu dinţii ei mâncaţi dă să-i înhaţe mâna. Urmează a doua, a treia căpăţână. Doamne Dumnezeule, când va izbuti el să secere tot câmpul acesta imens, ca să poată ajunge la fata cu voaletă, care se luptă din răsputeri la celălalt capăt al nesfârşitei grădini. Furios la culme, sare şi calcă peste capetele monstruoase, le striveşte în picioare şi loveşte în ele cu disperare; se împiedică în labele lor aspiratoare, se poticneşte şi cade, e zgâlţâit, e smuls, simte că se sufocă şi, deodată, totul se risipeşte, dispare.

Totul dispare într-un vârtej ameţitor. La un moment dat

aude de aproape o voce voalată, cunoscută: „V-am adus pacheţelul”. Sare în sus ca ars şi deschide ochii. În faţa lui stă, sfioasă, o fetiţă din Hybšmonka, saşie şi gravidă, cu burta udă; îi întinde ceva înfăşurat într-o cârpă jilavă. „Asta nu e ea”, tremură Prokop îndurerat şi în clipa următoare vede o vânzătoare lungă, deşirată şi posomorâtă, care, cu nişte beţişoare de lemn, îi întinde mănuşile de piele. Nu, nu e ea, se împotriveşte Prokop cu înverşunare şi în aceeaşi clipă vede o copilită bosumflată, cu picioruşe strâmbe, care... care... care vrea să i se dăruie cu neruşinare! „Pleacă de aici” strigă Prokop şi numaidecât îi apare în faţă o stropitoare aruncată în mijlocul unui strat de varză vestejită şi năpădită de melci, şi în pofida sforţărilor lui, nu vrea să dispară cu nici un preţ.

Deodată, soneria răsună în surdină, ca un ciripit de păsărică. Prokop se năpusti spre uşă şi o deschise; în prag stătea fata cu voaletă; strângea la piept un pacheţel şi răsufla precipitat.

— Dumneavoastră! spuse Prokop încet şi (nu se ştie de ce) nespus de înduioşat. Fata intră şi, din mers, îi atinse umărul. Adierea parfumului ei îi pricinui o ameţeală dureroasă şi-l întrista.

Se opri în mijlocul odăii:

— Vă rog să nu vă supăraţi, vorbi înăbuşit, grăbindu-se parcă; iertaţi-mă că v-am dat o astfel de misiune. La drept vorbind, dumneavoastră nici nu ştiţi de ce... de ce eu... Dacă socotiţi cumva că aţi putea avea vreo neplăcere...

— Plec, rosti Prokop precipitat, cu vocea răguşită.

Fata îl ţintui de aproape cu ochii ei gravi şi limpezi:

— Să nu vă închipuiţi nimic rău despre mine. Mie mi-e teamă numai ca domnul... ca prietenul dumneavoastră să

nu săvârşească o faptă care pe altcineva l-ar chinui până la moarte. Am atâta încredere în dumneavoastră... O să-l salvaţi, nu-i aşa?

— Cu nespusă bucurie, suspină Prokop cu o voce parcă străină şi înfrigurată; atât de mult îl îmbăta entuziasmul. Domnişoară, ştiţi... eu... tot ce veţi dori... îşi îndreptă privirea în altă parte; se temea să nu bată câmpii, să nu i se audă cumva bătăile agitate ale inimii, şi se ruşina pentru stângăcia lui.

Până şi pe fată o copleşi zăpăceala lui... se făcu roşie ca para şi nu mai ştia încotro să-şi întoarcă ochii.

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc, încercă şi ea să iasă din încurcătură, cu o voce nesigură, în timp ce în mână frământa de zor pacheţelul sigilat Se aşternu o tăcere care îi provocă lui Prokop o ameţeală dulce şi chinuitoare. Simţi cu înfiorare cum fata îi cercetează faţa din zborul privirii; şi când, pe neaşteptate, îşi întoarse ochii spre ea, o surprinse uitându-se în jos şi aşteptând, gata pregătită, să-i înfrunte privirea. Avea sentimentul că ar fi trebuit să spună ceva ca să salveze situaţia; în loc de asta, însă, mişcă doar din buze şi tremură din tot corpul, în sfârşit, fata făcu un gest şi spuse în şoaptă:

— Pacheţelul acesta...

În momentul acela Prokop uită de ce îşi ţinea mâna dreaptă ascunsă la spate şi o întinse să apuce plicul gros. Fata păli şi bătu în retragere.

— Dumneavoastră... sunteţi rănit, izbucni ea. Arătaţi-mi mâna!

Prokop o ascunse la iuţeală.

— N-am nimic, se grăbi s-o asigure... un fleac... o nimica toată... o rană neînsemnată care s-a inflamat puţin... atâta

tot...

Fata, palidă de-a binelea, icni ca şi când ea însăşi ar fi simţit durerea fulgerând-o.

— De ce nu vă duceţi la doctor? continuă energic. Dumneavoastră nu puteţi pleca nicăieri! O să trimit pe... pe altcineva.

— Dar bine, rana e pe vindecate, se împotrivi cu îndârjire Prokop de parcă cineva i-ar fi luat un lucru de preţ. Vă asigur, totul e... aproape în ordine, o simplă zgârietură, şi, în general, e o prostie; nu văd de ce n-aş pleca? Şi-apoi, gândiţi-vă şi dumneavoastră, într-o asemenea chestiune nu puteţi trimite un om străin, mă înţelegeţi? La drept vorbind nici nu mă mai doare, uitaţi-vă, şi îşi scutură mâna dreaptă.

Fata îşi încruntă sprâncenele cu o severă compasiune:

— Dumneavoastră nu puteţi pleca! De ce nu mi-aţi spus?! Eu... eu... eu nu vă permit! Nu vreau...

Prokop era în culmea nenorocirii.

— Uitaţi-vă, domnişoară, începu plin de zel; vă asigur că n-am nimic; eu sunt obişnuit cu asta. Priviţi aici, şi-i arătă mâna stingă la care îi lipsea aproape tot degetul mic, iar o încheietură a arătătorului era îngroşată de o cicatrice noduroasă. Aşa-i meseria mea, ştiţi? Nici nu băgă de seamă că fata se retrage, cu buzele din ce în ce mai palide, şi cu ochii aţintiţi pe scrijelitura respectabilă ce-i brăzda fruntea de la ochi până la firul părului. Face *poc*, şi gata! Eu sunt ca soldatul. Mă ridic şi fug mai departe la atac, înţelegeţi? Nimic nu mi se poate întâmpla. Hai, daţi-mi pacheţelul. I-l luă din mână, îl azvârli în sus şi-l prinse din nou. Nici o grijă, domnişoară. Mă duc ca un domn. Ştiţi, de mult n-am mai fost nicăieri. Cunoaşteţi America?

Fata tăcea şi se uita la el cu sprâncenele încordate.

— N-au decât să spună cât or pofti că au descoperit noi teorii, murmură Prokop cu înfrigurare; să-mi iasă mie numai calculele şi le arăt eu! Păcat că nu vă pricepeţi; dumneavoastră v-aş expune totul, fără teamă, în dumneavoastră am încredere, în dumneavoastră da, în el însă nu. Nu vă încredeţi în el, îi vorbi stăruitor, fiţi cu băgare de seamă! Sunteţi atât de frumoasă, rosti cu însufleţire. Acolo sus nu stau de vorbă cu nimeni, niciodată. Ştiţi, în baraca mea de scânduri. Ha-ha, ce tare v-aţi speriat de căpăţânile acelea! Dar eu nu vă las, de asta să n-aveţi nici o grijă; nu trebuie să vă fie teamă de nimic. Eu nu vă las.

Îl cercetă cu ochii măriţi de groază.

— Dar bine, în halul acesta nu puteţi pleca!

Prokop se întristă şi fu cuprins de moleşeală:

— Nu, nu trebuie să luaţi în serios ce spun. Am bătut câmpii, nu-i aşa? Eu am vrut doar să vă îndepărtez gândul de la mina asta. Ca să nu vă fie teamă. Acum totul e în ordine.

Se lupta să-şi înfrângă emoţia, era crispat şi întunecat, faţa îi zvâcnea de atâta încrâncenare.

— Plec la Tynice şi-l găsesc pe Tomeš. Îi dau pacheţelul şi-i spun că i-l trimite o domnişoară pe care o cunoaşte. E bine aşa?

— Da, răspunse fata şovăitor, dar totuşi dumneavoastră nu puteţi...

Prokop încercă să arboreze un zâmbet rugător, faţa lui gravă, plina de cicatrice, deveni, deodată, frumoasă.

— Lăsaţi-mă să plec, rosti încet, e doar pentru... pentru... dumneavoastră!

Fata clipi din ochi; îi venea aproape să plângă sub impulsul unei duioşii neaşteptate. Dădu tăcută din cap, în

semn de încuviinţare, şi-i întinse mâna. El îi oferi mâna stingă, diformă; ea o privi, cu o insistentă curiozitate, apoi i-o strânse puternic.

— Vă mulţumesc mult de tot, spuse grăbită; cu bine!

În uşă se opri, vrând parcă să mai spună ceva; frământa clanţa în palmă, fără să scoată o vorbă, şi aştepta...

— Să-i... să-i transmit... salutări? întrebă Prokop cu un zâmbet strâmb.

— Nu, oftă fata, şi-i mai aruncă o privire în grabă; la revedere!

Uşa se închise. Se uită în urma ei şi deodată simţi o sfârşeală, parcă de moarte, capul începu să i se învârtească şi, cu preţul unor sforţări nemaipomenite, izbuti să facă un singur pas.

VI

La gară află că avea de aşteptat o oră şi jumătate. Se aşeză pe o bancă, în sala de aşteptare, şi tremura de frig. O durere chinuitoare făcea să-i zvâcnească mâna rănită; închise ochii şi în aceeaşi clipă i se păru că pumnul mâinii bolnave creşte, creşte neîncetat, cât un cap, cât un dovleac, cât un cazan de fiert rufe; şi că pe toată întinderea ei zvâcneşte, fierbinte, carnea vie. În acelaşi timp îl cuprinse un leşin sufocant, iar pe frunte îi ţâşnea într-una sudoarea rece a unei tristeţi sfâşietoare. Nu îndrăznea să se uite în jos la dalele murdare, pline de scuipat şi noroi, din sala de aşteptare, de teamă să nu i se întoarcă stomacul pe dos. Îşi ridică gulerul şi se lăsă furat pe jumătate, de visare, biruit încetul cu încetul de o stare de apatie fără leac. Visă că între timp devenise iar soldat şi zăcea rănit undeva pe

un câmp nesfârşit unde... de fapt unde luptă ei mereu? Deodată îl izbi în ureche un sunet puternic şi cineva strigă:

— Călătorii pentru Tynice, Duchcov, Moldava, poftiţi în vagoane!

Şi iată-l acum aşezat în vagon lângă fereastră, nespus de vesel şi de satisfăcut, de parcă ar fi păcălit pe cineva sau ar fi scăpat de sub urmărirea cuiva; acum, flăcăule, eu plec la Tynice, şi nimic pe lume nu mă mai poate împiedica! Aproape că râdea în hohote de bucurie; se instalase comod în colţul lui şi, cu un zel nemaipomenit, îşi cerceta cu atenţie tovarăşii de călătorie. Vizavi de el, un sfrijit cu gâtul subţire, o doamnă oacheşă şi uscăţivă, pe urmă un om cu o faţă de o stranie inexpresivitate; lângă Prokop, un bărbat îngrozitor de gras, căruia aproape că nu-i încăpea burdihanul între genunchi, şi, mai încolo, parcă ar mai fi cineva, dar asta nu mai are nici o importanţă. Prokop n-are voie să se uite afară pe fereastră ca să nu-l apuce ameţeala. *Ratata, ratata, ratata*, - duduie trenul, totul uruie, se zdruncină şi trepidează de atâta zor. Sfrijitului i se bălăngăne capul când la dreapta, când la stingă; doamna oacheşă, ce ciudat! ţopăie pe loc, ţeapănă, faţa inexpresivă tresaltă şi tresare ca o imagine dintr-un film stupid. Iar vecinul grăsun e un adevărat morman de piftie care se scutură, tremură şi joacă nespus de caraghios. Tynice, Tynice, Tynice, scandează Prokop o dată cu bătăile roţilor; mai repede, mai repede, mai repede! Trenul s-a încins de atâta grabă, în vagon e zăpuşeală, Prokop năduşeşte; sfrijitul are acum două capete pe două gâturi subţiri, cele două capete se scutură şi se ciocnesc între ele de se aude cum troznesc. Doamna oacheşă ţopăie pe locul ei, râzând arogant şi jignitor; arborează parcă dinadins o mutră de

ţăndărică. Faţa inexpresivă a dispărut; în locul ei stă un trup cu mâinile moarte sprijinite în genunchi; mâinile lipsite de viaţă se clatină, dar trupul e fără cap.

Prokop îşi adună toate puterile ca să poată urmări bine acest spectacol; se ciupeşte de picior, dar degeaba, trupul continuă să rămână fără cap şi se supune docil zdruncinăturilor trenului. Prokop e cuprins de o tristeţe lugubră; îl înghionteşte cu cotul pe vecinul grăsun, dar acesta tremură mai departe ca o piftie şi lui Prokop i se pare că masa aceea de osânză îi râde în nas cu hohote, dar fără glas. Privirea lui nu mai suportă această privelişte, îşi întoarce capul spre fereastră, şi, ca din senin, zăreşte în geam un chip omenesc. La început nu-şi dă seama ce anume i se pare atât de izbitor la acest chip; îl cercetează atent, cască ochii mari, şi deodată desluşeşte în el un alt Prokop, care îl fixează cu o insistenţă înspăimântătoare. Ce vrea? se îngrozeşte Prokop. Pentru numele lui Dumnezeu, nu cumva am uitat pacheţelul acasă la Tomeš? Îşi pipăi repede haina şi găsi plicul în buzunarul interior. În clipa aceea chipul din fereastră îi zâmbi şi Prokop îşi simţi inima uşurată. Îndrăzni chiar să tragă cu ochiul la trupul fără cap; şi ce să vadă: acesta îşi trăsese doar peste cap pardesiul atârnat în cui şi, astfel acoperit, dormea liniştit. Ar vrea să facă şi el la fel, dar se teme să nu-i scoată cineva din buzunar plicul acela sigilat. Şi totuşi somnul îl doboară, e obosit la culme; niciodată n-a fost în stare să-şi imagineze că omul poate fi atât de obosit. Şi somnul vine; încearcă să se smulgă din braţele lui, dar adoarme din nou. Doamna oacheşă are deodată un cap săltăreţ pe umeri şi încă unul pe care-l ţine în poale cu amândouă mâinile; cât despre sfrijit, ia-l de unde nu-i; în locul lui stau doar nişte haine

goale, fără trup, din care răsare o căpăţână de porţelan. Şi Prokop aţipeşte din nou şi moţăie; deodată e smuls din starea de toropeală de certitudinea impetuoasă că a ajuns la Tynice; e cu putinţă ca să fi strigat cineva de afară numele localităţii, căci, într-adevăr, trenul staţiona.

Sări iute din vagon şi constată că între timp se înnoptase, doi-trei călători coborau într-o gară micuţă, în care licăreau câteva lumini slabe şi în spatele căreia se întindea, în ceaţă, o beznă adâncă, necunoscută. I se spuse că până la Tynice trebuie să meargă cu trăsura poştei, fireşte dacă mai e loc în ea. Trăsura poştei nu era altceva decât o capră cu o ladă la spate, pentru coletărie; pe capră se şi aflau instalaţi poştaşul şi un pasager oarecare.

— Vă rog să mă luaţi şi pe mine până la Tynice, i se adresă Prokop poştaşului.

Acesta clătină din cap cu o tristeţe nemărginită;

— Nu se poate, îi răspunse după câteva clipe.

— De ce... cum adică?

— Nu e loc, spuse poştaşul, cu simţ de răspundere.

Pe Prokop îl podidiră lacrimile de necaz:

— Şi cât fac până acolo... pe jos?

Poştaşul se gândi compătimitor:

— Păi, să tot fie un ceas.

— Dar bine... eu... eu... nu pot merge pe jos! Şi trebuie să ajung la doctorul Tomeš! protestă Prokop, distrus.

Poştaşul căzu pe gânduri:

— Dumneavoastră.:, sunteţi... ca să zic aşa... pacient?

— Nu mă simt bine, bolborosi Prokop; şi într-adevăr tremura de slăbiciune şi de frig.

Poştaşul se mai gândi niţel, apoi clătină din cap.

— Ce să fac, dacă nu se poate, rosti în cele din urmă.

— Eu... eu mă strâng... mă fac mic... numai să am un pic de loc... eu...

Pe capră nici pâs, doar foşnetul bărbii, în care poştaşul se scărpina de zor, mai tulbura tăcerea; la un moment dat, fără să scoată o vorbă, poştaşul coborî, îşi făcu de lucru pe la şleauri, apoi tot în linişte intră în gară. Pasagerul de pe capră nici nu se clinti.

Prokop era atât de istovit încât simţi nevoia să se aşeze pe o bancă. N-o să ajung la destinaţie, îşi spunea cu disperare; rămân aici până... până...

Poştaşul se înapoie, aducând cu el o lădiţă goală. O aşeză, într-un anume fel, pe platforma din faţa caprei şi se uita la ea, cumpănind parcă ce avea de făcut.

— Hai, suiţi-vă, spuse în cele din urmă.

— Unde? întrebă Prokop.

— Păi... pe capră.

Se urcă pe capră într-un chip atât de nefiresc, încât avu impresia că a fost înălţat de o forţă cerească. Poştaşul îşi mai căută ceva de lucru pe la curele, şi acum iată-l şezând pe lădiţă, cu picioarele atârnându-i în afară şi ţinând în mână hăţurile.

— Hi, se auzi vocea lui calmă. Calul nimic. Se scutură doar.

Poştaşul intona un fel de, „*rrr*” subţire, gutural. Calul dădu din coadă şi slobozi un vânt zgomotos.

Trăsura porni. *Rrrr*. Prokop se prinse, cu încrâncenare, de micul parapet din faţă: simţea că ar fi fost peste puterile lui să-şi păstreze echilibrul pe capră, fără să se ţină de ceva.

Rrrr. I se părea că melodia aceasta subţire şi hârâită îl galvanizează pe bătrânul cal, care alerga şchiopătând,

azvârlea din coadă şi la fiecare pas scăpa vânturi sonore.

Rrrrrrrr. Treceau pe o alee de arbori golaşi, era o beznă groasă, s-o tai cu cuţitul, numai dâra de lumină pâlpâietoare a felinarului aluneca prin noroi. Cu degetele înţepenite, Prokop strângea micul parapet; simţea că nu mai e de loc stăpân pe trupul lui, că nu-i este îngăduit să cadă, că puterile îl părăsesc de tot. O fereastră luminată, o alee, câmpul negru, întunecat. *Rrrr*. Calul slobozea vânturi necontenit şi gonea, încurcându-se stângaci şi caraghios în picioarele ţepene, de parcă ar fi pierit demult.

Prokop se uita cu coada ochiului la tovarăşul său de drum. Era un moşneag cu gâtul înfofolit într-o broboadă; mereu mesteca, muşca, molfăia şi scuipa ceva. Şi deodată lui Prokop îi veni în minte că mai văzuse undeva această făptură. Da, era chipul acela hidos, din vis, care scrâşnea din dinţii lui mâncaţi, până se sfărâmau, şi pe urmă îi scuipa din gură bucată cu bucată. Stranie şi înfricoşătoare privelişte!

Rrrrr. Drumul coteşte, urcă la deal şi iar coboară. O gospodărie, se aude lătrat de câine, un om trece pe şosea şi dă „bună seara”. Căsuţele se înmulţesc, drumul urcă. Trăsura coteşte, un *rrrr* subţire, scurt; şi calul se opreşte brusc.

— Aici locuieşte doctorul Tomeš! se aude vocea poştaşului.

Prokop ar fi vrut să spună ceva, dar nu izbuti; încercă să se desprindă de parapet, dar îi fu cu neputinţă, degetele îi înţepeniseră într-o încleştare îndârjită.

— Gata, am ajuns, repetă poştaşul. Deodată încleştarea slăbeşte şi Prokop coboară de pe capră, tremurând din tot corpul. Ca din obişnuinţă, parcă, deschide portiţa şi sună la

uşă. Dinăuntru se aude un lătrat furios, şi o voce tânără strigând:

— Taci, Honzik!

Uşa se deschide şi, din greu, abia mişcându-şi limba, Prokop întreabă:

— Domnul doctor e acasă?

O clipă de tăcere, după care vocea tânără rosteşte:

— Poftiţi înăuntru.

Prokop intră într-o odaie caldă; pe masă, o lampă şi cina pregătită. Totul în jur miroase a lemn de fag. Un domn în vârstă, cu ochelarii ridicaţi pe frunte, se scoală de la masă, se apropie de el şi-l întreabă:

— Ce vă doare?

Prokop se încruntă, făcând eforturi să-şi aducă aminte pentru ce anume venise aici.

— Eu... ştiţi... începu să bâiguie; fiul dumneavoastră e acasă?

Bătrânul îl cercetează cu atenţie:

— Nu e. Dar ce vi s-a întâmplat?

— Jirka... Jiři, mormăi Prokop: eu... eu sunt prietenul lui, i-am adus... trebuie să-i dau... Se scotocea prin buzunare, căutând plicul sigilat. E... e... O chestiune importantă şi... şi...

— Jirka e la Praga, îl întrerupse bătrânul. Dar ia loc, cel puţin, omule!

Prokop se miră nespus:

— Dar vine... el... a spus că vine încoace. Trebuie să-i dau...

Duşumeaua începe să se clatine sub picioarele lui şi să se încline.

— Anička, un scaun! strigă bătrânul, cu o voce ciudată.

Prokop mai apucă să audă un ţipăt înăbuşit, după care se prăbuşi la pământ. Se cufundă într-o negură nesfârşită şi nu mai simţi nimic.

VII

Nimic; cu timpul, doar, ca şi când s-ar fi destrămat nişte ceţuri, i se perindară pe dinaintea ochilor un model de perete pictat, o coroană de şifonier retezată, un colţ de perdea sau o friză de plafon; sau un chip omenesc aplecat parcă deasupra unei guri de fântână, o faţă ale cărei trăsături însă nu puteau fi văzute. Ceva se întâmpla, din când în când cineva umezea nişte buze fierbinţi sau sălta un trup lipsit de vlagă, dar toate se risipeau apoi în crâmpeiele plutitoare ale visării. Peisaje, desene de covoare, calcule diferenţiale, globuri de foc, formule chimice; cu timpul, doar câte ceva ieşea la suprafaţă şi devenea, pentru o clipă, un vis mai desluşit, dar numaidecât se mistuia în cursul năvalnic al nefiinţei.

În sfârşit sosi şi momentul când îşi reveni în simţiri; zări deasupra lui un plafon sigur, reconfortant şi plăcut, din stucatură; descoperi propriile sale mâini firave şi uscate, de o culoare cadaverică, întinse peste o pătură înflorată; ceva mai încolo tăblia patului, un şifonier şi o uşă albă; totul era aici agreabil, liniştit şi parcă dinainte cunoscut. Habar n-avea unde se afla; încercă să se gândească, să-şi amintească, dar creierul lui era nespus de slăbit şi toate începură din nou să se învălmăşească şi să-i se şteargă din minte; închise ochii, scufundându-se într-o apatică toropeală.

Uşa scârţâi încet. Deschise ochii şi se aşeză repede în

capul oaselor, ca şi când ceva l-ar fi îndemnat să se mişte, în uşă stă o fetiţă destul de înaltă, un chip luminos, cu nişte ochişori limpezi şi tare miraţi, şi cu o guriţă căscată de uimire; strânge la piept o bucăţică de pânză albă. Stă neclintită, în mare încurcătură, clipeşte din genele-i lungi, şi năsucul ei trandafiriu începe, încet, nesigur şi cu sfială, să zâmbească.

Prokop se posomori; încercă din răsputeri să spună ceva, dar în capul lui era un gol nesfârşit; mişcă din buzele mute şi se uită la fată cu nişte ochi aspri, frământaţi de chinuitoarea strădanie a aducerii aminte.

— *Gunumai se, anassa*, îi aluneca spontan, fără voie, de pe buzele-i tremurânde, *theos ny tis é brotos essi? Ei men tis theos essi, toi uranon euryn echusin, Artemidi se ega ge, Dios kuré megaloio, eidos te megethos te fyen ťanchista eisko*. Şi vers după vers, curgea năvalnic divina rugăciune cu care Odisseus căuta s-o înduplece pe Nausicaa:

— Rogu-te, domniţă, în genunchi. Eşti zână, ori muritoare? Dacă tu eşti una din cele ce locuiesc întinsul cer, eu, după stat şi faţă şi făptură, te-asemăn foarte cu Artemis, a lui Zeus fiică. Iar de eşti o muritoare, de pe pământ, ferice sunt de trei ori părintele-ţi şi maica ta, şi fraţii tăi ce mândri sunt, de bună seamă, de dragul tău, oricând te văd pe tine, aşa frumos vlăstar, păşind la horă![6]

Fata nu făcea nici o mişcare, stătea ca împietrită şi dădea ascultare acestei închinăciuni rostite într-o limbă necunoscută; şi pe fruntea ei netedă se citea atâta nedumerire, iar ochii ei clipeau atât de copilăros şi de speriaţi, încât Prokop dublă zelul lui Odisseus cel azvârlit de valuri pe un ţărm străin, el însuşi înţelegând doar vag

[6] Versiunea românească a „Odisseei”, datorată lui Murnu.

semnificaţia cuvintelor rostite.

— *Keinos d'an peri ker i makartatos*, recita el pe nerăsuflate; dar cel mai fericit din toată lumea, e cel ce biruind cu daruri multe de nuntă, te-ar lua la el acasă, căci nu-mi văzură ochii o femeie, şi nici un om ca tine deopotrivă; privindu-te, uimirea mă cuprinde.

— *Sevas m'echei eisorconta*. Fetiţa se aprinse la faţă, de parcă ar fi înţeles închinăciunea eroului grec; o dulce şi stângace tulburare îi lega braţele şi picioarele în timp ce Prokop, împreunându-şi mâinile pe pătură, declama ca într-o rugăciune:

— *Délo de pote*, continua el grăbit; în Delos doar văzui aşa un lujer, de finic, care fraged răsare pe lângă altarul zeului Apolon, căci urmat de oameni mulţi şi acolo umblai, un drum ce-avea să-mi fie-n urmă izvor de multe amaruri. Cum văzut-am mlădiul copăcel, uimit în faţă am stat eu îndelung, că n-a fost altul mai gingaş din pământ crescut ca dânsul. Aşa uimit şi-nmărmurit, femeie, privesc în faţa ta, şi mă cutremur, genunchii să nu-ţi ating la rugăminte, deşi nespus de mare mi-e durerea.

Deidia d'ainós: da, se temea cumplit, dar şi copila era înfricoşată şi strângea cu putere la piept rufăria albă, fără să-şi dezlipească o clipă ochii de pe Prokop, care se grăbea să-şi spună toată tristeţea ce-l apăsa: Pe valul mării douăzeci de zile m-am zbuciumat şi ieri abia putut-am să scap. De la ostrovul Ogigia m-a tot purtat talazul şi furtuna, şi-acum încoace m-a azvârlit ursita, ca iar cumva şi-aici să sufăr bietul; mi-e doar că zeii n-au să înceteze, ci au să-mi deie încă multe rele.

Oftă din greu şi îşi ridică braţele sale înspăimântător de uscate:

— *Alia anass eleaire*! Crăiasă, îndură-te; tu eşti întâia ce mi-a ieşit în cale, dup-atâta noian de necazuri şi nu cunosc pe altul din ţara şi din cetatea asta. Arată-mi oraşul, dă-mi un ţol să pui pe mine, de-i fi adus cu tine-o-nvelitoare.

Acum chipul fetei se mai însenină puţin, buzele ei umede se întredeschiseră; poate că Nausicaa avea de gând să vorbească, dar Prokop ţinu s-o mai binecuvânteze pentru norişorul acela de graţioasă compasiune, care-i îmbujorase obrajii:

— *Soi, de theoi tosa doien, hosa fresi sési mencinás*. Şi-n schimb cei de sus să-ţi deie tot ce doreşti, şi soţ şi casă bună şi plină de înţelegere, căci nu e nimic mai bun şi mai frumos ca sfânta unire-n gânduri care leagă soţii în căsnicie, spre necazul celor ce-i duşmănesc şi multă bucurie a celor buni cu ei, de care lucru ei înşişi pot să-şi dea mai bine seama.

Ultimele cuvinte abia le rosti; el însuşi pricepea cu greu ceea ce spunea, versurile curgeau lin şi fără voia lui, dintr-un colţ necunoscut al memoriei; trecuseră aproape douăzeci de ani de când parcursese de bine de rău suava melodie a cântului al şaselea. Încerca o adevărată desfătare fizică lăsându-l să se scurgă aşa, fără oprelişti; avea capul mai uşor, mai limpede, se simţea aproape fericit în starea aceea de molcomă şi dulce slăbiciune şi, deodată, pe buze îi flutură un zâmbet sfios.

Fetiţa zâmbi şi ea, se urni din loc şi spuse:

— Ei? Făcu un pas, venind mai aproape de el şi prinse să râdă: Ce tot spuneaţi?

— Nu ştiu, rosti Prokop nesigur.

În clipa aceea uşa întredeschisă zbură în lături şi în odaie ţâşni, scheunând de bucurie, o mogâldeaţă păroasă

şi ţuşti în pat lângă Prokop.

— Honzik, strigă fetiţa speriată; dă-te jos!

Dar căţeluşul se şi apucase să-i lingă faţa lui Prokop şi într-o bucurie pătimaşă se strecură, gudurându-se, în aşternut. Prokop duse mâna să-şi şteargă obrajii şi, cu uimire, simţi în palmă o barbă în toată legea.

— Ce... ce, gângăvi şi amuţi uluit. Căţeluşul se ţinea de ghiduşii, îşi înfigea, cu o zburdalnică gingăşie, colţii în mâinile lui Prokop, sufla, fornăia, mârâia de plăcere şi iată-l cu boticu-i umed ajungându-i până la piept.

— Honzik, strigă fata, ai înnebunit?! Lasă-l pe domnul în pace! Se repezi spre pat şi luă căţeluşul în braţe; Ah, doamne, că tare prostănac mai eşti, Honzik!

— Lăsaţi-l, o rugă Prokop.

— Nu se poate, vi-e mâna bolnavă, se împotrivi fetiţa cu un aer grav, în timp ce strângea la piept căţelul ce se zbătea neastâmpărat.

Prokop îşi privi nedumerit mâna dreaptă. De la degetul gros, de-a lungul palmei, se prelungea o cicatrice lată, acoperită de o pojghiţă proaspătă, subţire şi roşie, sub care simţea o mâncărime plăcută.

— Unde... unde mă aflu? se minună el.

— La noi, îi răspunse fata cu o degajare atât de firească, încât Prokop se linişti numaidecât.

— La noi, repetă cu inima uşurată, cu toate că habar n-avea unde era acest „la noi”. Şi de cât timp?

— De douăzeci de zile. Tot timpul aţi... voi să spună ceva, dar înghiţi în sec. Honzik a dormit cu dumneavoastră, adăugă ea repede, şi, nu se ştie de ce, roşi toată, ţinând câinele la piept ca pe un prunc. Aţi ştiut?

— Nu, căuta Prokop să-şi amintească. Cum adică, am

dormit?...

— Tot timpul, spuse cu voce hârâită. Până acum aţi fi putut să vă săturaţi de somn. Lăsă câinele jos şi se apropie de pat. Vă simţiţi mai bine?... Doriţi ceva?

Prokop clătina din cap, nu ştia de nici un lucru pe care l-ar fi putut dori.

— Cât e ceasul? întrebă nesigur.

— Zece. Eu nu ştiu ce aveţi voie să mâncaţi, când o să vie tăticu... Ce-o să se mai bucure... Nu doriţi nimic?

— O oglindă, rosti Prokop şovăitor.

Fata surâse şi o zbughi repede afară din odaie. Lui Prokop îi vâjâia capul; se tot străduia să-şi adune gândurile, să reconstituie ce se întâmplase, dar toate i se învălmăşeau în minte şi se spulberau. Şi iată, fetiţa s-a şi întors, îi spune ceva şi-i întinde o oglinjoară. Ar vrea să ridice mâna, dar numai Dumnezeu ştie de ce nu izbuteşte; fetiţa îi pune minerul oglinzii între degete, dar oglinda cade pe pătură. În clipa aceea fata păleşte, o cuprinde un fel de nelinişte, şi ea însăşi îi ţine oglinjoara în faţa ochilor. Prokop se priveşte în oglindă, vede o faţă acoperită de o barbă mare şi un chip aproape necunoscut; priveşte şi nu se poate dumiri şi buzele încep deodată să-i tremure.

— Culcaţi-vă, culcaţi-vă imediat la loc, îi vorbeşte un glăscior mărunt, aproape plângăreţ, şi nişte mâini grăbite îi aranjează la iuţeală perna sub cap. Prokop se lasă uşor pe spate şi închide ochii; să dorm niţel, numai o clipită, îşi spune în gând. Şi se făcu o linişte adâncă, binefăcătoare.

VIII

Cineva îl trase de mânecă.

— Hei, hei, îi spune acest cineva; ar fi cazul să mai terminăm cu somnul, ce părere ai?

Prokop deschise ochii şi zări în faţa lui un domn în vârstă, cu o chelie trandafirie şi barbă albă, cu ochelarii de aur ridicaţi pe frunte şi cu o căutătură nespus de ageră.

— Hei, gata cu somnul, stimabile, îi spune, ajunge; sau vrei, poate, să te trezeşti pe lumea cealaltă...

Prokop îl cerceta posomorit; avea chef să moţăie:

— Ce doriţi? i se adresă cu îndârjire. Şi... şi... cu cine am onoarea?

Bătrânelul se porni pe un râs nestăvilit:

— Mă rog, sunt doctorul Tomeš. Cum s-ar zice, dumneata nici până acum n-ai binevoit a mă lua în consideraţie, nu-i aşa? Dar nu-i nimic, pe chestia asta nu trebuie să te necăjeşti. Ei, cum ne merge?

— Prokop, se recomandă, morocănos, bolnavul.

— Aşa, aşa, spuse doctorul cu satisfacţie. Şi eu care credeam că eşti Ileana Cosânzeana. Mda, dar acum, domnule inginer, să vedem cum e cu dumneavoastră. Ei, haide, nu te mai strâmba aşa. Îi scoase de la subţioară termometrul şi mormăi bucuros: Treizeci şi cinci cu opt. Cum văd, omuleţule, ai ajuns ca o muscă. Trebuie să te hrănim, ce părere ai? Nu, nu te mişca.

Prokop simţi o chelie netedă şi o ureche rece alunecându-i pe piept, de la un umăr la celălalt, de pe stomac spre gât, iar aceste mişcări erau însoţite tot timpul de un mormăit încurajator.

— Ei, bravo, spuse în cele din urmă doctorul şi îşi trase ochelarii pe ochi. În dreapta mai hârâie niţel... şi inima... dar totul se îndreaptă, ce părere ai? Se apleacă spre Prokop şi, în timp ce-i umbla cu o mână prin păr, cu degetul gros al

celeilalte îi ridica şi iar îi apăsa la loc pleoapele: S-a terminat cu somnul, ne-am înţeles? îi spunea, în vreme ce-i cerceta cu atenţie pupilele. Gata, căpătăm cărţi şi ne apucăm de citit. Mâncăm câte ceva, mai bem şi un păhăruţ de vin şi... stai aşa, nu mişca! Să ştii că nu te muşc.

— Ce se întâmplă cu mine? întrebă Prokop, fără curaj.

Doctorul se îndreptă din şale:

— Acum, nimic. Dar ia spune, cum ai ajuns până aici?

— Unde aici?

— Aici la Tynice. Te-am adunat de pe podea şi... De unde ai venit, omule?

— Ştiu şi eu! De la Praga, nu? îşi aduse aminte Prokop. Doctorul clătină din cap:

— Cu trenul de la Praga! Cu inflamaţia asta a meningelui! Dumneata ai minte, omule? ştii, măcar, ce înseamnă asta?

— Ce înseamnă?

— Meningitis. Formă somnolentă. Şi pe deasupra şi cu o pneumonie. Patruzeci de grade, nici mai mult, nici mai puţin. Ce părere ai? Uite ce e, prietene, cu aşa ceva nu se pleacă în excursie. Şi ştii că... Dar ia arată mai bine mâna, să ţi-o vedem, haide, repede!

— Asta... asta n-a fost decât o zgârietură, se împotrivi Prokop.

— Ce să zic, frumoasă zgârietură, septicemie, pricepi? Când ai să te faci bine, îţi spun eu ce ai fost...; un prost, încăpăţânat ca un măgar, asta ai fost. Iartă-mă, continuă cu o demnă indignare, dar era cât pe ce să spun ceva şi mai rău. Auzi dumneata, om învăţat şi să nu ştie că-i la un pas de un exitus la puterea a treia! Cum de-ai putut măcar să te mai ţii pe picioare?

— Eu... nu ştiu, şopti pacientul ruşinat.

Doctorul ar fi avut chef să-l mai boscorodească, dar se mulţumi să mârâie şi să dea din mână plictisit:

— Cum te simţi? reluă cu asprime. Nu prea grozav, nu-i aşa? Memorie de loc, aşa-i? Şi aici, rosti mai domol, ciocănindu-i fruntea; aici cam slăbuţ, este?

Prokop tăcea mâlc.

— Uite ce, domnule inginer, continuă doctorul; pe chestia asta să nu-ţi faci nici o grijă. Povestea o să mai dureze un timp. Mă înţelegi? Nu trebuie să-ţi frământi mintea cu nimic. Nu te gândeşti la nimic. Asta... revine... treptat. Nu-i decât o tulburare trecătoare, o uşoară amnezie, mă înţelegi?

Doctorul striga, năduşea şi se omora cu firea, de parcă s-ar fi certat cu un surdo-mut. Prokop se uită la el cu atenţie şi în cele din urmă rosti cu un calm desăvârşit:

— Va să zică, voi rămâne slab de minte, nu-i aşa?

— Aş, da de unde! se enervă doctorul. Exclus, nici vorbă de aşa ceva. Dar... cum să spun... pentru un timp oarecare... tulburare de memorie, gânduri împrăştiate, oboseală, şi, mă rog, semne cam de felul acesta... mă înţelegi? Tulburări de coordonare, pricepi?... Odihnă. Calm. Nici o muncă. Şi... în definitiv, mulţumeşte, stimabile, celui de sus că ai supravieţuit. Da, supravieţuit! reluă doctorul după o clipă de tăcere, şi, de bucurie, trâmbiţă zgomotos în batistă. Asemenea caz n-am mai avut de când mă ştiu. Îmi vii frumuşel delirând, dau cu dumneata de pământ, şi *finis*, cu bine, am onoarea să vă salut. Ce era să fac cu dumneata? Spitalul e departe, puştoaica se apucase să te bocească... şi... apoi... mă rog... veniseşi ca musafir la... la Jirka, la fiul meu, este sau nu? Aşa că te-am păstrat aici, mă

înţelegi? Pe noi nu ne deranjează de loc. Dar un musafir atât de amuzant ca dumneata încă n-am văzut. Unde s-a mai pomenit să doarmă cineva douăzeci de zile în şir! Mulţumesc frumos de aşa musafir! Când colegul medic primar ţi-a crestat mâna, dumneata nici n-ai catadicsit să te trezeşti, ce părere ai? Pacient mut, pe cinstea mea. Ei, dar acum asta nu mai are nici o importanţă. Principalul e că ai scăpat, înţelegi, omule? Doctorul se bătu zgomotos cu palmele pe coapse: Ei drăcie, nu mai dormi ! Hei, domnule, ai putea să aţipeşti pentru totdeauna, m-auzi? Ei, fir-ar să fie, încearcă să te stăpâneşti un pic, ce dracu! Mai lasă-te păgubaş de atâta somn, s-aude?

— Prokop dădu din cap, moleşit; avea senzaţia că între el şi realitate se întind nişte văluri, că totul în jur se acoperă, se tulbură şi amuţeşte.

— Andulo, auzi o voce iritată, de departe; vin! adă vin! Nişte paşi grăbiţi, o discuţie ce răzbătea parcă de sub apă, şi un gust răcoritor de vin, alunecându-i pe gâtlej. Deschise ochii şi o zări pe fetiţă aplecată deasupra lui.

— N-aveţi voie să dormiţi, îi spuse fetiţa cu voce tremurătoare şi genele ei prelungi clipesc, clipesc, de parcă ar bate o inimă.

— N-o să mai dorm, se scuză Prokop, umil.

— Chiar te rog, stimabile, bodogănea doctorul lângă tăblia patului. Mâine vine de la oraş, pentru consultaţie, un medic primar extra-ultra; n-aş vrea să ne facem de râs; să vadă dumnealui că şi noi, felcerii ăştia de ţară, ne pricepem la ceva, ce părere ai? Trebuie să te ţii tare! Îl săltă pe Prokop cu o neobişnuită îndemânare şi-i ridică perna la spate: Aşa, şi-acum domnul o să şadă în capul oaselor; iar somnul se amână pentru după-masă, s-a înţeles? Acum eu

trebuie să mă duc la cabinet. Tu, Ando, aşează-te aici şi povesteşte ceva; că, slavă domnului, alte ori îţi merge gura ea o meliţă, ce zici? Şi dacă îi vine cumva iar cheful să adoarmă, mă chemi şi restul las pe mine, mă răfuiesc eu cu dumnealui. În uşă se mai întoarse şi mormăi vesel: Dar... oricum, tot mă bucur, mă înţelegi? Aşa că vezi, fii atent!

Ochii lui Prokop se îndreptară spre fată. Stătea ceva mai departe şi, pentru nimic în lume, nu ştia despre ce să vorbească. Aşa, acum şi-a înălţat capul şi a deschis puţin gura; să auzim ce va zbura de pe buzele ei; deocamdată, însă, fetiţa a roşit doar, a înghiţit în sec şi şi-a lăsat din nou capul în jos; acum nu i se mai văd decât genele lungi tremurând deasupra obrăjorilor.

— Tata e atât de iute, îi auzi, în sfârşit, glăsciorul. Aşa e el învăţat, să se răstească... să se certe cu... pacienţii.

Din păcate subiectul acesta se epuiza repede; în schimb - ca la comandă - îi nimeri între degete şorţuleţul, care multă vreme se lăsă împăturit în chip şi fel şi nespus de interesant, sub clipirile atente ale ochişorilor cu gene întoarse.

— De unde se aud talăngile astea? întrebă Prokop după un timp mai îndelungat.

Fetiţa îşi îndreptă capul spre fereastră; părul ei frumos, blond, face să-i strălucească fruntea, şi o luminiţă fragedă licăreşte pe guriţa-i umedă.

— Astea-s vacile, răspunse cu inima uşurată. Ştiţi, acolo e curtea boierească. Şi casa noastră ţine tot de moşie. Tăticu' are un cal şi un docar. Îi spune Friţek.

— Cui?

— Calului. Dumneavoastră n-aţi mai fost niciodată la Tynice, nu-i aşa? Mare lucru nu-i de văzut aici. Decât alei şi

pământ... Cât timp a trăit mămica, a fost mai vesel pe la noi; venea şi Jirka al nostru... Acum, n-a mai dat pe aici de peste un an; s-a certat cu tăticu' şi... şi nici nu mai scrie. La noi nu-i voie nici măcar să pomeneşti de el... Îl vedeţi de multe ori?

Prokop clătină energic din cap. Fetiţa suspină şi căzu pe gânduri:

— El... el e... nu ştiu de ce... atât de ciudat! De câte ori venea pe aici umbla tot timpul cu mâinile în buzunare şi când te uitai căsca... Eu nu zic că e cine ştie ce de văzut aici; dar ştiţi, totuşi... Tăticu' e atât de bucuros că aţi rămas la noi, încheie repede şi puţin cam incoerent.

Undeva, afară, un cocoşel tânăr scoase un strigăt răguşit nespus de caraghios. Ca din senin se stârni zarvă printre găini; se auzi un „co-co-co” sălbatic şi un lătrat strident, triumfător, de căţeluş. Fetiţa sări iute de la locul ei.

— Honzik fugăreşte găinile! spuse şi numaidecât se aşeză din nou, hotărâtă să lase găinuşele în voia soartei.

Se făcu o linişte plăcută, curată, ca cristalul.

— Eu nu ştiu despre ce să povestesc, rosti la un moment dat, cu cea mai încântătoare simplitate. Să vă citesc ziarul, vreţi?

Prokop zâmbi. Şi iat-o, a şi sosit cu ziarul în mână şi se apucă să citească cu îndrăzneală editorialul. Echilibrul financiar, bugetul de stat, creditul neacoperit... Glasul ei fermecător şi nesigur transmitea, cu calm, nişte lucruri extrem de serioase şi grave, iar Prokop, care nu le asculta de loc, se simţea mai bine decât dacă s-ar fi cufundat în somnul cel mai adânc.

IX

Acum Prokop are voie zilnic să coboare câteva ore din pat; îşi mai târâie el încă în chip şi fel picioarele: din păcate nu prea e vorbăreţ; orice i-ai spune, răspunde de obicei cu zgârcenie, arborând totodată un zâmbet sfielnic, de scuză.

Să zicem, de pildă, că suntem la amiază - e abia începutul lui aprilie; stă în grădiniţă, pe o bancă; lângă el, ciufulitul foxterier, Honzik, râde cu gura plină sub mustăţile lui umede, ca de pădurar, căci, de bună seamă, e mândru de funcţia lui de ţiitor de urât şi, de atâta bucurie, se linge pe botic şi mijeşte ochii ori de câte ori mâna stângă, cicatrizată, a lui Prokop, îi mângâie capul cald şi păros. De obicei, la această oră, doctorul iese grăbit din cabinet - boneta îi fuge încolo şi încoace pe chelia netedă - intră în grădină, se aşază pe vine şi începe să sădească zarzavaturi; cu degetele-i scurte şi groase fărâmiţează bulgării de humus şi, plin de grijă, aşterne patul tinerelor răsaduri. Când te uiţi, îşi iese din sărite şi începe să bodogăne; şi-a înfipt undeva, în strat, luleaua şi n-o poate găsi. Atunci, Prokop se ridică de pe banca lui şi, cu intuiţia detectivului de profesie (căci în pat citeşte romane poliţiste), se îndreaptă fără ocol, spre pipa pierdută. Prilej folosit de Honzik ca să se scuture zgomotos.

La această oră, Anči (căci aşa doreşte să i se spună, nicidecum Andula) se duce să stropească răsadurile tatii. În mâna dreaptă ţine stropitoarea, iar stânga îi pluteşte în aer; ploicică argintie susură pe pământul proaspăt şi dacă se întâmplă să apară prin apropiere şi Honzik, se alege şi el cu un duş zdravăn pe spate sau pe mutriţa lui veselă; atunci năzdrăvanul schelălăie disperat şi îşi caută apărarea la Prokop.

Toată dimineaţa se perindă prin cabinet pacienţii. Tuşesc pe înfundate în sala de aşteptare şi nu scot o vorbă, gândindu-se fiecare la suferinţa lui. Uneori, din cabinet răzbat nişte ţipete înfiorătoare, atunci când doctorul scoate un dinte vreunui băieţandru. În asemenea momente e rândul lui Anči să intre în panică şi să-şi găsească adăpost la Prokop; e albă ca varul şi pierdută toată cu firea; clipeşte cu genele-i frumoase şi aşteaptă, îngrijorată, să se consume cumplitul eveniment. În sfârşit, băiatul dă buzna afară cu un urlet prelung, şi Anči caută cumva să-şi acopere, stângace, teama ei plină de gingăşie.

Fireşte, cu totul altceva e atunci când în faţa casei doctorului se opreşte o căruţă aşternută cu paie şi doi bătrâni urcă scările, cu băgare de scamă, aducând cu ei un om rănit. Are o mână zdrobită, sau un picior fracturat, sau capul spart de o copită de cal; o sudoare rece îi broboneşte fruntea îngrozitor de palidă, şi, încet, biruindu-se pe sine, geme înăbuşit. Peste toată casa coboară o tăcere tragică; în cabinet se petrece, în cea mai desăvârșită linişte, ceva dramatic; grăsana şi vesela servitoare umblă pe vârfuri, Anči are ochii înlăcrimaţi şi degetele îi tremură de emoţie. Doctorul dă buzna în bucătărie, ţipă cerând rom, vin sau apă, şi cu o doză dublă de aspirină îşi maschează sentimentul chinuitor de milă. După care, toată ziua nu mai scoate o vorbă, e furios şi trânteşte uşile.

Dar mai e aici şi o mare sărbătoare: vestitul târg anual al doftoricitului sătesc, constând în vaccinarea copiilor. Sute de mame îşi leagănă atunci în braţe noduleţele lor scâncitoare, urlătoare sau adormite; e plin de ele cabinetul, coridorul, bucătăria şi grădinile; Anči se agită din cale afară, înnebunită; într-o pornire de entuziasm matern cibelic, ar

vrea să strângă la piept, să legene şi să înfaşe toate odraslele acestea mici, fără dinţi, miorlăitoare, pufoase şi zbârlite. Până şi bătrânul doctor are chelia mai lucioasă şi mai arătoasă ca de obicei, de dimineaţă umblă fără ochelari, ca nu cumva să sperie plozii, şi ochii, ochii îi rătăcesc în gol, de atâta oboseală şi bucurie.

Altă dată, în toiul nopţii, zuruie iritat clopoţelul. Şi numaidecât se aude la uşă mormăit de glasuri, doctorul bodogăneşte ceva, iar vizitiul Iozef trebuie să înhame. Undeva, în sat, în spatele unei ferestre luminate, vine pe lume un om nou. Abia spre dimineaţă doctorul se întoarce acasă, istovit, dar plin de mulţumire, şi, de la zece paşi miroase a acid fenic; aşa îl place Anei cel mai mult.

Dar mai sunt aici şi alte personaje; grăsana şi râzăreaţa Nanda de la bucătărie, care, cât e ziulica de mare, cântă, face zarvă şi se cocoşează de râs. Apoi solemnul vizitiu Iozef, cu mustăţile în furculiţă, istoricul; citeşte tot timpul cărţi de istorie şi povesteşte cu voluptate, să zicem despre războaiele husite sau despre tainele uitate ale acestui ţinut. Urmează grădinarul de la curtea boierească, un fustangiu fără pereche, care, în fiecare zi se repede până în grădina doctorului, îi altoieşte trandafirii, îi tunde tufele de arbuşti, şi îi stârneşte Nandei periculoase accese de râs convulsiv. Apoi, mai sus pomenitul Honzik, veşnic ciufulit şi bine dispus, însoţitorul lui Prokop, care îşi vânează purecii şi fugăreşte găinile şi-i place nespus de mult să călătorească pe capră în trăsurica doctorului. Friţ e o biată gloabă; a cam început să îmbătrânească acest cal înţepenit şi blajin, prietenul iepurilor de casă; să-i mângâi nările calde, şi sensibile, e de-a dreptul, o culme a desfătării... Vine la rând roşcovanul practicant de la administraţia moşiei, îndrăgostit

de Anči care, în cârdăşie cu Nanda, îl ia cumplit peste picior. Administratorul moşiei, un pungaş bătrân şi viclean, e partenerul obişnuit al doctorului la jocul de şah; de fiecare dată, doctorul îşi iese din fire, se înfurie şi pierde. Mai sunt şi alte personaje locale printre care nespus de plicticosul geometrician civil, un arivist politic, care-l agasează pe Prokop în virtutea dreptului colegialităţii.

Prokop citeşte mult sau cel puţin se preface că citeşte. Faţa lui gravă, brăzdată de cicatrice, nu spune prea multe şi, mai cu seamă, nimic despre lupta lui tainică şi disperată cu memoria tulburată. Îndeosebi în ceea ce priveşte ultimii ani de muncă, ea a avut mult de suferit; până şi cele mai simple scheme şi procese s-au risipit fără urmă şi Prokop îşi notează pe margini de cărţi formulele sumare, incomplete, care-i vin în minte tocmai atunci când se gândeşte la ele cel mai puţin. După care se ridică de pe locul lui şi se duce să joace cu Anči biliard; căci biliardul e un joc în timpul căruia nu prea se vorbeşte. Şi Anči se molipseşte de gravitatea lui anostă, inexpugnabilă; e concentrată la joc, ocheşte cu sprâncenele încruntate sever, dar atunci când dinadins trimite bila în altă direcţie, deschide gura mirată şi, cu limbuţă ei umedă, îi arată drumul cel bun.

Serile la lumina lămpii. Cel mai vorbăreţ e doctorul, pătimaş naturalist fără pic de cunoştinţe; cu deosebire îl vrăjesc şi-l pasionează ultimele mistere ale lumii: radioactivitatea, infinitul spaţial, electricitatea, relativitatea, originea materiei şi vârsta omenirii. E un materialist înverşunat şi tocmai de aceea simte tainica şi dulcea groază a lucrurilor nesoluţionabile. Uneori Prokop nu se

poate stăpâni şi corectează naivitatea buchneriană[7] a părerilor pe care le emite. Atunci bătrânul îl ascultă cu adevărată evlavie şi începe să-l preţuiască, fără rezerve, mai ales din clipa în care încetează să-l mai înţeleagă, să zicem, de pildă, atunci când Prokop vorbeşte despre potenţialul de rezonanţă sau despre teoria cuantelor. Anči stă pur şi simplu înmărmurită pe un scaun, cu bărbia sprijinită de masă; e, ce-i drept, de-acum cam mărişoară pentru poziţia asta dar se pare că de la moartea mămichii a uitat să se mai maturizeze. Nici măcar nu clipeşte şi se uită cu ochi mari când la tata, când la Prokop, şi viceversa.

Iar nopţile, nopţile sunt liniştite, adânci, şi parcă fără sfârşit, ca pretutindeni la ţară. În răstimpuri se aude din grajd un zornăit de lanţuri, din când în când câte un lătrat de câine stârnit prin apropiere sau pe undeva departe; pe cer fulgeră o stea căzătoare, câte o ploaie de primăvară susură în grădină sau, cu clipocitu-i de argint, picură în fântâna însingurată. O boare curată, ca din adâncuri, adie în odaie prin fereastra deschisă şi omul adoarme într-un somn binecuvântat, fără vise.

X

În sfârşit, îi era mai bine: de la o zi la alta, cu paşi mărunţi, viaţa îi revenea. Simţea doar o moliciune a capului şi uneori mai avea încă senzaţia că pluteşte pe aripile visului. Nu-i mai rămânea decât să-i mulţumească doctorului şi să plece la treburile lui. Vru să-i comunice acest lucru o dată, după cină, dar tocmai atunci tăceau cu

---

[7] Georg Büchner (1813 - 1837) - scriitor german, autor al dramelor „*Wozzek*“ şi „*Moartea lui Danton*”. (n.r.)

toţii, de parcă le-ar fi luat cineva piuitul După aceea bătrânul doctor l-a apucat de subţioară şi l-a condus în cabinetul său; după câteva ocolişuri izbucni, ca din senin, cu sfielnică duritate, spunându-i lui Prokop că nu-l sileşte nimeni să plece, că ar fi mai bine să se odihnească, căci partida încă nu-i câştigată şi, mă rog, fără discuţie, să rămână pe loc şi basta! Prokop se împotrivi, fără vlagă, adevărul adevărat era că încă nu se simţea sigur în şa şi că de fapt, într-o oarecare măsură, se răsfăţa. Pe scurt, deocamdată nici vorbă de plecare.

Întotdeauna după-amiaza doctorul se închidea în cabinet.

— Vino câteodată să mai stai şi cu mine, ce părere ai? îi spusese doctorul odată, într-o doară. Şi astfel Prokop îl surprinse manipulând tot felul de sticluţe, creuzete şi prafuri.

— Ştii, în localitate nu există spiţerie, îi explică doctorul; eu trebuie să prepar singur doctoriile. Şi, cu degetele-i groase şi tremurătoare, doza nişte prafuri pe un cântar mic, de mână. Cântarul se balansa şi se învârtea în mâna lui nesigură; bătrânelul se enerva, pufnea de necaz şi nasul i se umezea cu brobonele mici de sudoare.

— Ce să fac, daca nu mă ajută ochii pentru asemenea treabă, scuza el bătrâneţea degetelor sale. Prokop privi un timp întreaga operaţie, apoi, fără să sufle o vorbă, îi luă cântarul din mâna. Pic, pic, şi praful fu cântărit la miligram. Al doilea, al treilea. Cântarul sensibil dansa, doar, între degetele lui Prokop.

— Ia te uită, ia te uită, se minună doctorul şi, plin de uimire, îi urmărea mâinile zdrobite, noduroase, cu încheieturi deformate, cu unghii frânte şi cioturi scurte în

locul câtorva degete; cum văd, omuleţule, ai mâini iscusite! Şi iată-l peste câteva clipe pe Prokop frecând o alifie, măsurând nişte picături şi încălzind eprubetele. Doctorul strălucea de bucurie în timp ce lipea etichetele. Peste o jumătate de oră fu gata cu toată farmacia, ba pe deasupra, mai avea şi o grămadă de prafuri de rezervă. La numai câteva zile după aceea, Prokop citea curent reţetele doctorului şi, fără nici un fel de vorbă, îl făcea pe dirigintele farmaciei. *Bon*!

Odată, spre seară, doctorul trebăluia prin grădină scormonind într-un strat cu pământ afinat. Pe neaşteptate, din casă răsună o bubuitură înfricoşătoare, şi numaidecât se auzi zgomot de sticlă spartă. Doctorul se năpusti într-acolo şi, pe coridor, se ciocni cu Anči speriată la culme.

— Ce s-a întâmplat? strigă la ea.

— Eu... nu ştiu, abia izbuti să îngaime fata; în cabinet...

Doctorul se repezi în cabinet unde dădu peste Prokop, care, aşezat în patru labe, aduna de pe jos cioburi de sticlă şi hârtii.

— Ce-ai făcut aici? ţipă doctorul în gura mare.

— Nimic, răspunse Prokop, ridicându-se cu un aer de vinovăţie. Mi-a plesnit o eprubetă.

— La toţi dracii, tună doctorul şi rămase înmărmurit; pe mâna stângă a lui Prokop sângele se prelingea şiroi. Cine... ce ţi-a sfâşiat degetul?

— Nu-i decât o zgârietură, protestă Prokop şi îşi ascunse mâna la spate.

— Ia s-o văd, strigă bătrânul doctor şi-l trase lângă fereastră. Jumătate de deget atârna, doar, de piele. Doctorul se duse în grabă spre dulap, după foarfece, şi în uşa deschisă o zări pe Anči, palidă de moarte. Ce cauţi aici?

se răsti la ea; şterge-o!

Anči nici măcar nu se clinti; ţinea mâinile la piept şi părea, în cel mai bun caz, leşinată.

Doctorul se întoarse la Prokop; se agită mai întâi cu o bucăţică de vată, după care se auzi un păcănit de foarfece.

— Lumină, ţipă la Anči. Fata se repezi la comutator şi-l răsuci. Şi nu-mi sta aici, zbieră bătrânul în timp ce spăla un ac în benzină. Ce treabă ai tu aici? Dă-mi repede aţa! Anči dădu fuga la dulap şi-i aduse un tub cu fire... Şi acum pleacă!

Dar Anči se uită la spatele lui Prokop şi se apropie şi mai mult, apucă mâna rănită cu ambele palme şi o ţinu strâns. Doctorul tocmai se spăla pe mâini; îşi întoarse privirea spre fată şi vru să explodeze; dar, în loc să zbiere, mormăi:

— Aşa, şi acum ţine bine! Mai la lumină!

Anči clipea din ochi şi ţinea. Când nu se mai auzi nimic decât gâfâitul doctorului, se încumetă să-şi ridice ochii. Pe jos, în locul unde lucra tata, duşumeaua era plină de sânge şi arăta oribil. Privi iute la Prokop; ţinea faţa într-o parte şi prin pleoapa lui zvâcnea durerea. Copila încremeni, apoi începu să înghită lacrimi şi i se făcu rău.

Între timp mâna lui Prokop creştea: o mulţime de vată, un bandaj Billroth şi, poate, un kilometru de faşă învârtit într-una; în cele din urmă din povestea asta ieşi ceva alb de proporţii uriaşe. Anči continua să ţină, genunchii îi tremurau, şi i se părea că nu se va sfârşi niciodată operaţia aceasta cumplită. La un moment dat capul începu să i se învârtească, după care îl auzi pe tatăl ei spunând:

— Na, bea repede! Deschise ochii şi îşi dădu seama că şade în fotoliul din cabinet, că tăticul ei îi întinde un

păhărel, că în spatele lui stă Prokop, care râde şi strânge la piept mâna bandajată ce aduce cu o păpuşă gigantică. Hai, bea odată! stăruie doctorul şi într-una îşi dezveleşte dinţii. Înghiţi aşadar băutura şi sughiţă; era un coniac năprasnic.

— Şi acum dumneata, spuse doctorul, întinzându-i paharul lui Prokop. Acesta, niţel cam palid, aştepta cu bărbăţie să fie dojenit; la urmă bău şi doctorul, tuşi să-şi dreagă vocea şi începu: Mda, şi acu să-mi spui ce ispravă ai făcut, de fapt, aici?

— O experienţă, răspunse Prokop cu zâmbetul încurcat al vinovatului.

— Cum? Ce fel de experienţă? Cu ce?

— Numai aşa... Am vrut... am vrut să văd dacă se poate face ceva din... din clorura de potasiu.

— Ce anume să faci?

— Un exploziv, şopti Prokop, cu umilinţa păcătosului. Doctorul îşi plimba ochii pe mâna lui înfăşată:

— Ce să spun, a meritat chiar! Putea să-ţi rupă mâna experienţa asta, nu crezi? Ei drăcie!... Foarte bine, aşa-ţi trebuie, rosti apăsat, cu aerul unui om setos de sânge.

— Tăticule, interveni Anči, acum lasă-l!

— Şi tu ce cauţi aici? mârâi doctorul şi o mângâie cu mâna lui duhnind a acid fenic şi iodoform.

De-atunci bătrânul poartă cheia de la cabinet în buzunar. Prokop şi-a comandat un pachet cu cărţi de literatură ştiinţifică, umblă cu mâna într-un cordon agăţat pe după gât şi, zile în şir, studiază. Acum cireşii dau în floare, frunzele fragede şi vâscoase lucesc în bătaia soarelui, crinii aurii îşi deschid bobocii grei. Prin grădiniţă, Anči se plimbă cu o prietenă durdulie, se ţin una pe alta de mijloc şi râd, şi râd; chiar în clipa aceasta şi-au apropiat

guriţele lor trandafirii, îşi şoptesc ceva, se îmbujorează la faţă de atâta râs şi încep să se sărute.

Pentru întâia oară, după ani de zile, Prokop simte iar ce înseamnă fericirea trupească. Cu o poftă animalică se dăruie soarelui şi îşi mijeşte ochii, ca să asculte, mai bine, freamătul trupului său. Suspină şi se aşază la lucru, dar are chef să alerge, să zburde; hoinăreşte departe peste câmpie şi se consacră, cu pasiune, bucuriei de a respira. Uneori o întâlneşte pe Anči, în casă sau în grădină, şi încearcă să-i spună ceva; fetiţa se uită la el cu coada ochiului şi nu ştie despre ce să-i vorbească; dar nici Prokop nu ştie şi, de aceea, mormăie ceva neînţeles. Ce mai, se simte bine sau cel puţin mai sigur de el, atunci când e singur.

În timp ce citea, îşi dădea seama cât de mult a rămas în urmă cu cunoştinţele sale; ştiinţa, în unele privinţe, avansase mult şi adeseori el se vedea nevoit să-şi schimbe orientarea; dar, îndeosebi, se temea să-şi aducă aminte de propria sa muncă, deoarece acolo simţea el că i se destrăma, cel mai mult, coerenţa. Muncea ca un catâr, sau visa; visa despre noi metode de laborator, dar totodată se simţea ispitit de calculul subtil şi îndrăzneţ al teoreticianului; şi se înfuria pe el însuşi, atunci când creionul lui necioplit nu era în stare să desfacă firul subţire al unei probleme. Era conştient de faptul că „chimia lui destructivă”, de laborator, deschide perspectivele cele mai stranii de pătrundere în teoria materiei; se lovea de corelaţii neaşteptate, pe care însă le călca numaidecât în picioare cu meditaţia lui mult prea gravă. Plictisit, lăsa totul baltă pentru a se cufunda în lectura vreunui roman stupid; dar şi acolo îl chinuia obsesia laboratorului: în loc de cuvinte citea numai simboluri chimice; erau nişte formule

fantastice, pline de elemente necunoscute până atunci, care-l nelinişteau chiar şi în vise.

XI

În noaptea aceea visă că studiază un foarte savant articol din „*The Chemist*”. Se poticni la formula An Ci şi nu mai ştia cum să se descurce cu ea; o cercetă pe toate feţele, îşi muşcă din încheieturile degetelor, ca până la urmă să constate că formula aceasta înseamnă, de fapt, Anči. Şi iat-o pe Anči aici lângă el, surâzându-i în braţele împreunate după ceafă; se apropie de ea, o cuprinde cu amândouă mâinile şi începe s-o sărute cu foc şi să-i muşte buzele. Anči se împotriveşte cu îndârjire, loveşte cu coatele, cu genunchii; el o strânge brutal şi, cu o mână, sfâşie rochia de pe ea, fâşii, fâşii. A şi început să simtă pulsându-i în palme carnea ei tânără; Anči se zbate sălbatic, părul i-a căzut peste obraji şi acum, acum, pe neaşteptate, se moleşeşte şi dă să cadă; Prokop se aruncă asupra ei, dar, sub mâinile lui, nu găseşte decât nişte zdrenţe şi nişte fâşii lungi de bandaj; le rupe, le sfâşie, vrea să se descurce din ele şi se trezeşte.

Îl cuprinse o ruşine fără margini pentru acest vis; se îmbrăcă în tăcere, se aşeză pe un scaun lingă fereastră şi aşteptă să răsară zorile. Nu exista hotar între noapte şi zi, doar cerul păleşte un pic şi prin văzduh zboară un semnal care nu-i nici lumină, nici sunet, dar care dă naturii o poruncă: trezeşte-te! Aşadar în acea clipă dimineaţa s-a născut în plină noapte încă. Au cucurigat cocoşii, vitele în grajd au început să se foiască. Cerul păleşte şi mai mult, devine sidefiu, se luminează strălucitor şi prinde o uşoară

culoare trandafirie; prima dungă roşie a ţâşnit la răsărit, „cirip, cirip, iatiti piu piu ia”, ţipă şi ciripesc păsările, şi primul om a şi pornit, cu pas domol, la munca lui. Se aşază la munca lui şi omul de ştiinţă. Muşcă multă vreme din vârful condeiului, până când se hotărî sa aştearnă pe hârtie primele cuvinte: căci era vorba acum de un lucru da mare importanţă, de chintesenţa experienţelor şi gândirii lui de doisprezece ani, de o lucrare plătită într-adevăr cu sânge. Bineînţeles, acum nu va fi decât o ciornă, exprimând mai degrabă o anumită filozofie a fizicii, sau o poezie, sau o profesiune de credinţă. O imagine a lumii, cu boltă din cifre şi ecuaţii; dar aceste cifre de ordin astronomic măsoară cu totul altceva decât înălţimea maiestuoasă a cerului: ele calculează coeficienţii de instabilitate şi de dezintegrare a materiei.

Tot, absolut tot ceea ce există nu-i decât exploziv mocnit, în expectativă; dar oricare ar fi coeficientul lui de indolenţă, el nu-i decât o frântură disparentă a brizanţei sale. Tot ceea ce se întâmpla, rotaţiile stelelor şi activitatea telurică, întreaga entropie, însăşi harnica şi nesăţioasa viaţă, toate acestea nu fac decât să macine şi să lege doar, la suprafaţă, invizibil şi incomensurabil, această forţă explozivă, care se numeşte materie. Aflaţi, aşadar, că lanţul care o leagă e doar o pânză de păianjen pe braţele şi picioarele unui titan adormit; daţi-mi puterea s-o străpung şi ea va face să se zguduie scoarţa terestră şi-l va azvârli pe Jupiter peste Saturn. Iar tu, omenire, nu eşti decât o rândunea care şi-a lipit cu trudă cuibuşorul sub streaşină pulberăriei cosmice; ciripeşti după soarele răsăritului, în timp ce în butoaiele de sub tine bubuie, pe înfundate, potenţialul înspăimântător al exploziei…

Lucrurile acestea, fireşte, Prokop nu le scrise; erau pentru el numai o melodie tainică ce-i înaripa frazele greoaie ale expunerii tehnice. Căci el vedea mai multă fantezie în formulele simple şi mai multă frumuseţe arbitrară în expresia cifrelor. Şi astfel îşi scria poemul său în simboluri şi cifre, îmbinat cu înspăimântătorul jargon al cuvintelor savante.

La micul dejun nu se mai duse. Aşa stând lucrurile, veni Anči şi-i puse pe masă o căniţă cu lapte. Îi mulţumi, dar în aceeaşi clipă îşi aduse aminte de visul lui şi nu fu în stare s-o privească. Se uita cu îndărătnicie într-un colţ al odăii; numai Dumnezeu ştie cum vine treaba asta, că, totuşi, vedea fiecare firicel de păr auriu de pe braţele ei goale; nicicând nu-i bătuse la ochi atât de tare acest lucru. Anči stătea foarte aproape de el.

— Aveţi de scris? întrebă cu nesiguranţă.

— Da, mormăi Prokop şi se gândi ce ar spune ea, oare, dacă aşa, din senin, şi-ar lipi capul de sânii ei.

— Toată ziua?

— Toată ziua. „Probabil că s-ar da înapoi nespus de ofensată; şi are nişte sâni tari, micuţi şi rotunzi, despre care ea poate nici nu ştie. De altfel, la ce bun!”

— Aţi vrea să vă mai aduc ceva?

— Nu, nu vreau nimic.

Ce stupid; ar vrea s-o muşte de braţ, sau ceva asemănător, femeia niciodată nu ştie cum poate să tulbure un om.

Anči strânse din umeri, puţin jignită.

— Bine. Şi pe aici îi fu calea.

Prokop se ridică de pe scaun şi începu să se foiască prin odaie; era supărat pe el şi pe ea, dar, mai cu seamă, nu mai

avea nici un chef de scris. Încercă să-şi adune gândurile, dar nu izbuti cu nici un chip. Se posomori şi, cătrănit, se apucă să bată odaia de la un perete la altul, cu regularitatea unei pendule. Un ceas, două. Jos zornăie tacâmurile, se pune masa. Prokop se aşază din nou lângă hârtiile lui şi îşi lasă capul în palme. Peste câteva clipe sosi servitoarea cu masa de prânz.

Dădu mâncarea înapoi, aproape neatinsă, şi, plictisit, se trânti pe pat. E limpede că s-au săturat de el, că şi lui i s-a urât de toată povestea asta şi că acum e momentul să plece. Da, chiar mâine. Îşi făcu nişte planuri de activitate pentru viitor, se simţea, nu ştiu de ce, ruşinat şi stânjenit, ca până la urmă să adoarmă buştean. Se trezi târziu după amiază, cu sufletul înnămolit şi cu trupul istovit de o lene mucegăită. Hoinărea prin odaie, căsca, şi, liber de orice gând, se înfierbânta singur fără nici un rost. Între timp afară se întunecă; nu aprinse lumina.

Servitoarea îi aduse cina. O lăsă să se răcească şi asculta ce se întâmplă jos. Clinchet de furculiţe, doctorul mormăia şi, cum termină masa, se retrase în camera lui trântind uşa. Se făcu tăcere.

Convins că nu va mai întâlni pe nimeni Prokop se furişă din casă şi ieşi în grădină. Era o noapte călduţă, cu cer senin. Liliacul şi iasomia sunt în floare, Bootes îşi resfiră larg pe cer braţele sale înstelate, s-a înstăpânit o tăcere adâncă, adâncită şi mai mult de un lătrat îndepărtat de câine. De gardul de piatră din grădină se sprijină ceva luminos. De bună seamă, e Anei.

— Ce seară frumoasă, nu-i aşa? vorbi el numai ca să spună ceva şi se sprijini de gard, lângă ea. Anči: nimic! Îşi întoarse, doar, faţa într-o parte şi umerii ei tresăriri

neobişnuit de agitaţi.

— Asta e Bootes, mormăi Prokop comunicativ. Deasupra lui e Balaurul şi Cepheus iar cele patru steluţe, de colo, îngrămădite la un loc, sunt Casiopeia. Ca să le vezi, însă, trebuie să te uiţi mai sus.

Anči se întoarse frecându-se în jurul ochilor.

— Aceea luminoasă, reia Prokop, şovăielnic, e Pollux, beta Geminoruin. Să nu fi supărată pe mine. Poate ţi s-a părut că sunt necuviincios, aşa-i? Ştii... eu... eram ... chinuit de un gând. Nu trebuie să te necăjeşti pentru asta.

Anči suspină adânc:

— Şi aceea, de acolo... care e? i se auzi glăsciorul, încet, sfielnic. Aceea de jos, cea mai strălucitoare.

— Asta-i Sirius, din Câinele Mare. I se mai spune şi Alhabor. Iar acelea din stânga de tot sunt Arcturus şi Spica. A căzut o stea. Ai văzut-o ?

— Am văzut-o. De ce v-aţi supărat pe mine aşa de tare azi dimineaţă?

— Nu m-am supărat; aşa sunt eu… câteodată… puţin mai colţos... dar ştii., am dus o viaţă aspră, prea aspră; mereu singur şi... cum să spun … ca un avanpost. Nu-s în stare nici să vorbesc ca lumea. Azi... azi am vrut să scriu ceva frumos... un fel de rugăciune ştiinţifică pe care s-o înţeleagă oricine; m-am gândit să... să ţi-o citesc dumitale; şi vezi, totul s-a uscat în mine, şi, cum e omul!, mi-e şi ruşine să mă mai încălzesc, de parcă toată povestea ar fi o slăbiciune. Nici măcar o vorbă nu mai îmi vine să scot. Mă simt aşa... anchilozat, înţelegi? Am început să şi încărunţesc.

— Dar vă stă bine, suspină Anči.

Pe Prokop îl surprinde această latură a discuţiei:

— Ei da, spuse încurcat, totuşi, plăcut nu e. Ar fi timpul de-acum să... să-mi duc recolta acasă. Ce n-ar face altul din ceea ce ştiu eu! Şi eu n-am nimic, nimic, absolut nimic. Eu nu sunt decât... „*berühmt*" şi „*célèbre*" şi „*highly esteamed*"[8]; şi la noi... nici nu se ştie de acest lucru... nimeni nu ştie. Ştii, eu cred că teoriile mele sunt destul de slabe; nu am cap de teoretician. Şi totuşi ceea ce am descoperit nu-i lipsit de valoare. Explozivii mei exotermici... diagramele ... şi exploziile atomilor... astea toate preţuiesc ceva. Şi dacă am publicat o zecime din câte ştiu!... Ce n-ar face altul în locul meu din toate astea ! Eu unu ... drept să spun... nici nu mai înţeleg teoriile lor; sunt atât de subtile, atât de spirituală, şi pe mine asta nu face decât să mă zăpăcească. Eu am un spirit de bucătar. Daţi-mi pe la nas orice substanţă şi numaidecât miros ce se poate face din ea. Dar să înţeleg... să trag concluzii... teoretice şi filozofice, la asta nu mă pricep. Eu cunosc numai... numai faptele; *eu le fac*; sunt datele *mele*, mă înţelegi? Şi totuşi... eu... eu simt în spatele lor un adevăr; un adevăr formidabil, general valabil... care va răsturna totul... când va exploda. Dar acest mare adevăr... e de partea faptelor şi nu a vorbelor. De aceea, de aceea trebuie să te ţii de fapte! De-ar fi să-ţi pierzi, din pricina asta, chiar şi amândouă mâinile...

Anči, sprijinită de gard, abia mai respira. Niciodată n-a vorbit atât de mult acest om ciudat şi ursuz - şi mai cu seamă niciodată n-a vorbit despre el. Se lupta din greu cu cuvintele; răzbătea din ele o mândrie imensă, dar şi o timiditate şi un zbucium fără margini; şi totuşi, de-ar fi

[8] *Berühmt*, *célèbre* - celebru, în germană şi franceză; *highly esteamed* (engleză) - care se bucură de înaltă stimă. (n.t.)

vorbit chiar şi în integrale, Anči tot ar fi înţeles că în faţa ei nu se petrecea decât un fenomen de frământare sufletească.

— Dar... dar partea cea mai rea... cea mai rea, bolborosea Prokop incoherent. Niciodată... şi mai cu seamă aici... dar şi asta... până şi asta mi se pare stupid... şi la nimic bun. Chiar şi adevărul final... şi, în general, totul. Niciodată înainte nu mi-a venit ideea asta. De ce, şi la ce bun... Poate că ar fi mai înţelept să mă dau bătut... simplu, să mă supun... să mă supun acestui, acestui Tot... (Arătă cu mâna în jurul lui.) Cu alte cuvinte *vieţii*. Omul nu trebuie să fie fericit; fericirea îl moleşeşte, ştii? Şi pe urmă celelalte lucruri i se par toate inutile, mărunte şi... şi fără rost. Cele mai mari... cele mai mari fapte omul le face în momentele de disperare, de tristeţe, de singurătate, de surzire. Eu am muncit ca un nebun. Dar aici, aici am început să fiu fericit. Aici mi-am dat seama că, poate... există şi ceva mai bun decât... să gândeşti. Aici omul trăieşte numai... şi vede că e un lucru extraordinar numai să trăieşti. Ca Honzik al dumitale, ca pisoiul, ca găina. Fiecare vietate ştie acest lucru... şi mie... mie mi se pare atât de extraordinar, ca şi când până acum n-aş fi trăit. Şi astfel... astfel am pierdut, pentru a doua oară, doisprezece ani.

Mâna lui dreaptă, Dumnezeu ştie de câte ori ciopârţită şi cusută, tremura pe gardul de cărămidă. Anči nu scoase o şoaptă; până şi pe întuneric se văd genele ei lungi; se sprijină cu coatele de zid şi clipeşte spre stele. Deodată se auzi ceva foşnind într-un tufiş şi fata se sperie; atât de tare, încât se lipi de umărul lui Prokop:

— Ce mai e şi asta?

— Cine ştie, o fi un jder care se duce la curte, după

găini.

Anči înlemnise. Sânii ei tineri se lasă acum cu totul pe mâna lui dreaptă, şi Prokop le simte elasticitatea; poate că ea, mai mult ca sigur, nici nu-şi da seama, dar el, el simte acest lucru mai bine ca orice pe lumea asta; se teme grozav să mişte mâna pentru că, înainte de toate, Anči ar putea crede că el a pus-o acolo dinadins, şi, în al doilea rând, era convins că ea îşi va schimba poziţia. Ciudat e că această împrejurare nu-i mai îngăduie să vorbească despre sine şi despre viaţa irosită.

— Niciodată, îngăimă încurcat, niciodată n-am fost atât de mulţumit... atât de fericit, ca aici. Tatăl dumitale e cel mai bun om din lume, iar dumneata... dumneata eşti atât de tânără...

— Eu credeam că mă socotiţi... prea prostuţă... îi răspunse Anči, încet şi fericită. Niciodată nu mi-aţi vorbit aşa.

— E adevărat, niciodată până acum, mormăi Prokop. Tăceau amândoi. El simţea în palmă tresăltarea uşoara a sânilor ei; îl treceau fiori şi îşi ţinea respiraţia; se pare că şi ei i se taie respiraţia într-o încremenire mută; nici nu clipeşte şi priveşte pierdută undeva departe. Ah, să-i mângâie şi să-i strângă! Ah, ameţeala primei atingeri, desfătarea involuntară şi fierbinte! Ai avut tu oare parte de o aventură mai îmbătătoare, decât această inconştientă şi devotată intimitate? O tu, boboc de floare aplecat, trup sfielnic şi gingaş! Dacă ai bănui tu duioşia chinuitoare a acestor mâini aspre de bărbat care, fără să se clintească, te mângâie şi te strânge! Dacă... dacă... dacă aş face acum acest lucru şi... şi aş strânge...

Anči îşi îndreptă corpul cu cea mai firească mişcare. Ah,

fetiţă, într-adevăr, tu n-ai ştiut nimic!

— Noapte bună! îi spune Anči cu o voce stinsă şi chipul ei e palid şi posomorit. Noapte bună repetă ea, cu uşoară sfială şi-i întinde mâna; i-o întinde cu stângăcie şi moale, de parcă ar fi frântă, şi se uită, larg, în altă parte. Nu e ca şi când ar vrea să mai rămână? Nu, a pornit, ezită; nu, stă pe loc şi rupe bucăţele, bucăţele, o frunză. Ce să-i mai spună? Noapte bună, Anei, şi un somn mai bun ca al meu.

Căci fără îndoială, acum nu se poate duce la culcare. Prokop se trântește pe băncuţă şi îşi lasă capul în palme. Nu, nu s-a întâmplat nimic... nimic... până acolo încât… ar fi ruşinos să te gândeşti imediat la nu ştiu ce. Anči e pură şi inocentă ca o căprioară şi-acum, gata, destul cu asta! Doar nu sunt un băieţandru. În clipa aceea, la primul etaj se lumină o fereastră, E dormitorul Ančei.

Lui Prokop inima îi bate să-i spargă pieptul. Ştie că e o necuviinţă să privească într-acolo; nici vorbă, ca musafir n-ar trebui să facă una ca asta! Dar iată, se străduieşte să tuşească (sperând că fata îl va auzi), dar nu ştie de ce a dat greş şi stă pe bancă ţeapăn ca o statuie şa nu-i în stare să-şi dezlipească ochii de la fereastra aurită. Anči umblă pe acolo, se apleacă, se mişcă, şi iar se apleacă; aha, îşi face patul. Acum stă la fereastră, priveşte în întuneric şi îşi împreunează mâinile la ceafă; tocmai cum a văzut-o el, în vis. Acum, acum ar fi bine să-i facă un semn; de ce, de ce nu l-a făcut? Gata, e prea târziu; Anči se întoarce, se plimbă puţin prin odaie, şi dispare; ba nu, stă cu spatele spre fereastră şi, de bună seamă, îşi scoate pantofii, nespus de încet, şi se gândeşte.

Acum ar fi timpul să mă duc; dar nu, în loc de asta, se urcă pe bancă, să vadă mai bine. Anči se întoarce din nou

cu faţa, e fără bluză; ridică braţele goale în sus şi îşi scoate din pieptănătură agrafele de păr. Acum a clătinat din cap şi coama bogată i se revarsă toată peste umeri; fetiţa o scutură, şi la iuţeală îşi aruncă tot părul peste frunte şi începe să-l perie, să-l pieptene şi îşi face capul ca o cepşoară; se vede că-i tare amuzant de vreme ce Prokop, obraznicul, pare atât de vesel.

Anči, păpuşa albă, stă cu capul aplecat şi îşi împleteşte părul în două codiţe; cu pleoapele lăsate, şopteşte ceva, râde, se ruşinează şi umerii îi tresaltă; breteaua cămăşii, atenţie, alunecă. Anči meditează profund şi îşi mângâie umărul alb, cu un fel de voluptate neînţeleasă; e scuturată de frig; acum breteaua alunecă grav şi lumina s-a stins.

Nicicând n-a văzut Prokop ceva mai alb, mai frumos şi mai alb, decât această fereastră luminată.

XII

Dimineaţa, devreme, o surprinse frecându-l pe Honzik, cu clăbuc de săpun, în albia de rufe; căţeluşul îşi scutura cu disperare apa de pe el, dar Anči nu se lăsa mai prejos, îl ţinea de ciuf cu nădejde şi-l săpunea de zor, ea însăşi udă leoarcă din cap până în picioare şi cu faţa numai zâmbet.

— Băgaţi de seamă, strigă de departe, vă stropeşte! Arăta ca o mamă tânără şi entuziastă; ah, Doamne, cât de simple şi de clare sunt toate pe această lume însorită!

Nici Prokop nu avu răbdare să lenevească. Îşi aduse aminte că soneria nu funcţionează şi se apucă să-i repare bateria. Tocmai freca zincul, când ea se apropie de el încet; avea mânecile suflecate până la cot şi braţele umede, căci era zi de spălat rufe...

— N-o să explodeze? îl întrebă grijulie.

Prokop nu se putu abţine să nu râdă; râse şi ea şi-l stropi cu clăbuc; dar numaidecât se apropie de el, gravă, şi-i şterse cu cotul un balonaş de spumă ce i se aşezase în păr. Ca să vezi, ieri nu s-ar fi încumetat să facă una ea asta.

Aproape de amiază o vede cărând cu Nanda un coş de rufe în grădină; aha, începe scrobitul. Prokop închide cartea, oftând; doar n-avea s-o lase să se omoare singură cu stropitoarea grea. Apucă stropitoarea şi udă rufele; ploiţa deasă răpăie zglobie, fără răgaz, pe şervetele cu franjuri, pe cuverturile întinse lucind de albeaţă, pe mânecile larg desfăcute ale cămăşilor bărbăteşti; murmură, clipoceşte şi se scurge, transformându-se în fiorduri şi lacuri mici. Prokop se grăbeşte să stropească şi dosurile fustelor şi alte lucruri interesante, dar Anči îi smulge stropitoarea din mână şi începe să le ude singură. În acest timp Prokop s-a aşezat pe iarbă, respiră cu voluptate mirosul de umezeală şi urmăreşte atent mâinile active şi frumoase ale Ančei. „*Soi de theoi tosa doiem*” îşi aduse aminte, cu evlavie. „*Sebas m'echei eisoruvuta*”. Eu cu uimire la tine privesc...

Anči se aşază lângă el:

— La ce v-aţi gândit?

Mijeşte ochii, de încântare şi bucurie, s-a îmbujorat la faţă, şi, cine ştie de ce, e atât de fericită. Rupe un pumn de iarbă proaspătă şi ar vrea, din exuberanţă, să i-o arunce în păr; dar, Dumnezeu ştie de ce, o apasă şi acum un fel de sfială respectuoasă faţă de acest erou îmblânzit.

— Aţi iubit vreodată pe cineva? îl întrebă ca din senin şi numaidecât îşi îndreptă privirea în altă parte.

Prokop surâde:

— Da, am iubit. La fel ca şi dumneata, nu-i aşa?

— Da, dar pe atunci eram încă o proastă, se precipită Anči şi, fără să vrea, roşeşte.

— Un elev?

Fata încuviinţează din cap şi muşcă dintr-un fir de iarbă. Apoi se grăbeşte să spună:

— N-a fost nimic serios. Dar la dumneavoastră?

— Odată am întâlnit o fată care avea nişte gene întocmai ca ale dumitale. Poate că-ţi şi semăna. Vindea mănuși şi alte mărunţişuri.

— Şi mai departe?

— Mai departe nimic. Când m-am dus a doua oară să-mi cumpăr mănuşi, nu mai era acolo.

— Şi... v-a plăcut?

— Mi-a plăcut.

— Şi... şi niciodată n-aţi... mai...

— Niciodată. Acum îmi face mănuşi... infirmierul, din bandaje.

Anči îşi concentrează privirea în jos, spre pământ.

— De ce... întotdeauna... vă ascundeţi mâinile în faţa mea?

— Pentru că... pentru că le am atât de distruse, rosti Prokop încurcat, şi sărmanul se aprinse la faţă.

— Dar tocmai asta e frumos, şopteşte Anči cu ochii plecaţi.

— La masăăă, la masăăă, strigă Nanda, de zor, din faţa casei.

— Ah, Doamne, aşa de repede, oftează Anči şi se ridică fără nici un chef.

*

*   *

După prânz, bătrânul doctor se întinse puţin, „numai pentru câteva clipe”.

— Ştiţi, se scuză el, în dimineaţa asta am tras tare la jug. Şi îndată începu să sforăie sârguincios şi ritmic. Îşi zâmbiră unul celuilalt, din ochi, şi ieşiră afară în vârful picioarelor; dar şi în grădină vorbiră încet, ca şi când i-ar fi respectat bătrânului somnul săţios.

Prokop trebui să-i povestească despre viaţa lui. Unde s-a născut şi unde a crescut, despre călătoria lui tocmai în America, despre necazurile avute şi despre tot ce-a făcut vreodată. Îi făcea bine să-şi depene firul vieţii; căci, spre mirarea lui, această viaţă era mai sinuoasă şi mai plină de ciudăţenii decât şi-ar fi închipuit; şi câte n-a ascuns, mai cu seamă, ei da, mai cu seamă anumite chestiuni de ordin afectiv, şi aceasta, în primul rând, pentru că ele nu au o însemnătate prea mare, iar în al doilea rând, după cum se ştie, pentru că fiecare bărbat are câte ceva de ascuns. Anči tăcea mâlc; i se părea oarecum caraghios şi deosebit faptul că Prokop fusese şi el copil şi adolescent, şi, în general, altceva decât un om straniu şi morocănos în preajma căruia se simte atât de mică şi de stingheră. Acum nu se mai temea nici să-l atingă cu mâna, să-i înnoade cravata, sau să-i umble cu degetele prin păr... şi pentru prima dată îi văzu nasul borcănat, buzele aspre şi ochii severi, întunecaţi şi ţesuţi cu firicele sângerii; toate aceste trăsături i se păreau nespus de viguroase şi bizare în acelaşi timp.

Acum era rândul Ančei să vorbească despre viaţa ei. A şi deschis gura, a tras aer în piept, dar a pufnit-o râsul. Recunoaşteţi şi dumneavoastră: ce se poate spune despre o viaţă atât de indescriptibilă, şi încă unui om care a stat, odată, douăsprezece ore îngropat în ţărână, care a făcut

războiul, a fost în America, şi cine ştie mai pe unde?

— Eu nu ştiu nimic, rosti fata cu sinceritate.

La urma urmei, spuneţi şi dumneavoastră, nu-i acest „nimic” la fel de preţios ca experienţa unui bărbat?

E târziu după-amiază, când cei doi hoinăresc împreună pe o cărare de câmp încinsă de soare. Prokop tace, iar Anči ascultă. Anči mângâie cu palma culmile ţepoase ale spicelor; Anči îl atinge uşor pe Prokop cu umărul; încetineşte pasul, se opreşte în loc, apoi din nou grăbeşte mersul, umblă la doi paşi înaintea lui şi rupe spicele, simţind parcă nevoia de a distruge. Această singurătate însorită în cele din urmă începe s-o agaseze, s-o scoată din sărite.

„Nu trebuia să venim aici”, gândesc amândoi în taină, şi, într-o proastă dispoziţie deapănă între ei o convorbire searbădă, dezlânată. În sfârşit, au ajuns la ţintă, o capelă mică între doi tei bătrâni; e ora înaintată, când ciobanii încep să cânte. Iată şi băncuţa drumeţilor; s-au aşezat şi au devenit parcă şi mai tăcuţi. O femeie stătea îngenuncheată în faţa capelei şi se închina, desigur pentru familia sa. Nici n-apucă bine să plece şi Anči se ridică de pe băncuţă şi îngenunche în locul ei. Era în acest gest ceva, de un infinit şi firesc farmec femeiesc; Prokop se simţea aproape un băieţandru în faţa simplităţii mature a acestui gest străvechi şi sacru. În sfârşit Anči s-a sculat în picioare, gravă parcă, şi maturizată, hotărâtă şi împăcată; ca şi când ar fi aflat ceva şi ar fi purtat în ea ceva nou, gravă, meditativă şi Dumnezeu ştie de ce atât de schimbată; doar silabisind răspundea la întrebările lui, cu vocea ei dulce şi scăzută, în timp ce păşeau agale, în drum spre casă, pe cărăruia asfinţitului.

La cină nu vorbi nici ea, nici el: se gândeau, pesemne, amândoi, la clipa în care bătrânul avea să se retragă să-și citească ziarele. Doctorul mormăia şi-i cerceta atent pe deasupra ochelarilor; ceva, frăţioare, nu-i tocmai în ordine aici! Timpul se scurgea penibil de încet, până când zbârnâi soneria şi un om din Sedmidoly, sau din Lhota, îl rugă pe doctor să meargă la o naştere. Bătrânul nu părea încântat, uitase chiar să şi bodogănească. Cu trusa în mână se mai opri o clipă în uşă, şovăind, şi porunci sec:

— Anči, la culcare!

Fără să scoată o vorbă, fata se ridică şi începu să strângă de la masă. Apoi, multă, multă vreme zăbovi undeva prin bucătărie. Prokop fuma nervos şi tocmai se gândea să plece, în clipa aceea Anei se înapoie, palidă, de parcă ar fi trecut-o nişte fiori reci, şi spuse cu un efort eroic:

— Nu vreţi să jucaţi biliard? Ceea ce voia să însemne: cu grădina s-a zis pe ziua de azi.

Ce să mai vorbim, a fost o partidă de pomină, cum nu se poate mai proastă; îndeosebi Anči era năucă, lovea bila orbeşte, uita să joace când îi venea rândul şi abia răspundea la întrebările lui. Şi când, o dată, răsturnă chegla cea mai expusă, Prokop îi arătă cum ar fi trebuit să joace: efectul în dreapta, ciocăneşti bila ceva mai jos şi gata; în acest timp - numai pentru a-i conduce braţul - puse mâna pe mâna ei. În clipa aceea Anči îi aruncă, drept în faţă, o privire fulgerătoare şi întunecată, trânti tacul de podea şi o zbughi afară.

Şi acum, ce e de făcut? Prokop se foia de colo până colo prin salon, fuma şi se necăjea. Eh, ciudată fată; dar de ce, oare, m-o fi zăpăcind în halul ăsta? Boticul ei nostim, ochişorii ei luminoşi şi apropiaţi, obrăjorii netezi şi fierbinţi,

mde, în definitiv omul nu-i făcut din lemn. Ar fi oare un păcat atât de mare să-i mângâi obrăjorul, da, să-i sărut şi să-i mângâi obrăjorii trandafirii, să-i binecuvântez părul, părul ei moale, deasupra cefei, s-o iau în braţe, s-o mângâi cu buzele, pios şi cu prudenţă? Prostii, se montă Prokop; sunt un măgar bătrân, asta sunt; mă mir că nu mi-e ruşine - o copilă care nici măcar nu se gândeşte la aşa ceva, da, nici nu se gândeşte. Bine; se răfui singur cu această ispită, dar nu-i fu de loc uşor; se chinui destul. Ar fi trebuit să-l vedeţi în faţa oglinzii cu buzele muşcate până la sânge, prorocindu-şi şi măsurându-şi, întunecat şi cu amărăciune, vârsta.

Hai, du-te de te culcă, holtei bătrân, du-te; ţi-ai cruţat ruşinea de a te face de râsul unei fetiţe prostuţe şi neîncercate; chiar şi acest rezultat merită a fi luat în seamă; îl stingherea doar gândul că trebuia să treacă pe lângă odăiţa Ančei. Mergea pe vârfuri: poate că doarme, copila. Deodată, însă, rămase pironit în loc, cu inima bătându-i speriată. Uşa... uşa spre odăiţa Ančei... nu era închisă de tot.

Nu era închisă de loc - şi în spatele ei întuneric. Ce-o mai fi şi asta? Şi numaidecât auzi dinăuntru ceva ce aducea a plâns cu sughiţuri.

Ceva îl îndemna să se năpustească într-acolo, spre uşa aceea, dar altceva, mai puţin puternic, îl făcu să gonească galop pe scară în jos, şi, de aici, afară în grădină. Stătea în bezna deasă cu mâna apăsată pe inima ce-i bătea alarmată. Dumnezeule, de ce nu m-am dus la ea! Anči, de bună seamă, stă în genunchi - pe jumătate dezbrăcată - şi plânge cu capul în pernă; de ce? nu ştiu, şi dacă aş fi intrat - la urma urmei, ce s-ar fi întâmplat? Nimic; aş îi

îngenuncheat şi eu lângă dânsa şi aş fi rugat-o să nu plângă; i-aş fi mângâiat, da, i-aş fi mângâiat părul, acum despletit - oh, Doamne, de ce a lăsat uşa deschisă?

Ia te uită, o umbră luminoasă s-a furişat din casă şi se îndreaptă spre grădină. E Anči, nu e dezbrăcată. Şi nici părul nu-l are despletit, îşi ţine însă palmele la tâmple căci pe fruntea înfierbântată ele aduc răcoare; şi plânsul i se stinge în ultimele sughiţuri. Păşeşte alături de Prokop de parcă nu l-ar vedea, şi totuşi îi face loc în dreapta ei; nu aude, nu vede, nu se împotriveşte când el o apucă de braţ şi o conduce spre băncuţă. Tocmai se căznea să-şi adune, în gând, câteva cuvinte de mângâiere (of, despre ce să-i vorbească?), când, pe neaşteptate, buf, se trezi cu capul ei pe umărul lui, încă un plâns convulsionat, şi printre sughiţuri şi smiorcăituri o aude spunând: „nu-i nimic”; o cuprinde în braţe, ca un unchi adevărat şi, neştiind să se descurce altfel, mormăie ceva, spunându-i că e o fetiţă bună şi tare drăguţă; după care sughiţurile se topiră în suspine prelungi (undeva la subţioare, le simţi umezeala fierbinte) şi totul se sfârşi cu bine. O, noapte, cerească noapte, tu vei uşura pieptul încătuşat şi vei dezlega limba grea; tu vei înălţa, vei binecuvânta şi vei înaripa o inimă ce bate încet, în surdină, o inimă întristată şi mută; însetaţilor le vei da să bea din neţărmurirea ta. Într-unul din punctele disparente ale spaţiului, undeva între Steaua Polară şi Crucea Sudului, între constelaţiile Centaurului şi Lirei se petrece ceva înduioşător; un bărbat oarecare, se simte, din senin, singurul protector şi tatăl urnei fiinţe cu obrăjorii umezi, o mângâie pe creştet şi-i spune - de fapt ce-i spume? Că e atât de fericit, atât de fericit, că iubeşte, iubeşte atât de mult, nespus de mult, acel ceva sughiţător

şi smiorcăitor de pe umărul lui, că niciodată nu va pleca de aici şi câte şi mai câte...

— Nu ştiu ce mi-a venit, suspină Anči şi răsufla uşurată. Eu... am vrut atât de mult să mai stau de vorbă... cu dumneavoastră...

— Şi de ce-ai plâns? mormăi Prokop.

— Pentru că am aşteptat atâta timp şi n-aţi venit, răsună surprinzător răspunsul.

Prokop simte ceva slăbind în el: voinţa sau cam aşa ceva.

— Dumneata... dumneata... mă iubeşti? izbuteşte să stoarcă din el, şi glasul îi devine piţigăiat ca la un băieţandru de paisprezece ani. Capul înfipt în subţioara se clatină brusc, încuviinţând fără rezerve. Poate... poate ca ar fi trebuit să vin după dumneata, şopteşte Prokop zdrobit.

Capul de la subţioară se învârte hotărât: nu.

— Aici... mă simt mai bine, suspină Anči, după o clipă. Aici e... atât de frumos!

Nimeni, poate, nu înţelege ce e atât de frumos la o haina aspră de bărbat mirosind a tutun şi a senzualitate, dar Anči îşi îndeasă faţa în ea şi pentru nimic în lume n-ar întoarce-o spre stele, atât e de fericită în această ascunzătoare întunecoasă şi aromată. Părul ei îl gâdilă pe Prokop pe la nas şi-l îmbată cu mirosul lui nespus de plăcut El îi dezmiardă umerii lăsaţi, îi mângâie ceafa fragedă şi pieptul şi nu întâlneşte decât o supunere devotată, fremătătoare; deodată, uitând de toate, violent şi brutal îi cuprinde capul şi vrea să-i sărute buzele umede. Dar iată, Anei se împotriveşte sălbatic, de-a dreptul înlemneşte de groaza şi bolboroseşte: nu, nu, nu, şi din nou şi-a înfundat faţa în haina lui şi el îi simte inima zvâcnind speriată. Şi în

clipa aceasta Prokop îşi dă seama că fata era să fie sărutată pentru întâia oară.

Se ruşină, deveni nespus de duios şi nu se mai încumetă la nimic altceva decât să-i mângâie părul; asta-i voie, asta-i voie; Doamne, e încă un copil în toată legea şi eu un mare nătărău! De-acum înainte nici o vorbă, nici un cuvinţel care să pângărească, fie şi cu răsuflarea, nemaipomenita copilărie a acestei mari şi neprihănite căprioare; nici un gând care să vrea să găsească o explicaţie vulgară pornirilor lui haotice din această seară! Nu mai ştia, zău, ce vorbeşte; spusele lui aveau o melodie ce aducea cu mormăitul ursului şi mai nici o sintaxă; se refereau când la stele, când la dragoste, la Dumnezeu, la noaptea minunată şi la o oarecare operă al cărei nume Prokop nu era în stare sa şi-l amintească nici în ruptul capului, dar ale cărei coarde şi glasuri găseau în el o rezonanţă îmbătătoare, în anumite momente i se părea că Anči a adormit; atunci amuţea, până când simţea din nou pe umăr răsuflarea binefăcătoare a atenţiei ei somnoroase.

În sfârşit, Anči îşi îndreptă trupul, îşi lăsă mâinile în poală şi rămase puţin pe gânduri:

— Eu nici nu ştiu, nici nu ştiu, spuse apoi cu o voce dulce; nici nu-mi vine să cred că e adevărat...

O stea căzătoare înscrie pe cer o dâră luminoasă. Iasomia îşi împrăştie parfumul, lângă ei moţăie nestingherite căpăţânile închise ale bujorilor, o suflare divină face să foşnească frunzele în coroanele copacilor.

— Aş dori atât de mult să rămân aici, şopteşte Anči.

Prokop fu nevoit încă o dată să ducă o luptă mută cu ispita.

— Noapte bună, Anči, scoase din el. Să... să nu se

întoarcă tata...

Anči, supusă, se ridică în picioare.

— Noapte bună, spuse şi ea, dar rămase pe loc, şovăitoare; stăteau acum unul în faţa celuilalt şi nu ştiau cum să înceapă sau cum să sfârşească. Anči era palidă, clipea din ochi agitată, şi lăsa impresia că ar vrea să se încumete la o faptă eroică. Când însă Prokop - de data aceasta pierzându-şi capul de-a binelea - întinse mâna s-o apuce de braţ, ea se feri temătoare şi începu să bată în retragere. Merseră astfel pe potecuţa din grădină la un pas unul de celălalt, dar când ajunseră acolo unde bezna era mai neagră, fie că-şi pierdură orientarea sau cine ştie de ce, Prokop se ciocni deodată cu dinţii de o frunte, sărută febril un nas rece, şi gura lui găsi nişte buze încleştate cu disperare; le deschise cu o violenţă brutală, şi, frângând grumazul fetei, îi forţă dinţii dârdâitori şi începu să sărute sălbatic umezeala fierbinte a gurii deschise, care gemea. Apoi fata se smulse din braţele lui, se propti lângă portiţa grădinii şi o podidi un plâns cu sughiţuri.

Prokop se repede s-o liniştească, îi presară cu sărutări părul şi urechea, ceafa şi spatele, gura, buzele umede, tremurând de plâns; gura lui e plină de sărătura lacrimilor ei, şi el o sărută iar, şi iar o mângâie şi, deodată, îşi dă seama că ea nu se mai împotriveşte de loc, că s-a lăsat pradă bunului său plac şi plânge, se pare, deplângându-şi numai cumplita ei înfrângere. Fireşte, într-o clipită, tot cavalerismul bărbătesc se trezeşte în Prokop, lasă din braţe acest ghemuleţ de nefericire şi, înduioşat la culme, nu-i mai sărută acum decât degetele muiate în lacrimi şi tremurânde. Aşa, aşa e mai bine; şi iată că ea îşi lasă iar faţa în palma lui aspră şi i-o sărută cu buzele umede,

fierbinți, şi i-o dezmiardă cu suflarea încinsă şi cu bătăile genelor înrourate, şi nu-i mai dă drumul pentru nimic în lume. Atunci începe şi el să clipească din ochi şi îşi ţine respiraţia, ca nu cumva să răsufle din el chinul duioşiei.

Anči şi-a ridicat capul:

— Noapte bună, rosteşte încet şi îi întinde, cât se poate de firesc, buzele. Prokop se apleacă spre ele şi le sărută cu toată gingăşia de care e în stare, şi acum nici nu mai îndrăzneşte s-o însoţească mai departe; stă un timp pironit în loc, apoi îşi târâie paşii tocmai la celălalt capăt al grădinii, acolo unde nu răzbate nici o rază de lumină de la fereastra ei: stă şi parcă s-ar închina. Nici gând de aşa ceva, asta nu e rugăciune; nu e decât cea mai frumoasă noapte din viaţă.

XIII

Când se lumină de ziuă, Prokop nu mai avu răbdare să rămână acasă; îşi puse în gând să se repeadă să adune flori; i le va pune apoi în pragul dormitorului şi când Anči se va trezi... Înaripat de această bucurie se furişă din casă cam pe la patru dimineaţa. Oameni buni, ce minunăţie! Fiecare floare scânteiază ca ochii (ea are ochii blajini, mari, ca de căprioară) (ea are genele atât de lungi!) (acum doarme şi are pleoapele netede şi gingaşe ca nişte ouşoare de porumbiţă) (ah, Doamne, de i-aş cunoaşte visele!) (dacă are mâinile împreunate la piept, ele se înalţă şi coboară o dată cu respiraţia; dacă însă le ţine sub cap, cu siguranţă că o mânecă i s-a suflecat şi i se vede cotul - bilă micuţă, aspră şi trandafirie) (nu demult spunea că mai doarme şi acum în pătucul ei, verde, de copil) (spunea că în octombrie

împlineşte nouăsprezece ani) (are pe gât un semn din naştere, o aluniţă) (cum e cu putinţă să mă iubească! e atât de ciudat!), într-adevăr nimic nu egalează frumuseţea unei dimineţi de vară, dar Prokop priveşte în jos, surâde, atât cât e în stare, şi hoinăreşte, cu gândul numai în paranteze, până la râu. Aici descoperă - dar tocmai dincolo, lângă celălalt mal - boboci de nufăr; dispreţuind orice primejdie, se dezbracă, se aruncă în mâzga groasă a micului golf, se taie la picioare într-o iarbă mișelnică şi, în sfârşit, se întoarce înapoi, triumfător, cu un braţ de nuferi.

Nufărul e o floare poetică, dar lujerele lui mustesc zeamă urâtă; aleargă, aşadar, Prokop cu trofeul său poetic, spre casă şi se frământă din ce să-i facă buchetului o manşetă mai arătoasă. Ia te uită, pe băncuţa din faţa casei, doctorul şi-a uitat „Politica” de ieri ! Prokop o rupe cu sete, trece uşor cu vederea peste nu ştiu ce mobilizare în Balcani, şi peste ştirea despre un anumit minister care se clatină, şi peste chenarul negru în care se anunţă moartea nu ştiu cui, plâns, fireşte de întreaga naţiune, şi împachetează în ele cozile umede. Când, însă, după aceea, mândru, vru să-şi vadă opera, totul se cutremură în el, înfiorător. Pe manşeta confecţionată din ziar descoperi un cuvânt: KRAKATIT.

O clipă privi încremenit, pur şi simplu nu-i venea să-şi creadă ochilor. Apoi, cu înfrigurare, desfăcu jurnalul, risipi pe jos splendoarea de nuferi şi, în sfârşit, dădu peste următorul anunţ: „KRAKATIT ! Ing. P. să-şi comunice adresa. Carson, poşta centrală”. Atât şi nimic mai mult. Îşi frecă ochii şi citi din nou: „Ing. P. să-şi comunice adresa. Carson“. Ei, fir-ar să fie... Cine mai e şi acest Carson? Şi de unde până unde ştie el... Ei, la toţi dracii, de unde poate el să

ştie... Pentru a zecea oară citea Prokop misteriosul anunţ: „Krakatit? Ing. P. să-şi comunice adresa”. Şi apoi încă o dată: „Carson, Poşta Centr...” Atât, altceva nu se mai putea citi printre rânduri.

Stătea pe bancă năuc, de parcă l-ar fi lovit cineva cu maiul în cap. De ce, de ce am luat în mână ziarul acesta blestemat? Îi săgeta mereu prin minte, cu disperare. Cum a ajuns asta aici? „KRAKATIT? Ing. P. să-şi comunice adresa”. „Ing. P.” înseamnă Prokop; iar „Krakatit” e tocmai locul acela afurisit, locul înceţoşat din creierul lui, tumoarea grea, acel ceva la care el nici nu mai îndrăznea sa se gândească, acel ceva cu care umblase izbindu-se cu capul de un zid, acel ceva ce nu mai avea acum nici un nume - dar ce scrie aici? „KRAKATIT!” Prokop căscă ochii mari, scuturat de un şoc lăuntric. Şi deodată zări... acea sare precisă, de culoarea plumbului şi într-o clipită începu să i se desfăşoare în cap filmul haotic al memoriei: bătălia îndelungată, furibundă din laborator, cu materia aceea grea, apatică, indolentă; experienţele oarbe, câinoase şi istovitoare, când toate îl dezamăgeau, bâjbâielile ce-l măcinau, atunci când, cuprins de furie, începea să fărâmiţeze şi sa zdrobească materia între degete, gustul leşietic de pe limbă şi fumul înecăcios, oboseala cu care aţipea pe scaun, ruşinea, înverşunarea şi, deodată - cine ştie, poate numai în vis, ultima idee, experienţa aceea paradoxală şi miraculos de simplă, trucul fizicianului dezlănţuit, pe care până atunci nu-l folosise niciodată. Vedea acele albe, subţiri, pe care, în sfârşit, izbutise să le adune în cutia de porţelan, încredinţat că a doua zi aveau să bubuie, să explodeze frumos când avea să le dea foc în groapa de nisip, afară în câmp, acolo unde se afla instalat

prea ilegalul său poligon experimental. Vedea fotoliul lui de laborator, din care ieşeau câlţii şi arcurile de sârmă; în el se ghemuise atunci ca un câine ostenit şi, pe cât se pare, aţipise, căci bezna era desăvârşită în clipa în care, auzind explozia înfricoşătoare şi zgomotul de sticlă spartă, se prăbuşise la pământ cu fotoliu cu tot. A urmat apoi durerea aceea violentă în braţul drept pe care ceva i-l sfârtecase; şi, pe urmă - pe urmă...

Prokop îşi încreţi fruntea într-o dureroasă sforţare a aducerii aminte. Adevărat, aici la mână am o cicatrice... Pe urmă, da, pe urmă am vrut să aprind lumina, dar becurile erau sparte. Am bâjbâit prin întuneric să aflu ce s-a întâmplat; pe masă numai cioburi, iar aici, unde am lucrat, tabla de zinc a pupitrului e ruptă, îndoită şi arsă, iar tăblia de stejar a mesei aşchiată, de parcă s-ar fi strecurat prin ea fulgerul. După aceea am dat de cutia aceea de porţelan; era întreagă, şi abia atunci a intrat spaima în mine. Aşadar, ăsta era *krakatit*, da, da, ăsta. Pe urmă...

Prokop nu mai avea răbdare să şadă; trecu peste nuferii risipiţi şi porni să bată grădina în lung şi-n lat, muşcându-şi degetele de iritare. Da, pe urmă am fugit undeva peste un câmp, peste nişte arături, de câteva ori m-am rostogolit, ah, doamne, unde, unde s-au întâmplat toate acestea? Aici, da, nu încape nici o îndoială, aici a fost întreruptă succesiunea amintirilor; neîndoielnică e doar durerea îngrozitoare de sub oasele frunţii şi o păţanie cu poliţia; după aceea am stat de vorbă cu Jirka Tomeš, ne-am dus împreună pe jos, la el acasă; nu, ne-am dus cu trăsura; eram bolnav şi el m-a îngrijit. Jirka e un băiat bun. Pe urmă, pentru Dumnezeu, pe urmă ce-a mai fost? Jirka Tomeš mi-a spus că vine încoace, la tatăl lui, dar n-a venit. Ia te uită,

asta mi se pare ciudat; între timp eu am dormit sau nu mai ştiu ce-am făcut...

La un moment dat a sunat soneria, un ţârâit scurt de tot; m-am dus să deschid, în prag stătea o fată tânără cu chipul acoperit de o voaletă.

Prokop gemu îngropându-şi faţa în mâini. Nici nu-şi dădea seama că stătea iar pe banca aceea pe care, numai cu o noapte înainte, i-a fost dat să mângâie şi să aline altă fiinţă. „Aici locuieşte domnul Tomeš?” întrebase cu sufletul la gură; alergase, probabil, pentru că haina de blană era stropită de ploaie, şi deodată, deodată şi-a ridicat ochii...

Prokop aproape urlă de atâta chin. O vedea, ca şi când totul s-ar fi petrecut ieri; mâinile, mâinile ei micuţe, îmbrăcate în nişte mănuşi strimte, aburul respiraţiei condensat pe voaleta deasă, privirea curată, limpede şi plină de amărăciune; frumoasă, tristă şi curajoasă. „Dumneavoastră o să-l salvaţi, nu-i aşa?” Se uita la el, de aproape, cu nişte ochi fascinaţi, şi frământa în palme un pacheţel, un plic gros, cetluit cu sigilii; îl strânge la piept cu mâinile-i surescitate şi caută în chip şi fel să se stăpânească.

Pe Prokop parcă l-ar fi plesnit cineva peste obraz. Ce-am făcut cu pachetul acela, unde l-am pus? Indiferent cine ar fi această fiinţă, am promis că i-l voi înmâna lui Tomeš, în timpul bolii... am uitat de toate; sau... sau... mai curând n-am vrut să mă gândesc la nimic. Acum însă - acum trebuie să-l găsesc, asta e clar.

Din câteva salturi ajunse în camera lui şi se apucă sa răvăşească sertarele. Aici nu e, nici aici, nici aici, nu e nicăieri. Pentru a douăzecea oară întorcea pe dos cele câteva boarfe şi hârţoage ale sale, bucată cu bucată, filă cu

filă; apoi, istovit, se aşeză în mijlocul acestei cumplite dezordini, ca pe ruinele Ierusalimului şi începu să-şi stoarcă creierul. Ori l-a luat doctorul, ori Anči, ori râzăreaţa Nanda; altă posibilitate nu mai există. După ce făcu această incontestabilă constatare poliţienească, se simţi cuprins de un fel de leşin, sau mai curând de o ameţeală, şi, ca prin vis, se apropie de sobă, vârî mâna adânc înăuntru şi scoase de acolo... pachetul căutat.

Cu acest prilej avu senzaţia neclară că-l ascunsese chiar el, odată, demult, când încă nu era... total restabilit; îşi amintea foarte vag că în starea aceea de semiconştienţă şi halucinaţii trebuia să aibă pachetul veşnic în pat lângă el şi se înfuria la culme ori de câte ori nu-l găsea; dar, totodată, pachetul acesta îi inspira şi o teamă cumplită, căci de el era legată o nelinişte şi o tristeţe chinuitoare. După toate probabilităţile îl ascunsese acolo el însuşi, cu viclenia nebunului, care vrea să scape de obsesie. Şi-apoi, dracul să se mai descurce cu tainele subconştientului; acum iată-l e aici, plicul acela gros legat cu sfoară şi asigurat cu cinci peceţi; şi pe el stă scris: „Pentru domnul Jiří Tomeš”. Se străduia din răsputeri să desluşească ceva în plus din scrisul acesta matur şi pătrunzător; dar în locul lui o vedea pe fata cu voaletă, frământând plicul cu degetele-i tremurătoare; iată, acum, acum îşi ridică iar ochii... Prokop duse pachetul la nas, adulmecându-l în nesaţ: avea un parfum slab şi îndepărtat

Puse plicul pe masă şi începu să se învârtească în jurul lui. Tare ar fi vrut să ştie ce se ascunde sub cele cinci peceţi; fără îndoială, o taină grea, o legătură fatală şi dezastruoasă. A spus, ce-i drept, că face asta pentru altcineva; dar era atât de agitată! Oricum, gândul că ea, ea

ar putea să-l iubească pe Tomeš... dar nu, asta-i de necrezut. Tomeš e o puşlama, constată cu o mânie întunecată; întotdeauna a avut noroc la femei acest cinic. Bine, îl voi găsi şi-i voi înmâna această misivă de dragoste; pe urmă, pe urmă o să se sfârşească şi cu povestea asta.

Deodată, în mintea lui se făcu lumină: pariez pe orice că există o legătură între Tomes şi acel blestemat de... ah, cum dracu îi spune, da, acest blestemat de Garson! Nimeni n-a ştiut şi nu ştie nimic despre krakatit; numai Tomeš Jirka, de bună seamă, a izbutit, Dumnezeu ştie cum, să-l dibuiască. Şi o nouă imagine apăru de la sine în filmul haotic al memoriei: momentul în care el, Prokop, bolboroseşte ceva în delir (asta-i desigur locuinţa lui Tomeš), iar el, Jirka, se apleacă deasupra lui şi îşi notează ceva într-un carnet. Nu mai încape nici o îndoială, e formula mea! Am trăncănit şi el a stors-o din mine, mi-a furat-o şi i-a vândut-o, probabil, acestui Garson? Prokop încremeni în faţa unei asemenea ticăloşii. Doamne Dumnezeule, şi pe mâinile lui a căzut biata fată! Dacă e ceva limpede pe lumea asta, atunci un lucru e sigur: fata trebuie salvată, cu orice preţ!

Bine, mai întâi de toate, însă, trebuie să-l găsesc pe Tomeš, tâlharul! Îi dau pachetul acesta sigilat, şi, în afară de asta, îi scot măselele din gură. Pe urmă, ce mai, îl am la mână: trebuie să-mi spună numele şi adresa fetei şi să facă legământ că - nu, nici un fel de făgăduieli de la un nemernic ca el. La ea, însă, mă duc şi-i spun totul. După aceea dispar pentru totdeauna din ochii ei.

Satisfăcut de această soluţie cavalerească, Prokop se opri deasupra nefericitului plic. Ah, să ştie, atât doar ar vrea să ştie: dacă a fost sau nu amanta lui Tomeš ! Şi din nou o

vedea stând în faţa lui, frumoasă, fermecătoare, irezistibilă; nici măcar cu o privire, nici măcar cu un clipit nu a învrednicit ea atunci patul păcătos al lui Tomeš. Să fie oare cu putinţă să minţi cu ochii în halul acesta, să minţi astfel, cu asemenea ochi?...

Şi în clipa aceea, gemând de suferinţă, rupse peceţile, smulse sfoara şi desfăcu plicul. Erau în el un teanc de bancnote şi o scrisoare.

XIV

Între timp, doctorul Tomeš s-a aşezat la masă să ia micul dejun, gâfâind şi bodogănind, după naşterea grea la care asistase; totodată însă îi aruncă Ančei nişte priviri iscoditoare, pline de nemulţumire. Anči sta pe scaun, ca înlemnită, nu mânca, nu bea, într-un cuvânt, nu-i venea să-și creadă ochilor că Prokop încă nu se arătase; îi cam tremură buzele, şi e gata-gata s-o podidească lacrimile. În clipa aceea intră Prokop, afişând ostentativ o dârzenie fără rost; e palid la faţă şi nici nu-i arde să se aşeze, atât e de grăbit; mai-mai să nu salute, se uită la Anči, în fugă, cu nişte ochi de parcă nici n-ar fi cunoscut-o până atunci, şi întreabă repede, cu o pornită nerăbdare:

— Unde se află acum Jirka al dumneavoastră?

Doctorul se întoarse uluit:

— Cum?

— Unde se află acum fiul dumneavoastră? repetă Prokop, arzându-l cu ochii lui îndârjiţi.

— De unde să ştiu eu? mârâie doctorul. De altfel, nici nu vreau să ştiu de el.

— E la Praga? insistă Prokop, strângând pumnii.

Doctorul tace, dar se vede că în el clocoteşte ceva.

— Trebuie să-i vorbesc, toceşte Prokop cuvintele între dinţi. *Trebuie*, m-auziţi? Trebuie să plec la el, chiar acum, imediat! Unde e?

Doctorul mestecă ceva între maxilare şi se îndreaptă spre uşă.

— Unde e? Unde locuieşte?

— Nu ştiu, se răsteşte bătrânul, cu o voce străină şi a şi trântit uşa în urma lui.

Prokop se întoarce spre Anči. Stătea pe scaun încremenită, cu ochii mari aţintiţi în gol.

— Anči, bolborosi Prokop cu înfrigurare; trebuie, *trebuie* să-mi spui unde-i Jirka al vostru. Eu... eu trebuie să plec la el, mă înţelegi? Cum să-ţi spun... E vorba de un lucru... adică de nişte lucruri... Pe scurt... Eu... Citeşte, spuse repede şi-i întinse bucata de ziar mototolită.

Anči, însă, nu vedea în faţa ei decât nişte cerculeţe.

— Asta-i descoperirea mea, pricepi? îi explica nervos. Sunt căutat, un oarecare Carson... Unde-i Jirka al vostru?

— Nu ştim unde-i, rosti Anči, în şoaptă. De doi... de doi ani nu ne-a mai scris...

— Ah, se cutremură Prokop şi, de furie, făcu ziarul cocoloş. Fata împietri, doar ochii ei creşteau, creşteau mereu, şi, printre buzele-i întredeschise, răsuflarea ei dădea parcă glas unei tristeţi jalnice, răscolitoare.

În clipa aceea Prokop ar fi fost mai bucuros să-l înghită pământul.

— Anči, curmă el, în cele din urmă, tăcerea chinuitoare: eu... eu mă întorc. Eu... peste câteva zile... Ştii, asta-i o chestiune serioasă. Omul... trebuie, nu-i aşa... să se gândească până la urmă... la profesiunea lui. Şi are, cum

ştii, anumite… anumite îndatoriri… Obligaţii… (Ah, doamne, mi-a făcut-o, puşlamaua í) înţelege... înţelege că eu... trebuie! strigă deodată. Mai bine aş muri decât să nu plec, mă înţelegi?

Anči clătină doar uşor din cap, ah, să-l fi clătinat niţel mai mult, capul i-ar fi căzut, *bum*! pe masă, într-un hohot de plâns; aşa, însă, i se umeziră numai ochii, iar restul mai putu să-l înghită în sec.

— Anči, mormăi Prokop încurcat, cuprins de deznădejde, şi se salvă apropiindu-se de uşă; nici nu-mi iau rămas bun. Ce rost ar avea! Peste o săptămână... cel mult o lună, sunt înapoi... Uite ce... Nu era în stare nici s-o privească; stătea nătângă, cu umerii căzuţi, cu ochii absenţi, nevăzători, şi cu nările fremătând de un plâns înăbuşit.

— Anči, încercă el încă o dată şi iar renunţă. Nesfârşită i se părea această ultimă clipă în faţa uşii; simţea că ar mai trebui să adauge ceva, sau să facă ceva, dar, în loc de orice, scoase din el nişte sunete ce aduceau cu „la revedere”, şi, în această penibilă situaţie, se făcu nevăzut.

Pe vârfuri, ca un răufăcător, părăsi casa. Mai şovăi câteva clipe lângă uşa în spatele căreia o lăsase pe Anči înăuntru era o linişte care-i strângea inima de ö jale neţărmurită, în pragul casei tresări ca omul care a uitat ceva şi se întoarse, tot pe vârfuri, în bucătărie; slavă Domnului, Nanda nu era acolo; se îndreptă, aşadar, spre policioară. „...ATÂT!... adresa, Carson, poşta centrală”. Atât se vedea pe jucata de ziar, pe care vesela Nanda o tăiase în colţuri şi o aşternuse pe policioară. Îi lasă acolo un pumn de bani, pentru toate serviciile pe care i le făcuse, şi dispăru.

Prokope, Prokope, nu aşa procedează un om care vrea

să se înapoieze peste o săptămână!

*

*   *

„Re-pe-de, re-pe-de,” scandează trenul, dar nerăbdării omeneşti nu-i mai ajunge nici graba lui zgomotoasă, zdruncinătoare; nerăbdarea omenească-se suceşte, se învârteşte cu disperare, scoate mereu ceasul şi zvârle din picioare în jurul ei ca într-un dans neastâmpărat al nervilor. Un, doi, trei, patru: aceştia sunt stâlpii de telegraf. Copaci, câmp, copaci, un canton, copaci, mal, mal, un gard şi iar câmp. E unsprezece şi şaptesprezece minute. Un câmp de sfeclă, femei în şorţuri albastre, o casă, un căţel care ţine morţiş să se ia la întrecere cu trenul, şi iarăşi câmp, câmp, mereu câmp. Unsprezece şi şaptesprezece minute. Dumnezeule, s-a oprit, oare, timpul în loc? Mai bine să mă gândesc la ceva; să închid ochii şi să număr până la o mie; să repet, în gând, Tatăl nostru sau nişte formule chimice. „Re-pe-de, re-pe-de!” Unsprezece şi optsprezece minute. Doamne, ce mă fac?

Prokop se cutremură. „KRAKATIT” îl izbi de undeva în ochi atât de violent, încât se sperie. Unde o mai fi şi asta? Aha, vecinul din faţa mea îşi citeşte ziarul şi uite, pe ultima pagină e iarăşi înserat anunţul acela. „KRAKATIT”! „Ing. P. să-şi comunice adresa. Carson, poşta centrală”. Ia să mă lase în pace acest domn Carson! îşi spune în gând ing. P.; la staţia următoare, însă, îşi procură toate ziarele zămislite de binecuvântata noastră patrie. În toate şi în toate acelaşi: „KRAKATIT”! „Ing. P. să-şi comunice...” Ei, fir-ar să fie, se minunează ing. P., dar ştiu că mă caută, nu glumă! De ce mai au nevoie de mine dacă Tomeš le-a şi vândut secretul?

Dar în loc să dezlege acest mister esenţial, se uită să

vadă dacă nu cumva e urmărit; şi scoase din buzunar, poate pentru a suta oară, plicul acela zdrenţăros, atât de cunoscut lui. Cu mii de precauţii, care-i furnizau senzaţia plăcută a amânării, după tot soiul de suceli şi de tergiversări artificiale, scoase iar, din plicul îndesat cu bani, scrisoarea, scrisoarea aceea preţioasă, scrisă cu un scris matur şi energic. „*Domnule Tomeš*”, citi din nou, înghiţind rândurile cu nesaţ: „*nu fac asta pentru dumneavoastră, ci pentru sora mea. Şi-a pierdut cu totul minţile din clipa în care a primit scrisoarea dumneavoastră înspăimântătoare. A vrut să-şi vândă toate rochiile şi bijuteriile ca să vă trimită banii solicitaţi; a trebuit s-o împiedic cu toate mijloacele să nu săvârşească un lucru pe care apoi nu l-ar mai fi putut ascunde în faţa soţului ei. Banii pe care vi-i trimit sunt ai mei personali; ştiu că îi veţi primi fără nici un fel de jenă şi vă rog nici să nu-mi mulţumiţi. L*”. Şi la aceasta, un adaos scris în grabă: „*Pentru numele lui Dumnezeu, lăsaţi-o pe M. în pace! A dat tot ce a avut: V-a dat mai mult chiar decât a fost al ei. Încremenesc de groază, când mă gândesc ce s-ar întâmpla, dacă povestea asta ar ieşi la iveală. Vă rog, în numele a tot ce-i sfânt pe această lume, nu abuzaţi de cumplita influenţă pe care o exercitaţi asupra ei; ar fi prea josnic să*...” Restul frazei era şters, după care urma un post scriptum: „*Mulţumiţi-i, în numele meu, prietenului dumneavoastră, care vă va înmâna prezenta scrisoare. A fost cu mine de o amabilitate ce nu se poate uita, într-un moment în care am avut nevoie cel mai mult de un ajutor omenesc*”.

Prokop se simţea, pur şi simplu, strivit de povara uriaşă a unei cumplite fericiri. Aşadar n-a fost a lui Tomeš! Şi nici n-a avut pe cineva pe care să se poată bizui! Îndrăzneaţă

fată, şi generoasă, a făcut rost de patruzeci de mii, ca să-şi salveze sora de, de... pare-se de la o mare ruşine! Aceste treizeci de mii sunt de la bancă; mai au încă pe ele banderola, aşa cum le-a ridicat, - ei drăcie, dar de ce pe banderola asta nu-i trecut numele băncii? Celelalte zece mii, le-a adunat cine ştie de pe unde şi cum; căci se află printre ele şi bancnote mărunte, hârtii de cinci coroane, amărâte şi soioase, zdrenţe nenorocite provenind din cine ştie ce mâini, bani mototoliţi prin portmonee de damă; doamne, câtă alergătură şi câtă enervare trebuie s-o fi costat, până a strâns grămada asta de bani! „*A fost cu mine de o amabilitate ce nu se poate uita*...” În clipa aceasta Prokop ar fi fost în stare să-l snopească în bătaie pe Tomeš, pe păcătosul ăsta inconştient, infam şi lipsit de scrupule; dar în acelaşi timp parcă i-ar fi iertat totul... căci ea, ea nu era amanta lui! N-a fost a lui Tomeš: asta înseamnă, fără putinţă de tăgadă, că e cel puţin un înger, cel mai curat şi mai neprihănit dintre îngeri; şi asta îi dădu senzaţia că în inima lui, o rană invizibilă s-ar fi cicatrizat brusc şi cu o violenţă de-a dreptul dureroasă.

Da, s-o găsesc, trebuie s-o găsesc! În primul rând trebuie… trebuie să-i restitui banii (nici măcar nu se ruşina de pretextul acesta atât de naiv) şi să-i spun, să-i spun că... poate conta pe mine în ceea ce-l priveşte pe Tomeš, şi în general...,.A fost cu mine de o amabilitate de neuitat”. Prokop aproape că-şi împreună mâinile: o, Doamne, ce n-aş fi în stare să fac, pentru a merita aceste cuvinte.

Of-of, ce încet merge şi trenul ăsta!

XV

De îndată ce ajunse la Praga, porni grăbit spre casa lui Tomeš. În dreptul Muzeului, însă, se opri înmărmurit: Ei, firr-ar să fie, de fapt unde locuieşte? Atunci, scuturat de friguri, am mers pe o linie de tramvai de-a lungul Muzeului; dar de unde, de unde am venit? De pe ce stradă? Spumegând de furie şi blestemând, Prokop se învârtea în jurul Muzeului căutând direcţia probabilă; nu găsi nimic, aşa că se duse la Direcţia poliţiei, secţia informaţii. „Jiři Tomeš” răsfoia un funcţionar prăfuit prin registrele de evidenţă; „inginer Tomeš Jiři, da vă rog. Jiři Tomeš, stă la Smichov, strada cutare, numărul cutare.” Era, se pare, vechea adresă. Fără să mai stea pe gânduri se repezi la Smichov strada cutare, numărul cutare. Intendentul clătină din cap când îl întrebă de Jiři Tomeš. Adevărat, aşa e, a locuit aici, dar de atunci e mai bine de un an; unde locuieşte acum, nu ştie nimeni; de altfel a lăsat aici tot felul de datorii...

Distrus, Prokop se înfundă într-o cafenea. „KRAKATIT”, îi căzu în ochi de pe ultima pagină a unui ziar. „Ing. P. să-şi comunice adresa. Carson, poşta centrală”. Mda, acest Carson, ştie, cu siguranţă, de existenţa lui Tomeš: acum e clar că între ei există o legătură. Bine, poftim, aşadar, acest bilet: „Carson, poşta centrală. Vă aştept mâine, orele 12, la cafeneaua cutare şi cutare. Ing. Prokop”. Dar nici nu-l scrise bine şi-l fulgeră o nouă idee: datoriile! Se ridică repede şi dădu fuga la tribunal, secţia creanţe. Şi iată că aici adresa domnului Tomeš era mult prea bine cunoscută: un vraf întreg de scrisori şi pachete nereclamate, somaţii judecătoreşti, şi aşa mai departe; dar se pare că acest Tomeš Jiři dispăruse fără urme şi, mai cu seamă, fără să-şi indice domiciliul actual. Cu toate acestea, Prokop se năpusti spre noua adresă. Intendenta, reconfortată de recompensa

grasă, îl recunoscu numaidecât pe Prokop, amintindu-i chiar că dormise odată acolo; şi, cu un exces de bunăvoinţă, începu să-i toarne că domnul inginer Tomeš e un şarlatan şi o puşlama, că din noaptea aceea chiar a plecat şi l-a lăsat aici pe el, adică pe domnul, în grija ei, adică a portăresei; că ea a venit de trei ori sus să-l întrebe dacă are nevoie de ceva, dar că el, domnul, dormea într-una şi vorbea din somn, iar pe urmă, după-amiază, a dispărut. Mă întreb: unde-o fi oare, domnul Tomeš? Ce mai, a plecat şi dus a fost; a lăsat aici totul baltă, şi nici până azi nu s-a mai întors; a trimis doar ceva bani, de undeva din străinătate, dar acum e iar dator, pe alt trimestru. Aud că vor să-i vândă lucrurile la licitaţie, dacă nu se prezintă până la sfârşitul lunii. Cică ar fi făcut datorii de aproape un sfert de milion şi, ce mai, a întins-o. Prokop o supuse pe remarcabila femeie unui minuţios interogatoriu încrucişat, întrebând-o dacă ştie ceva despre o doamnă tânără care, se spune, ar fi fost în dragoste cu domnul Tomeš, despre cine mai venea pe la el şi aşa mai departe. Portăreasa nu ştia mai nimic; cât despre femei, veneau pe aici vreo douăzeci, din acelea cu voaletă peste mutră, şi din celelalte vopsite şi, ce mai, de tot felul; ce să vă mai spun, era o ruşine pentru întreaga stradă ce se întâmpla aici. Aşa stând lucrurile, Prokop îi plăti trimestrul datorat din banii săi şi în schimb căpătă cheia de la apartamentul lui Tomeš.

Se simţea acolo îmbâcseala mucegăită a unei locuinţe de multă vreme nefolosită, lăsată în părăsire. Abia acum remarcă Prokop ciudatele splendori ale locului în care se războise el cu febra şi delirul. Peste tot numai covoare persane şi perne de Buhara, sau cine ştie cum li se mai spune; pe pereţi, nuduri şi gobelinuri, într-un colţ o canapea

orientală şi fotolii de piele, un amestec de lux şi prost gust, de depravare şi totală indiferenţă. Şi aici, în mijlocul tuturor acestor porcării, a stat atunci ea, strângând la piept pacheţelul împricinat; cu ochii curaţi, plini de amărăciune înfipţi în pământ, şi deodată, ah Dumnezeule, deodată i-a înălţat cu o încredere curajoasă şi pură... Pentru Dumnezeu, ce-o fi gândit oare ea despre mine întâlnindu-mă în acest bârlog! Trebuie s-o găsesc, măcar... măcar pentru a-i da înapoi banii ei; chiar dacă n-ar fi vorba de nimic altceva, de nimic mai important şi tot... şi tot ar trebui... Da, trebuie, trebuie neapărat s-o găsesc!

Da, uşor de spus; dar cum? Îşi muşcă buzele într-o înverşunată frământare a minţii. Dacă, cel puţin, aş şti unde să dau de Jirka, îşi spuse în gând; în cele din urmă căzu pe mormanul de corespondenţă care-l aştepta aici pe Tomeš. Erau, după cum se vedea, în cea mai mare parte scrisori comerciale, probabil numai facturi şi note de plată. Apoi, câteva scrisori particulare pe care le întoarse pe-o parte şi pe alta şi le mirosi şovăind. Poate, poate că într-una din ele exista vreo urmă, vreo adresă sau orice alt indiciu care ar putea să-l îndrume spre el... sau spre ea! Eroic, rezistă ispitei de a deschide fie şi o singură scrisoare; dar era atât de singur în spatele geamurilor tulburi, şi totul în cupa aceasta respira aici în asemenea hal a mârşavă şi tainică infamie încât, deodată, înghiţindu-şi cu noduri întreaga jenă, Prokop desfăcu plicurile şi cercetă cu sete scrisoare după scrisoare. Note de plată pentru covoare persane... pentru flori... pentru trei maşini de scris, somaţii, foarte mustrătoare, prin care i se cerea decontarea unor mărfuri primite în consignaţie; nişte tranzacţii misterioase cu cai, cu valută străină şi cu douăzeci de vagoane de lemnărie brută,

aflate undeva lângă Kremnica. Lui Prokop nu-i venea să-şi creadă ochilor; potrivit acestor hârtii, Tomeš era ori contrabandist în stil mare, ori agent de covoare persane, ori speculant de valute, dar, mai degrabă, toate trei la un loc; în afară de asta mai făcea comerţ cu automobile, cu certificate de export, cu mobilă de birouri, de bună seamă cu orice, într-o scrisoare era vorba de două milioane, în timp ce alta, pătată şi scrisă cu creionul, ameninţa cu darea în judecată pentru o antichitate obţinută prin înşelăciune (o brăţară străveche moştenită de la bunicul). Luate la un loc, toate dezvăluiau un şir îndelung de escrocherii, abuzuri de încredere, falsificări de certificate de export şi alte infracţiuni pasibile de pedepse prevăzute în alte paragrafe, asta în măsura în care Prokop se pricepea; uluitor era doar faptul că până acum încă nu plesnise buboiul. Un avocat comunica, succint, că firma cutare şi cutare a intentat acţiune penală împotriva domnului Tomeš, pentru delapidarea sumei de patruzeci de mii de coroane şi că în propriul său interes, domnul Tomeš e sfătuit să se prezinte ia biroul firmei... etc. etc. Prokop se îngrozi; când o să crape buboiul ăsta, până unde oare va împroșca el ruşinea acestor murdării de neînchipuit? Îşi aduse aminte de casa liniştită din Tynice, şi de făptura aceea, care a stat aici, hotărâtă să-l salveze cu orice chip de la moarte pe acest om.

Şi atunci, strânse întreaga corespondenţă comercială a firmei Tomeš şi se grăbi să-i dea foc în sobă. Grătarul era plin de hârtii carbonizate. Fără doar şi poate, Tomeš îşi rezolvase, prin acelaşi procedeu, toate problemele înainte de a pleca.

Bun, acestea au fost deci hârtii le comerciale; au mai

rămas câteva scrisori, strict particulare, în plicuri fine sau mânjite într-un hal fără hal; ajuns la ele, Prokop ezită din nou, cu o pudoare înfrigurată. Ei, fir-ar să fie, ce altceva pot face? Se înăbuşea, ce-i drept, de ruşine, dar continua să deschidă, nerăbdător, scrisoare după scrisoare. Aici câteva intimităţi mucegăite, „iubitule, îmi amintesc”, o nouă întâlnire şi cu asta gata. O scrisoare semnată Anna Chalová îi aduce la cunoştinţă, cu înduioşătoare greşeli de ortografie, că Jeniček a murit „de vărsat”. Dincoace, cineva îi atrage atenţia că ştie „ceva ce ar putea să-i intereseze pe cei de la poliţie”, dar că e un om de înţeles, cu care se poate sta de vorbă şi domnul Tomeš „ştie desigur ce preţ are un asemenea gest de discreţie”; urmează apoi o aluzie „la acea casă din strada Bret, unde ştie domnul Tomeš pe cine anume trebuie să caute pentru ca întreaga poveste să rămână muşamalizată”. Şi din nou ceva despre o afacere cu nişte rente vândute - semnat „a ta Růža”. Aceeaşi Růža îi face apoi cunoscut că soţul ei e plecat. Aceeaşi mână din scrisoarea numărul unu îi scrie de data aceasta de la băi; nimic altceva decât nimicurile sentimentale şi erotismul călcat în picioare al unei blonde răscoapte şi grase; scrisoarea e presărată cu dulcegării, cu ah şi vai, şi iar cu reproşuri şi sentimente frumoase, la care se adaugă „iubiţelul meu” şi „sălbaticul meu” şi alte orori de acest soi; lui Prokop i se întorcea stomacul pe dos. Iată şi o scrisoare în limba germană, semnată cu litera „G”, o afacere cu valute - - „Vinde urgent hârtiile, *erwarte dich*[9]; P.S. *Achtung, K. aus Hamburg eingetroffen*[10]”. În altă scrisoare

[9] *Erwarte dich* - te aştept, în limba germană. (n.r.)

[10] *Achtung, K. aus Hamburg eingetroffen* - atenţie, K. sosit din Hamburg, în limba germană. (n.r.)

acelaşi „G”, ofensat şi grăbit, scrie atât de ireverenţios, de te face să îngheţi - „restituiţi cele zece mii, *sonst wird K. dahinterkommen*[11], U.S.W“. Prokop se jena de moarte să pătrundă în obscuritatea dulceag parfumată a acestor lucruri pline de subînţelesuri, dar acum nu mai putea să se oprească. În sfârşit, patru scrisori semnate M.: scrisori lacrimogene, febrile şi penibile, din care se degaja povestea dezgustătoare a unei dragoste pătimaşe, oarbe, sufocante, înrobitoare. Rugăminţi, insistenţe, zvârcoliri în praf, incriminări desperate, o înspăimântătoare dispoziţie de a se oferi şi o şi mai cumplită sete de autoflagelare; o menţiune cu privire la copii, la soţ, o nouă ofertă de împrumut, nişte aluzii neclare şi o mult prea clară înjosire a unei femei răscolite de dragoste. Aceasta este, aşadar, sora ei! Prokop avea senzaţia că vede în faţa lui gura batjocoritoare şi plină de cruzime, ochii înţepători, chipul dominator şi îngâmfat, insolent şi sigur de sine al lui Tomeš; ar fi avut o poftă nespusă să-l izbească cu pumnul. Dar la ce bun; dragostea aceasta, atât de jalnic despuiată, a femeii, nu-i dădea nici un indiciu, cât de mic, despre... despre cealaltă, care pentru el n-avea încă un nume, şi pe care îi era dat s-o caute.

Nu-i mai rămâne, deci, decât să-l găsească pe Tomeš.

XVI

Să-l găsească pe Tomeš! Oameni buni, ca şi când asta ar fi atât de uşor! Mai făcu o percheziţie generală a întregului apartament; întoarse pe dos toate dulapurile şi

[11] *Sonst wird K. dahinterkommen* - altfel află K., în limba germană. (n.r.)

sertarele, dar, în afară de nişte vechi note de plată, soioase, scrisori de dragoste, fotografii şi alte greţoşenii de holtei, nu descoperi nici un element care, cât de cât, să-i aducă lumină în problema Tomeš. Ce mai, e limpede, când are cineva atâtea bube în cap, se pricepe să spele putina cu temeinicie.

O supuse pe portăreasă unui nou interogatoriu. Ascultă, ce-i drept, un potop de poveşti de tot felul, nimic însă care să-l îndrepte pe urmele celui căutat. Se duse la proprietarul de unde se spunea că Tomeš ar fi expediat banii aceia „din străinătate”. Îi fu dat să audă o adevărată predică din partea unui bătrânel ursuz şi destul de antipatic, care suferea de toate boleşniţele cu putinţă şi care înjura de mama focului stricăciunea tinerilor domni din zilele noastre. Cu preţul unei răbdări supraomeneşti, Prokop află în cele din urmă doar atât: că banii pomeniţi nu fuseseră trimişi de domnul Tomeš, ci de către un oarecare agent de schimb, în contul băncii din Dresda, „*auf Befehl, des Herrn Tomeš*”, Dădu fuga, deci, la avocatul care, aşa cum se amintea mai sus, îl avea pe dispărut în evidenţă cu o anumită afacere ilicită. La început avocatul se învălui, fără rost, în mantia secretului profesional; în clipa în care, însă, Prokop bolborosi prosteşte că are să-i înmâneze domnului Tomeš nişte bani, avocatul se învioră subit şi ceru să-i depună lui respectiva sumă; şi Prokop avu serios de furcă până să se descurce din această poveste. Asta îi fu de învăţătură să nu mai caute să dea de urmele lui Tomeš prin oameni care au avut cu el relaţii comerciale.

La primul colţ se opri în loc: şi acum ce-i de făcut? Nu rămâne decât Carson. Această înaltă şi obscură personalitate, care ştie ceva şi vrea ceva. Bine. Aşadar, Carson. Se

scotoci prin buzunare, scoase biletul pe care uitase să-l expedieze şi porni repede spre poştă.

Dar, în faţa cutiei poştale mâna îi alunecă în jos. Carson, Carson - da, dar ăsta urmăreşte ceva... vrea ceva... un anumit lucru, şi lucrul acesta nu-i nici el un fleac. La toţi dracii, omul ăsta ştie ceva despre Krakatit şi pune la cale - de, numai Dumnezeu ştie ce. De ce se omoară atât să mă găsească? Pesemne, Tomeš nu ştie tot; sau n-a vrut să vândă tot; sau poate că pune nişte condiţii neobrăzate şi eu, măgarul, ar urma să vând mai ieftin. Asta trebuie să fie; dar, (şi aici, pentru întâia oară, Prokop se îngrozi de gravitatea şi amploarea lucrurilor), dar e îngăduit, oare, s-o ştergi cu krakatitul peste hotare? Mai întâi de toate ar trebui, mii de trăsnete! să ştii ca lumea ce isprăvi e în stare să facă şi la ce e bun, cum se umblă cu el, şi câte şi mai câte; krakatitul, frăţioare, nu-i tabac de tras pe nas sau nisip de joacă pentru copii. Şi, în al doilea rând, în al doilea rând... poate că e... un tutun mult prea tare pentru această lume. Să ne gândim numai ce s-ar putea face cu el... de pildă în război. Întreaga poveste începu să-l neliniştească. Cine dracu l-a mai adus aici şi pe acest blestemat de Carson? Pentru numele lui Hristos, trebuie... cu orice preţ trebuie împiedicat să...

Se apucă cu mâinile de cap, cu atâta deznădejde, încât se opriră şi trecătorii. Pentru Dumnezeu, acolo sus, în baraca laboratorului meu de la Hybšmonka, în cutiuţa aceea de porţelan, am lăsat aproape o sută cincizeci de grame de krakatit! Deci exact atât cât trebuie ca să poată face praf şi pulbere, ştiu eu, poate un judeţ întreg! Încremeni aproape de spaimă, după care, revenindu-şi, porni în goană spre tramvai: ca şi când acum ar mai fi

contat câteva minute ţa plus sau în minus! Suferi cumplit, până când tramvaiul se târî agale pe celalalt mal al râului; de aici escaladă în galop povârnişul de la Košíře şi se grăbi spre baraca lui. Era încuiată; zadarnic căută prin buzunare ceva care să aducă a cheie; aşa stând lucrurile, îşi roti privirile prin amurg, ca un răufăcător, sparse un pătrăţel de geam, trase cârligul şi, prin fereastra deschisă, se strecură în casă.

Aprinse doar un chibrit şi îşi dădu seama numaidecât că fusese jefuit metodic: o lovitură de maestru! Ce-i drept, pernele, şi alte catrafuse de acest soi, stăteau neclintite la locul lor; în schimb, toate sticluţele, creuzetele şi eprubetele, crusherele, mojarele, capsulele şi aparatele, lingurile şi cântarele, toată bucătăria lui primitivă, tot ce conţinea materialul lui experimental, toate obiectele pe care s-ar fi putut depune, fie şi din zbor, vreun firicel de substanţă chimică, totul dispăruse cu desăvârşire. Dispărută era şi cutiuţa de porţelan cu praful de krakatit. Trase sertarul mesei: toate notele şi însemnările lui, fiecare colţ de hârtie mâzgălit, cea mai mică amintire a muncii sale experimentale de doisprezece ani, toate se duseseră pe copcă. Până şi de pe duşumea fuseseră răzuite petele şi urmele muncii sale, iar scurteica lui de lucru, bluza aceea pătată, scorţoasă, aproape învârtoşată de chimicale, ia-o de unde nu-i. Gâtlejul i se strânse sub presiunea plânsului. Aşadar, mi-au făcut-o!

Până noaptea târziu şezu pe marginea patului său de campanie şi îşi roti privirea, înmărmurit, prin laboratorul devastat. În anumite clipe se mângâia cu gândul că, poate, îşi va aduce aminte de tot ceea ce scrisese timp de doisprezece ani în însemnările lui; dar când îşi alegea, la

întâmplare, unul din experimente şi voia să-l reconstituie pe dinafară, nu izbutea să-l urnească din loc, în ciuda celor mai desperate eforturi; şi atunci îşi muşca degetele mutilate şi gemea.

Deodată îl trezi un scârţâit de cheie. E dimineaţă - dimineaţă şi, ca şi când nimic nu s-ar întâmpla, cineva străin intră în odaie şi se duce direct la masa lui de lucru. Stă acum pe scaun, cu pălăria în cap, mormăie ceva şi răzuiește cu grijă zincul de pe masă.

Prokop se ridică în capul oaselor şi icni:

— Ce cauţi aici, domnule?

Omul se întoarse foarte surprins şi fără să scoată o vorbă se uită la Prokop.

— Ce căutaţi aici? repetă Prokop, iritat. Omul: nimic; pe deasupra îşi mai pusese şi ochelarii şi se chiora la Prokop cu un interes neobişnuit.

Prokop scrâşnea din dinţi, căci începuse să clocotească în el o înjurătură îngrozitoare. În clipa aceea, însă, omuleţul se lumină la faţă. Binevoitor, sări de pe scaun ca din puşcă, şi, deodată, parcă ar fi dat din coadă de bucurie.

— Carson, spuse repede, şi-i dădu drumul pe nemţeşte: Doamne, nici nu vă închipuiţi ce fericit sunt că v-aţi întors! Aţi citit anunţul meu?

— Citit, răspunse Prokop într-o germană bolovănoasă. Şi ce căutaţi aici?

— Pe dumneavoastră, replică oaspetele, nespus de încântat. Ştiţi de când alerg după dumneavoastră? De şase săptămâni... Toate ziarele, toate casele de detectivi! Ce spuneţi de asta, domnule? *Herrgott*[12], nici nu ştiţi cât mă bucur! Cum merge cu sănătatea? Bine?

---

[12] *Herrgott* - Dumnezeule, în germană. (n.r.)

— De ce m-aţi jefuit? întrebă Prokop, morocănos.

— Cum, vă rog?

— De ce m-aţi jefuit?

— Vai, se poate, domnule inginer? continuă să turuie, de loc jignit, fericitul omuleţ. Ce tot spuneţi? Jefuit! Carson să jefuiască! Asta-i colosal. Ha, ha, ha!

— Jefuit, repetă Prokop, cu îndărătnicie.

— Vai, vai, vai, protestă domnul Carson. *Ascuns*, acesta-i cuvântul. Totul e pus bine, domnule. Cum de aţi putut lăsa aşa ceva să zacă aici în neştire? Nu v-aţi gândit că putea cineva să vă fure? Nu? Sigur că putea. Da, să fure, să vândă, să publice, ce credeţi? Bineînţeles, domnule. Putea. Dar eu, eu v-am pus totul la loc sigur, pricepeţi? Pe cuvânt de onoare. Pentru asta v-am căutat. Totul se restituie. Totul. Asta e, adăugă şovăitor şi, sub lentilele strălucitoare, cuvântul „asta” rămase înţepenit, lucind ca oţelul. Vreau să spun, se grăbi să adauge, dacă... dacă veţi fi raţional. Dar noi, noi doi o să ne înţelegem, nu-i aşa? Trebuie să îmbrăţişaţi cariera universitară. Da, uriaşa carieră. Exploziile atomice, spargerea elementelor, minunate lucruri. Ştiinţa, da, ştiinţa înainte de toate! Noi doi o să ne înţelegem, nu-i aşa? Pe cuvântul meu de onoare, veţi căpăta totul înapoi. Totul. Aşa!

Prokop tăcea, uimit de această avalanşă de cuvinte, în timp ce domnul Carson arunca din mâini şi se învârtea prin încăpere, în culmea fericirii.

— Totul, totul am ascuns, toca fără încetare, îmbujorat de bucurie. Fiecare aşchie de duşumea. Totul a fost triat, depus, cu etichete, sub sigiliu. Ha, ha, aş fi putut să iau totul şi să fug, nu-i aşa? Dar eu sunt un om cinstit, domnule inginer. Totul se restituie. Trebuie să ne înţelegem.

Interesaţi-vă, să ştiţi cine e Carson. De origine danez, înainte vreme docent la universitatea din Copenhaga. Şi eu m-am ocupat cu ştiinţa, da, cu ştiinţa divină. Cum spunea Schiller? „*Einem ist sie... ist sie*[13]...“ Nu mai ştiu, dar în orice caz e ceva în legătură cu ştiinţa; comic, nu-i aşa? Nu, nu, încă nu-i cazul să-mi mulţumiţi. Asta mai târziu. Aşa!

Lui Prokop nici prin gând nu-i trecuse să-i mulţumească, dar domnul Carson strălucea la faţă, ca un fericit binefăcător.

— În locul dumneavoastră, bolborosea, înecându-se de entuziasm, în locul dumneavoastră mi-aş amenaja...

— Unde se află acum Jiři Tomeš? îl întrerupse Prokop.

Domnul Carson desfăşură o privire cercetătoare.

— Mda, strecură printre dinţi, cu prudenţă; noi ştim de soarta lui. Dar ce mai, întoarse repede vorba, amenajaţi-vă... amenajaţi-vă cel mai mare laborator din lume. Cele mai bune aparate. Un institut mondial de chimie destructive. Aveţi dreptate, catedra e o prostie. Să repeţi într-una lucruri vechi şi cunoscute, nu-i aşa? Pierdere de timp inutilă. Amenajaţi-l americăneşte. Un institut gigantic, o brigadă de asistenţi, tot ce doriţi De bani nu trebuie să vă îngrijiţi *Punktum*[14]. Unde luaţi micul dejun? Mi-ar face grozavă plăcere să vă invit.

— În definitiv, ce doriţi? izbucni Prokop, tremurând de furie.

Atunci domnul Carson se aşeză lângă el, pe pat, îl

---

[13] *Einem ist sie*... - pentru unul ea este... (în germană). Citat din poezia „Ştiinţa“ (*Wissenschaft*) de Schiller, apărută 1796; versurile sună astfel: „Pentru unul este înalta, cereasca zeiţă, / pentru altul o vacă destoinică, aprovizionându-l cu unt.” (n.r.)

[14] *Punktum* - înseamnă aproximativ: e un lucru aranjat, stabilit, în germană. (n.r.)

apucă de mână cu o neţărmurită căldură şi-i vorbi, deodată, cu o voce cu totul schimbată:

— Nu vă speriaţi. Aveţi ocazia să câştigaţi milioane cu ghiotura.

XVII

Prokop se uita la domnul Carson, uluit. Spre mirarea lui, acesta nu mai avea acum chipul acela de câine mops radiind de bucurie; totul devenise grav şi sever pe faţa zelosului omuleţ, ochii i se înfundaseră sub pleoapele grele şi, numai din când în când, îşi ascuţeau tăişul mat.

— Nu fiţi copil, stăruia apăsat. Vindeţi-ne nouă krakatitul şi s-a făcut...

— De unde... de unde ştiţi?... mormăi Prokop.

— Vă spun totul. Pe cuvânt de onoare, absolut totul. A fost pe la noi domnul Tomeš. A adus cu el o sută cincizeci de grame, plus formula. Din păcate n-a adus şi procedeul. Nici el, nici chimiştii noştri n-au reuşit până acum să-l dibuiască, cum s-ar spune să-i dea de fir. E vorba de un truc, nu-i aşa?

— Da.

— Hm. Ar putea fi descoperit şi fără dumneavoastră.

— Niciodată.

— Domnul Tomeš... ştie ceva, dar face pe misteriosul. A lucrat la noi cu uşile încuiate. E un chimist foarte prost, dar e mai deştept decât dumneavoastră. Cel puţin nu trăncăneşte despre ceea ce ştie. De ce v-aţi apucat să-i spuneţi? Habar n-are de nimic. Să stoarcă avansuri, atâta ştie. Trebuia să veniţi singur.

— Nu eu l-am trimis la voi, mârâi Prokop.

— Aha, izbucni domnul Carson; foarte interesant! Domnul Tomeš al dumneavoastră a venit la noi...

— Unde anume?

— La noi. La uzinele din Balttin. N-aţi auzit de ele?

— Nu.

— E o întreprindere în străinătate. Minunată, modernă. Are un laborator pentru experimentarea noilor explozive. Producem keranit, nitrát de methyl, praf galben şi alte lucruri asemănătoare. În special pentru armată, mă înţelegeţi? Patente secrete. Nu-i aşa că ne vindeţi nouă krakatitul? Ce spuneţi?

— Nu! Şi Tomeš, Tomeš e acum acolo, la voi?

— Aha, domnul Tomeš; staţi să vedeţi, aici e nostimada. Aşadar, se prezintă la noi şi ne spune: „Aceasta-i moştenirea prietenului meu, genialul chimist Prokop. À murit în braţele mele şi, cu ultima răsuflare, ha, ha, mi-a încredinţat...”, ha-ha-ha, colosal, nu-i aşa?...

Prokop rânji doar:

— Şi se mai află şi acum la... Balttin?

— Staţi. Aveţi răbdare... Cum era şi firesc, mai întâi l-am reţinut... ca... spion. Ştiţi, din ăştia vin pe la noi cu duiumul! ... Pe urmă am dat praful acela, krakatitul, la experimentare.

— Şi, rezultatul?

Domnul Carson îşi înălţă mâinile spre cer:

— *Ex-celent*!

— Care-i viteza de detonare? Ce fel de Q aţi găsit? Ce fel de t? Cifre!

Domnul Carson lăsă mâinile să-i cadă pe coapse cu atâta putere, de se auziră trosnind, şi căscă ochii înmărmurit:

— Ce fel de cifre, omule?! Prima experienţă... cincizeci la sută scrobeală... şi *crusher gauge*[15]-ul s-a făcut zob; un inginer şi doi laboranţi... zob şi ei... Vă vine a crede? Experienţa numărul doi: Blocul Tranze, nouăzeci la sută vaselină şi... *bum*! s-a dus acoperişul, un muncitor ucis; din bloc n-a rămas decât zgură. Aşa stând lucrurile, s-au băgat pe fir militarii; râdeau de noi... ziceau că ne pricepem la treaba asta ca potcovarii de la ţară. Le-am dat un pic; l-au amestecat cu cărbune de lemn pisat şi l-au îndesat într-o gură de tun. Rezultatul... colosal. Şapte tunari cu căpitan cu tot... Un picior a fost găsit mai târziu la trei kilometri depărtare. În două zile doisprezece morţi, astea-s cifrele, ha, ha! Grozav, nu?

Prokop vru să spună ceva, dar înghiţi totul în sec. Ei drăcie, doisprezece morţi în două zile!

Domnul Carson îşi mângâia genunchii şi strălucea de bucurie:

— A treia zi ne-am astâmpărat. Ştiţi, face impresie proastă... când... cazurile astea se înmulţesc. Am dat krakatitul doar la flegmatizat... circa trei decigrame... nu mai mult... în glicerina şi în alte substanţe asemănătoare... Porcul de laborant a lăsat afară numai o fărâmă şi, peste noapte, când laboratorul era închis...

— A explodat, icni Prokop.

— Da. La orele zece treizeci şi cinci. Laboratorul s-a făcut ţăndări; în afară de asta, încă două clădiri... Au zburat în aer vreo trei tone de nitrat de methyl Probst. Pe scurt, circa şaizeci de morţi, ce mai... Se înţelege, a urmat o anchetă grozavă şi câte şi mai câte... S-a constatat că în

[15] *Crusher gauge* (engleză) - eprubetă metalică, servind la stabilirea presiunii, mai ales în artilerie. (n.r.)

laborator nu se afla nimeni şi că, evident, explozia s-a produs...

— De la sine, completă Prokop, abia trăgându-şi răsuflarea.

— Da. Şi la dumneavoastră tot aşa? Prokop dădu din cap, posomorât.

— Ca să vedeţi, spuse domnul Carson, precipitat. Nu-i bun la nimic. E un lucru al dracului de primejdios. Vindeţi-ni-l nouă şi aţi scăpat de-o belea. Ce să faceţi cu el?

— Dar dumneavoastră? strecură Prokop printre dinţi.

— Noi... noi avem instalaţii pentru aşa ceva. Câţiva morţi acolo... nu contează. De dumneavoastră, însă, ar fi păcat.

— Dar krakatitul din cutia de porţelan n-a explodat, rosti Prokop, frământându-şi creierul cu înverşunare.

— Nu, slavă domnului. Asta ne-ar mai fi lipsit.

— Şi povestea s-a întâmplat noaptea, continuă Prokop să se frământe.

— La zece treizeci şi cinci. Precis.

— Şi... fărâma aceea de krakatit zăcea... zăcea pe... pe o tablă de... zinc, susţinu Prokop.

— Asta... n-are nici o influenţă, bâigui omuleţul puţin zăpăcit; îşi muşcă buzele şi începu să umble agitat prin laborator. N-a fost... probabil... decât o simplă... oxidare, încercă, după o clipă, să întoarcă vorba. Vreun proces chimic. Nici amestecul cu glicerina n-a explodat...

— Pentru că nu-i conductibil, murmură Prokop. Sau... pentru că nu poate ioniza, ce ştiu eu...

Domnul Carson se opri deasupra lui, cu mâinile la spate.

— Sunteţi un om foarte deştept, recunoscu el, admirativ. Pentru câte ştiţi vi se cuvin mulţi bani. Ar fi păcat

de dumneavoastră să rămâneţi aci.

— Tomeš... se mai află şi acum la Balttin? întrebă Prokop, străduindu-se, din răsputeri, să pară indiferent.

Sub ochelarii domnului Carson parcă fulgeră:

— Îl avem tot timpul în ochi, spuse, ocolind răspunsul direct. *Aici* nu se mai întoarce. Veniţi la noi... cine ştie...poate că daţi de el, dacă - ţineţi - atât - de mult - să-l - vedeţi, silabisi apăsat.

— Unde e? repetă Prokop, cu îndărătnicie, făcându-l să înţeleagă că fără acest răspuns nu are de gând să vorbească.

Domnul Carson flutură din mâini ca o pasăre:

— Ce mai, a fugit, adăugă, la privirea nedumerită a lui Prokop.

— A fugit?

— S-a evaporat. Prost păzit, deştept foc. S-a angajat să reconstituie tot krakatitul. A încercat... vreo şase săptămâni Ne-a costat o avere. Pe urmă... netrebnicul a dispărut. Probabil, n-a ştiut să se descurce, nu-i aşa? Nu ştie nimic.

— Şi unde e?

Domnul Carson se aplecă spre el:

— Ticălosul! Acum oferă krakatitul altei ţări. Pe deasupra le-a mai dus şi nitratul nostru de methyl, tâlharul! Ăştia însă, au pus şaua pe el, acum lucrează pentru ei.

— Unde?

— N-am voie să spun. Pe onoarea mea, n-am voie. După ce a întins-o, eu am venit aici, să vizitez mormântul dumneavoastră. Ce ziceţi de acest act de pietate!... Şi când colo ... un chimist genial şi nimeni nu-l cunoaşte... Am avut de furcă, nu glumă. Am dat la anunţuri, de m-am tâmpit. Bineînţeles că lucrul acesta a fost sesizat... ştiţi, de ceilalţi.

Mă înţelegeţi, nu?

— Nu.

— Atunci veniţi să vedeţi, spuse iute domnul Carson, şi se îndreptă, vioi, spre peretele opus. Uitaţi-vă aici, arătă ciocănind în scândură.

— Ce-i asta?

— O gaură de glonte. A mai fost cineva pe aici.

— Şi cine a tras după el?

— Eu, cine altul. Dacă v-aţi fi strecurat aici... pe fereastră... să zicem... acum paisprezece zile... cineva ar fi putut să vă ia şi pe dumneavoastră la ţintă... şi încă foarte urât.

— Cine?

— N-are importanţă, cutare sau cutare ţară. La uşa asta, frăţioare, şi-au dat întâlnire nişte puteri foarte mari. Şi în timpul ăsta, ha-ha, dumneavoastră eraţi undeva la pescuit, nu-i aşa? Grozav băiat! Dar ascultaţi-mi un sfat. Scumpul meu domn, spuse, deodată, grijuliu; faceţi bine şi nu mai umblaţi singur. Niciodată şi nicăieri, pricepeţi?

— Asta-i o prostie.

— Un moment Aveţi răbdare. Nu-i vorba de grenadieri, ci de nişte oameni aparent inofensivi. Astăzi aşa se procedează... foarte discret. Se opri lângă fereastră şi începu să bată darabana în sticlă. Habar n-aveţi câte scrisori am primit în urma anunţului meu. Circa şase Prokopi s-au prezentat... Veniţi repede să vedeţi ceva!

Prokop se apropie de fereastră.

— Ce?

Domnul Carson arătă doar, cu degetul mic spre şosea. Un tânăr, pe bicicletă, se împleticea acolo de zor, într-o desperată luptă cu echilibrul, în timp ce roţile îşi

manifestau, cu încăpăţânare, înclinaţia de a se îndrepta fiecare în altă direcţie. Domnul Carson îi aruncă lui Prokop o privire întrebătoare.

— Învaţă probabil, îşi dădu cu părerea Prokop, nesigur.

— E tare neîndemânatec, nu-i aşa? spuse domnul Carson şi deschise fereastra. Bob!

Tânărul de pe bicicletă se opri ca ţintuit locului.

— *Yessr*[16].

— *Go to the town for our car*![17]

— *Yessr*. Şi, apăsând pe pedale, tânărul ciclist pomi iureş spre oraş.

Domnul Carson se întoarse de la fereastră:

— Irlandez. Un băiat foarte dezgheţat... Dar, ce voiam să spun? Aha, da. Va să zică mi s-au prezentat vreo şase Prokopi - întâlniri în diverse locuri, îndeosebi noaptea - nostim, ce spuneţi? Citiţi acest bileţel.

„*Veniţi mâine seară, orele zece, în laboratorul meu, ing. Prokop*”, citi adevăratul Prokop, ca din vis.

— Dar bine... ăsta e aproape... aproape scrisul meu!

— Păi vedeţi? rânji Carson. Frăţioare, aici e pământul fierbinte. Vindeţi, şi aţi scăpat de-o grijă!

Prokop răsuci din cap.

Domnul Carson îl fixă cu o privire grea, insistentă:

— Puteţi cere... să zicem... douăzeci de milioane. Vindeţi-ne nouă krakatitul.

— Nu.

— Veţi căpăta totul înapoi. Plus douăzeci de milioane!

---

[16] *Yessr* - pronunţie prescurtată a lui „yes, sir”, adică „da, domnule”, în limba engleză. (n.r.)

[17] *Go to the town for our car* - du-te în oraş după maşina noastră, în limba engleză. (n.r.)

Vinde, omule!

— Nu, rosti Prokop din greu. Nu vreau să am de-a face cu... cu războaiele voastre. Nu vreau.

— Şi aici, ce aveţi? Un chimist genial... şi locuieşte într-o baracă de lemn! Compatrioţi!? Ştiu, cunosc, am mai auzit. Un om mare nu are nici un fel de compatrioţi. Nu vă mai uitaţi la nimic şi vindeţi!...

— Nu vreau.

Domnul Carson îşi vârî mâinile în buzunare şi căscă.

— Războaiele! Vă închipuiţi că le puteţi împiedica? He!... Vindeţi şi nu vă mai frământaţi capul fără nici un rost. Dumneavoastră sunteţi un învăţat... Ce vă pasă de ceilalţi? Războaiele! Daţi-o încolo, nu fiţi ridicol. Atâta timp cât oamenii mai au gheare şi dinţi...

— Nu vând, strivi Prokop cuvintele între dinţi. Domnul Carson strânse din umeri:

— Cum credeţi. Îl găsim noi şi singuri. Sau, cine ştie, poate domnul Tomeš. Şi aşa e bine.

Se aşternură câteva clipe de tăcere.

— Mie mi-e perfect egal, se auzi în cele din urmă glasul domnului Carson. Dacă preferaţi, putem pleca în Franţa, în Anglia, unde doriţi, chiar şi în China. Noi doi, mă înţelegeţi? Numai noi doi, aici nimeni nu ne-ar plăti. Aţi fi un mare prost dacă aţi vinde cu douăzeci de milioane. Bizuiţi-vă pe Carson... Ei, ce spuneţi?

Prokop răsuci din cap cu hotărâre.

— Caracter! declară domnul Carson, cu admiraţie. Toată cinstea. Îmi place. Grozav... Ascultaţi ce vă spun: Secret absolut. Batem palma?...

— Nu mă interesează secretele voastre, mormăi Prokop.

— Bravo. Discret. Îmi place. Genul meu, domnule.

XVIII

Domnul Carson luă loc, îşi aprinse o ţigară groasă, de foi, şi reflectă intens.

— Tii, straşnic! Spuse, după o clipă de adâncă meditare. Va să zică şi la dumneavoastră a explodat. Când s-a întâmplat asta? Data.

— ...Nu mai ştiu.

— În ce zi din săptămână?

— ...Nu ştiu. Cred... că era a doua zi după duminică.

— Deci, marţi. Exact. Şi la ce oră?

— Cam... pe la zece seara.

— Exact. Domnul Carson suflă fumul şi stătu puţin pe gânduri. La noi, reluă apoi, prima oară a explodat... după cum binevoiţi a vă exprima „de la sine”... într-o marţi seara la orele zece treizeci şi cinci. Dumneavoastră aţi observat ceva în timpul exploziei?

— Nu. Dormeam.

— Aha. Să ştiţi că explodează şi vinerea, în jurul orei zece şi jumătate. Marţi şi vineri. Noi am verificat, explică domnul Carson văzând privirea uimită a lui Prokop. Am lăsat să zacă liber zece miligrame de krakatit şi l-am păzit zi şi noapte. A explodat, cu regularitate, marţea şi vinerea la zece şi jumătate. De şapte ori. Odată, s-a întâmplat şi într-o luni, la zece douăzeci şi nouă. Da.

Prokop se mulţumi doar să se minuneze în tăcere.

— În clipa aceea, prin krakatit se strecoară o scânteie albastră, adăugă domnul Carson, absorbit de propriile sale cuvinte; pe urmă se produce explozia...

Se făcu atâta linişte, încât Prokop auzea ticăitul ceasornicului din buzunarul lui Carson.

— Tiii, grozav, răsuflă din adânc domnul Carson şi îşi

petrecu mâinile, cu disperare, prin peria deasă a părului său roşcat.

— Şi asta ce înseamnă? aruncă Prokop într-o doară.

Domnul Carson scutură, doar, din umeri.

— Dar dumneavoastră, spuse apoi; dumneavoastră la ce v-aţi gândit, de fapt, atunci când... a explodat aşa „de la sine”?... Hm?

— La nimic! se eschivă Prokop. Nu m-am gândit chiar atât de departe... la treaba asta...

Domnul Carson mormăi ceva ce aducea a înjurătură.

— Vreau totuşi să spun, se corectă Prokop, că atunci când s-a întâmplat povestea, mi-a venit în minte ideea că pricina ar putea fi... de pildă... undele electromagnetice.

— Aha! Deci undele electromagnetice. Şi noi ne-am gândit la asta. Excelentă idee, numai că aiurită. Din păcate aiurită de tot. Aşa!

De data asta Prokop era într-adevăr descumpănit.

— În primul rând, reflectă cu glas tare domnul Carson, undele T.S.F. nu circulă prin lume numai marţea şi vinerea la zece şi jumătate seara, este? Şi, în al doilea rând, sper că vă daţi seama, domnule, că noi le-am experimentat, în chip şi fel, fără întârziere. Şi pe cele scurte, şi pe cele lungi, pe toate câte există. Krakatitului dumneavoastră nu i-a păsat de ele nici cât asta, continuă el arătând pe unghia sa ceva disparent, invizibil. În schimb, marţea şi vinerea... la zece şi jumătate... i se năzare... aşa de la sine să explodeze. Şi mai ştiţi ceva?

Bineînţeles, Prokop nu ştia.

— Da, pe deasupra şi asta... De un timp încoace... cu aproximaţie de vreo jumătate de an... sau cam aşa ceva... posturile europene de telegrafie fără fir sunt bruiate

înspăimântător. Ştiţi, ceva le tulbură legăturile. Cu o regularitate matematică. Şi, întâmplător... întotdeauna marţi şi vineri seara, de la zece şi jumătate în sus. Ej, ce spuneţi de asta?

Prokop nu spuse nimic, îşi frecă, doar fruntea.

— Ei, da, marţea şi vinerea. Dumnealor numesc asta „convorbiri şterse”. Telegrafiştilor încep să le pocnească urechile, şi... gata povestea; băieţii să înnebunească, nu alta. Penibil, nu-i aşa? Domnul Carson îşi scoase ochelarii şi, în timp ce-i ştergea, vorbi cu mari ocolişuri. Mai întâi... mda... mai întâi au crezut că e vorba de nişte furtuni magnetice sau... în fine... de aşa ceva. Când au văzut însă, că asta oficiază... cu regularitate... marţea şi vinerea... Pe scurt, ce să mai lungim vorba. Marconi. T.S.F-ul, Transradioul şi nu mai ştiu care ministere ale poştelor, marinei, comerțului, afacerilor interne etc. etc., sunt dispuse să plătească douăzeci de mii de lire deşteptului care ar da de firul acestei poveşti. Domnul Carson îşi puse din nou ochelarii pe nas şi strigă bine dispus: dumnealor îşi închipuie că există un post ilegal care se distrează „ştergându-le” convorbirile marţea şi vinerea. Tâmpenie, nu-i aşa? Un post particular care, numai aşa, de florile mărului, expediază în vânt, cel puţin o sută de kilowaţi! Ptiu! scuipă domnul Carson, în scârbă.

— Marţi şi vineri, se auzi vocea lui Prokop; deci concomitent... în... în acelaşi...

— Ciudat, nu-i aşa? se schimonosi la faţă domnul Carson. Da, frăţioare, eu mi-am notat totul: Marţi, la data cutare şi cutare, orele zece treizeci şi cinci şi câteva secunde, defecţiune la toate posturile T.S.F. Începând cu Reval... şi aşa mai departe... în aceeaşi secundă, aşa... „de

la sine” - cum binevoiţi a spune - la noi explodează o anumită cantitate din krakatitul dumneavoastră. Ei? Ce ziceţi? *Detto* vinerea următoare la zece douăzeci şi şapte şi câteva secunde, defecţiune şi explozie. *Idem*, marţea următoare la zece treizeci, explozie şi defecţiune. Şi aşa mai departe, în mod excepţional, cum s-ar zice... în afara programului, o defecţiune s-a produs şi într-o luni, la orele zece douăzeci şi nouă de minute şi treizeci de secunde. *Detto* explozie. Totul corespunde la secundă. De opt ori, în opt cazuri; Caraghios, nu-i aşa? Ce părere aveţi?

— N... nu ştiu, murmură Prokop.

— Atunci să vă mai spun eu ceva, reluă domnul Carson, după o îndelungată meditaţie. Domnul Tomeš a lucrat la noi. Nu ştie nimic şi totuşi ceva ştie. A cerut să i se instaleze în laborator un generator de înaltă frecvenţă, după care ne-a trântit uşa în nas şi s-a încuiat înăuntru. Ticălosul. De când mă ştiu, n-am auzit să se lucreze, în chimia obişnuită, cu maşini de înaltă frecvenţă, nu-i aşa? Ce-aţi spune de una ca asta?

— Mda... desigur, evită Prokop răspunsul, uitându-se, cu nelinişte, la agregatul său, nou-nouţ, instalat într-un colţ al odăii.

Domnul Carson surprinse la iuţeală această privire.

— Hm, spuse, cum văd, şi dumneavoastră aveţi aici o asemenea jucărie, nu-i aşa? Frumos transformatoraş. Cât v-a costat?

Prokop se întunecă la faţă; în schimb, domnul Carson începu să devină radios.

— Cred, reluă cu o crescândă bună dispoziţie, că ar fi un lucru minunat dacă s-ar reuşi ca într-o materie oarecare... să zicem... cu ajutorul curentului de înaltă

frecvenţă... trecut printr-un câmp de scântei sau aşa ceva... să se obţină un asemenea grad de oscilaţie, de trepidaţie, de slăbire a structurii interioare a materiei, încât să fie de-ajuns s-o ciocneşti de la distanţă... cu nişte unde... cu o descărcare oscilantă... sau dracu mai ştie cu ce, pentru ca această materie să se dezintegreze, hm? *Bum*! De la distanţă! Ce părere aveţi?

Prokop nu scotea o vorbă, în timp ce domnul Carson, pufăind cu voluptate din ţigara de foi, nu-l scapă o clipă din ochi.

— Ştiţi, eu nu sunt electrician, se dezlănţui din nou, după câteva clipe. Treaba asta mi-a explicat-o un învăţat, dar să mă înghită pământul dacă am înţeles ceva. M-a luat cu electronii, cu ionii, cu cuantele elementare şi nici nu mai ştiu de câte nu mi-a mai pomenit, ca până la urmă eminenţa cenuşie de la catedră să declare, pur şi simplu, că aşa ceva nu-i de loc cu putinţă. Ascultă; omule! Dumneata ai reuşit un lucru, care, potrivit părerii unei somităţi mondiale, e imposibil de realizat... Atunci, continuă el, am căutat să-mi explic singur cum stau lucrurile... ştiţi... cizmăreşte, atât cât m-am priceput. Să zicem că cineva şi-a băgat în cap să facă... o combinaţie labilă dintr-o... dintr-o anumită sare de plumb. Respectiva sare e afurisită; nu vrea să se combine nici în ruptul capului, aşa-i? Atunci, chimistul încearcă toate procedeele posibile... ca un descreierat; şi, deodată, îşi aduce aminte, să zicem, că în numărul din ianuarie al revistei „*The Chemist*“ a citit o poveste în care se spune că respectiva sare, flegmatizată, este un excelent *coherer*[18] un formidabil detector pentru undele electrice. Îi

[18] *Coherer* (engleză) - aparat pentru detectarea undelor electromagnetice. (n.r.)

vine o idee. Ideea stupidă şi genială în acelaşi timp, că, eventual, cu ajutorul undelor electrice ar putea să aducă sarea aceea blestemată într-o dispoziţie mai bună, nu? S-o stimuleze, s-o facă să ţopăie, s-o scuture ca pe o pernă, nu-i aşa? Ehei, de când lumea, ideile cele mai bune îi vin omului din prostie. Aşadar, chimistul nostru îşi face rost de un transformatoraş din ăsta caraghios şi se apucă de treabă; cum a procedat, asta-i deocamdată secretul lui; cert e, însă, că în cele din urmă... a obţinut combinaţia căutată. Dracu să mă ia, dacă n-a obţinut-o! După mine, mai mult ca sigur, a încropit-o cu oscilaţia aceea... Cum văd, omule, o să trebuiască să mă apuc de fizică, acum la bătrâneţe; spun prăpăstii, nu-i aşa? Prokop mormăi ceva absolut neinteligibil.

— Nu-i nimic, declară domnul Carson satisfăcut. Principalul e că, deocamdată, totul stă cuminte la un loc. Sunt un imbecil, închipuindu-mi că asta s-a produs datorită unei structuri electromagnetice, sau mai ştiu eu cum. Dacă această structură ar fi perturbată cumva... atunci... atunci... s-ar dezintegra, nu-i aşa? Din fericire, circa zece mii de posturi de radio autorizate şi încă alte câteva sute, ilegale, menţin în atmosfera noastră terestră un climat electromagnetic atât de plăcut, o asemenea baie de oscilaţii, eh, eh, care-i cântă tocmai în strună acestei structuri. Şi astfel o ţine la un loc.

Domnul Carson rămase un pic pe gânduri.

— Şi acum, începu din nou, acum... imaginaţi-vă că un diavol... sau un nătărău de pe lumea asta, deţine cheia cu care poate *perturba*, la perfecţie, undele electrice. Într-un cuvânt, să le şteargă sau mai ştiu eu ce. Imaginaţi-vă că face treaba asta - Dumnezeu ştie de ce - cu regularitate - în

fiecare marţi şi vineri la zece şi jumătate noaptea. În minutul acela sau în secunda aceea se întrerup pe această lume toate comunicaţiile T.S.F., dar tot în acelaşi minut şi în aceeaşi secundă, se întâmplă - şi asta mai mult ca sigur - ceva şi în... în combinaţia aceea labilă, dacă tocmai atunci nu-i izolată... să zicem... într-o cutie... de porţelan; se produce în ea o perturbaţie... parcă ar trosni… şi ea... ea se...

— ... Dezintegrează, icni Prokop.

— Da, se dezintegrează. Explodează. Interesant, nu-i aşa? Un domn învăţat mi-a explicat că - ei, cum dracu spunea? da - spunea că...

Prokop se repezi şi-l apucă pe domnul Carson de reverul hainei.

— Spuneţi-mi, bâigui îngrozitor de iritat, dacă... dacă... krakatitul ar fi împrăştiat ... să zicem... aici... sau... sau oriunde în altă parte pe acest pământ… asta înseamnă...

— ...că în marţea sau vinerea următoare, la zece şi jumătate, zboară totul în aer. Ei, omule, nu mă sugruma!

Prokop îi dădu drumul şi începu să alerge prin încăpere muşcându-şi degetele de groază:

— Asta-i clar, mârâia; asta-i clar! Nimeni… nimeni, n-are voie să-l pro… produ...

— În afară de domnul Tomeš, îl contrazise Carson, cu scepticism.

— Ia mai lăsaţi-mă în pace cu el! se înfurie Prokop. Pe ăsta nu-l duce capul atât de departe!

— Mda, îşi mărturisi domnul Carson îndoielile; nu ştiu, depinde cât i-aţi divulgat…

Prokop se opri ţeapăn, ca împlântat în pământ.

— Închipuiţi-vă, se aprinse, închipuiți-vă... de pildă un...

de pildă un... ră-război! Cine ar avea în mână krakatitul, ar putea... ar putea... oricând...

— Deocamdată numai marţea şi vinerea....

— ...să arunce în aer... oraşe întregi... armate întregi... şi... şi... totul! Ajunge... ajunge numai... să-l împrăştie - vă daţi seama?

— Cum să nu? Foarte bine chiar.

— De aceea... în interesul omenirii... n-am să-l dau... n-am să-l dau... niciodată... niciodată!

— În interesul omenirii! bodogăni domnul Carson. În interesul omenirii ar fi, în primul rând, să i se vină de hac... să i se vină de hac...

— Cui?

— Acelui blestemat post de anarhişti.

XXI

— Cu alte cuvinte, dumneavoastră credeţi, se bâlbâi Prokop, credeţi că... s-ar... putea...

— Cu alte cuvinte, noi ştim, îl întrerupse Carson, că există pe această lume nişte posturi de emisiune şi recepţie secrete. Că în fiecare marţi şi vineri, cu regularitate, ele îşi transmit, unul altuia, mai mult ca sigur, altceva decât noapte bună. Că dispun de forţe, descărcări, oscilaţii, scântei, raze sau cine ştie ce alte blestemăţii, până acum de noi necunoscute, şi... şi... pe scurt - de neinterceptat. Sau, poate, de nişte antiunde, antioscilaţii sau dracu ştie cum să le mai numeşti; de ceva care, pur şi simplu, perturbează sau şterg undele noastre, pricepeţi? Domnul Carson îşi roti privirea prin laborator. Aha, reluă, şi apucă un colţ de cretă. Ori e aşa, spuse desenând pe podea o

săgeată lungă cam de o jumătate de braţ; ori aşa, şi mâzgăli cu creta o bucată întreagă de scândură pe care, apăsând cu degetul, scoase în evidenţă o dungă întunecată. Aşa sau aşa, mă înţelegeţi? Pozitiv sau negativ. Ori trimit nişte unde noi în mediul nostru, ori aruncă în atmosfera noastră, împănată până la saturaţie de telegrafia fără fir, nişte pauze artificiale, pricepeţi? Cu ambele procedee se poate lucra... fără controlul nostru. Şi unul şi celălalt constituie până acum... din punctul de vedere al termicii şi fizicii... un mister desăvârşit. Ei, fir-ar să fie, strigă domnul Carson, cuprins de o subită criză de furie, şi izbi cu creta de pământ, atât de tare, încât aceasta se sfărâmă bucăţele-bucăţele; asta-i prea din cale-afară! Să trimiţi, cu nişte forţe necunoscute, depeşe secrete unui adresant misterios! Cine face toate astea? Cine?... Dumneavoastră ce credeţi?

— S-ar putea, de pildă, marţienii, se sili Prokop să facă o glumă, dar, în realitate, nu-i ardea de loc să glumească...

Domnul Carson îl săgeta mai întâi cu o privire ucigaşă, după care însă izbucni într-un hohot de râs, ce aducea foarte bine cu nechezatul calului.

— Bine, să zicem că marţienii. Excelent! Fie şi aşa, maestre. Dar să zicem că, mai curând, cineva de pe acest pământ. Să zicem, o putere terestră care îşi transmite instrucţiunile sale secrete. Să zicem că aceasta are motive foarte serioase să evite controlul oamenilor. Să zicem că e... un serviciu sau o organizaţie internaţională, sau dracu mai ştie ce, care dispune de nişte forţe necunoscute, de posturi de radio secrete şi de câte şi mai câte. În orice caz... Da, în orice caz, omenirea are dreptul să se intereseze de aceste depeşe secrete, indiferent de unde ar veni ele: din

iad sau din Marte! Nu credeţi? într-un cuvânt, e în interesul societăţii umane... Puteţi crede ce vreţi... Un lucru, însă, e mai mult ca sigur, domnule: că aceste radiotelegrame nu sunt nişte poveşti cu Scufiţa Roşie. Aşa! Domnul Carson alerga prin odaie, agitat.

— În primul rând, medita cu voce tare, nu încape îndoială că respectivul post de emisiune se află... undeva... în Europa Centrală, cu aproximaţie în mijlocul cercului în care se produc amintitele defecţiuni, clar, nu-i aşa? E relativ slab, întrucât transmite numai noaptea... Ei drace, asta cu atât mai rău! Eiffel-ul sau Nauen-ul sunt uşor de găsit, nu? Domnule, strigă deodată plin de exaltare şi se opri în loc, ca ţintuit; imaginaţi-vă că în însuşi buricul Europei există şi se pregăteşte ceva ciudat. Ceva cu ramificaţii, care dispune de oficii proprii şi întreţine legături secrete; dispune de mijloace tehnice necunoscute nouă, de nişte forţe ascunse şi, ca să ştiţi, sublinie apăsat domnul Carson, acest ceva are la dispoziţie un preparat căruia i se spune... krakatit! Da!

Prokop sări în sus, ca un smintit.

— Cum - cum aţi spus?

— Aşa cum aţi auzit, *Krakatit*! Nouă decigrame şi treizeci şi cinci de grame. Tot ce ne mai rămăsese.

— Ce-aţi făcut cu el? îşi ieşi din fire Prokop.

— Experienţe... L-am păzit... ca pe o virtute... L-am drămuit... Un firicel n-am irosit în zadar. Până când, într-o seară...

— Ce?

— A dispărut. Cu cutiuţă de porțelan cu tot.

— Furat?

— Da ...

— Şi... cine... cine?

— De bună seamă marţienii, rânji domnul Carson, răutăcios... Din păcate, însă, prin intermediul unui laborant care ne-a dispărut fără urmă. Şi bineînţeles, o dată cu el, şi cutiuţa de porţelan.

— Când s-a întâmplat asta?

— Ca să zic aşa, cu puţin înainte de a fi fost trimis eu aici, la dumneavoastră. Era un om instruit. Nemţişor din Saxonia. Un firicel de sămânţă nu ne-a lăsat. Ştiţi, de asta am venit aici...

— Şi dumneavoastră credeţi că a ajuns în mâinile... în mâinile acelor necunoscuţi?

Domnul Carson doar smiorcăi din nas.

— De unde ştiţi?

— Sunt convins de asta. Spuneţi-mi, i se adresă deodată, legănându-se pe picioarele lui scurte; par eu un om sperios?

— N-nu.

— Ei, aflaţi atunci că, pe *chestia asta*, mi-e o frică de moarte. Pe onoarea mea, mi-s pantalonii plini... Krakatitul ... e un lucru afurisit; postul acela necunoscut... e şi mai afurisit; dacă amândouă... ar cădea pe aceeaşi mână, atunci să te ţii... adio şi n-am cuvinte... Domnul Carson îşi strânge catrafusele şi se duce la canibalii din Tasmania. Ştiţi, eu unul tare n-aş vrea să văd sfârșitul Europei.

Prokop îşi frângea mâinile între genunchi şi şoptea pentru sine:

— Dumnezeule, Dumnezeule, Hristoase.

— Da, da, opina domnul Carson; mă miră numai faptul că până acum n-a zburat în aer... ceva de proporții mai

mari. E de-ajuns ca undeva departe, cineva să tragă de o manetă şi... la o depărtare de câteva mii de kilometri — *poc*! Şi gata, s-a făcut. Stau şi mă întreb ce mai aşteaptă?

— E limpede, rosti Prokop cu înfrigurare. Krakatitul nu trebuie dat din mână, cu nici un preţ! Iar Tomeš... Tomeš trebuie împiedicat să...

— Domnul Tomeš, se grăbi Carson să-l contrazică, e în stare să vândă krakatitul şi satanei, dacă i-l plăteşte. În momentul de faţă, domnul Tomeš este unul din cele mai mari pericole ale omenirii.

— Ei drăcie, mârâi Prokop descumpănit; atunci, ce e de făcut?

Domnul Carson rezistă o pauză mai îndelungată.

— Ce mai, e clar, spuse în cele din urmă. Krakatitul *trebuie* dat din mână.

— Nnnu! Niciodată! Niciodată!

— Dat din mână. *Asta e*! Da! Pentru simplul motiv că el constituie... cheia de descifrare. E momentul extrem, domnule, în definitiv, ducă-se dracului, daţi-l cui vreţi, numai nu întindeţi coarda prea mult. Daţi-l elveţienilor sau Asociaţiei fetelor bătrâne, sau, ştiu eu, bunicii dracului, numai daţi-l odată; or să se frământe ei jumătate de an până să priceapă că nu sunteţi nebun... Dar ştiţi ce, mai bine daţi-ni-l nouă. La Balttin a şi fost construită o maşină, ştiţi, un fel de aparat de recepţie. Închipuiţi-vă... o înlănţuire nesfârşită de explozii accelerate ale unor particule microscopice de krakatit. Explodorul e un curent necunoscut. De îndată ce acest curent este conectat, *acolo, undeva*, el declanşează întreaga poveste: tr ta ta trr trr ta trr ta ta ta. Şi s-a făcut. Descifrăm şi gata. Totul e să avem krakatitul!

— Nu-l dau, izbuti Prokop să scoată din el, şi o sudoare rece îi năpădi tot corpul. N-am încredere în voi... Voi... voi aţi fi în stare să... produceţi krakatitul numai pentru treburile voastre.

Domnul Carson zvâcni, doar, dintr-un colţ al gurii:

— Mă rog, spuse, dacă-i vorba numai de atât... vă putem convoca Liga Naţiunilor, Uniunea mondială a poştelor, Congresul Eucharistie sau, ştiu eu, toţi dracii şi diavolii pe care-i doriţi. Numai să fiţi cu sufletul liniştit. Eu sunt danez şi mie puţin îmi pasă de politică. *Aşa*. Iar dumneavoastră veţi da krakatitul în mâinile unei comisii internaționale. *Aşa*. Dar ce e? Ce s-a întâmplat?

— Eu... ştiţi... eu am fost multă vreme bolnav, se scuză Prokop pălind de moarte. Nici acum... nici acum nu mă simt... încă... bine... Şi... şi... de două zile n-am mâncat nimic.

— Da, asta-i din cauza slăbiciunii, fu de părere domnul Carson şi, aşezându-se lângă el, îl apucă pe după gât. Trece, trece numaidecât. Nici o grijă. Plecaţi la Balttin. E un ţinut foarte sănătos. De acolo puteţi pleca la domnul Tomeš. O să aveţi bani cu ghiotura. O să ajungeţi un *big man*[19]. Ei, ce spuneţi?

— Da, şopti Prokop ca un copil mic, şi se lăsă uşor legănat.

— Aşa, aşa. Ştiţi, asta-i din prea multă încordare? Dar nu-i nimic, un fleac Principalul... principalul e... viitorul. Cum văd, aţi îndurat mizerie, nu glumă, aşa-i? Dar sunteţi un om şi jumătate. Vedeţi, acum e mai bine. Domnul Carson trăgea din ţigară, frământat de un gând: Vă aşteaptă o mulţime de bani. Îmi daţi şi mie zece la sută, nu-i aşa? Ştiţi,

---

[19] *Big man* - om mare, important, în engleză. (n.r.)

aşa-i uzanţa internaţională... Carson, are şi el nevoie...

În faţa barăcii claxona un automobil.

— În sfârşit, ura! răsuflă, uşurat, domnul Carson; a şi sosit maşina. Aşa, să mergem, domnule inginer.

— Unde?

— Deocamdată să mâncăm.

XX

A doua zi, Prokop se trezi cu capul nespus de greu şi, în primele clipe, nu fu în stare să se dumirească unde anume se afla; se aştepta să audă cotcodăcitul găinilor sau lătratul hârâit al lui Honzik. Încetul cu încetul, însă, îşi dădea seama că nu mai era la Tynice; că zăcea într-un pat la hotelul unde domnul Carson îl adusese într-o stare de beţie inconştientă şi urlând ca o fiară sălbatică; dar abia după ce îşi vârî capul sub torentul de apă rece îşi aminti de toate câte se petrecuseră în ziua precedenţă şi-i veni să intre în pământ de ruşine.

De la prânz, încă, au început amândoi să bea, dar nu prea mult, atâta doar cât să se îmbujoreze la faţă, apoi, în timp ce se plimbau cu maşina pe undeva prin pădurile Sazavei sau prin altă pădure, ca să li se limpezească puţin minţile, el, Prokop, trăncănea fără încetare, vrute şi nevrute, iar domnul Carson molfăia în gură ţigara lui de foi şi clătina din cap aprobativ. „O să ajungeţi un *big man*”. *Big man, big man*, îi bălăngănea şi acum în cap, ca un clopot; ah, să mă fi văzut în forma aceea glorioasă... necunoscuta cu voaletă! Se umfla în pene, în faţa lui Carson, să plesnească nu alta! Acesta, însă dădea doar din cap, ca un mandarin, şi-i aţâţa şi mai mult trufia lui turbată. La un

moment dat, era gata-gata să zboare din maşină de atâta înflăcărare; după toate probabilităţile, îşi exprima în acele clipe opinia lui personală despre institutul mondial de chimie destructivă, despre socialism, căsnicie, educaţia copiilor şi altele... Dar cheful adevărat a început abia seara. Numai Dumnezeu ştie prin câte localuri n-au băut; a fost un chef de pomină. Carson a plătit consumaţia pentru toţi necunoscuţii, faţa îi era roşie şi lucioasă, iar pălăria îi stătea tuflită pe frunte. În timp ce nişte fete dansau de zor şi un individ se amuza cu spartul paharelor, el, Prokop, îi destăinuia lui Carson dragostea sa cumplită faţă de făptura aceea gingaşe pe care nici n-o cunoştea. Amintirea aceasta îl făcu să se apuce cu mâinile de cap, de ruşine şi durere.

Apoi, în timp ce zbiera ca un disperat „Krakatit", a fost urcat într-o maşină. Dracu ştie pe unde l-au mai plimbat; goneau pe nişte şosele nesfârşite şi alături de el pâlpâia, parcă, o flăcăruie roşie; era de bună seamă, domnul Carson cu ţigara lui de foi, care striga într-una printre sughiţuri: „Mai repede, Bob!" sau cam aşa ceva. Deodată, la un fel de curbă, fură izbiţi din direcţia opusă de două lumini puternice; se auziră câteva glasuri urlând, maşina derapa într-o parte şi Prokop zbură cu faţa în iarbă, fapt care-l făcu să se dezmeticească atât de bine, încât începu să perceapă ce se petrece în jurul lui. Câteva glasuri se ciondăneau de mama focului învinuindu-se reciproc de beţie, domnul Carson răcnea ca un bezmetic şi bodogănea într-una: „Poftim, acum trebuie să ne întoarcem înapoi!" după care Prokop, persoana cea mai grav rănită, fu instalat cu mii de menajamente, în cealaltă maşină. Domnul Carson se aşeză lângă el şi plecară împreună înapoi spre oraş, în timp ce Bob rămase să păzească maşina avariată. Pe la jumătatea

drumului, grav rănitul nostru începu să cânte şi să zbiere, iar înainte de a intra în Praga simţi din nou cum îl arde setea. Trebuiră să mai cutreiere cu el câteva localuri până să-l facă să amuţească.

Cu un sumbru dezgust, Prokop îşi studia în oglindă chipul sluţit. Penibilul spectacol fu întrerupt de portarul hotelului care, cu scuzele de rigoare, îi aduse să completeze fişa de intrare. Prokop completă repede datele personale, sperând că o dată cu asta povestea va fi lichidată. Dar iată că abia apucă să-i citească numele şi profesiunea, şi portarul se învioră nespus, rugându-l stăruitor să nu părăsească în clipa aceea hotelul; îi spuse că un domn din străinătate i-a cerut să-i telefoneze, fără întârziere, în cazul în care domnul inginer Prokop ar binevoi, cumva, să ocupe o cameră în hotelul lor. Aşadar, dacă domnul inginer ar permite... etc. etc.. Domnul inginer era atât de furios pe propria sa persoană, încât ar fi fost dispus să permită să i se taie chiar şi beregata. Se aşeză deci pe un scaun şi aşteptă resemnat, dăruindu-se cu pasivitate durerii sale de cap. După* un sfert de oră, portarul îşi făcu din nou apariţia şi-i înmână o carte de vizită pe care stătea scris:

SIR REGINALD CARSON
Col. B.A., M.R.A., M.P., D.S. etc.
President of Marconťs Wireless Co
London

— Cheamă-l aici, porunci Prokop, şi în adâncul sufletului se miră nespus că acest om nu-i comunicase de ieri toate rangurile uluitoare pe care le deţinea, iar astăzi se prezenta

la el cu asemenea ifose; în afară de aceasta, era şi puţin curios să vadă cum arată domnul Carson după noaptea de destrăbălare din ajun. Dar iată că în aceeaşi clipă Prokop holbă ochii de uimire. Într-adevăr de necrezut: pe uşă intră acum un bărbat absolut străin, aproximativ cu un cap mai înalt decât domnul Carson din ziua precedentă.

— *Very glad to see you*[20], i se adresă degajat necunoscutul gentleman şi se înclină cam atât cât s-ar fi înclinat şi un stâlp de telegraf.

— Sir Reginald Carson, se recomandă apoi şi îşi învârti privirea prin odaie, în căutarea unui scaun.

Prokop emise un sunet nedefinit şi-i făcu semn să ia loc. Gentlemanul se aşeză în unghi drept şi, tacticos, începu să-şi scoată, pe îndelete, minunatele sale mănuşi din piele de căprioară. Era un domn înalt, uscăţiv, şi extrem de sobru, cu o faţă cabalină, brăzdată de cute severe, parcă netezite cu fierul de călcat; cravata prinsă într-un ac cu un enorm opal indian, pe lănţişorul de aur de la vestă o camée antică, picioarele puternice ale jucătorului de golf, într-un cuvânt, fiecare părticică trăda originea-i nobilă: lordul. Prokop tăcea înmărmurit.

— Vă rog, se auzi, în sfârşit, vocea lui, atunci când pauza prelungită deveni insuportabilă.

Gentlemanul nu părea de loc grăbit.

— Desigur, începu el în cele din urmă, pe englezeşte, v-aţi mirat când aţi văzut în ziare anunţurile mele. Presupun că sunteţi inginerul Prokop, autorul unor foarte interesante articole despre substanţele explozive.

Prokop încuviinţă în tăcere.

[20] *Very glad to see you* - încântat să vă văd, în limba engleză. (n.r.).

— Foarte încântat, spuse Sir Carson, fără să manifeste vreo grabă. V-am urmărit într-o anumită chestiune extrem de interesantă din punct de vedere ştiinţific, şi totodată importantă, din punct de vedere practic, pentru societatea noastră Marconi's Wireless, al cărei preşedinte am cinstea de a fi, şi nu mai puţin importanta pentru Uniunea internaţională a telegrafiei fără fir, care mi-a acordat cinstea nemeritată alegându-mă secretarul ei general. Desigur, vă miraţi, continuă el, neistovit de fraza atât de lungă, că aceste distinse societăţi mă trimit la dumneavoastră, cu toate că remarcabilele dumneavoastră lucrări vehiculează pe un câmp de activitate cu totul diferit. Permiteţi-mi... Şi, la aceste cuvinte, Sir Carson deschise servieta sa din piele de crocodil şi scoase din ea nişte hârtii, un bloc-notes şi un creion de aur.

— Cam de vreo trei sferturi de an, reluă el încet, şi îşi puse pe nas *pince-nez*[21]-ul de aur, ca să poată citi în hârtiile lui, - posturile de telegrafie fără fir din Europa constată…

— Iertaţi-mă, îl întrerupse Prokop, nemaiputându-se stăpâni, va să zică, anunţurile acelea dumneavoastră le-aţi publicat?

— Desigur. Aşadar, posturile europene constată anumite perturbări, cu regularitate…

— Marţea şi vinerea, ştiu. Cine v-a vorbit de krakatit?

— Aş fi ajuns la asta şi singur, rosti venerabilul lord, pe un ton oarecum dojenitor. *Well*, voi trece, deci, peste amănunte, presupunând că într-o anumită măsură sunteţi informat despre neajunsurile noastre şi despre, eh, despre...

[21] *pience-nez* - tip de ochelari, fără rame, prinşi numai de nas. (n.r.)

— Despre o anume conspiraţie mondială, nu-i aşa?

Sir Carson holbă, cât cepele, ochii săi de un albastru vioriu.

— Vă rog să mă scuzaţi, dar despre ce conspiraţie este vorba?

— Ei, despre acele misterioase depeşe nocturne, despre o organizaţie secretă care transmite...

Sir Reginald Carson îl opri:

— Fantezie, spuse cu compătimire; pură fantezie. Cunosc, despre acest lucru a pomenit chiar şi *Daily News*, atunci când societatea noastră a anunţat acordarea unei recompense relativ importante...

— Ştiu, se grăbi să spună Prokop, de teamă ca nu cumva flegmaticul lord să înceapă să-i povestească totul de-a fir-a-păr.

— Da. Pură nerozie. Toată povestea n-are decât un substrat comercial. Cineva e interesat să demonstreze nesiguranţa posturilor noastre, mă înţelegeţi, nu? Vrea să submineze încrederea opiniei publice. Din păcate, receptoarele noastre şi... eh... koherele noastre nu pot constata categoria specială de unde cu ajutorul cărora se produc aceste perturbări. Şi, întrucât la urechile noastre au ajuns unele informaţii din care reiese că dumneavoastră sunteţi deţinătorul unei anumite substanţe sau al unui anumit produs chimic, care reacţionează foarte, foarte interesant la acele perturbări...

— De la cine provin informaţiile?

— De la colaboratorul dumneavoastră, eh - domnul... Tomeš. Mister Tomeš, nu-i aşa? Flegmaticul gentleman pescui din hârtiile sale o scrisoare. Dear Sir, citi cu oarecare greutate; aflu din ziare de recompensa acordată et cetera

et cetera. Întrucât în momentul de faţă nu mă pot îndepărta de Balttin, unde lucrez la o descoperire personală, şi ţinând seama de faptul că o problemă de amploarea celei de faţă nu poate fi rezolvată prin scris, vă rog să puneţi să fie căutat la Praga prietenul şi colaboratorul meu, de ani îndelungaţi, Mr. ing. Prokop, deţinătorul unei substanţe recent descoperite, denumită krakatit, tetrargonul unei anumite săriri de plumb, a cărei sinteză se realizează în condiţiile influenţelor specifice ale curentului de înaltă frecvenţă. Krakatitul, aşa cum demonstrează experienţele de precizie, reacţionează, la intervenţia unor unde turbulente, necunoscute, printr-o explozie puternică; de unde reiese, de la sine, importanţa lui crucială pentru cercetarea undelor mai sus-amintite. Ţinând seama, deci, de importanţa problemei, presupun, în numele meu personal cât şi al prietenului meu, că recompensa stabilită va fi considerabil spo - spori - Sir Carson se înecă şi înghiţi în sec. Cam asta ar fi totul, spuse apoi. În ceea ce priveşte recompensa am putea discuta separat. Semnează Mr. Tomeš, Balttin.

— Hm, făcu Prokop, cuprins de o gravă bănuială; m-aş mira ca o asemenea ştire particulară... nesigură şi... fantastică, să fi satisfăcut societatea Marconi într-atât încât să...

— *Beg your pardon*[22], ripostă distinsul domn; bineînţeles că am primit şi nişte informaţii foarte precise cu privire la anumite experienţe efectuate la Balttin...

— Aha. De la un laborant, saxon de origine, nu-i aşa?

— Nu. De la propriul nostru reprezentant. Vă citesc numaidecât. Şi Sir Carson se apucă din nou să pescuiască

[22] *Beg your pardon* - scuză-mă, în engleză. (n.r.)

prin hârtiile sale. Poftim, am găsit: Dear Sir, posturile locale n-au izbutit până acum să înlăture defecţiunile cunoscute. Experienţele cu emisiuni de energie sporită au dat greş cu desăvârşire. Sunt în posesia unor informaţii confidenţiale, dar demne de încredere, din care reiese că institutul militar din Balttin a obţinut o anumită cantitate dintr-o substanţă...

Un ciocănit în uşă.

— Intră, strigă Prokop şi în uşă se înfăţişă un chelner cu o carte de vizită în mână:

— Un domn vă roagă...

Pe cartea de vizită era scris:

Ing. CARSON, BALTTIN

— Să intre, porunci Prokop, devenind deodată radios şi nesinchisindu-se, câtuşi de puţin, de semnul de protest pe care-l făcea, cu disperare, distinsul Sir Carson.

În clipa următoare, domnul Carson, de data aceasta cel din ziua precedentă, pătrunse în cameră cu faţa buhăită de nesomn şi se repezi vijelios spre Prokop scoţând nişte sunete de bucurie.

XXI

— Un moment, îi tăie Prokop, elanul. Daţi-mi voie să vă prezint. Inginer Carson, Sir Reginald Carson.

Sir Carson tresări, dar continuă să şadă cu o imperturbabilă demnitate; în schimb, inginerul Carson fluieră de uimire şi se lăsă pe un scaun ca omul căruia picioarele nu-i mai dau ascultare. Prokop se rezemă de uşă şi-i pândea pe cei doi domni cu o răutate fără margini.

— Ei? întrebă în cele din urmă.

Sir Carson se apucă să-şi adune hârtiile şi să le depună în servietă.

— Desigur, spuse încet, ar fi mai bine să vă vizitez altă dată...

— Nu, binevoiţi a rămâne, îl întrerupse Prokop. Mă iertaţi, dar dumneavoastră nu cumva sunteţi rude, domnilor?

— Da de unde, se auzi glasul inginerului Carson. Mai curând dimpotrivă.

— Care dintre dumneavoastră este, aşadar, adevăratul Carson?

Nu răspunse nimeni; era o situaţie penibilă.

— Cereţi-i acestui domn, rosti tăios Sir Reginald, să vă prezinte actele.

— Mă rog, cu plăcere, se repezi inginerul Carson; dar după domnul antevorbitor. Aşa.

— Şi cine dintre dumneavoastră a publicat anunţurile?

— Eu, declară fără să ezite, inginerul Carson. Ideea mea, domnule. Constat însă, cu regret, că şi în meseria noastră se practică nemaipomenita murdărie de a te plimba gratuit cu ideile altuia. Aşa.

— Vă rog să mă scuzaţi, se întoarse Sir Reginald spre Prokop, cu o vădită indignare; dar asta e prea din cale afară! Cum ar fi fost dacă în ziare apărea încă un anunţ cu acelaşi nume? Neavând pur şi simplu încotro, am fost nevoit să accept situaţia creată de domnul de colo...

— Aha, interveni bătăios inginerul Carson, de aceea şi-a însuşit dumnealui până şi numele meu, pricepeţi?

— Constat, pur şi simplu, că domnul de colo nu poartă numele de Carson.

— Şi atunci, cum îl cheamă? întrebă Prokop cu nerăbdare.

— Precis nu ştiu, strecură lordul printre dinţi, cu dispreţ.

— Dar dumnealui cine e? se adresă Prokop de data aceasta inginerului.

— Concurenţa, rosti cu un humor amar, domnul Carson. E domnul care a încercat prin scrisori ticluite să mă atragă în tot felul de locuri. Nu încape îndoială, cu intenţia de a mă prezenta unor oameni cât se poate de agreabili...

— Poliţiei militare locale, vă rog, murmură Sir Reginald.

Inginerul Carson îl fulgeră din ochi, sarcastic, şi îşi drese glasul, prevenitor, vrând parcă să spună: „Vă rog, despre asta să nu vorbim! că de nu...”

— Mai doresc domnii să dea vreo explicaţie? rânji Prokop din pragul uşii.

— Nu, am terminat, spuse Sir Reginald, cu demnitate; până în clipa aceea nu socotise necesar să-l învrednicească pe celălalt Carson nici măcar cu o privire.

— Va să zică aşa, începu Prokop; în primul rând vă mulţumesc pentru cinstea de a mă fi vizitat. În al doilea rând mă bucur nespus că krakatitul se află în mâini bune, adică în propriile mele mâini; căci dacă aţi avea cea mai mică speranţă de a-l obţine pe altă cale - n-aş fi, probabil, o persoană atât de căutată, nu credeţi? Pentru această involuntară informaţie vă rămân profund recunoscător.

— Nu vă entuziasmaţi încă, mormăi domnul Carson. Mai este şi...

— El? îl întrerupse Prokop, arătând spre Sir Reginald.

Domnul Carson răsuci din cap.

— Da de unde! Mai e şi un al treilea necunoscut.

— Iertaţi-mă, îi replică Prokop, aproape ofensat; nu

cumva vă închipuiţi că am crezut ceva din tot ce mi-aţi sporovăit ieri!

Domnul Carson ridică din umeri, cu părere de rău.

— Mă rog, cum credeţi.

— Şi acum, în al treilea rând, continuă Prokop, v-aş ruga să-mi spuneţi unde se află în momentul de faţă Jiři Tomeš?

— V-am spus doar, izbucni domnul Carson, că asta n-am voie... veniţi la Balttin şi s-a făcut.

— Atunci dumneavoastră, se întoarse Prokop spre Sir Reginald.

— *Beg your pardon*, rosti înaltul gentleman, dar secretul acesta îl păstrez pentru mine.

— Atunci, în al patrulea rând, vă pun în vedere să nu vă mâncaţi între voi în timp ce voi lipsi. Mă duc până...

— La poliţie, opina Sir Reginald. Foarte bine.

— Mă bucur, că sunteţi de acord cu mine. Scuzaţi-mă deci, dacă deocamdată vă încui aici...

— Oh, vă rog, spuse lordul cu amabilitate, în timp ce domnul Carson încercă să protesteze cu disperare.

Cu mare satisfacţie încuie Prokop uşa în urma lui şi mai postă încă în faţa ei doi chelneri; după care dădu fuga până la comisariatul de poliţie cel mai apropiat, căci socotea că ar fi nimerit să ofere acolo, de bine de rău, o oarecare lămurire. Se dovedi însă că lucrul acesta nu era chiar atât de uşor, întrucât nu putu să-i învinuiască pe cei doi străini nici măcar pentru un furt de linguriţe de argint sau pentru practicarea unui joc de cărţi interzis; avu serios de furcă până să înfrângă îndoielile funcţionarului de poliţie, care, de bună seamă, îl considera nebun, în sfârşit - poate pentru a scăpa de el - îi puse la dispoziţie un agent civil, personalitate foarte ponosită şi taciturnă. Ajungând la hotel

îi găsiră pe cei doi chelneri opintiţi voiniceşte în uşă, în timp ce restul personalului se agita de zor făcând o zarvă nemaipomenită. Prokop descuie, şi agentul civil, smârcâind din nas, intră înăuntru calm, ca şi când s-ar fi dus să-şi cumpere o pereche de bretele. Camera era goală. Cei doi Carsoni se făcuseră nevăzuţi.

Taciturna personalitate îşi învârti doar privirea şi, fără să mai stea pe gânduri, porni glonţ spre camera de baie, de care Prokop uitase cu desăvârşire. Fereastra era deschisă larg spre luminator, iar pe peretele opus ferestruica closetului era scoasă din ţâţâni. Taciturna personalitate se îndreptă atunci spre closet. Uşa acestuia care dădea în alt culoar, era încuiată şi cheia dispăruse. Agentul învârti cu un şperaclu în broască şi deschise; nici umbră de om; pe scaunul closetului, însă, se vedeau urme de tălpi. Necuvântătoarea personalitate încuie totul la loc şi anunţă că-l va trimite acolo pe domnul comisar.

Domnul comisar, un omuleţ foarte mobil şi un vestit criminalist, sosi foarte curând la faţa locului; stoarse din Prokop, timp de două ceasuri, cât putu, vrând să afle cu tot dinadinsul ce anume trebuia să trateze cu cei doi domni; după toate aparenţele avea o poftă nebună să-l aresteze măcar pe Prokop ale cărui răspunsuri, în acel moment, cădeau într-o flagrantă contradicţie cu propriile sale afirmaţii privind relaţiile lui cu cei doi străini. După ce îi interogă pe portar şi pe cei doi chelneri, comisarul îl invită pe Prokop stăruitor să se prezinte la orele şase la direcţia poliţiei; până atunci, ar fi mai bine să nu părăsească hotelul.

Restul zilei Prokop şi-l petrecu foindu-se prin odaie îngrozit la gândul că va fi arestat; căci, ce fel de lămuriri va

putea da el, *acolo*, dacă despre krakatit nu intenţionează să sufle o vorbă, nici în ruptul capului? Dracu mai ştie cât timp poate să dureze starea de arest preventiv; Şi astfel, în loc s-o caute pe *ea*, pe necunoscuta cu voaletă...

I se umplură ochii de lacrimi, se simţea atât de slab şi de moleşit, încât se ruşina. Înainte de orele şase, însă, se înarma cu toată bărbăţia şi porni spre direcţia poliţiei.

Fu introdus numaidecât într-un birou cu covoare groase şi fotolii de piele, şi unde, pe o măsuţă, se afla o cutie mare cu trabuce (era biroul directorului general). La o masă de lucru, Prokop descoperi un spate uriaş de boxer, aplecat peste un vraf de hârtii, spate care, la prima vedere, trezi în el un sentiment de groază şi supunere deopotrivă.

— Luaţi loc, domnule inginer, i se adresă spatele, binevoitor; uscă ceva cu sugativa, după care întoarse spre Prokop o faţă tot atât de impunătoare, bine înşurubată pe un grumaz puternic. Vânjosul domn îl studie o clipă, apoi spuse:

— Nu vă cer, domnule inginer, să-mi spuneţi nişte lucruri care, desigur, din motive bine cântărite, intenţionaţi să le păstraţi numai pentru dumneavoastră. Cunosc activitatea pe care o desfăşuraţi. Cred că în cazul de faţă a fost vorba de unul din explozivele dumneavoastră.

— Da.

— Chestiunea are, probabil, o importanţă mai mare - să zicem... de ordin militar...

— Da.

Puternicul domn se ridică în picioare şi-i întinse mâna, - Am vrut doar să vă mulţumesc, domnule inginer, pentru faptul că nu le-aţi vândut unor agenţi străini.

— Asta-i tot? răsuflă Prokop uşurat.

— Da.

— I-aţi prins? gâfâi Prokop.

— De ce? râse directorul. N-avem nici un drept. Atâta timp cât e vorba de un secret care vă aparţine numai dumneavoastră şi nicidecum de un secret al armatei noastre...

Prokop surprinse reproşul subtil şi căzu hi încurcătură.

— Ştiţi... chestiunea aceasta... încă... încă nu e coaptă...

— Cred. Mă bizui pe dumneavoastră, spuse vânjosul domn şi-i întinse din nou mâna.

Şi asta a fost tot.

XXII

Trebuie să procedez metodic, se hotărî Prokop.

Bun! Aşadar, după o îndelungată chibzuinţă, în care timp îi trecură prin minte cele mai năstruşnice idei, se decise pentru următorul procedeu:

În primul rând, o dată la două zile, publică în ziarele principale, acest anunţ: „Domnul Jiři Tomeš. Doamna cu voaletă e rugată, de persoana cu mâna rănită, să-şi comunice adresa. Foarte important. Răspunde-ţi sub 40 000, ins. k. Grégr”. Formularea aceasta i se părea foarte inteligentă; ce-i drept, nu-i sigur că tânără doamnă citeşte în general ziarele, şi cu atât mai puţin pagina de publicitate, dar, cine ştie? Hazardul e puternic. Dar iată că în locul hazardului se prezentară nişte împrejurări ce puteau fi prevăzute, dar la care Prokop nici nu se gândise înainte, în urma anunţului începu să curgă o puzderie de scrisori, numai că acestea erau, în cea mai mare parte, note de plată, facturi, somaţii, ameninţări şi injurii la adresa

dispărutului Tomeš; sau: „... domnul Jiři Tomeš să-şi comunice adresa în propriul său interes...” şi altele de acest gen. În afară de asta, la biroul de publicitate, un individ uscăţiv, care tot trăgea cu coada ochiului, se apropie de Prokop tocmai când acesta aduna corespondenţa, şi-l întrebă unde locuieşte domnul Jiři Tomeš. Prokop îl repezi cu duritate, fireşte atât cât îi permiteau împrejurările; aşa stând lucrurile, uscăţivul domn scoase legitimaţia de poliţist şi-l invită, cu insistenţă, să se lase de prostii. Era vorba în cazul de faţă de binecunoscuta delapidare şi de alte poveşti neplăcute. Prokop izbuti să-l convingă pe uscăţivul domn, că, în primul rând, el însuşi ar avea mare nevoie să ştie unde se află domnul Tomeš; pe scurt, după această întâmplare şi după studierea corespondenţei sosite, încrederea lui în reuşita anunţurilor slăbi considerabil. Şi, într-adevăr, la anunţurile următoare, răspunsurile începură să vină tot mai puţine, în schimb erau din ce în ce mai ameninţătoare.

În al doilea rând se adresă unui birou de detectivi particulari. Le spuse că se află în căutarea unei fete necunoscute, cu voaletă, şi încercă s-o descrie. Detectivii se arătară dispuşi să-i furnizeze despre ea informaţii discrete, cu condiţia să le comunice ori domiciliul, ori numele ei. Şi astfel, nu-i rămase decât să plece de acolo aşa cum venise.

În al treilea rând, îi veni o idee genială. În amintitul plic, pe care nu-l părăsea nici ziua, nici noaptea, se aflau - în afară de câteva bancnote mai mici - treizeci de hârtii de o mie, prevăzute cu banderolă, aşa cum se obişnuieşte la toate băncile, atunci când se plătesc sume mai mari. Numele băncii, însă, nu era tipărit pe banderolă, dar e mai

mult decât probabil că fata ridicase banii de la unul din institutele bancare, în aceeaşi zi în care el, Prokop, plecase cu ei la Tynice. Aşadar, nu-i rămânea acum decât să afle data exactă, şi pe urmă să treacă pe la toate băncile din Praga cu rugămintea de a i se comunica numele persoanei care, în ziua respectivă, încasase treizeci de mii de coroane, sau, poate ceva mai mult. Da, asta e, să afle data exactă; ce-i drept, îşi aducea aminte foarte vag, că krakatitul lui explodase într-o marţi sau cam aşa ceva (cu două zile înainte fusese duminică sau sărbătoare), astfel că fata trebuise să ridice banii, probabil, într-o miercuri; dar de săptămână şi luna în care se petrecuseră toate acestea, Prokop nu era sigur, putea fi la fel de bine în martie ca şi în februarie. Cu eforturi îngrozitoare încerca să socotească sau să-şi aducă aminte când s-a putut întâmpla întreaga poveste; fiecare calcul, însă, se poticnea de faptul că Prokop nu cunoştea durata suferinţei lui. Bine, dar familia Tomeš din Tynice trebuie să ştie, fără îndoială, în ce săptămână am picat la ei! Siderat de această speranţă îi trimise bătrânului doctor următoarea depeşă: „Telegrafiaţi data la care am sosit la dumneavoastră. Prokop.” Nici nu expedie bine telegrama şi se întrista; simţea, copleşit de duioşie, că nu se purtase frumos cu ei. De altfel, răspunsul nici nu sosea. Când tocmai era gata să lase din mână acest fir al investigaţiilor sale, îi veni în minte ideea că de ziua cu pricina şi-ar putea aminti, eventual, portăreasa din blocul în care locuise Jirka Tomeš. Zbură până la ea; portăreasa susţinea, însă, că povestea s-a petrecut într-o sâmbătă; Prokop era deznădăjduit; dar iată că tocmai atunci când se aştepta mai puţin primi o scrisoare în care, cu un scris mare şi îngrijit, de elevă exemplară, i se aducea la cunoştinţă că

sosise la Tynice în ziua de cutare şi cutare, dar „tăticul nu trebuie să ştie că v-am scris”. Atâta tot. Semnat, Anči. Lui Prokop, Dumnezeu ştie de ce, îi sângeră inima la citirea acestor rânduri.

În sfârşit, cu data aceasta, obţinută în chip norocos, dădu fuga la prima bancă unde întrebă dacă i s-ar putea spune cine anume a ridicat în ziua de cutare şi cutare, să zicem, suma de treizeci de mii de coroane. Fireşte, funcţionarii clătinară din cap şi-i explicară că asemenea lucru nu se obişnuieşte şi nici măcar nu este îngăduit; văzându-l însă cât era de distrus, se duseră să se consulte cu cineva, după care îl întrebară din ce fel de cont au fost plătiţi aceşti bani; sau cel puţin, dacă au fost ridicaţi pe bază de carnet de economii, cont curent, cec sau acreditiv. Bineînţeles, Prokop nu ştia. Atunci, funcţionarii îi mai explicară că respectivul putea, foarte bine, să vândă, doar, nişte hârtii de valoare şi în acest caz numele lui nici nu trebuia să fie trecut în registre. Şi când, în cele din urmă, Prokop le mărturisi că habar n-are dacă banii respectivi au fost plătiţi de această bancă sau de oricare alta, funcţionarii pufniră în râs şi-l întrebară dacă intenţionează să cutreiere cu o asemenea cerere toate cele două sute cincizeci de institute bancare, filiale şi oficii de schimb câte existau în Praga. Şi astfel, geniala idee a lui Prokop dădu faliment total.

Nu mai rămânea decât a patra posibilitate, adică s-o întâlnească, aşa, din întâmplare. Dar şi în această întâmplare încercă Prokop să învestească un fel de metodă; îşi împărţi planul Pragăi în sectoare şi cercetă apoi, temeinic, sector după sector, bătând drumurile, fără răgaz, de dimineaţă până seara. Odată, se apucă să numere câţi

oameni întâlneşte într-o zi întreagă şi astfel ajunse la cifra de aproape patruzeci de mii. Aşadar, ţinând seama de numărul total al populaţiei oraşului, şansele probabile de a o găsi pe aceea pe care o căuta, erau de una la douăzeci. Dar şi această mică probabilitate reprezintă o mare speranţă. Sunt străzi şi locuri care, dinainte, par potrivite pentru locuinţe sau pentru plimbările ei, străzi cu salcâmi în floare, pieţe vechi, impozante, colţuri intime în care pulsează o viaţă profundă şi sobră. Hotărât lucru, ar fi cu neputinţă să locuiască pe o stradă ca asta, zgomotoasă şi sumbră, pe unde omul se grăbeşte doar; nici în monotonia dreptunghiulară a acestor blocuri fără formă, nici în murdăria deprimantă a caselor vechi; de ce n-ar putea trăi, însă, chiar în spatele acestor ferestre lucitoare, de unde abia îşi trage răsuflarea o linişte umbroasă şi delicată? Minunându-se, rătăcind ca prin vise, Prokop descoperea pentru prima dată, toate câte erau în acest oraş, în care îşi petrecuse atâţia ani din viaţă; Doamne, câte locuri încântătoare, unde se scurge o viaţă tihnită şi plină şi care te ispiteşte, te ispiteşte şi pe tine, om împrăştiat... Renunţă, renunţă, omule...

De nenumărate ori a pornit pe urmele unor femei tinere care, de la distanţă, îi aminteau de aceea pe care n-o văzuse decât o singură dată; alerga după ele cu inima bătându-i sălbatic; ah, dac-ar fi ea! Şi cine ne poate spune ce divinaţie sau simţ îl îndemna spre ele, căci de fiecare dată erau femei, ce-i drept, necunoscute, dar frumoase şi triste, închise în ele şi ocrotite parcă de o ciudată inaccesibilitate. Odată, însă, a fost aproape sigur că era ea; de emoţie i se puse în gât un asemenea nod, încât se văzu nevoit să se oprească şi să-şi tragă răsuflarea; în clipa

aceea necunoscuta se urcă în tramvai şi dispăru. Trei zile în şir patrulă apoi prin staţia cu pricina, dar n-o mai zări.

Cele mai îngrozitoare erau, însă, serile când, obosit de moarte, îşi frângea mâinile între genunchi trudindu-se să încropească vreun nou plan detectivist. Doamne, niciodată nu voi renunţa s-o caut, s-o găsesc; sunt obsedat, fie; sunt nebun, imbecil, maniac; dar niciodată nu voi renunţa! Cu cât îmi scapă mai mult, cu atât obsesia e mai puternică, într-un cuvânt... acesta mi-e destinul sau ştiu eu...

Odată se trezi brusc în mijlocul nopţii, cu ideea clară şi precisă că în felul acesta nu va da de ea cât o trăi; trebuie să se scoale şi să-l caute pe Jirka Tomeš, el o cunoaşte şi-o să-l silească să-i spună despre ea tot ce ştie. Se îmbrăcă, deci, în miez de noapte, şi aşteptă, plin de nerăbdare, sosirea dimineţii... Nu era pregătit să întâmpine nişte dificultăţi şi tărăgănări, de neînţeles, legate de obţinerea paşaportului; nu pricepea de loc ce tot vroiau de la el şi, ros de o nerăbdare febrilă, se necăjea şi se înfuria şi mai tare. În sfârşit, în sfârşit, într-o noapte ajunse cu acceleratul dincolo de graniţă. Aşa, şi acum, în primul rând la Balttin!

Acum se va hotărî totul, simţea Prokop.

XXIII

Din păcate însă, soarta hotărî altfel decât îşi închipuise el. Îşi făcuse planul să-l caute, la Balttin, pe acel ce se dăduse drept Carson şi să-i spună cam atât: serviciu contra serviciu, puţin îmi pasă mie, de banii voştri; dumneata mă duci imediat la Jiři Tomeš, cu care am ceva de discutat, iar voi obţineţi în schimb un exploziv de bună calitate, să zicem un fulminat pe bază de iod, cu o detonaţie garantată,

de circa unsprezece mii de secundometri, sau, din partea mea... fie chiar şi acel acid metalic cu detonaţia de treisprezece mii; asta e, domnule, şi faceţi cu el ce poftiţi. Ar trebui să fie nebuni, să nu accepte o asemenea afacere.

Pe dinafară, fabrica din Balttin nu i se păru mare; tresări puţin, când în loc de portar dădu peste o santinelă militară. Întrebă de domnul Carson (pe toţi dracii, nici măcar nu-l cheamă aşa!); soldăţelul, însă, nu-i spuse nici a nici b şi, cu baioneta la armă, îl duse la adjutant. Acesta nu-i spuse nici el mai mult şi-l invită mai departe la ofiţerul de serviciu. Inginerul Carson nu e cunoscut la noi, îi spuse ofiţerul, dar ce doreşte domnul de la el? Prokop declară că, de fapt, el ar vrea să stea de vorbă cu domnul Tomeš. Această declaraţie avu asupra ofiţerului un asemenea efect, încât trimise direct după domnul colonel. Domnul colonel, un bărbat obez şi astmatic, începu să-l iscodească foarte stăruitor: cine este, ce caută aici ş.a.m.d.; în clipa aceea se şi adunaseră în cancelarie vreo cinci ofiţeri superiori şi-l cercetau care mai de care, cu atâta insistenţă, încât bietul Prokop simţi cum îl trec năduşelile. Era limpede că aşteptau să mai vină cineva, pe care îl chemaseră între timp, telefonic. Când acel cineva dădu buzna, ca o vijelie, se dovedi că el nu era altcineva decât mult căutatul domn Carson; îi spuneau cu toţii „director”, dar numele lui adevărat Prokop nu-l află niciodată. Când îl zări, Carson scoase un chiot de bucurie şi începu să-i îndruge tot felul de basme, că era aşteptat de atâta timp şi câte şi mai câte; dădu numaidecât dispoziţie să se telefoneze „la castel”, ca să fie pregătite camerele de oaspeţi „în aripa cavalerilor”, apoi îl luă pe Prokop de braţ şi-l invită să viziteze uzinele Balttin. Şi astfel, Prokop află că ceea ce considerase el mai

înainte fabrică, nu erau decât cantonamente pentru armată şi pompieri; de aici începea o şosea lungă, ce tăia un tunel săpat printr-un dig năpădit de verdeaţă şi înalt de circa zece metri. Domnul Carson îşi conduse oaspetele sus pe dig, şi abia aici Prokop îşi dădu seama, de bine de rău, ce înseamnă uzinele Balttin; un oraş întreg de barăci cu muniţii, marcate cu cifre şi litere, coline acoperite de iarbă, care, potrivit explicaţiilor, erau depozitele de materiale; ceva mai departe un parc de cale ferată, cu rampe şi macarale, iar în spatele lui nişte clădiri negre ca tuciul şi câteva gherete de lemn.

— Vedeţi pădurea de colo? arătă domnul Carson spre orizont. Chiar în spatele ei se află laboratoarele experimentale de care v-am vorbit, pricepeţi? Iar acolo, unde se văd vârfurile acelea de nisip, e poligonul. Aşa. Iar aici, în parc, e castelul. O să rămâneţi cu gura căscată când o să vă arăt laboratoarele. *Ef, ef*, lux, ultramodern... Şi-acum să mergem la castel.

Domnul Carson, bine dispus, turna verzi şi uscate, dar O vorbă nu sufla despre ceea ce a fost sau ar fi trebuit să fie; treceau tocmai prin parc şi la tot pasul îi solicita atenţia, arătându-i când o specie neobişnuită de *Amorphophalus*[23], când o raritate de cireş japonez; în sfârşit, iată şi castelul Balttin, îmbrăcat în iederă. La intrare aşteaptă un bătrânel tăcut şi delicat, cu mănuşi albe pe mâini; îl cheamă Paul şi-l conduce pe Prokop direct în „camera cavalerilor". De când se ştia, nu mai văzuse Prokop ceva asemănător; parchetul încrustat, mobilierul *empire* englezesc, totul vechi şi preţios de-i era şi teamă să se aşeze. Şi până să apuce să-şi clătească puţin mâinile, Paul se şi înfăţişă cu un platou cu

[23] Amorphophalus - plantă ornamentală, de origine indiană. (n.r.)

ouă, o sticlă de vin şi un pahar tremurător; şi aşeză totul pe masă, cu atâta delicateţă, de parcă ar fi servit o tânără prinţesă. Sub fereastră se întindea o curte presărată cu nisip galben; un rândaş, încălţat cu nişte cizme curbate în afară, mâna, în cerc, un cal înalt şi tărcat, pe care-l ţinea legat de o funie lungă; lângă el stătea o fată subţirică, oacheşă, care, mijind ochii, urmărea galopul calului şi, din când în când, dădea nişte comenzi scurte; în cele din urmă îngenunche şi pipăi gleznele calului.

Domnul Carson dă buzna din nou ca o vijelie şi-i spune lui Prokop că trebuie să-l prezinte imediat directorului general. Îl conduse printr-un coridor lung, cu pereţii albi, încărcaţi cu tot soiul de coarne şi străjuit de scaune din lemn negru încrustat. Un manechin, rumen în obraji şi cu mănuşi albe pe mâini, le deschide o uşă; domnul Carson îl împinge pe Prokop într-un fel de sală a cavalerilor, şi în aceeaşi clipă uşa se închide la loc. În faţa unei mese de lucru stă în picioare un bătrânel înalt şi uscăţiv, nefiresc de ţeapăn, de parcă atunci ar fi fost scos din şifonier şi pregătit să-şi întâmpine oaspetele.

— Alteţa sa, prinţul Hagen-Balttin - domnul inginer Prokop, făcu prezentările Carson.

Prokop se întunecă la faţă şi scutură din cap supărat; de bună seamă, considera acest gest drept o reverenţă.

— Fiţi - bine - venit - la noi, rosti prinţul Hagen, şi întinse o mână prelungă.

Prokop se scutură din nou, din tot corpul.

— Sper - că - veţi fi - mulţumit - la noi, continuă prinţul, şi abia acum observă Prokop că bătrânul era pe jumătate paralizat.

— Binevoiţi - a ne onora - cu prezenţa dumneavoastră -

la masă, vorbi prinţul în continuare, cu o vădită teamă să nu-i cadă din gură proteza dentară.

Prokop se legăna, nervos, de pe un picior pe altul:

— Binevoiţi a mă ierta, alteţă, încercă, în sfârşit, să vorbească; dar, ştiţi, eu nu mai pot întârzia; eu... eu trebui... chiar azi să...

— Cu neputinţă, absolut cu neputinţă! interveni prompt domnul Carson, din fundul încăperii.

— Chiar azi trebuie să-mi iau rămas bun, repetă Prokop cu încăpăţânare. Am vrut numai... să vă rog... să-mi spuneţi unde se află Tomeš. Aş fi... dispus... să vă ofer în schimb... eventual... eventual...

— Cum? strigă prinţul, şi holbă ochii la Carson, într-o totală nedumerire. Ce - ce vrea?!

— Lăsaţi asta deocamdată, îi zbieră Carson lui Prokop în ureche. Domnul Prokop vrea să spună, că nu era pregătit pentru o asemenea invitaţie, Alteţă. Nu-i nimic, se întoarse numaidecât din nou spre Prokop. Am aranjat totul. Dejunul se ia astăzi la iarbă verde, deci... n-aveţi nevoie de haine negre; puteţi merge aşa cum sunteţi. Am telegrafiat să vină şi croitorul; nici o grijă, domnule, mâine totul va fi în ordine. Aşa.

— Vom fi - nespus - de onoraţi, încheie prinţul şi-i întinse lui Prokop degetele lui ca de mort.

— Ce înseamnă asta? izbucni Prokop când ieşiră pe coridor, şi-l apucă pe Carson de umăr. Acum vorbeşte, omule, că de nu...

Domnul Carson pufni într-un hohot năvalnic de râs şi se smuci din mâinile lui, ca un ştrengar:

— Că de nu, ce-i aia că de nu? râse el şi o luă la fugă, sărind ca o minge. Dacă mă prindeţi, vă spun totul. Pe

cinstea mea.

— Bufonule, tună Prokop înfuriat la culme, şi o zbughi după el.

Continuând să chicotească, domnul Carson zbură pe scară în jos, apoi, gonind de-a lungul unui şir de cavaleri de tinichea, se strecură afară în parc; aici se apucă să ţopăie şi să facă pe iarbă tot felul de ghiduşii, bătându-şi joc de Prokop, în mod evident.

— Ei, hai, spuneţi, striga în gura mare, ce-o să-mi faceţi?

— Vă frâng oasele, spumegă Prokop, şi se năpusti asupra lui, cu toată greutatea.

Carson chiuia de bucurie, ţopăia şi gonea prin iarbă, în zig-zag, ca un iepure.

— Repede, ţipa triumfător, aicea sunt, şi din nou îi aluneca de sub mână şi-i făcea „cucu” din spatele unui copac.

Prokop alerga după el tăcut, cu pumnii strânşi, grav şi fioros ca Ajax[24]. Gâfâia tocmai, din greu, cu respiraţia aproape tăiată, când, deodată, observă pe scările castelului o amazoană oacheşă urmărind, cu ochii întredeschişi, fuga lor copilărească. Se ruşina nespus şi se opri în loc, puţin speriat; îi era parcă teamă ca nu cumva tânără aceea să vină să-i pipăie gleznele.

Domnul Carson, dintr-o dată foarte grav, se apropie de el tiptil, cu mâinile în buzunare, şi-i spuse pe un ton amical:

— Puţin antrenament nu strică. Nu-i bine să staţi tot timpul pe scaun. Şi inima trebuie exersată niţel. Aşa. Aaa, hăhăi deodată radios, comandanta noastră, holalarioooo!

---

[24] *Ajax* - erou grec al războiului troian; naufragiat pe o stâncă, el ameninţa zeii. (n.r.)

Fiica bătrânului, adăugă încet. Prinţesa Wille, adică Wilhelmina Adelhaida Maud şi aşa mai departe. Interesantă fată, douăzeci şi opt de ani, călăreaţă excelentă. Trebuie să vă prezint, continuă cu voce tare şi începu să-l tragă pe îndărătnicul Prokop spre locul unde se afla prinţesa. Prea luminată prinţesă, strigă de departe, daţi-mi voie să vi-l prezint - e drept, într-o anumită măsură împotriva voinţei lui - pe oaspetele nostru. Inginerul Prokop. Un om cumplit. Vrea să mă omoare.

— Bună ziua, spuse prinţesa şi în aceeaşi clipă se întoarse cu faţa spre domnul Carson: Ştiţi că Whirlwind are o gleznă umflată?

— Pentru Dumnezeu, cum aşa! se înspăimântă domnul Carson. Biata prinţesă!

— Jucaţi tenis?

Prokop se încruntă, fără să fi înţeles măcar că întrebarea îi era adresată lui.

— Nu joacă, răspunse pentru el Carson, şi-l împunse cu degetul în coaste. Trebuie să jucaţi. Prinţesa a pierdut cu Suzanne Lenglen la numai un set diferenţă.

— Pentru că am jucat cu soarele în faţă, obiectă prinţesa, oarecum ofensată. Ce jucaţi?

Nici de data aceasta, Prokop nu-şi dădu seama că i se adresa lui.

— Domnul inginer e un om învăţat, se dezlănțui Carson, zelos. A descoperit exploziile atomice şi alte chestii din astea. O minte colosală, zău! În comparaţie cu el, noi suntem nişte ajutori de bucătari. Buni să dăm cartofii pe râzătoare sau cam aşa ceva. Pe când el... şi fluieră admirativ. Ce mai, e un adevărat magician. Dacă vreţi vă extrage hidrogenul din bismut. Da, da.

Doi ochi cenuşii îl măsurau pe Prokop, printre gene, în timp ce el, gata fiert, stătea descumpănit şi se monta împotriva lui Carson.

— Foarte interesant, aruncă prinţesa şi iar se uită în altă parte. Spuneţi-i să mă înveţe şi pe mine, o dată... Ne vedem, deci, la prânz, nu-i aşa?

Prokop se înclină, aproape la timp, după care domnul Carson îl trase înapoi în parc:

— Rasă, spuse cu un aer de cunoscător. Femeia asta are rasă. Mândră, trufaşă, nu-i aşa? Să vedeţi când o s-o cunoaşteţi de aproape.

Prokop se opri din mers.

— Ascultă, Carson, ca să fie limpede. N-am de gând să cunosc pe nimeni de aproape. Azi sau mâine plec - s-a înţeles?

Domnul Carson muşcă dintr-o frunză, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic.

— Păcat, spuse într-un târziu. Păcat. Aici e foarte frumos. Dar, în fine, n-am ce face.

— Şi-acum, pe scurt, unde e Tomeš?

— Vă spun la plecare. Cum v-a plăcut bătrânul?

— Ce-mi pasă mie de el? bodogăni Prokop.

— Ei, da. Aveţi dreptate. Un exemplar de muzeu, bun pentru reprezentare. Din păcate însă, o dată pe săptămână, şi asta cu regularitate, îl loveşte câte un atac de apoplexie. Dar Wille e o fată minunată. Pe urmă, mai e aici şi Egon, un ştrengar de optsprezece ani. Amândoi orfani. Mai avem şi oaspeţi, un văr - prinţul Suwalski -, apoi tot felul de ofiţeri, Rohlauf, von Graun, ştiţi... Jockey Clubul, mai e şi doctorul Krafft, educator, şi, mă rog, încă mulţi alţii de acest gen. Diseară trebuie să veniţi însă printre noi. Seară de bere.

fără nobilime, inginerii noştri şi alţii ca noi, mă înţelegeţi? Acolo, în vila mea. Asta-i în onoarea dumneavoastră.

— Carson, îl întrerupse Prokop cu asprime. Vreau să stăm de vorbă în mod serios, înainte de a pleca.

— Nu-i nici o grabă. Odihniţi-vă puţin, şi s-a făcut. Acum, însă, eu trebuie să mă duc la treburile mele. Puteţi face tot ce poftiţi. Fără nici o formalitate. Dacă vreţi să vă scăldaţi, eleşteul e aproape. Nu, nu, acum nimic, mai târziu! Deocamdată faceți-vă comod. Aşa.

Şi într-o clipită dispăru.

XXIV

Hoinări prin parc necăjindu-se de toate şi căscând de nesomn. Se întreba, mirat, ce anume vor de la el, şi îşi măsura, cu scârbă, ghetele ce semănau cu nişte bocanci cazoni, şi pantalonii ponosiţi şi uzaţi. Cufundat în aceste gânduri, era cât pe ce să dea buzna în mijlocul terenului de tenis, unde prinţesa tocmai se antrena cu doi filfizoni în haine albe. Îi ocoli repede şi porni în direcţia în care bănuia că ar putea fi capătul parcului. Mda, în partea asta parcul se termina într-un fel de terasă; o balustradă de piatră şi, perpendicular în jos, un zid cam de vreo doisprezece metri înălţime. Te puteai desfăta de aici cu priveliştea unei păduri de ienuperi sau uitându-te la soldăţelul care, jos, la poalele digului, se plimba de colo până colo cu baioneta la armă.

Prokop se îndrepta spre partea în care parcul cobora în pantă; descoperi acolo eleşteul şi locurile amenajate pentru scăldat, dar, biruindu-şi pofta de a face o baie, pătrunse într-un crâng frumos de mesteceni. Ca să vezi, aici nu-i decât un gard de ostreţe, iar în dreptul unei cărări pe

jumătate năpădită de buruieni, o portiţă; nici măcar nu-i încuiată; se poate ieşi pe ea afară, în pădurea de ienuperi. Merse tăcut, păşind încet pe cetina alunecoasă, până ajunse la marginea pădurii. Ei drace, aici se ridica un gard din sârmă ghimpată înalt de vreo patru metri şi mai bine. Ce rezistenţă o fi având sârma asta? îşi spuse. O încercă, precaut, cu mâinile şi cu picioarele, până când, deodată, îşi dădu seama că isprava lui e urmărită cu interes de un soldăţel cu baioneta la armă, aflat de partea cealaltă a gardului.

— Cald al dracului, nu-i aşa? spuse Prokop, ca să se afle în treabă.

— Pe aici nu-i voie, îi răspunse soldăţelul; Prokop se răsuci pe călcâie şi-o porni mai departe, de-a lungul gardului de sârmă ghimpată.

Pădurea de ienuperi se prelungea într-un rediş cu puieţi, iar ceva mai încolo se zăreau nişte hambare şi grajduri, - de bună seamă curtea boierească; se uită într-acolo prin gardul de sârmă, când, deodată, dinăuntru se stârni un vacarm infernal; horcăituri, un lătrat puternic şi în clipa următoare o duzină bună de dogi, *bloodhounzi* şi câini lupi se năpustiră spre gard. Patru perechi de ochi neîncrezători priveau la el din patru uşi. Pentru mai multă siguranţă, Prokop salută şi vru să-şi vadă de drum; dar unul din argaţi veni fuga după el şi-i spuse că „pe aici nu e voie”. După care îl însoţi respectuos, înapoi, până la portiţa ce dădea în crângul de mesteceni.

Toate astea îl indispuseră la culme. Carson trebuie să-mi spună, neapărat, pe unde se poate ieşi, îşi băga în cap cu încăpăţânare; doar nu sunt un canar ca să fiu ţinut în colivie. Ocoli de la distanţă terenul de tenis, îndreptându-se

spre drumul din parc, pe unde Carson îl condusese sus, la castel. Numai că de data aceasta în cale i se postă un tânăr ca din filme, cu o şapcă turtită pe cap, şi-l întrebă încotro doreşte domnul să meargă.

— Afară, răspunse Prokop scurt. „Dar pe aici nu e voie, îi explică omul cu şapcă, pe atei se merge spre barăcile cu muniţii şi cine vrea să se ducă acolo trebuie să aibă *laissez-passer*[25] de la direcţie. Şi-apoi, poarta ce dă din castel direct afară e acolo, înapoi, pe aleea principală şi pe urmă la stânga, vă rog."

Aşadar, Prokop o luă înapoi pe aleea principală şi pe urmă „la stânga, vă rog," până ajunse în faţa unei porţi mari, zăbrelite. Portarul, un moşneag firav, se apropie să-i deschidă:

— Bilet aveţi?

— Ce fel de bilet?

— De voie.

— Ce fel de voie?

— Bilet că puteţi ieşi afară. Prokop îşi ieşi din ţâţâni:

— Dar ce, mă aflu la puşcărie? Moşneagul strânse din umeri, cu părere de rău:

— Nu vă supăraţi, chiar astăzi am primit ordinul. Sărmanul de tine, gândi Prokop în sinea lui; ce să spun, chiar ai fi şi în stare să opreşti pe cineva! Să fac numai aşa din mână şi...

Din căsuţa portarului privea pe fereastră o faţă cunoscută, grozav de asemănătoare cu a lui Bob. Aşa stând lucrurile, nici nu-şi mai duse gândul până la capăt, făcu stânga-mprejur şi porni agale înapoi spre castel. Pe toți dracii încornoraţi, ciudate formalităţi! Situaţia se prezintă

[25] *Laissez-passer* - liberă trecere, în franceză. (n.r.)

aproape ca şi când ar fi vorba de o arestare. Bine, despre asta o să stau de vorbă cu Carson. Până una-alta, nu ţin de loc la ospitalitatea lor şi nu mă duc să mănânc; doar n-o să stau la aceeaşi masă cu manechinii ăia care pe terenul de tenis au pufnit în râs în urma mea. Indignat din cale-afară, Prokop intră în una din camerele ce-i fuseseră repartizate şi se trânti cu atâta putere într-un *chaise-longue* bătrân, de se auzi şi lemnul trosnind. Era mânios la culme. Peste câteva clipe ciocani la uşă domnul Paul şi-l întrebă, amabil şi grijuliu, dacă *monsieur* merge la *déjeuner*[26].

— Nu merg, mârâi Prokop.

Domnul Paul făcu o plecăciune şi dispăru. După puţin timp veni din nou, împingând în faţa sa o masă pe rotile încărcată cu pahare, porţelanuri fine şi tacâmuri de argint.

— Vă rog, ce fel de vin doriţi? întrebă el cu delicateţe. Prokop mormăi ceva, ce aducea a „lăsaţi-mă în pace”. Domnul Paul se duse pe vârfuri până la uşă, şi, de acolo luă din două palme înmănuşate în alb o supieră mare.

— *Consommé de tortues*[27], şopti atent şi-i umplu lui Prokop farfuria; după care dispăru cu supiera, înapoi, în labele albe. Pe aceeaşi cale sosiră şi peştele, şi friptura, şi salatele, lucruri pe care Prokop nu le mâncase în viaţa lui şi pe care, de fapt, nici nu ştia bine cum să le mănânce; dar se jena să-şi dea în vileag în faţa domnului Paul orice fel de încurcătură.

— Luaţi loc, îi spuse pe un ton autoritar, în timp ce degusta cu nasul şi cu cerul gurii un vin palid amărui.

Domnul Paul se înclină parcimonios, dar, bineînţeles,

---

[26] *Déjeuner* - prânz, în franceză. (n.r.)

[27] *Consommé de tortues* - supă de broască ţestoasă, în franceză. (n.r.)

rămase în picioare.

— Spuneţi-mi, reluă Prokop, dumneavoastră credeţi că eu sunt arestat?

Domnul Paul ridică din umeri, respectuos.

— Vă rog, nu vă supăraţi, eu n-am de unde să ştiu.

— Pe unde aş putea ieşi de aici?

Domnul Paul stătu o clipă şi reflectă:

— Pe aleea principală şi pe urmă la stânga, *vă rog*, Doreşte stimatul domn o cafea?

— Eventual. Prokop îşi opărea gâtlejul cu delicioasa cafea de Mocca, în timp ce domnul Paul îi oferi toate aromele Arabiei, concentrate într-o cutie cu ţigări de foi, şi-i întinse bricheta de argint.

— Spuneţi-mi, începu Prokop din nou, muşcând din vârful unui trabuc; vă mulţumesc. Spuneţi-mi, n-aţi cunoscut cumva aici pe un oarecare Tomeš?

Domnul Paul îşi înălţă ochii spre cer, într-un suprem efort de memorie.

— Nu, n-am cunoscut, vă rog.

— Câţi soldaţi sunt aici?

Domnul Paul se gândi puţin, apoi începu să numere:

— În garda principală circa două sute. Asta-i infanteria. Urmează jandarmii de campanie, din ăştia nu ştiu câţi sunt. Pe urmă, la Balttin - Dortum se află un escadron de husari, iar la poligonul din Balttin - Dikkeln, tunarii; dar ştiţi, asta se mai schimbă...

— Şi de ce-i nevoie aici de jandarmi de campanie?

— Ştiţi, la noi e stare de război, mă rog frumos. Din pricina fabricii de muniţii.

— Aha. Şi paza se face numai în preajma uzinei?

— Astea nu-s decât patrulele, mă rog frumos. Lanţul se

află mai departe, dincolo de pădure.

— Ce fel de lanţ?

— Zona de pază, mă rog frumos. Acolo n-are voie nimeni să meargă.

— Şi dacă, de pildă, cineva ar vrea să plece?

— Pentru asta trebuie să aibă aprobare de la şeful comandamentului. Mai doreşte domnul ceva?

— Nu, mulţumesc.

Prokop se întinse pe un *chaise-longue*, cu voluptate, ca un beg satisfăcut. În fine, să vedem, îşi spuse; până acum nu-i chiar aşa de rău. Ar fi vrut să chibzuiască totul pe îndelete, dar în loc de asta îşi aduse aminte de Carson cum ţopăia în faţa lui. Să nu fiu, oare, în stare să-l prind? îi veni în minte, şi se repezi după el. Era de-ajuns să facă un salt de cinci metri şi... Dar iată că în clipa aceea, chiar, Carson se înălţă ca o lăcustă şi zbură, lin, deasupra unui tufiş. O bătaie din tălpi şi Prokop se lansă după el, ridicându-şi doar picioarele, în timp ce zbura peste culmile arbuştilor. Un nou salt şi iată-l zburând Dumnezeu ştie unde, fără să-i mai pese jde Carson. Plutea printre pomi, uşurel şi slobod, ca o pasăre; încercă de câteva ori să calce aerul, ca un înotător, şi iată-l urcând mai sus. Asta-i plăcu nespus de mult. Cu mişcări avântate se înşuruba perpendicular spre înaltul cerului. Sub picioare, ca un plan frumos desenat, i se desfăşura parcul castelului cu pavilioanele, peluzele şi aleile şerpuitoare, se puteau desluşi terenul de tenis, eleşteul, acoperişul castelului, crângul de mesteceni; uite şi curtea aceea cu câini, şi pădurea de ienuperi, şi gardul de sârmă ghimpată; iar colo, în dreapta, încep să se înşire barăcile cu muniţii, şi în spatele lor se ridica un zid înalt. Plutind prin aer, Prokop se îndreptă spre acea parte a

parcului pe care până atunci încă n-o văzuse. În drum, constată că ceea ce îşi închipuise el că ar fi o terasă, erau de fapt contraforturile de odinioară ale castelului, o puternică fortăreaţă cu îngrădituri şi şanţuri, alimentate probabil, pe atunci, cu apă din eleşteu. Îl interesa mai cu seamă acea porţiune a parcului cuprinsă între poarta principală şi fortificaţii; se vedeau acolo nişte cărări năpădite de iarbă, şerpuind prin tufişuri sălbatice, zidul părea să aibă aici o înălţime de numai trei metri şi sub el se întindea un fel de gunoişte sau un loc de depozitare a compostului; mai încolo grădina de zarzavaturi împrejmuită de un zid obişnuit, destul de dărăpănat, şi în el o portiţă verde; dincolo de poartă - o şosea. Acolo mă duc, îşi spuse Prokop, şi se lăsă uşor în jos. Dar tocmai atunci țâșni pe şosea un escadron de cavalerie cu săbiile scoase din teacă, şi hop pe el! Îşi trase iute picioarele până la bărbie, ca să nu i le reteze husarii; în felul acesta, însă, îşi luă un asemenea avânt, încât zvâcni în sus ca o săgeată. Când se uită din nou sub el, văzu totul mărunt-mărunţel, ca pe hartă; pe şosea răsări deodată o mică baterie de artilerie; o ţeava lucioasă se îndreptă în sus. Iată, a şi lansat un norişor alb, şi *bum*! Primul obuz zboară peste capul lui Prokop. S-au apucat să tragă, sesiză el şi vâsli repede cu mâinile, să se îndepărteze cât mai mult. *Bum*! Al doilea obuz îi şuieră pe dinaintea nasului. Bătea în retragere cât putea de iute. *Bum*! A treia lovitură îi reteză dintr-o dată ambele aripi; se prăbuşi cu capul în jos şi în aceeaşi clipă se trezi. Cineva ciocănea la uşă.

— Intră, strigă Prokop, sărind în sus; era atât de buimac, încât nici nu-şi dădea măcar seama unde se află.

În cameră pătrunse un domn distins, cu părul alb,

îmbrăcat într-un costum negru; făcu o plecăciune adâncă, fără însă să scoată un cuvânt.

Prokop aştepta ca distinsul oaspete să-i vorbească.

— Drehbein, spuse ministrul (cel puţin!) şi-i făcu o nouă plecăciune.

Îi răspunse cu o plecăciune la fel de adâncă şi se prezentă:

— Prokop. Cu ce v-aş putea fi de folos?

— Dacă aţi binevoi să staţi câteva clipe în picioare.

— Poftim, oftă Prokop, întrebându-se cu mirare ce se va întâmpla cu el.

Distinsul domn îl studie cu ochii întredeschişi; până la urmă îl ocoli chiar, şi se apucă să-i cerceteze, cu atenţie, spatele.

— Dacă aţi binevoi să vă îndreptaţi puţin din şale.

Prokop luă poziţia de drepţi, ca un soldat; ei, la toţi dracii... ce-o mai fi şi asta...

— Binevoiţi a permite, spuse domnul şi îngenunche în faţa lui.

— Ce doriţi?! izbucni Prokop, bătând în retragere.

— Să vă iau măsura. Şi numaidecât scoase de sub pulpana hainei un metru înfăşurat şi se apucă să-i măsoare pantalonii.

Prokop se retrase până la fereastră:

— Încetaţi, s-aude? se dezlănţui el în culmea iritării. Eu n-am comandat nici un fel de costum.

— Dar eu am şi primit ordinele cuvenite, sublinie domnul Drehbein, respectuos.

— Ştiţi ce, spuse Prokop stăpânindu-se; duceţi-vă la toţi... Nu-mi trebuie nici un costum! S-a înţeles?

— Mă rog, încuviinţă domnul Drehbein şi lăsându-se pe

vine îi ridică vesta şi începu să tragă de marginea de jos a pantalonului. Cu doi centimetri mai mult, ţinu să menţioneze în timp ce se ridică în picioare. Binevoiţi a permite, spuse apoi, şi, cu dexteritatea meseriaşului priceput, îi umblă cu mâna la subsuoară. Prea largă.

— E bine aşa, bombăni Prokop şi-i întoarse spatele.

— Mulţumesc, spuse Drehbein şi-i netezi la iuţeală o cută pe omoplat.

Prokop se răsuci enervat.

— Jos mâna, omule, că de nu...

— Iertaţi-mă, se scuză distinsul domn şi-l cuprinse uşor de mijloc; şi până să apuce Prokop să-i opună cea mai mică rezistenţă, îi strânse gaica de la vestă, făcu un pas înapoi şi, cu capul plecat, îi analiză talia. Cam asta ar fi, spuse apoi, pe deplin satisfăcut şi-i făcu o nouă plecăciune adâncă. Am onoarea să vă salut.

— Du-te la toţi dracii, strigă Prokop în urma lui; mâine, şi aşa, n-o să mai fiu aici, încheie pentru sine, şi, iritat la culme, se apucă să măsoare odaia din colţ în colţ. Ei, fir-ar să fie de treabă, ce-şi închipuie oamenii ăştia, c-o să rămân aici o jumătate de an?

O altă bătaie în uşă şi Carson intră cu un aer nevinovat; Prokop se opri în faţa lui, cu mâinile la spate, şi-l măsură cu ochii întunecaţi de mânie.

— Ascultă, omule, i se adresă tăios; în fond cine eşti dumneata?

Domnul Carson, fără să clipească, îşi încrucişa mâinile la piept şi se înclină ca un turc.

— Prinţ *Aladin*, eu sunt duhul cel bun, robul tău. Porunceşte şi orice dorinţă îţi va fi îndeplinită. Aţi tras un puişor de somn, nu-i aşa? Cum vă simţiţi la noi, înălţimea

voastră?

— Grozav, aruncă Prokop cătrănit. Tare aş vrea să ştiu însă dacă sunt arestat, şi cu ce drept.

— Arestat? se minună domnul Carson; pentru Dumnezeu, nu cumva aţi fost împiedicat să ieşiţi în parc?

— Nu, în schimb, din parc afară, da. Domnul Carson clătină din cap compătimitor.

— Asta-i neplăcut, nu-i aşa? Îmi pare tare rău că nu sunteţi mulţumit. V-aţi scăldat în lac?

— Nu. Pe unde pot să ies de aici?

— Doamne, ce întrebare. Pe poarta principală. O luaţi drept înainte şi pe urmă la stânga...

— Şi acolo arătaţi biletul de voie, nu? Numai că vedeţi, eu n-am aşa ceva.

— Păcat, făcu domnul Carson. Împrejurimile sunt foarte frumoase.

— Şi mai cu seamă foarte păzite.

— Foarte păzite, căzu de acord domnul Carson. *Excelent*, ăsta-i cuvântul.

— Spuneţi-mi, explodă Prokop, şi fruntea i se încreţi de mânie, vă închipuiţi că-i plăcut să te izbeşti la fiecare zece paşi de o baionetă sau de un gard de sârmă ghimpată?

— Unde asta? se miră Carson., - Peste tot, la marginea parcului.

— Cine dracu vă împinge la marginea parcului? Puteţi umbla prin interiorul lui şi aţi scăpat de-o grijă.

— Cu alte cuvinte, sunt arestat?

— Doamne fereşte! Şi-acum, ca să nu uit, asta-i legitimaţia dumneavoastră. *Laissez-passer* în uzină, mă înţelegeţi? Cine ştie, poate, întâmplător, aţi vrea odată să vă uitaţi cum e pe acolo...

Prokop luă legitimaţia şi tresări mirat; era lipită pe ea fotografia lui, făcută, evident, în aceeaşi zi.

— Şi cu asta pot ieşi afară?

— Asta nu, se grăbi să-i răspundă domnul Carson. Aşa ceva nici nu v-aş sfătui să încercaţi. De altfel, în general, ar fi bine să aveţi mai multă grijă de persoana dumneavoastră, ce părere aveţi? Nu credeţi? Veniți să vedeţi ceva, îi strigă deodată de lângă fereastră.

— Ce s-a întâmplat?

— Egon învaţă să boxeze. Hopa, iar a încasat-o! Celălalt e von Graun, mă înţelegeţi? Ha, ha, băiatul ăsta are curaj, nu glumă!

Prokop privea în silă spectacolul din curte, unde un tânăr, pe jumătate despuiat, sângerând pe gură şi pe nas, icnind de durere şi furie, se năpustea, fără încetare, încă o dată şi încă o dată, asupra unui adversar mai în vârstă ca el, pentru ca în clipa următoare să zboare înapoi, mai plin de sânge şi mai zdruncinat decât înainte. Ceea ce-l dezgusta pe Prokop, în mod deosebit, la acest spectacol era însă asistenţa: bătrânul prinţ, aşezat într-un fotoliu-cărucior, râzând cu poftă cât îl ţinea gura, şi prinţesa Wille amuzându-se în acest timp, fără să-i pese de nimic, cu un tânăr de toată splendoarea. În cele din urmă Egon, buimăcit de-a binelea, căzu grămadă în nisip, şi stătea aşa să-i picure sângele din nas.

— Dobitocul, urlă Prokop, fără adresă, şi strânse pumnii.

— Aici nu trebuie să fiţi chiar atât de sensibil, declară Carson. La noi e o disciplină de fier. Viaţă... cazonă... Noi nu răsfăţăm pe nimeni, punctă apăsat, în aşa fel, încât spusele lui să pară ca o ameninţare.

— Ascultă, Carson, i se adresă Prokop, cu gravitate;

cum s-ar spune... eu mă aflu aici... ca într-o închisoare...

— Da de unde! Vă aflaţi, cel mult, într-o întreprindere păzită. Pulberăria nu e frizerie, nu credeţi? Trebuie să vă adaptaţi situaţiei, atâta tot.

— Mâine plec, izbucni Prokop.

— Ha-ha, râse domnul Carson şi-l bătu pe burtă. Sunteţi tare glumeţ! Aşadar, veniţi diseară printre noi?

— Nu mă duc nicăieri! Unde e Tomeš?

— Cine? Aha, Tomeš al dumneavoastră. Mda, deocamdată e foarte departe. Poftim, asta-i cheia de la laborator. Nu veţi fi deranjat acolo de nimeni. Păcat că n-am vreme de pierdut.

— Carson, încercă Prokop să-l reţină, dar, la gestul lui, atât de autoritar, rămase înmărmurit şi nu mai cuteză să întreprindă nimic; şi astfel domnul Carson se strecură afară, fluierând ca un sturz dresat.

Cu legitimaţia în mână, Prokop porni spre poarta principală. Bătrânul portar o studie atent, apoi dădu din cap; biletul ăsta e valabil numai pentru ieşirea C, aia de colo, pe unde se merge spre laboratoare. Se duse aşadar, agale, până la ieşirea C, unde, tânărul ca din filme, acelaşi cu şapca turtită, se uită la legitimaţie, după care îi arătă: pe aici, drept înainte şi pe urmă a treia stradă laterală spre nord. Bineînţeles, Prokop o luă pe prima stradă spre sud; dar abia făcu cinci paşi şi-l reţinu un jandarm de campanie: înapoi şi a treia stradă la stânga. Prokop scuipă, coti pe a treia stradă şi-o întinse drept înainte, tăind pajiştea din faţă; peste câteva clipe se trezi cu trei oameni lângă el: pe aici nu-i voie; se duse, aşadar, supus, pe a treia stradă nordică şi, în clipa când îşi închipui că nu-l mai urmăreşte nimeni, se furişă printre magaziile cu muniţii. Acolo fu

agăţat de un soldat cu baioneta la armă, care-l îndrumă spre intersecţia VII, strada N 6. Prokop îşi încercă norocul la fiecare încrucişare de drumuri; peste tot, însă, fu reţinut şi trimis la intersecţia VII, strada N 6; în cele din urmă deveni mai înţelept şi pricepu că legitimaţia purtând semnele „C 3 n.w.F.H.A., VII. N6 7 s.b.!” are o semnificaţie secretă şi absolută, căreia trebuie să i se supună orbeşte. Şi astfel, neavând încotro, o luă pe drumul indicat. Aici nu se mai vedeau barăci de muniţii, ci nişte construcţii de beton numerotate în chip şi fel, răspândite printre taluzuri de nisip şi crânguri de ienuperi; erau pesemne laboratoarele experimentale sau cam aşa ceva. Drumul lui cotea spre o căsuţă singuratică, purtând numărul V. 7. Se îndreptă într-acolo. Pe uşă, o plăcuţă de alamă cu inscripţia: „Ing. Prokop”. Descuie cu cheia pe care i-o dăduse Carson şi intră.

Descoperi înăuntru un laborator perfect utilat pentru chimia explozivilor, atât de modern şi de complet utilat, încât specialistului din el i se tăie respiraţia de bucurie, într-un cui atârna bluza lui veche; un pat de campanie, întocmai ca acela de la Praga, tânjea într-un colţ al odăii, iar în sertarele cu despărţituri ale mesei de lucru, magistral amenajate, se aflau, rânduite şi catalogate, cu grijă, toate articolele pe care le tipărise în presă şi toate însemnările lui scrise de mână.

XXV

De-o jumătate de an nu mai pusese Prokop mâna pe îndrăgitul recipient al chimistului.

Cercetă, cu atenţie, fiecare unealtă în parte; avea aici

tot ce şi-ar fi putut visa vreodată; şi toate erau noi-nouţe, strălucitoare şi de-a dreptul arătoase în rânduiala lor meticuloasă. Iată şi o bibliotecă de specialitate, portativă, un regal uriaş cu chimicale, vitrine cu tot felul de unelte sensibile, o cabină de amortizare pentru explozii experimentale, camera transformatoarelor, aparate de probă pe care nici nu le cunoştea; apucase să cerceteze doar jumătate din aceste uluitoare minunăţii, când, deodată, supunându-se unei idei de moment se repezi la regal, luă de acolo o sare de bariu, o sticlă cu acid azotic şi încă multe altele şi se apucă să facă o experienţă, în timpul căreia izbuti să-şi ardă un deget, să aducă eprubeta în stare de explozie şi să-şi găurească haina; satisfăcut de cele obţinute se aşeză la masa de scris şi mâzgăli două-trei însemnări.

După aceea se apucă din nou să cerceteze laboratorul, care acum îi amintea puţin de o parfumerie proaspăt amenajată; prea era totul rânduit şi dichisit; fu, însă, de-ajuns să pună mâna pe cutare sau cutare obiect, ca să le răvăşească după pofta inimii; aşa, acum totul pare mai intim! În toiul muncii, tocmai când lucra mai cu zel, rămase deodată înmărmurit: aha, îşi spuse în sinea lui, cu asta vor ei va să zică să mă prindă în cursă! Îndată trebuie să apară şi Carson şi parcă-l aud cum începe să turuie: o să ajungeţi un *big man*, şi alte câte şi mai câte.

Se aşeză posomorit pe patul de campanie şi aşteptă. Văzând însă că nu soseşte nimeni, se apropie ca un răufăcător de tejghea şi începu să se joace cu sarea de bariu. Şi aşa mă aflu aici pentru ultima oară, se mângâia singur. Experienţa reuşi la perfecţie: un sfârâit prelung, o flacără mare şi clopotul de sticlă de pe cântarul sensibil

pocni. „Acum o păţesc”, îşi spuse cutremurându-se de sentimentul culpabilităţii, în clipa în care îşi dădu seama de amploarea pagubei pricinuite; şi o şterse iute din laborator ca un şcolar care, din greşeală, a spart un geam. Afară se lăsase înserarea şi ploua mărunt. La zece paşi de el, în faţa unei barăci, stătea o santinelă militară.

Porni încet spre castel, pe acelaşi drum pe care venise, în parc nici țipenie; ploaia fină murmura în coroanele copacilor, la castel luminile erau aprinse şi, dintr-un pian, răsuna tunător, în semiobscuritate, un marş triumfal. Prokop se îndreptă spre acea parte pustie a parcului, cuprinsă între poarta principală şi terasă. Vegetaţia crescuse aici atât de compactă de nu se mai zărea nici o urmă de potecă; se înfundă, aşadar, ca un mistreţ, în tufişul umed, oprindu-se doar din când în când, să tragă cu urechea, pentru ca apoi să-şi croiască drum, mai departe, prin tufişul trosnitor. Iată-l, în sfârşit, în inima junglei, acolo unde arbuştii fac boltă peste vechiul zid, în acest loc nu mai înalt de trei metri. Se agăţă de crengile aplecate în afară pentru a-şi da drumul pe ele în jos, dar, sub greutatea lui nu glumă, crengile se frânseră cu un pocnet strident, de parcă ar fi tras cineva cu pistolul, şi *buf*! Prokop căzu grămadă peste un fel de gunoişte. Rămase aşa cu inima speriată: acum cu siguranţă trebuie să vină cineva. Dar nu se auzea nimic decât foşnetul ploii. Se ridică în picioare şi începu să caute zidul cu portiţă verde aşa cum îl văzuse în vis.

Totul era aidoma, cu excepţia portiţei, care acum era întredeschisă. Faptul acesta îl nelinişti nespus de mult; una din două: ori a ieşit cineva chiar acum pe portiţă, ori urma să se înapoieze pe aici foarte curând. Ce-i de făcut?

Hotărându-se la iuţeală, Prokop izbi portiţa cu piciorul şi ieşi, fără să pregete, în şosea; într-adevăr, un om de statură mijlocie, îmbrăcat într-o manta de cauciuc se foia pe acolo, fumând din lulea. Acum stăteau amândoi faţă în faţă, oarecum încurcaţi, punându-şi fiecare întrebarea cine va începe şi cum. Bineînţeles, mai agil, Prokop luă iniţiativa. Alegând fulgerător, din câteva posibilităţi, calea violenţei, se năpusti năprasnic asupra omului cu luleaua şi, tamponându-l ca un berbece cu forţa lui brutală, îl culcă numaidecât în noroi. Acum îl apăsa cu pieptul şi coatele de pământ, puţin mirat şi neştiind ce să-i mai facă; doar n-o să se apuce acum să-l gâtuie ca pe o găină. Omul de sub el nici nu crâcnea, strânse luleaua între dinţi şi aşteptă prudent.

— Predă-te, gâfâi Prokop, dar în aceeaşi clipă încasă un genunchi în burtă, urmat de un pumn sub bărbie, şi se rostogoli în şanţ.

Când începu să se adune de pe jos, se aşteptă să primească o nouă lovitură. Dar omul cu luleaua stătea liniştit pe marginea şoselei şi-l urmărea.

— Mai vrei? scrâşni el, printre dinţi.

Prokop răsuci din cap: nu! Atunci, omul nostru se apucă să-i şteargă hainele, cu o batistă îngrozitor de murdară.

— Noroi, ţinu să menţioneze, în timp ce-i freca hainele vârtos, ca să nu rămână urme.

— Înapoi? spuse în cele din urmă, arătând spre portiţa verde.

Prokop încuviinţă fără vlagă. Omul cu luleaua îl conduse deci înapoi până la vechiul zid şi aici se plecă, sprijinindu-şi mâinile în genunchi:

— Urcaţi! îi porunci sec.

Se sui, cuminte, cu picioarele pe umerii lui, omul îşi îndreptă trupul, strigă: *hop*! şi Prokop, apucându-se de crengile lăsate ale arbuştilor, se caţără pe zid. Îi venea să plângă de ruşine.

Şi-acum, colac peste pupăza, altă poveste: în timp ce, zgâriat, zdrelit şi umflat, tăvălit prin noroaie, fioros şi umilit, se furişa pe scările castelului îndreptându-se spre camera lui „de cavaler”, se întâlni faţă în faţă cu prinţesa Wille. Încercă să se prefacă, vrând să pară că n-ar fi el sau că, pur şi simplu, n-ar cunoaşte-o; pe scurt, n-o salută şi o zbughi în sus ţeapăn ca un colos de lut; dar, trecând pe lângă ea vijelios, îi surprinse privirea mirată, arogantă şi, într-adevăr, foarte ofensatoare. Rămase ţintuit locului ca lovit cu maiul.

— Staţi, strigă, alergând spre ea, şi fruntea stătea gata să-i plesnească sub năvala furiei. Duceţi-vă, duceţi-vă şi spuneţi-le că... nu-mi pasă de ei şi... şi că... nu mă las arestat, pricepeţi? Nu mă las! urlă fioros şi izbi cu pumnul în balustradă de-o făcu să duduie; după care fugi glonţ înapoi în parc, lăsând-o pe prinţesă palidă şi de-a dreptul încremenită.

Câteva clipe mai târziu cineva dădu buzna în căsuţa portarului, răsturnă masa de stejar peste moşneagul care tocmai cina, îl apucă de gât pe Bob şi-i frecă de perete capul, în asemenea hal, încât îl scalpă pe jumătate şi-l mutila pe toată viaţa; după care, puse stăpânire pe chei, descuie poarta şi o şterse afară. Aici dădu peste soldăţelul de gardă, care-i strigă numaidecât cuvintele de avertisment şi-şi trase puşca de pe umăr, dar până să apuce să tragă, acel cineva începu să-l scuture cu putere, îi smulse arma din mână, şi-i zdrobi, cu patul puştii, una din clavicule, în clipa când, însă, sosiră în fugă două dintre santinelele cele

mai apropiate, silueta întunecată aruncă cu arma după ei şi se repezi înapoi în parc.

Aproape în aceeaşi secundă fu atacat paznicul de noapte de la ieşirea C: cineva, negru şi înalt, începu să-l cinstească, aşa din senin, cu nişte lovituri năprasnice în maxilarul inferior. Paznicul, o matahală blondă, surprins peste măsură, mai rezistă puţin până să-i treacă prin minte să fluiere: atunci acel cineva, înjurându-l de mama focului, îi dădu drumul şi se pierdu din nou, în parcul întunecat. După care fură alarmate trupele de întărire şi numeroase patrule începură să bată parcul în lung şi-n lat.

Cam pe la miezul nopţii, cineva dărâmă balustrada de pe terasa parcului şi începu să arunce cu pietroaie de trei kilograme în santinela care circula jos. la o adâncime de zece metri. Soldatul deschise focul şi, drept urmare, de sus se revărsă peste el o cascadă de injurii (politice) şi numaidecât se făcu linişte. În clipa aceea sosiră de la Dikkeln cavaleriştii chemaţi de urgenţă, în timp ce întreaga garnizoană a Balttinului, împungea de zor cu baionetele tufişurile din parc. La castel nimeni nu mai dormea de multă vreme. La ora unu, lângă terenul de tenis, fu găsit un soldat schilodit, fără puşcă. Curând. după aceea, în păduricea de mesteceni se iscă un schimb de focuri, scurt dar insistent; din fericire nu se înregistra nici un rănit. Domnul Carson, cu faţa îngrijorată, o trimitea stăruitor acasă pe prinţesa Wille, care, tremurând mai curând de răcoarea nopţii decât de emoţie, cutezase, Dumnezeu ştie de ce, să apară pe câmpul de bătălie; dar, prinţesa, cu nişte ochi ciudat de mari, îi spuse să binevoiască a o părăsi. Domnul Carson strânse din umeri şi o lăsă să se prostească în legea ei.

Cu toate că în jurul castelului oamenii se îngrămădeau ca muştele, *cineva* din desiş se apucă să spargă metodic geamurile aripii princiare. Se produse un haos de nedescris, deoarece aproape simultan se auziră două-trei focuri de puşcă tocmai din şosea. Domnul Carson arăta foarte neliniştit.

În acest timp, prinţesa, fără să spună nici pâs, se plimba agale pe o alee de fagi roşii. Deodată, din direcţia opusă, îi sări în cale o uriaşă siluetă neagră, se opri în faţa ei, ameninţă cu pumnul şi zdrobi între dinţi nişte cuvinte ce vroiau parcă să spună: „asta-i ruşinos şi scandalos”. Apoi se afundă în desişul care trosnea scuturându-se de greutatea jilavă a ploii. Prinţesa se întoarse din drum şi reţinu patrula, spunându-i că nu e nimeni pe acolo. Ochii ei erau neobişnuit de mari şi lucioşi, de parcă ar fi avut febră.

Peste puţin timp, răsunară focuri de armă prin tufişurile de dincolo de eleşteu; după zgomot erau puşti de vânătoare cu alice. Domnul Carson îi muştruluia de la distanţă pe argaţii de la curte, spunându-le să nu se amestece în povestea asta, dacă vor să nu-i tragă de urechi. În clipa aceea, n-avea încă de unde să ştie că acolo *cineva* omorâse, cu un pietroi, o splendoare de dog danez.

În zori, îl găsiră pe Prokop dormind buştean pe o canapea în pavilionul japonez. Era zgâriat îngrozitor şi plin de noroi, iar hainele de pe el atârnau în zdrenţe; pe frunte avea un cucui cât pumnul, iar părul îi era năclăit de sânge. Domnul Carson clătină din cap deasupra eroului, adormit. După aceea se apropie tiptil domnul Paul şi întinse, cu grijă, o pătură caldă peste cel ce dormea pufăind; aduse apoi un lavoar cu apă şi un prosop, rufărie de corp curată şi un costum de sport nou-nouţ, confecţionat de domnul

Drehbein, după care se retrase încet, în vârful picioarelor.

Numai doi oameni discreţi, în haine civile, cu revolverele în buzunarele de la spate, se plimbară până dimineaţa prin preajma pavilionului japonez, având chipul senin al oamenilor care aşteaptă răsăritul soarelui.

XXVI

Prokop se aştepta să urmeze cine ştie ce după noaptea aceea de pomină; nu urmă nimic sau mai bine zis îl urma doar omul cu luleaua - singurul de care Prokop se temea oarecum. Pe acest om îl chema Holz - nume ce spune mult prea puţin despre esenţa firii lui tăcute şi vigilente. Oriunde se mişca, acesta se ţinea după el, păstrând cu sfinţenie distanţa celor cinci paşi ai săi; treaba asta îl întărâta la culme pe Prokop care se hotărî să-l tortureze toată ziua cu procedeele cele mai rafinate; de pildă, alergă de cincizeci de ori şi de o sută de ori înainte şi înapoi şi iar înainte şi înapoi, pe o potecă scurtă, convins fiind că domnul Holz avea să se plictisească să facă, la fiecare douăzeci de metri, stânga-mprejur; dar domnul Holz nu se plictisi. Aşa stând lucrurile, Prokop o rupse la fugă şi alergă de trei ori „*round*”[28] prin tot parcul; domnul Holz gonea tăcut în urma lui, şi nici măcar nu încetă să scoată din pipă norişori de fum, în timp ce el, Prokop, era cu sufletul la gură, de-i şuiera şi respiraţia în piept.

În ziua aceea, domnul Carson nu se arătă de loc; de bună seamă, era supărat. Spre seară, Prokop îşi adună gândurile şi porni spre laboratorul său, însoţit, fireşte, de umbra lui tăcută. Ajuns la baraca laboratorului vru să se

[28] *Round* - de jur împrejur, în engleză. (n.r.)

încuie singur înăuntru, dar domnul Holz băgă repede piciorul în crăpătura uşii şi intră după el.

Şi, întrucât în anticameră era pregătit un fotoliu, era limpede că domnul Holz nu se va clinti de aici nici o clipă. Mă rog, şi aşa e bine. Trebălui prin laborator la ceva „secret”, în timp ce în anticameră domnul Holz sforăia, scurt şi sec. Pe la orele două noaptea, îmbibă cu gaz lampant un fel de sfoară, îi dădu foc şi o şterse afară, cât putu de repede. Domnul Holz sări numaidecât din fotoliu şi porni pe urmele lui. După o sută de metri, Prokop se aruncă într-un şanţ cu faţa la pământ; domnul Holz rămase în picioare lângă el aprinzându-şi, tacticos, luleaua. Prokop ridică puţin capul şi vru să-i spună ceva, dar înghiţi în sec; îşi aduse aminte că, din principiu, nu stătea de vorbă cu domnul Holz; în schimb întinse mâna şi-i frânse picioarele de la genunchi.

— Atenţie! ţipă el, şi în aceeaşi clipă din baracă dudui o explozie în toată legea, şi cioburi de piatră şi sticlă zburară şuierând peste capetele lor.

Prokop se sculă în picioare, îşi scutură de bine de rău hainele de ţărână şi îşi luă repede tălpăşiţa, urmat, fireşte, de domnul Holz. Între timp se adunaseră, din toate părţile, santinelele şi sosise şi maşina pompierilor.

Acesta trebuia să fie primul avertisment adresat domnului Carson. Dacă nici acum nu vine să trateze se vor întâmpla lucruri şi mai grave.

Domnul Carson, însă, nu se înfăţişă; în locul lui sosi o nouă legitimaţie, evident pentru accesul lui în altă baracă experimentală. Prokop se înfurie din cale-afară. Bine, îşi zise în sinea lui, de data asta le arăt eu de ce sunt în stare. Şi porni în goană spre noul său laborator, alegând, în minte,

o formă şi mai energică de manifestare a protestului său; se opri la potasiul fulminant, care se aprinde cu apă. Dar iată că în faţa noii barăci, mâinile i se lăsară în jos, neputincioase: Ei, fir-ar să fie, acest Carson e un diavol!

În imediata vecinătate a laboratorului se aflau nişte căsuţe, rezervate, de bună seamă, paznicilor întreprinderii; într-o grădiniţă se foiau, cu pas legănat, o duzină bună de copii, iar o mamă tânără liniştea un prunc roşu ca para focului, care ţipa cât îl ţinea gura. Văzând mutra furioasă a lui Prokop, femeia înmărmuri şi încetă să mai cânte.

— Bună seara, mormăi Prokop şi o luă înapoi, cu pas tărăgănat, strângând pumnii de mânie. Domnul Holz la cinci paşi în urma lui.

În drum spre castel o întâlni pe prinţesă călare, însoţită de o întreagă cavalcadă de ofiţeri. Se abătu pe o străduţă laterală, dar prinţesa întoarse repede calul şi o luă în galop după el.

— Dacă doriţi să ieşiţi puţin, spuse ea repede şi pe obrajii ei întunecaţi zvâcni un val de sânge, Premier vă stă la dispoziţie.

Prokop bătea în retragere în faţa săltăreţului Whirlwind. În viaţa lui nu încălecase vreun cal, însă n-ar fi mărturisit acest secret pentru nimic în lume.

— Mulţumesc, îi răspunse, nu-i nevoie... neapărat să-mi îndulciţi... *captivitatea*.

Prinţesa se posomori; fireşte, era nepotrivit să discute tocmai cu ea acest aspect al problemei; dar se stăpâni şi-i vorbi calm, cuvintele ei sugerând cu subtilitate reproşul şi invitaţia în acelaşi timp:

— Nu uitaţi că sunteţi oaspetele meu *la castel*.

— Cred că nu ţin la asta, bombăni Prokop cu

încăpăţânare, mereu atent la mişcările nervoase ale calului.

Prinţesa, iritată, zvâcni din picioare; Whirlwind sforăi şi începu să se înalţe.

— Nu vă fie teamă, aruncă Wille, cu batjocură.

Prokop se încruntă şi lovi calul peste bot; prinţesa ridică cravaşa ca şi când ar fi vrut să-l plesnească peste mână. Lui Prokop îi năvăli tot sângele în cap.

— Băgaţi de seamă! scrâşni printre dinţi şi îşi înfipse ochii lui congestionaţi în cei scânteietori ai prinţesei. În clipa aceea, însă, ofiţerii remarcară situaţia penibilă în care se afla prinţesa şi veniră în galop spre ea.

— *Hallo*, ce s-a întâmplat? strigă cel ce călărea în frunte şi dădu buzna în Prokop cu iapa lui neagră. Prokop, văzând capul calului deasupra sa, îl apucă de zăbală şi-l trase cu toată puterea într-o parte. Calul răcni de durere şi se înălţă dansând pe picioarele dinapoi, în timp ce ofiţerul zbură glonţ în braţele imperturbabilului Holz. Două săbii scăpărară în bătaia soarelui; dar tocmai atunci apăru în calea lor prinţesa călare pe fremătătorul Whirlwind, şi, cu crupa calului, îi împinse înapoi pe înflăcăraţii ofiţeri.

— Lăsaţi, le porunci; e oaspetele meu! În acelaşi timp, îl şfichiui pe Prokop cu o privire întunecată şi adăugă: De altfel se teme de cai. Ar fi bine, însă, ca domnii să se cunoască. Locotenentul Rohlauf. Inginerul Prokop. Prinţul Suwalski. Von Graun... Incidentul s-a încheiat, nu-i aşa? Rohlauf, pe cal, şi să mergem! Premier vă stă la dispoziţie, domnule. Şi, ţineţi minte, deci, că aici nu sunteţi decât un oaspete. La revedere!

Cravaşa şuieră prin aer, promiţător, Whirlwind se răsuci în loc, de împroşcă nisipul, şi cavalcada dispăru în cotul drumului; doar domnul Rohlauf mai dansă o dată cu calul în

jurul lui Prokop şi, aruncându-i o privire arzătoare cu ochii săi furioşi, scoase din el cu vocea piţigăiată de turbare:

— O să-mi facă plăcere, domnule!

Prokop se răsuci pe călcâie, se duse în camera lui şi se încuie pe dinăuntru; la două ceasuri după aceea, o scrisoare lungă, purtată de Paul pe picioarele lui bătrâneşti, porni din „camera cavalerilor”, luând calea direcţiunii. Şi numaidecât, domnul Carson, cu fruntea încreţită de atâta gravitate, se repezi până la Prokop; cu un gest de comandant, îl expedie pe Holz, care moţăia liniştit pe un scaun în dreptul uşii, şi pătrunse în odaie.

Aşa stând lucrurile, domnul Holz se aşeză pe o bancă în faţa castelului şi îşi aprinse luleaua. Înăuntru se iscă un vacarm infernal; dar treaba asta nu-l interesa câtuşi de puţin pe domnul Holz; şi, întrucât pipa nu trăgea, o deşurubă şi, ca un fumător priceput, se apucă s-o cureţe cu un pai. Din „camera cavalerilor” se auzea horcăitul celor doi tigri înfipţi cu colţii unul în celălalt; unul răgea, celălalt clocotea ca un vulcan şi izbea cu mobila de pământ; se aşternu o clipă de tăcere şi din nou izbucni urletul înfiorător al lui Prokop. Se adunară buluc grădinarii, dar domnul Holz îi împrăştie dintr-un semn al mâinii şi îşi văzu mai departe de curăţatul pipei suflând în muştiuc, când dintr-o parte, când din cealaltă. Sus, bubuiturile se înteţeau, cei doi tigri răcneau şi se atacau unul pe altul horcăind de turbare. Domnul Paul ieşi din castel, alb ca varul, şi îşi ridică spre cer ochii înspăimântaţi. În clipa aceea trecu pe acolo prinţesa cu suita ei; auzind hărmălaia din aripa oaspeţilor, zâmbi nervos şi, absolut fără nici un rost, îl plesni pe Whirlwind cu cravaşa. După aceea răcnetele se mai potoliră oarecum; se auzeau acum bombănelile lui Prokop care

ameninţa Dumnezeu ştie cu ce, şi bătea cu pumnul în masă; peste el o voce ascuţită, ameninţătoare şi autoritară; Prokop protesta vehement, dar vocea tăioasă îi răspundea încet şi cu hotărâre.

— Cu ce drept? striga vocea lui Prokop.

Vocea autoritară explica acum, stăruitor, ceva important, pe un ton scăzut, mormântal.

— Dar bine, în cazul ăsta veţi zbura cu toţii în aer, pricepeţi odată, tună Prokop şi vacarmul se dezlănţui din nou cu atâta furie, încât domnul Holz îşi înfipse iute luleaua în buzunar şi o luă la fugă spre castel. Şi iar se făcu linişte; doar vocea ascuţită poruncea, tăia frazele, urmată de un mormăit sumbru şi ameninţător; părea, ca şi când s-ar fi dictat condiţiile unui armistiţiu. De două ori mai răbufni, mânios, răcnetul sălbatec al lui Prokop, dar vocea tăioasă nu-şi mai ieşi din fire: părea a fi sigură de cauza ei.

Peste un ceas şi jumătate, domnul Carson, vânăt şi lucios de transpiraţie, gâfâind şi burzuluindu-se, ieşi glonţ din camera lui Prokop şi alergă grăbit spre apartamentele prinţesei. La zece minute după aceea, domnul Paul, tremurând de respect, îi anunţă lui Prokop, care stătea şi îşi muşca buzele şi degetele:

— Alteţa sa!

Intră prinţesa, în ţinută de seară, cu faţa palidă-pământie şi cu sprâncenele încruntate peste privirea-i arzătoare. Prokop se ridică s-o întâmpine şi, pare-se, cu intenţia de a-i spune ceva; prinţesa, însă, îl opri cu o mişcare a mâinii - mişcare plină de trufie şi împotrivire - şi, cu o voce stinsă, bolborosi:

— Am venit... să vă cer scuze... pentru ieşirea mea de azi. Nu m-am gândit să vă lovesc. Regret nespus...

Prokop se făcu roşu şi vru, din nou, să spună ceva, dar prinţesa continuă:

— Locotenentul Rohlauf pleacă azi. Prinţul vă roagă să luaţi câteodată masa cu noi. Uitaţi acest incident. La revedere. Şi-i întinse repede mâna; Prokop abia îi atinse degetele. Erau foarte reci şi parcă lipsite de viaţă.

XXVII

După frumoasa întâlnire cu Carson, atmosfera părea în fine să se mai însenineze. Cu toate că declarase solemn că va încerca să fugă cu primul prilej ce i se va oferi, Prokop se angajase totuşi, pe cuvânt de onoare, să se abţină până atunci de la orice act de violenţă şi de la orice fel de ameninţare; ca urmare, domnul Holz fu „dislocat” la o distanţă de cincisprezece metri, Prokop având acum permisiunea ca între orele şapte dimineaţa şi şapte seara, escortat de acesta, să se mişte în voie pe o rază de patru kilometri, să doarmă în laborator şi să mănânce unde pofteşte. În schimb, domnul Carson îi înfipse drept în laborator, o femeie cu doi copii, care era din întâmplare chiar văduva muncitorului ucis în timpul exploziei provocată de krakatit; asta, nu de alta, dar ca un gir moral împotriva oricărei (să zicem) imprudenţe. Pe deasupra, lui Prokop i se fixă un salariu excelent, plătibil în aur, şi i se lăsă, deocamdată, libertatea să se distreze sau să-şi omoare vremea cu ce-i pofteşte inima.

Primele zile după încheierea acestui acord, Prokop le petrecu analizând, în fel şi chip, teritoriul din raza celor patru kilometri admişi, cercetând şi studiind posibilităţile unei evadări. Condiţiile însă erau deplorabile, ţinând seama

de zona de pază care funcţiona de-a dreptul magistral. În timpul acesta imagină şi câteva metode de exterminare a lui Holz; din fericire, însă, află din vreme că acest „protector”, tenace şi lipsit de haz, are de hrănit acasă cinci copii, o mamă şi o soră paralitică; pe deasupra, mai purta în circă şi trei ani de închisoare corecţională pentru omucidere. Împrejurări care fireşte nu-i părură de loc încurajatoare.

O oarecare consolare pentru Prokop consta în aceea că de el se ataşase, cu un devotament şi chiar cu o pasiune greu de explicat, domnul Paul, pivnicerul ieşit la pensie, nespus de fericit că avea cui să slujească; căci bătrânelul acesta, atât de delicat, se necăjise amarnic atunci când fusese găsit prea încet pentru a fi demn să servească la masa princiară. Uneori îl scotea pur şi simplu din sărite cu atenţia lui plină de solicitudine şi de exagerată deferentă.

Pe deasupra, se mai „lipise” de el şi doctorul Krafft, educatorul lui Egon, un bărbat roşcovan ca o vulpe şi mare ghinionist în viaţă; era, într-adevăr, un om de o remarcabilă cultură acest Krafft, un pic teosof şi totodată cel mai descreierat idealist din câţi puteau fi imaginaţi. Se apropiase de Prokop, plin de sfială şi cu neţărmurită admiraţie, privindu-l cel puţin ca pe un geniu. Şi într-adevăr îi ştia demult articolele de specialitate, ba chiar plăsmuise, pe baza lor, o interpretare teosofică, personală, privind activitatea sferei inferioare, sau mai simplu spus, a materiei. Colac peste pupăză mai era pacifist şi cicălitor, ca de altfel mai toţi indivizii însufleţiţi de idealuri generoase.

În cele din urmă lui Prokop i se urî să mai cutreiere razna cărările din preajma zonei de pază şi revenea tot mai des la treburile lui din laborator. Se apucă să-şi revadă

vechile însemnări şi, cu acest prilej, completă numeroase goluri; prepară şi distruse o serie întreagă de explozive care veneau să confirme ipotezele lui cele mai îndrăzneţe. În asemenea zile se simţea aproape fericit; serile, însă, evita oamenii şi, sub placida supraveghere a domnului Holz, se tot frământa privind la nori, la stele şi la orizontul larg.

Ciudat, dar mai era ceva ce-l preocupa nespus de mult: de îndată ce auzea ţăcănit de copite, se apropia de fereastră şi-l urmărea cu interes pe călăreţ, indiferent dacă acesta era un argat, un ofiţer sau însăşi prinţesa (cu care nu mai vorbise din ziua aceea), şi, cu o privire plină de încordare, studia atent întreaga tehnică a călăritului. În felul acesta descoperi că de fapt călăreţul nu stă pur şi simplu în şa, ci, într-o anumită măsură, se opinteşte în scări; că nu dă ghes calului cu fundul, ci cu genunchii, că nu stă pasiv, ca un sac de cartofi scuturat de salturile calului, ci, dimpotrivă, le surprinde activ periodicitatea. Toate acestea ar fi părut, poate, practic vorbind, destul de simple; dar, pentru un observator înzestrat cu ochi de inginer, ele constituiau un mecanism extrem de complex, în speţă atunci când calul începe să se ridice pe picioarele dinapoi, să azvârle din copite sau să danseze, legănat, tremurând cu o nobilă şi susceptibilă sfioşenie.

Toate acestea Prokop le studie minuţios, ceasuri îndelungate, ascuns după perdea; şi, într-o dimineaţă frumoasă, îi dădu dispoziţie lui Paul să fie înşeuat Premier.

Domnul Paul rămase uluit; încercă să-i explice că Premier e un nărăvaş focos, foarte puţin călărit, irascibil şi extrem de recalcitrant; dar Prokop îi repetă scurt ordinul. Costumul de călărie era pregătit în şifonier; şi-l puse cu oarecare îngâmfare şi ieşi repede în curte. Premier se şi

afla acolo şi juca din picioare nerăbdător, trăgându-l după el pe argatul care-l strunea din dârlogi. Aşa cum văzuse pe la alţii, Prokop căută să-l îmbuneze, gâdilându-l pe la nări şi pe creştet. Calul se linişti puţin, numai picioarele continuau să-i mai zburde în nisipul galben; Prokop se apropie de el, cu viclenie, dintr-o parte; era gata-gata să ridice piciorul în scară, când, deodată, Premier zvârli după el cu copita din spate şi zvâcni din crupă, atât de fulgerător, încât Prokop abia mai avu timp să sară în lături. Argatul pufni într-un râs scurt, înfundat; atâta îi trebui lui Prokop; luă calul cu asalt, din flanc, ajunse, nu se ştie cum, cu vârful unui picior în scară şi se săltă în sus. În clipele următoare habar nu mai avu ce se mai întâmplă în jurul lui, totul se învârtea cu el, cineva ţipa speriat, el era cu un picior în aer, în timp ce celălalt stătea agăţat nefiresc în scară; în cele din urmă căzu greu în şa, încleştând genunchii cu toată puterea. Aceasta îl făcu să-şi recapete cunoştinţa chiar în clipa în care Premier începuse să dea din fund ca apucat de streche; Prokop se lăsă repede pe spate, apoi se trânti din nou, cu toată greutatea în şa şi trase de frâu cu o îndârjire convulsionată. Drept urmare, bestia se proţăpi în două picioare „ca o lumânare”; Prokop continua să strângă genunchii ca un cleşte şi se întinse cu faţa până la urechile nărăvaşului, având grijă ca nu cumva să-l cuprindă pe după gât, de teamă să nu se facă de râs. De fapt, se ţinea de cal numai cu genunchii. Premier se lăsă iar în patru picioare şi începu să se învârte ca un pui de lup; Prokop profită de acest moment pentru a-şi introduce în scară şi celălalt picior.

— Nu-l strângeţi aşa, strigă argatul, dar Prokop era bucuros că ţinea calul între genunchi. Acesta, mai degrabă

din exasperare decât din răutate, încerca să se descotorosească de ciudatul său călăreţ; se răsucea şi zvârlea din copite, împroşcând nisipul în jurul lui; personalul de la bucătărie ieşi afară cu mic şi cu mare să vadă acest Sălbatic spectacol de circ. Prokop îl zări pe domnul Paul apăsându-şi gura cu un şerveţel, plin de spaimă; doctorul Krafft, cu capul lui roşcovan lucind în bătaia soarelui, se desprinse brusc din mulţime şi, cu riscul propriei sale vieţi, vru să-l pe Premier de zăbală.

— Lăsaţi-l, strigă Prokop într-un acces de nestăvilită mândrie şi dădu pinteni calului. Dumnezeule din ceruri! Premier, căruia până atunci nu i se mai întâmplase una ca asta, ţâşni ca o săgeată şi zbură din curte drept în parc. Prokop se ghemui cu capul între umeri, cu gândul să se facă mai mic în cazul când avea să se prăbuşească din zbor; de altfel se ţinea zdravăn în scări, aplecat înainte, imitându-i fără să-şi dea seama pe jocheii de curse. Şi în timp ce gonea nebuneşte prin dreptul terenului de tenis, zări acolo câteva manechine albe: îl cuprinse deodată o criză de furie şi începu să-l cinstească pe Premier cu lovituri de cravaşa în pulpă. Acum sălbaticul nărăvaş îşi pierdu cumpătul de-a binelea; după câteva salturi neplăcute, într-o parte şi alta, se aşeză pe fund, lăsând impresia că se va răsturna; dar în loc de asta o rupse iar la fugă, peste straturile de flori, ca turbat. Prokop înţelese că acum totul era să-l menţină cu capul în sus, dacă voia să nu facă amândoi o tumbă spectaculoasă, pe un teren atât de nesigur, şi se ţinea de frâu şi trăgea din răsputeri. Premier, deodată lac de transpiraţie, se înălţă pe picioarele din spate după care, ca din senin, începu să galopeze supus. Acesta fu momentul triumfal.

Prokop simţi o uşurare fără margini; abia acum putea să experimenteze ceea ce teoretic studiase atât de minuţios; adică şcoala academică a călăreţilor în şa. Calul, zvâcnind din tot trupul, dădea acum ascultare frâului, de-ţi era mai mare dragul, iar Prokop, falnic ca un zeu, îl purta încolo şi încoace pe cărările întortocheate ale parcului, îndreptându-se înapoi spre terenul de tenis. O şi văzu în spatele unui tufiş pe prinţesă cu racheta în mână şi, dând din pinteni, îl făcu pe Premier să pornească în galop. În clipa aceea prinţesa plescăi din limbă, Premier se ridică în aer şi zbură spre ea, ca o săgeată, pe deasupra tufişului; şi astfel, Prokop, total nepregătit pentru această înaltă şcoală de acrobaţie ecvestră, fu azvârlit din scări şi, zburând peste capul calului, făcu cunoştinţă cu iarba. Avu senzaţia că aude un trosnet şi, în clipa următoare, simţurile i se înceţoşară de durere.

Când îşi reveni, o văzu pe prinţesă şi pe cei trei însoţitori ai ei, în acea încurcată ipostază a omului înmărmurit, care nu ştie ce să facă: să râdă de o glumă reuşită sau să alerge după ajutor. Prokop se sprijini în coate şi încercă să mişte piciorul stâng, care zăcea răsucit sub el într-o poziţie ciudată. Prinţesa se apropie de el cu o privire întrebătoare, de data aceasta, însă, puţin speriată.

— Aşa, spuse Prokop, cu îndârjire; acum aţi izbutit să-mi rupeţi şi piciorul.

Suferea cumplit, şi mintea îi era tulbure de pe urma şocului; cu toate acestea încercă să se ridice în picioare. Când se trezi pentru a doua oară din leşin, zăcea cu capul în poalele prinţesei, şi Wille îi ştergea fruntea brobonită de sudoare, cu o batistă mirosind pătrunzător. În ciuda durerii înfiorătoare din picior se simţea, pe jumătate, ca în vis.

— Unde-i... unde-i calul? bâigui şi începu să geamă în clipa în care doi grădinari îl întinseră pe o targa şi-l transportară la castel.

Domnul Paul deveni, deodată, tot ce se poate închipui pe această lume: înger, soră de caritate, mamă duioasă; alerga de colo până colo, îi îndrepta pernele sub cap şi-i picura pe buze câte un strop de coniac; după care trebuia să se aşeze lângă pat. Prokop, în cleştele durerii, îi frământa mâna simţindu-se întărit de atingerea moale şi uşoară a acestei mâini bătrâneşti. Doctorul Krafft stătea la picioarele lui cu ochii înecaţi în lacrimi; până şi domnul Holz, vizibil emoţionat, care îi despicase pantalonii de călărie, îi muia pulpa cu comprese reci. Prokop gemea încet şi, din când în când, îi zâmbea, cu buzele învineţite, doctorului Krafft sau domnului Paul. Dar iată-l intrând ca o vijelie pe medicul regimentului, un soi de măcelar ceva mai cizelat, însoţit de un asistent, şi, fără să lungească vorba, se apucă numaidecât să cerceteze piciorul lui Prokop.

— Mda, spuse apoi; o complicată *fractura femoris*, şi aşa mai departe; cel puţin şase săptămâni de zăcut la pat, băiete!

Alese din trusă două aţele de lemn şi în momentul acela începu cumplita poveste.

— Întinde-i piciorul, porunci măcelarul asistentului; dar domnul Holz îl împinse la o parte, cu delicateţă, pe firavul boboc, care se pierduse cu firea, şi apucă el însuşi piciorul fracturat, cu toată puterea mâinilor sale aspre şi vânoase. Prokop muşcă din pernă ca să nu urle de durere, ca o fiară, şi-l căută din ochi pe domnul Paul, pe a cărui faţă îngrozită se reflecta, de fapt, propria lui suferinţă.

— Mai trage puţin, spuse doctorul cu vocea lui de bas,

în timp ce pipăia fractura; Holz, fără să scoată o vorbă, trase vârtos de picior. Doctorul Krafft, în culmea disperării, o şterse afară, bolborosind ceva neînţeles. Măcelarul prinse, iute şi cu îndemânare, fractura între atelele de lemn, în care timp mormăi că va mai veni mâine să toarne în ghips piciorul acesta afurisit. În cele din urmă, povestea luă sfârşit; ce-i drept doare al dracului, iar piciorul întins zace parcă fără viaţă, dar cel puţin măcelarul a dispărut; doar domnul Paul se mai foieşte de colo până colo în vârful picioarelor şi, murmurând ceva din buzele sale fleşcăite, se frământă cum ar putea să mai aline durerea suferindului.

Iată că acum în faţa castelului frânează brusc o maşină şi domnul Carson, luând câte patru trepte deodată, zboară glonţ spre camera lui Prokop. Încăperea se umple numaidecât de prezenţa lui zgomotoasă, iar atmosfera devine dintr-o dată mai veselă şi parcă mai bărbătească. Carson îndrugă verzi şi uscate ca să-l încurajeze pe bolnav şi, pe neaşteptate, se apropie de el şi-i mângâie, prietenos şi cu sfială, capul ciufulit; în clipa aceea Prokop îi iertă tiranului şi duşmanului său neîmpăcat nouă zecimi din răutăţile lui.

Domnul Carson intrase ca o vijelie, acum însă pe coridor se aude înaintând ceva greu, uşa zboară repede într-o parte şi doi lachei, cu lăboaiele albe, îl conduc înăuntru pe prinţul paralitic. Încă de la uşă bătrânul prinţ face un gest larg cu mâna lui uimitor de lungă şi uscată, ca nu cumva Prokop, dintr-un sentiment de profund respect, să se ridice prin cine ştie ce miracol şi să vină în întâmpinarea Alteţei Sale; în sfârşit, prinţul e aşezat într-un jilţ şi scoate din el câteva fraze, exprimând, cu cea mai curtenitoare bunăvoinţă, adâncă sa compasiune.

Nici n-apucă bine să dispară această arătare, când se auzi un ciocănit în uşă şi domnul Paul schimbă câteva vorbe, în şoaptă, cu o subretă. La câteva clipe după aceea intră prinţesa; purta şi-acum costumul alb de tenis, iar pe faţa-i smeadă i se citeau înverşunarea şi căinţa deopotrivă, căci acum venea de bunăvoie să-şi ceară scuze pentru nefasta-i comportare ştrengărească din ajun. Dar înainte de a putea să rostească un singur cuvânt, faţa aspră şi zgrunţuros tencuită a lui Prokop se lumină de un zâmbet copilăros.

— Ei, ce părere aveţi, întrebă pacientul, cu mândrie; mi-e teamă de cai sau nu?

Prinţesa roşi în asemenea hal, încât n-ai fi crezut că e în stare de aşa ceva; ea însăşi se simţi prost din această pricină şi rămase un timp descumpănită; până la urmă însă se stăpâni şi deveni dintr-o dată o nobilă şi distinsă amfitrioană care îi aduce la cunoştinţă oaspetelui că urmează să sosească un profesor chirurg; îl întrebă ce ar vrea să mănânce, să citească şi altele de acest gen; îi mai dădu dispoziţie lui Paul să-i comunice de două ori pe zi starea sănătăţii bolnavului, netezi, ca de departe, ceva pe una din perne şi, cu o uşoară înclinare a capului, se retrase.

Faimosului chirurg, care sosi nu mult după aceea cu maşina, îi fu dat să adaste câteva ceasuri bune la căpătâiul bolnavului, chiar dacă situaţia aceasta îl făcu să clatine din cap, nemulţumit. Căci între timp, domnul inginer Prokop binevoise să se cufunde într-un somn adânc.

XXVIII

Bineînţeles, faimosul chirurg nu recunoscu nimic din

munca măcelarului militar. Îi întinse bolnavului încă o dată oasele frânte şi, în cele din urmă, îi turnă piciorul în ghips, spunând că, după toate aparenţele, extremitatea stângă avea să rămână anchilozată.

Pentru Prokop urmară apoi zile glorioase de zăcut în pat; Krafft îi citea din Swedenborg, domnul Paul din calendarul familiei, în timp ce prinţesa dăduse dispoziţie ca patul suferindului să fie înconjurat cu tot felul de volume, superb legate, din literatura universală. Până la urmă lui Prokop i se urî şi de calendarul familiei şi se apucă să-i dicteze lui Krafft un op sistematic despre chimia destructivă. Dar - ceea ce era de-a dreptul curios - dintre toţi, cel mai mult ţinea acum la Carson, a cărui impertinenţă şi lipsă de scrupule îi impuneau; căci sub aceste trăsături ale sale descoperise planurile grandioase şi fanatismul dement ale unui militarist internaţional, cu principii. Domnul Paul era în culmea fericirii - devenise acum indispensabil şi putea să-l slujească, zi şi noapte, cu fiecare răsuflare şi cu fiecare pas mărunt al picioarelor sale târşite.

Să zaci încercuit de materie, aidoma unui trunchi de copac doborât; dar nu simţi tu oare în această materie inertă, care te atrage şi te înlănţuie, scânteierea unor forţe înspăimântătoare şi necunoscute? Te lăfăi în perne de puf, încărcate de o forţă mai mare ca a unui butoi cu dinamită; trupul tău e un exploziv în stare de somnolenţă şi până şi mâna firavă, tremurătoare şi fleşcăită a lui Paul ascunde în ea o brizanţă potenţială mai mare decât a unei capsule de melinit. Să zaci inert într-un ocean de forţe incomensurabile, nedescompuse şi neevaluate; ceea ce vezi în jurul tău nu sunt ziduri liniştite, oameni tăcuţi şi

coroane de copaci fremătătoare, ci un depozit de muniţii, o pulberărie cosmică gata să înfăptuiască ceva înspăimântător; ciocăneşti cu încheietura degetului în materie, ca şi când ai încerca nişte butoaie cu ecrazită, spre a-ţi da seama cât sunt de pline.

Mâinile lui Prokop au devenit transparente de atâta nemişcare, dobândind în schimb o ciudată forţă tactilă: pur şi simplu simţeau şi apreciau acum potenţialul de detonaţie al fiecărui corp pe care îl atingeau. Un trup tânăr are o tensiune detonantă colosală; doctorul Krafft, însă, entuziast şi idealist, are o valenţă explozibilă relativ slabă, pe când detonabilitatea lui Carson se apropie de aceea a tetranitranilinei; şi deodată Prokop îşi reaminteşte, cu înfiorare, de atingerea rece a mâinilor prinţesei, care-i trădaseră brizanţă înfricoşătoare a acestei orgolioase creaturi de tipul amazoanelor. Îşi frământa creierul punându-şi întrebarea dacă energia explozivă potenţială a organismului depinde de prezenţa unor substanţe enzimatice, eventual şi de a altor substanţe, sau de însăşi structura chimică a nucleilor celulari, care sunt încărcături explozibile *par excellence*. Dar, oricum ar sta lucrurile, ar fi tare bucuros să vadă cum ar exploda bruneta asta înfumurată.

Acum domnul Paul îl plimbă pe Prokop prin parc, într-un fotoliu cu roate; domnul Holz, deşi inoportun în actualele condiţii, are totuşi prilejul să-şi manifeste utilitatea, întrucât în persoana lui a fost descoperit un mare talent de masseur, şi Prokop simte de-a dreptul ţâşnind din degetele lui tari şi vânjoase o forţă explozivă, binefăcătoare. Dacă se întâmplă uneori ca prinţesa să-l întâlnească pe pacient prin parc, îi vorbeşte cu o amabilitate distantă, a cărei precizie

atinge perfecţiunea! Şi Prokop, spre marea lui exasperare, nu e în stare să înţeleagă cum de izbuteşte acest lucru; căci el ori e prea morocănos, ori prea expansiv. Ceilalţi din societatea amfitrioanei văd în el un om bizar; ceea ce le dă dreptul de a nu-l lua în serios, iar lui, libertatea de a fi cu ei mojic ca un tăietor de lemne. Odată prinţesa a binevoit să se oprească în faţa lui cu întreaga suită; i-a lăsat pe domni să stea în picioare, iar ea s-a aşezat lângă bolnav, interesându-se de preocupările lui. Prokop, dorind să-i arate cât mai multă solicitudine, alunecă pe panta unei expuneri de strictă specialitate, de parcă ar fi ţinut o comunicare la un congres internaţional al chimiştilor. Prinţul Suwalski şi un alt *cousin* începură să-şi dea cu cotul şi să râdă batjocoritor; în clipa aceea lui Prokop îi sări muştarul şi, răstindu-se la ei, le spuse că nu pentru domniile lor făcea expunerea. Toţi ochii se întoarseră spre Alteţa Sa, căci era de datoria ei să-l pună la punct pe acest plebeu necioplit; prinţesa, însă, zâmbi cu indulgenţă şi-i trimise pe domni să joace tenis. Şi în timp ce se uita după ei, printre gene, ca o ştrengăriţă, Prokop o urmărea cercetător cu coada ochiului; de fapt, pentru prima oară o lua în seamă mai ca lumea. Era pietroasă, zveltă, şi avea un surplus de pigmenţi în piele; de fapt, nu prea frumoasă; sânii micuţi, picioarele unul peste celălalt, mâinile superbe, de rasă; pe fruntea-i trufaşă, o cicatrice, ochii ascunşi şi ageri; sub nasul ascuţit, un puf întunecat şi nişte buze tari şi insolente; ei da, de fapt, aproape frumoasă. Dar ce fel de ochi o fi având cu adevărat? În aceeaşi clipă îi întoarse spre el, în toată mărimea lor, şi Prokop se zăpăci.

— Se spune că ştiţi să distingeţi firea omului după pipăit, spuse repede. Doctorul Krafft ne-a vorbit despre

asta...

Prokop râse de această interpretare a neobişnuinţei sale chemotaxe[29].

— Ei, da, răspunse cu modestie; orice om simte, de fapt, câtă forţă are cutare sau cutare lucru; nu văd în asta nimic extraordinar...

Prinţesa se uită iute la mâna lui, pe urmă îşi roti ochii primprejur; nu era nimeni prin apropiere.

— Daţi-mi mâna, mormăi Prokop şi-i întinse palma lui brăzdată de cicatrici. Prinţesa o atinse cu vârfurile degetelor ei netede; prin trupul lui Prokop parcă s-ar fi scurs un trăsnet, inima începu să-i bată vijelios şi prin minte îi fulgeră fără rost: „ce-ar fi să strâng! Şi în clipa următoare frământa şi strivea, în palma lui necioplită, carnea tare şi fierbinte a degetelor ei. O ameţeală tulburătoare îi inundă capul; mai apucă s-o vadă pe prinţesă închizând ochii şi murmurând ceva şuierător cu buzele întredeschise, după care îşi lipi şi el pleoapele şi, încleştându-şi dinţii, se scufundă într-o beznă învolburată; mâna lui ducea o luptă aprinsă şi aprigă cu degetele subţiri şi absorbante care voiau să i se smulgă din strânsoare, care se zvârcoleau ca şerpii, care-şi înfigeau unghiile în pielea lui tăbăcită şi, din nou grele şi convulsionate, i se lipeau de carnea încinsă. Prokop clănţănea din dinţi, de voluptate; degetele ei fremătătoare îi excitau infernal podul palmei şi el începu să vadă pe dinaintea ochilor cerculeţe roşietice; deodată, simţi o apăsare violentă şi fierbinte, şi mâna subţire i se

[29] *Chemotaxă* = capacitatea unui organism de a reacţiona prin mişcare la excitaţii chimice, venind dintr-o anumită direcţie. Čapek presupune că Prokop, de o sensibilitate neobişnuită, e în stare să simtă instinctiv chimismul materiei, forţa ei. (n.r.)

desprinse din palmă. Năuc, Prokop îşi dezlipi pleoapele ameţite; capul îi vâjâia cu pulsaţii grele; cu uimire revăzu grădina verde-aurie şi, orbit de lumina zilei, se văzu nevoit să-şi mijească ochii. Prinţesa se făcuse de-a dreptul pământie şi îşi muşca buzele cu dinţii ei ascuţiţi; în deschizăturile ochilor ei micşoraţi mocnea o îndârjire fără margini sau cam aşa ceva.

— Ei? întrebă tăios.

— Virginală, insensibilă, lascivă, colerică şi trufaşă - uscată ca iasca, da, ca iasca de uscată - şi rea; sunteţi rea, sunteţi aprinsă numai de cruzime; şi duşmănoasă şi fără inimă; sunteţi rea şi încărcată de o patimă gata să explodeze; susceptibilă, dornică, aspră, aspră cu sine, gheaţă şi foc, foc şi gheaţă...

Prinţesa încuviinţă mută, clătinând din cap afirmativ.

— Pentru nimeni bună, la nimic bună, îngâmfată, inflamabilă ca un fitil, incapabilă de a iubi, plictisită şi înflăcărată - răscoaptă de dogoare şi totuşi în jurul dumneavoastră totul îngheaţă.

— Eu trebuie să fiu aspră cu mine, şopti prinţesa. Dumneavoastră nu ştiţi - n-aveţi de unde să ştiţi... Făcu un gest cu mâna şi se ridică în picioare. Vă mulţumesc. Vi-l trimit pe Paul.

*

*   *

Revărsându-şi în felul acesta amarul jignirii personale, Prokop începu să gândească despre prinţesă mai binevoitor, ba chiar, îi părea nespus de rău că acum ea îl ocolea, în mod evident. Se pregătea să-i spună cu proxima ocazie ceva foarte agreabil, dar această ocazie nu i se mai oferea.

La castel sosi prinţul Rohn, numit de toţi *mon oncle Charles*, fratele răposatei prinţese, un fel de colindător, al globului, instruit şi delicat, amator de orice, *un très grand artiste*[30] cum se spunea despre el, care scrisese chiar câteva romane istorice, dar care, de altfel, era un om extrem de drăguţ şi cumsecade; faţă de Prokop manifesta o deosebită afecţiune şi îşi petrecea lângă el ceasuri întregi. Prokop avea multe de profitat de la distinsul domn, se mai şlefuia parcă, şi înţelese că pe lume mai există şi alte lucruri decât chimia distructivă. *Oncle Charles* era o cronică anecdotică întruchipată; lui Prokop îi plăcea să aducă vorba despre prinţesă şi-l asculta cu interes cum povesteşte despre fetiţa rea, zvăpăiată, trufaşă şi generoasă, care odată trăsese cu arma după profesorul ei de dans, iar altă dată ceruse să i se taie o porţiune de piele spre a fi transplantată doicei sale care suferise o arsură gravă; când i s-a interzis acest lucru, de furie a spart *une vitrine* cu obiecte de cristal din cele mai rare... *Le bon oncle* îl aduse la Prokop şi pe puştiul de Egon, şi i-l dădu de exemplu (pe Prokop), cu asemenea elogii, încât bietul de el roşi deopotrivă cu băiatul.

După cinci săptămâni bolnavul nostru alerga sprijinindu-se în baston; revenea tot mai des în laborator şi muncea pe brânci, până i se trezea durerea din picior, astfel că în drum spre casă atârna pur şi simplu în braţele vânjoase ale atletului Holz. Domnul Carson radia de bucurie văzându-l atât de potolit şi de harnic şi, în anumite momente, ciocănea în acel loc, unde, în mintea domnului inginer, se odihnea krakatitul; numai că, despre această chestiune,

[30] *Un très grand artiste* - un foarte mare artist, în limba franceză. (n.r.)

Prokop nici să audă nu voia.

Într-o seară, la castel, avea loc o frumoasă *soirée*. În fine, pentru această seară, Prokop îşi pregăti *son coup*[31]. Prinţesa se afla tocmai în compania unui grup de generali şi diplomaţi, când uşa se deschise şi în salon îşi făcu apariţia - fără baston - îndărătnicul deţinut, onorând astfel, pentru prima oară cu prezenţa sa, aripa princiară a castelului. *Oncle Charles* şi Carson se grăbiră să-i iasă în cale, în timp ce prinţesa îi aruncă doar o fugară şi cercetătoare privire peste umărul ambasadorului chinez. Prokop crezuse că va veni să-l întâmpine; când o văzu, însă, oprindu-se cu două cuconiţe decoltate până la buric, se întunecă la faţă şi se retrase într-un colţ, de unde se înclină, fără nici un chef, în faţa unor extraordinare personalităţi, cărora domnul Carson îl prezentă cu titlul de „celebrul savant”, „distinsul nostru oaspete” şi aşa mai departe; pe cât se părea, domnul Carson preluase aici rolul vajnicului Holz, căci nu se dezlipea de el nici măcar un pas. Cu cât timpul înainta, cu atât Prokop se plictisea mai îngrozitor; se ghemuise de tot în colţul lui şi se uita urât la toată lumea. Acum prinţesa sta de vorbă cu nişte înalţi demnitari, unul dintre ei e chiar amiral, iar altul un mare ştab de peste hotare; iat-o aruncându-şi la iuţeală privirea în partea unde stătea posomoritul Prokop, dar în aceeaşi clipă se apropie de ea pretendentul unui anumit tron abolii şi o conduse tocmai în partea opusă a salonului. „Mda, cu unul mă duc acasă”, mormăi Prokop pentru sine şi, în adâncul sufletului său cătrănit, luă hotărârea ca până la trei zile să întreprindă o nouă tentativă de evadare. Dar tocmai în acel moment în faţa lui apare prinţesa şi-i întinde mâna.

---

[31] *Son coup* - lovitura sa, în limba franceză. (n.r.)

— Mă bucur că sunteţi sănătos.

Pentru o clipă, Prokop uită de toată educaţia aleasă primită de *oncle Charles*, mişcă greoi din umeri (voia să fie o plecăciune) şi spuse cu o voce de urs:

— Credeam că nici nu mă vedeţi.

Domnul Carson dispăru într-o clipită, de parcă ar fi intrat în pământ.

Prinţesa e foarte decoltată şi asta îl pune în încurcătură, nu ştie încotro să se uite, dar vede carnea pietroasă şi brună, uşor pudrată, şi simte un miros pătrunzător.

— Am auzit eu aţi început iar să lucraţi, îi vorbeşte prinţesa. Cu ce vă ocupaţi acum?

— Ei, cu una, cu alta, se descurcă Prokop; în cea mai mare parte cu nimic important. „Stai, acum am prilejul să îndrept totul... grosolănia aceea... eh, insultele acelea...; dar ce dracu' se poate spune, aşa... ca să fie mai agreabil?" Dacă aţi vrea, mormăi dezlânat, aş face... aş face o experienţă cu... cu pudra dumneavoastră.

— Ce fel de experienţă?

— Aş face-o să devină explozivă. Aveţi... aveţi pe dumneavoastră atâta... încât s-ar putea face din ea o ghiulea de tun.

Prinţesa zâmbi.

— N-am ştiut că pudra poate fi un explozibil.

— Totul, totul devine explozibil... atunci când îl iei în mână. Chiar şi dumneavoastră...

— Ce?

— Nimic... O explozie mocnită... Dumneavoastră sunteţi foarte brizantă.

— Dacă cineva mă ia în mână cum trebuie, râse Wille şi deodată deveni gravă: rea, insensibilă, colerică, lascivă şi

trufaşă, nu-i aşa?

— O fetiţă în stare să lase să i se jupoaie pielea pentru o doică bătrână…

Prinţesa se aprinse:

— Cine v-a spus asta?

— Mon oncle Charles, mârâi Prokop.

Prinţesa înlemni, şi în acelaşi moment era cu gândul la o sută de mile depărtare.

— Ah, prinţul Rohn, îl corectă sec. Prinţul Rohn vorbeşte prea mult. Îmi pare bine că sunteţi *all right*[32].

O uşoară înclinare a capului şi în clipa următoare Wille plutea prin sală la braţul unui cavaler în uniformă, lăsându-l pe Prokop clocotind de furie în colţul lui.

Şi totuşi, în dimineaţa următoare, domnul Paul îi înmână ceva, ca pe un obiect sacru, spunându-i că fusese adus de subreta prinţesei.

Era o cutiuţă de pudră maronie, cu miros pătrunzător.

XXIX

Pe Prokop îl excita şi-l neliniştea la culme mirosul acela pătrunzător de femeie, în timp ce lucra încovoiat deasupra cutiuţei de pudră; avea senzaţia că însăşi prinţesa s-ar fi aflat în laborator, aplecată peste umărul lui.

În ignoranţa sa de holtei nu bănuise până atunci că pudra nu-i de fapt decât un simplu praf de amidon; o considerase, de bună seamă, un colorant de origine minerală. În fine, amidonul e un lucru excelent, de pildă, pentru flegmatizarea explozivilor prea ofensivi, pentru că e,

[32] *All right* - în ordine, în engleză; aici cu sensul: bine, sănătos. (n.r.)

de la natură, indolent şi apatic; cu atât mai grav dacă trebuie să devină el însuşi un exploziv. Acum, Prokop era, pur şi simplu, descumpănit; îşi frământa fruntea între palme, obsedat feroce de odoarea pregnantă a prinţesei; începuse să nu mai părăsească laboratorul nici noaptea.

Acei care-l îndrăgeau încetară să mai umble cu el, deoarece ascundea în faţa lor tot ce făcea şi se răstea la ei, impacientat, cu gândul mereu la pudra aceea blestemată. Ei drăcia dracului, în fond ce ar putea să mai încerce? După cinci zile începu să se lumineze; studie cu febrilitate nitroaminele aromatice, după care se apucă să execute o sinteză migăloasă pe care n-o mai făcuse în viaţa lui. Şi iată că într-o noapte rezultatul experienţelor se afla în faţa lui, pe masă, sub forma unei pulberi maronii, neschimbată ca aspect şi cu un miros pătrunzător, degajat parcă de o piele de femeie coaptă.

Frânt de oboseală se întinse pe patul de campanie. Visă un afiş cu inscripţia: „Powderit, cea mai bună pudră explozivă pentru întreţinerea tenului”, afiş pe care era pictat chipul prinţesei strâmbându-se la el cu limba scoasă. Vru să-i întoarcă spatele, dar, în clipa aceea, de pe afiş se desprinseră două braţe goale, maronii, şi-l traseră spre ele ca nişte tentacule de meduză. Scoase din buzunar briceagul şi le reteză ca pe nişte bucăţi de salam. Pe urmă, înspăimântat de crima săvârşită, o rupse la fugă gonind pe o stradă, pe care locuise cu mulţi ani în urmă. La capătul ei staţiona un automobil; sări în el şi strigă: „dă-i drumul, repede”. Maşina porni şi abia atunci observă că la volan se afla prinţesa, purtând pe cap o cască de piele cu care n-o mai văzuse până atunci. La o cotitură, cineva se aruncă în faţa automobilului, cu vădita intenţie de a-l opri; un răcnet

neomenesc, roata se săltă peste ceva moale şi Prokop se deşteptă din vis.

Se pipăi, convins că are febră; coborî din pat şi căută prin laborator ceva de leac. Nu găsi decât alcool curat; trase o duşcă zdravănă; îşi arse gura şi gâtlejul şi, zăpăcit de cap, se duse înapoi să se culce. Mai visă nişte formule chimice, flori, pe Anči şi o călătorie încurcată cu trenul; după care toate se risipiră într-un somn adânc.

Dimineaţa ceru aprobarea de a face la poligon o explozie experimentală, ceea ce-i pricinui domnului Carson o enormă bucurie. Prokop interzise participarea oricărui laborant şi singur se îngriji ca galeria să fie săpată într-un teren nisipos, cât mai departe de castel, în acea parte a poligonului unde nu exista nici măcar reţea electrică, astfel că trebuia să se folosească de un fitil obişnuit. Când totul fu gata, îi trimise vorbă prinţesei că, fix la orele patru, cutiuţa ei cu pudră va zbura în aer. Apoi îi recomandă personal lui Carson să evacueze barăcile din apropierea imediată, şi să interzică accesul oricui pe o rază de un kilometru de locul exploziei; mai ceru ca de data asta să fie scutit de prezenţa lui Holz, angajându-se pe cuvânt de onoare că nu va încerca să fugă. Domnul Carson, deşi convins că se făcea prea mult zgomot pentru „o simplă omletă”, îi satisfăcu, totuşi, aproape toate doleanţele.

Înainte de ora patru, Prokop luă cutiuţa de pudră şi porni singur cu ea spre galeria unde urma să aibă loc explozia; adulmecă pentru ultima oară, cu o anumită doză de lăcomie, odoarea prinţesei, şi vârî cutiuţa în şanţul adânc; puse apoi sub ea o capsulă cu mercur de care legă un fitil Bickford, dimensionat la cinci minute; după care se aşeză comod alături, aşteptând cu ceasul în mână să se

facă patru fără cinci.

Ahahaha, îi arăt eu acum acestei domnişoare îngâmfate de ce sunt în stare, da, da, îi arăt eu ei! În sfârşit, va fi o explozie aşa cum scrie la carte, cu totul altceva decât pocniturile acelea experimentale de lângă *Bila Hora*, unde, pe lângă toate, mai trebuia să mă ascund şi de gardieni; va fi o explozie glorioasă şi liberă, o coloană de foc înălţată până la ceruri, o forţă minunată, o lovitură de trăsnet măreaţă; şi bolta, bolta cerească se va frânge de puterea focului, iar scânteia, scânteia scăpărată, de mâna omului...

Patru fără cinci. Aprinse repede fitilul şi o rupse la fugă cu ceasul în mână, şchiopătând uşor. Fără trei minute: ei drace, acum mai repede! Fără două minute. Deodată o zări în dreapta lui pe prinţesă care, însoţită de domnul Carson, se îndrepta spre groapa unde urma să se producă explozia.. Încremeni pentru o clipă îngrozit, apoi strigă spre ei consemnul de alarmă; domnul Carson înmărmuri, în schimb prinţesa, fără măcar să se uite înapoi, continua să meargă mai departe; Carson porni în goană după ea încercând, de bună seamă, s-o întoarcă din drum. Biruindu-şi durerea violentă din picior, Prokop se năpusti pe urmele lor.

— Culcaţi-vă, răcni asurzitor; ce dracu’ n-auziţi, culcaţi-vă!

Chipul lui avea o expresie atât de cumplită, încât domnul Carson îngălbeni, făcu două salturi uriaşe şi se trânti în şanţul adânc din marginea drumului. Prinţesa mergea mereu înainte; acum n-o mai despărţeau de locul exploziei decât două sute de paşi. Prokop dădu cu ceasul de pământ şi întinse pasul după ea.

— Culcat! zbiera cu desperare şi-o apucă de umăr.

Prinţesa se întoarse brusc şi-l măsură cu o privire plină

de uimire; cum de-şi permite s-o trateze la modul acesta? Şi în clipa aceea, izbind-o cu amândoi pumnii, o doborî la pământ şi numaidecât se prăbuşi şi el peste ea, cu toată greutatea.

Trupul tare şi subţire se zvârcolea sub el, cu desperare.

— Şarpe, şuieră Prokop printre dinţi şi, răsuflând din greu, o lipi de pământ cu toată forţa pieptului său. Trupul de sub el se încovoia ca un arc şi zvâcnea când într-o parte, când în alta; dar, ce era ciudat, din gura încleştată a prinţesei nu se strecura nici un sunet; femeia respira doar, scurt şi repede, în lupta aprinsă cu agresorul. Prokop îşi apăsă un genunchi între genunchii ei, ca să n-o mai scape din strânsoare şi îi astupă urechile cu palmele, trecându-i fulgerător prin minte că bubuitura exploziei ar fi putut să-i spargă timpanele. Nişte unghii ascuţite i se înfipseră în ceafă şi, în acelaşi timp, simţi în obraz patru dinţi ascuţiţi de nevăstuică.

— Bestie, gâfâia Prokop, căutând să se scuture de fiara înfiptă cu colţii în el. Aceasta însă nu ceda; era ca absorbită de trupul lui şi din gâtlej îi ţâşnea un gângurit prelung; corpul i se încorda unduios şi se zbătea ca în spasme. Cunoscutul parfum pătrunzător îl ameţi pe Prokop; Inima începu să-i bată speriată şi în clipa aceea ar fi vrut să sară în sus, nemaigândindu-se la explozia care trebuia să se producă din secundă în secundă. Deodată, însă, nişte genunchi tremurători se împreunară, strângându-i piciorul ca într-un cleşte, şi două braţe convulsionate îi învolburară capul şi grumazul; iar pe faţă simţi atingerea umedă, fierbinte şi tremurătoare a limbii şi buzelor ei. Gemu de groază şi bucurie şi buzele lui căutară gura prinţesei. Tocmai atunci bubui cumplita explozie, o uriaşă coloană de

lut şi piatră izbucni din pământ, ceva greu îl izbi pe Prokop în creştet, dar nu simţi nimic, pentru că se cufundase cu totul în umezeala fierbinte a gurii ei fără suflare şi-i săruta cu nesaţ buzele, limba, dinţii, gura închisă şi fremătătoare; deodată corpul mlădios de sub el slăbi şi începu să se frământe cu unduiri prelungi. Prokop surprinse sau, poate, i se păruse numai, că domnul Carson s-a ridicat în picioare şi a tras cu ochiul la ei, dar numaidecât s-a trântit înapoi la pământ. Degetele tremurătoare îi gâdilau acum ceafa cu o voluptate sălbatică şi insuportabilă; gura suspinătoare îi presară obrajii şi ochii cu sărutări mărunte şi încărcate de fiori, în timp ce el îşi afundă cu sete buzele în zvâcnirea fierbinte a gâtului ei parfumat.

— Dragule, dragule, îl alintă şi-l arde în urechi o şoaptă aprinsă, jilavă; degetele gingaşe se adâncesc în părul lui, trupul moale se încordează din nou şi se lipeşte, şi se lipeşte de el în toată lungimea lui; şi Prokop îi soarbe buzele mustuoase cu un sărut prelung.

Ssst! Împins cu cotul, Prokop sări în sus şi îşi frecă fruntea ca după o beţie. Prinţesa se ridică în capul oaselor şi îşi aranja părul răvăşit.

— Daţi-mi mâna, îi spuse sec şi, după ce-şi aruncă în grabă privirile primprejur, apăsă repede palma întinsă pe obrazul ei încins; o desprinse deodată cu violenţă, şi ridicându-se în picioare privi, împietrită şi cu ochii mari, undeva în gol. Lui Prokop aproape i se strânse inima de teamă pentru ea, şi vru să se repeadă s-o cuprindă în braţe; prinţesa, însă, scutură nervos din umăr ca şi când ar fi vrut să se descotorosească de ceva; o văzu muşcându-şi sălbatic buzele. Abia atunci Prokop îşi aduse aminte de Carson; îl găsi ceva mai departe, zăcând întins pe spate -

de data aceasta nu în şanţ - şi clipind vesel spre cerul albastru.

— Gata, s-a terminat? se dezlănţui el de jos, învârtindu-şi degetele groase, ca o morişcă, deasupra burţii. Ştiţi, mie mi-e o teamă cumplită de asemenea lucruri. E cazul să mă scol? Sări în picioare şi începu să se scuture ca un câine: Straşnică explozie! adăugă entuziasmat şi numai aşa, ca din întâmplare, îi aruncă o privire prinţesei.

Prinţesa se întoarse cu faţa spre el; avea o paloare măslinie, dar arăta demnă şi stăpânită.

— Asta a fost totul? întrebă ea, într-o doară.

— Dumnezeule, Hristoase, bolborosi Carson; ca şi când asta n-ar fi fost de ajuns! O singură cutiuţă de pudră şi ce grozăvie! Dumneata eşti un vrăjitor, un vrăjitor vândut diavolului, regele infernului sau ştiu eu cine dracu' mai eşti?! Cum, nu? Ba da, ba da, eşti un rege adevărat - regele materiei. Iată, avem şi un rege, prinţesă! aruncă repede, cu vădită insinuare, şi numaidecât se grăbi să continue: Genial, nu-i aşa? Unic. În comparaţie cu el, noi suntem nişte cârpaci, pe cinstea mea. Ce nume i-aţi dat?

Uluitul Prokop îşi recapătă cumpătul.

— Să-l boteze prinţesa, spuse fericit că izbutise să rostească şi atât. E... e al ei...

Prinţesa se înfiora:

— Să-i spunem, de pildă, *Vicit*, zbieră tăios printre dinţi.

— Cum? Cum aţi spus? se agăţă Carson de acest cuvânt. Aha, *vicit*. Da. Asta înseamnă „a învins”, nu-i aşa? Prinţtsft, sunteţi genială! *Vicit*! Colosal, ha-ha! Ura!

Numai că lui Prokop îi fulgeră prin minte o altă etimologie, alta şi înspăimântătoare: *Vitium. Le Vice*. Viciul. Se uită cu groază la prinţesă; dar pe faţa ei rigidă era cu

neputinţă să citeşti vreun răspuns.

XXX

Domnul Carson alerga înainte, spre locul exploziei. Prinţesa - cu vizibilă intenţie - rămase în urmă. Prokop îşi închipui că vrea să-i spună ceva, dar ea arăta doar cu degetul spre faţa lui: atenţie, aici! şi Prokop îşi duse repede mâna la obraz, descoperind acolo urmele sângerânde lăsate de muşcătura ei; se aplecă, luă un pumn de ţarină şi se mânji pe faţă, ca şi când în timpul exploziei ar fi fost atins de un bulgăre de pământ.

Groapa era răscolită şi arăta ca un crater cu un diametru de aproximativ cinci metri; era greu de apreciat brizanţa, dar domnul Carson îi evalua o putere de cinci ori mai mare decât a oxylignitului. Frumuşică substanţă, nimic de zis, fu de părere, dar pentru punerea ei în practică, cam prea puternică. În general, domnul Carson susţinea, jucându-se, întreaga conversaţie, alunecând cu abilitate peste fisurile grave ale discuţiei. Şi când, în drum spre casă, îi părăsi cu un zel vădit ostentativ, invocând că mai avea atâtea şi atâtea de făcut, Prokop se simţi deodată apăsat de o cumplită povară; despre ce să-i vorbesc acum? I se părea, Dumnezeu ştie de ce, că nu trebuia să se atingă nici măcar cu un cuvânt de întâmplarea aceea sălbatica şi întunecată din momentul exploziei când „catapeteasma cerului se frânse de puterea focului“; fierbea în el sentimentul amar şi neplăcut că prinţesa i-ar fi respins ca pe un lacheu cu care... cu care... Strânse pumnii, scârbit, şi bolborosi ceva cu totul lipsit de importanţă, bineînţeles despre cai; cuvintele i se opreau în gât, în timp ce prinţesa

grăbea pasul, cu vădita intenţie de a se vedea cât mai repede la castel. Prokop şchiopăta serios, dar nu lăsa să se vadă acest lucru. Ajunşi în parc vru să-şi ia rămas bun, dar prinţesa se abătu pe un drum lăturalnic. O urmă şovăitor; deodată, ea îşi lipi de el umărul, lăsă capul pe spate şi îi întinse buzele însetate.

Şoricarul chinezesc al prinţesei, Toy, care îşi adulmecase de undeva stăpâna, scheună de bucurie şi porni în goană spre ea, zburând peste straturi şi tufişuri. Aha, aici e! Dar asta, asta ce-o mai fi? Şoricarul încremeni: ia te uită cum o zgâlţâie găliganul ăla Mare şi Urâcios; acum i-au înfipt unul în altul şi se clatină amândoi într-o luptă mută şi crâncenă; oho, stăpâna a pierdut, mâinile i s-au lăsat în jos şi ea geme în braţele lui ăla Mare; uite, acum o sugrumă. Şi Toy începu să ţipe „ajutor! ajutor!” în limba lui câinească sau chinezească.

Prinţesa se desprinse din îmbrăţişarea lui Prokop.

— Ah, câinele ăsta, câinele ăsta, râse nervos. Să mergem...

Lui Prokop i se învârtea capul; cu greu mai era în stare să facă doi-trei paşi. Prinţesa îl ia de braţ (nebuna! dacă ir trece cineva...) şi încearcă să-l tragă după dânsa, dar picioarele abia i se urnesc; îşi înfige degetele în mâinile lui, îi vine să zgârie sau cine ştie ce să-i mai facă, şuieră printre dinţi, îşi încruntă sprâncenele, iar în ochi totul i se cufundă într-un întuneric adânc; deodată, cu un geamăt prelung, îi sare de gât, de-l face să se clatine, şi-i caută cu înfrigurare gura. Prokop o striveşte cu braţele, cu dinţii; o încleştare prelungă, fără suflare, şi trupul încordat ca un arc se înmoaie, se zguduie şi cade uşor, fără vlagă; cu ochii închişi prinţesa se strânge toată la pieptul lui şi bâiguie silabe dulci

şi fără sens, îşi lasă faţa şi gâtul prădate de sărutările lui violente, şi i le întoarce înzecit, bete şi parcă nemaiştiind de ea: pe păr, pe ureche, pe umeri, ameţită, supusă, gata să leşine, nespus de duioasă, smerită ca o mieluşea, şi poate, o doamne, poate în clipa aceasta îmbătată de o inefabilă şi neputincioasă fericire; oh doamne, şi ce surâs, ce surâs sublim flutură tăcut pe buzele ei fremătătoare.

Deschise ochii mari şi, brusc, se răsuci din braţele lui. Stăteau la doi paşi de aleea principală. Prinţesa îşi petrecu palmele peste faţă, ca omul care se trezeşte din vis; se îndepărtă de el împleticindu-se, şi se sprijini cu fruntea de trunchiul unui stejar. Nici n-o lăsă bine din mână şi inima lui Prokop fu cuprinsă de nişte îndoieli monstruoase, înjositoare: Dumnezeule, nu sunt pentru ea decât... decât un... un servitor... un servitor... cu care... de bună seamă se aprinde doar... aşa... în clipele ei... de rătăcire... când o copleşeşte singurătatea sau mai ştiu eu ce, acum... acum mă izgoneşte ca pe un câine, pentru ca altă dată... un altul... Se apropie de ea şi-i apasă palma pe umăr, cu brutalitate, îşi întoarse faţa blândă, cu un zâmbet exprimând aproape teama şi umilinţa.

— Nu, nu, şopti, împreunându-şi mâinile, te rog, acum nu... Lui Prokop inima îi bătea violent, cuprinsă deodată de o nestăvilită duioşie.

— Când, mormăi tulburat; când vă mai văd?

— Mâine, mâine, şopti cu teamă şi începu să bată în retragere, spre castel. Trebuie să mergem. Aici nu se poate...

— Unde mâine? insistă Prokop.

— Mâine, repetă nervoasă, ghemuindu-se în ea, de frig; şi, fără să mai scoată o vorbă, porni grăbită spre castel. În

faţa castelului îi întinse mâna: Cu bine!

Degetele lor se împletiră fierbinţi; nedându-şi seama de acest lucru, Prokop o trase către el, fără voia lui.

— Nu, nu, trebuie, acum nu trebuie, spuse încet, şuierător, şi-l şfichiui cu o privire aprinsă.

*

* *

Pagube prea mari nu pricinuise explozia experimentală a Vicitului. Doar câteva coşuri răsturnate de pe acoperişurile barăcilor învecinate şi nişte geamuri sparte de presiunea aerului. Mai plesniră şi vitraliile mari din camera paraliticului prinţ Hagen, care în clipa aceea se ridică anevoie din jilţ şi, luând poziţia de drepţi, aşteptă, ca un soldat, catastrofa următoare.

La reşedinţa princiară, societatea se afla tocmai după cină, la cafeaua neagră, când Prokop intră în salon căutându-o din ochi pe prinţesă; nu mai putea să suporte apriga tortură a îndoielilor lui. Prinţesa păli; dar jovialul unchi Rohn îl luă numaidecât pe Prokop sub aripa lui ocrotitoare şi-l felicită pentru excelenta sa performanţă. În cele din urmă, până şi încrezutul Suwalski îl întrebă cu interes dacă e adevărat că domnul poate face ca orice lucru să devină explozibil.

— Să zicem, de pildă, zahărul, repeta într-una şi rămase Uluit când Prokop îl informă, mormăind printre dinţi, că zahărul fusese folosit ca pulbere încă de pe vremea Marelui Război.

Un anumit timp Prokop se află în centrul atenţiei generale; el însă se bâlbâi şi lichidă repede toate întrebările, fi pentru nimic în lume nu fu în stare să înţeleagă privirile încurajatoare ale prinţesei; le recepţiona

doar, cu Ochii lui injectaţi, cu o privire fixă, de-a dreptul înspăimântătoare. Prinţesa stătea ca pe ghimpi.

În sfârşit, discuţia fu abătută pe alt făgaş şi lui Prokop i se păru că nimeni nu-l mai ia în seamă; oamenii aceştia se înţelegeau între ei atât de bine, vorbeau uşor, degajat, cu aluzii şi cu un colosal interes, despre nişte lucruri pe care el ori nu le pricepea de loc, ori nu vedea la ele nimic deosebit Chiar şi prinţesa se însufleţi toată; ca să vezi, e de o mie de ori mai legată de aceşti manechini decât de mine. Se înnegura la faţă, nu mai ştia ce să facă cu mâinile, şi totul clocotea în el într-o furie oarbă; deodată aşeză pe masă ceaşca de cafea, cu atâta violenţă, de se făcu zob.

Prinţesa îl fixă cu nişte ochi îngroziţi, dar şarmantul *oncle Charles* salvă şi de data aceasta situaţia, începând li povestească despre un căpitan de vapor care zdrobea Intre degete sticlele de bere. Un *cousin* mai rotofei declară că şi el ar fi în stare de o asemenea ispravă. Porunciră deci să fie aduse sticle de bere şi într-un vacarm infernal încercară fiecare, pe rând, să sfarme vreuna din ele. Erau nişte butelii grele din sticlă neagră şi nici una nu plesni.

— Acum dumneavoastră, spuse prinţesa, aruncându-i lui Prokop o privire grăbită.

— La asta nu mă pricep, bodogăni el, dar prinţesa zvâcni din sprâncene atât de... atât de autoritar... încât Prokop se sculă de pe scaun şi apucă o sticlă de gât; stătea neclintit fără să se răsucească din cauza efortului, ca predecesorii săi; doar muşchii feţei îi jucau gata-gata să plesnească; aducea cu un om preistoric care se pregăteşte să omoare pe cineva cu un retevei; burzuluit, cu gura strâmbă de încordare, cu faţa brăzdată de muşchii groşi, cu spinarea încovoiată, vrând parcă să fluture sticla ca o gorilă

care porneşte la atac, se uita la prinţesă cu ochii injectaţi. Se lăsă o tăcere mormântală. Prinţesa se ridică în picioare cu privirea aţintită în ochii lui; buzele i se strânseră deasupra dinţilor încleştaţi, pe tenul ei măsliniu vinele se umflară ca nişte corzi; îşi încrunta sprâncenele şi respira, agitat, istovită parcă de un efort fizic supraomenesc. Stăteau aşa faţă în faţă, cu ochii adânciţi unul în celălalt, cu feţele încordate, ca doi luptători înverşunaţi; fiori convulsivi îi străbăteau pe amândoi, simultan, din creştet până în tălpi. Nimeni nu mai sufla o vorbă; nu se mai auzea decât gâfâitul şuierător al celor doi. Deodată se auzi un trosnet, sticla scrâşni şi fundul ei căzu cioburi, zornăind pe podea.

Cel dintâi îşi reveni din zăpăceală *oncle Charles*; făcu, năuc, un pas la dreapta şi unul la stânga, dar numaidecât se repezi spre prinţesă.

— Minka, ce-i cu tine, Minka, se poate? îi şopti precipitat şi o aşeză, epuizată, aproape prăbuşindu-se, într-un fotoliu; îngenunche în faţa ei şi cu toate puterile începu să-i desfacă pumnii încleştaţi cu înverşunare. Luaţi-i sticla din mână, strigă la iuţeală *le bon prince*, arătând spre Prokop, în timp ce continua să-i desfacă prinţesei deget după deget.

În cele din urmă se dezmetici şi prinţul Suwalski:

— Bravo! zbieră el, şi începu să aplaude zgomotos; în clipa aceea, însă, von Graun îl apucă pe Prokop de mâna dreaptă, cu care acesta încă mai zdrobea cioburile scrâşnitoare, şi, pur şi simplu, îi dezdoi degetele încleştate spasmodic.

— Apă, strigă el, şi grăsunul *cousin*, zăpăcit cum era, găsi la repezeală un şervet, îl stropi cu apă şi i-l aruncă lui Prokop în cap.

— Ahahah, scoase Prokop un oftat de uşurare; spasmul

slăbi, dar în cap i se mai învolbura încă un val de sânge congestiv, iar picioarele îi tremurau de slăbiciune, în asemenea hal, încât abia izbuti să se aşeze pe scaun.

Oncle Charles fricţiona pe genunchiul său degetele strâmbe, transpirate şi tremurătoare ale prinţesei.

— Astea-s jocuri periculoase, mormăia pe sub nas, în timp ce prinţesa, istovită, abia îşi mai trăgea răsuflarea; pe buze, însă, îi flutura un zâmbet triumfător, delirant.

— Dumneavoastră i-aţi ajutat! izbucni rubicondul *cousin*; ăsta-i secretul.

Prinţesa se ridică din fotoliu abia ţinându-se pe picioare:

— Vă cer scuze, domnilor, spuse ea cu o voce stinsă; se uită la Prokop cu ochii ei mari, sticloşi, de-l făcu, sărmanul, să se îngrozească de teamă să n-o surprindă cineva, după care părăsi salonul, sprijinită de braţele unchiului Rohn.

Fireşte, performanţa lui Prokop trebuia sărbătorită într-un fel; până la urmă se dovediră a fi cu toţii nişte tinerei bine intenţionaţi, cărora le plăcea grozav să se fălească, peste poate, cu vitejiile lor. Prokop crescuse enorm în ochii lor după ce zdrobise sticla, dar mai ales după aceea, pentru faptul de a fi consumat nişte inimaginabile cantităţi de vin şi băuturi spirtoase, fără să cadă sub masă. La orele trei dimineaţa prinţul Suwalski îl îmbrăţişa solemn şi-l sărută; iar rotofeiul *cousin*, cu ochii aproape înecaţi de lacrimi, îi oferi favoarea de a se tutui; după care începură să sară cu toţii peste scaune şi să facă un tărăboi infernal. Prokop surâdea tot timpul şi avea senzaţia că pluteşte cu capul în nori; dar, în clipa în care încercară să-l ducă la o fată deocheată din Balttin, se smulse cu violenţă din braţele lor, îi înjură, făcându-i bandă de beţivani şi declară solemn că el se duce la culcare.

Dar, în loc să procedeze, aşa, cum foarte înţelept se hotărâse, ieşi în parcul negru, şi vreme îndelungată, nespus de îndelungată, măsură din ochi faţada întunecată a castelului, căutând o anumită fereastră. Domnul Holz moţăia la cincisprezece metri de el, rezemat într-un copac.

XXXI

În ziua următoare ploua. Prokop bătea parcul în lung şi-n lat, răscolit de teama că în felul acesta, probabil, nu avea s-o vadă pe prinţesă. Dar ea ieşi grăbită din castel, cu capul gol, şi, înfruntând ploaia, se repezi spre el.

— Numai pentru cinci minute, numai pentru cinci minute, şopti cu sufletul la gură şi-i întinse buzele spre a fi sărutate. În clipa aceea, însă, îl zări pe domnul Holz. Cine este acest om?

Prokop îşi întoarse repede privirea.

— Care om? întrebă mirat. Într-atâta se obişnuise cu umbra lui, încât nici nu-i mai sesiza permanenta prezenţă. Asta e... cum să vă spun... paznicul meu, ştiţi?

Prinţesa îi aruncă lui Holz o privire autoritară şi acesta, îndesându-şi iute pipa în gură, se mută ceva mai departe.

— Vino, şopti apoi, şi-l trase pe Prokop spre pavilion. Iată-i acum pe amândoi aşezaţi pe o bancă, dar nu îndrăznesc să se sărute; căci domnul Holz stă în ploaie, undeva prin preajma pavilionului. Mâna, rosteşte prinţesa încet şi îşi împleteşte degetele ei înfrigurate cu cioturile lui noduroase şi stâlcite. Dragule, dragule, se alintă puţin, pentru ca imediat să se dezlănțuie, cu severitate: Să nu mă mai priveşti aşa de faţă cu alţii. Fiindcă în asemenea clipe zău dacă mai ştiu ce fac... Bine, bine, odată, ai să Vezi, o

să-ţi sar de gât şi-o să ne facem de ruşine. Ah doamne! Deodată, pur şi simplu, înlemni: V-aţi dus aseară la fete? întrebă ca din senin. Tu n-ai voie, acum eşti al meu, mă înţelegi? Dragule, trebuie să mă înţelegi, dacă ui şti cât mi-e de greu. Dar tu, tu de ce nu vorbeşti?... Am venit să-ţi spun să fii prudent. Mon *oncle Charles* a şi Început să iscodească. Ieri ai fost extraordinar! Vorbea din ea o nelinişte precipitată: Tot timpul eşti supravegheat? Pretutindeni? *Chiar* şi în laborator? Ah, *c'est bête*![33] Aseară când ai spart ceaşca îmi venea să te sărut. Erai superb În furia ta dezlănțuită... Îţi mai aminteşti de noaptea când te-ai smuls din lanţuri? Atunci te-am urmat orbeşte... da orbeşte...

— Prinţesă, o întrerupse Prokop, cu o voce răguşită; *trebuie* să-mi spuneţi ceva... Toată povestea asta e... nu-i aşa... ori un capriciu al unei nobile doamne, ori...

Prinţesa îi lăsă mâna:

— Ori ce?!

Prokop întoarse spre ea o privire disperată:

— Ori vă jucaţi cu mine...

— Ori? prelungi ea intenţionat, cu vizibilă voluptate de a-l necăji.

— Ori... Într-o măsură anumită... mă...

— Mă iubiţi, nu-i aşa? Ascultă, îi spuse, împreunându-şi mâinile după ceafă şi uitându-se la el cu ochii întredeschişi; când la un moment dat mi s-a părut... că... m-am îndrăgostii de tine *cu adevărat*, - mă înţelegi? - cu adevărat, pe viaţă şi pe moarte, nebuneşte, atunci... atunci ara încercat... să te distrug. Niciodată n-aş putea să te iert, dacă m-aş îndrăgosti de tine.

---

[33] *C'est bête* - aici în sensul de: „e neplăcut”, în franceză. (n.r.)

— Minţiţi! strigă Prokop iritat, acum minţiţi! N-aş suporta... n-aş suporta gândul că totul nu-i... decât... un flirt. Nu sunteţi atât de stricată! Nu-i adevărat!

— Dacă ştii, spuse prinţesa, încet, pe un ton grav, atunci de ce mă mai întrebi?

— Vreau să aud, strivi Prokop cuvintele între dinţi; vreau să-mi spui... direct... fără ocolişuri... ce reprezint eu pentru tine... Asta, asta vreau să aud...

Prinţesa clătină din cap.

— Trebuie să ştiu, scrâşni Prokop, trebuie, altfel... altfel... li zâmbi palid şi îşi lăsă mâna peste pumnul lui:

— Nu, te rog, nu-mi cere, nu-mi cere să-ţi spun acest lucru.

— De ce?

— Pentru că... pentru că pe urmă ai avea prea multă putere asupra mea, îngăimă cu vocea stinsă şi Prokop simţi cum îl trec fiori de bucurie.

Afară, pe domnul Holz îl cuprinse subit un acces de tuse sfâșietoare, şi, de departe, îşi făcu apariţia, printre arbuşti, silueta unchiului Rohn.

— Vezi, a şi început să mă caute, şopti prinţesa. Diseară nu trebuie să vii la noi. Îşi strângeau mâna în tăcere; doar ploaia răpăia pe acoperişul pavilionului şi-i făcea să se înfioare, ca firele de iarbă scuturate de răcoarea picurilor de rouă. Dragule, dragule, şopti din nou şi îşi lipi obrăjorii de el. Cum eşti tu? Ai un nas mare, te aprinzi numaidecât, şi tot timpul te burzuluieşti. Toţi spun că eşti un mare învăţat. De ce nu eşti prinţ?

Prokop tresări.

Ea îşi frecă obrazul de umărul lui.

— Vezi, iar te superi... Tu, care pe mine m-ai făcut

bestie, şi mi-ai mai spus atâtea lucruri şi mai îngrozitoare.

Vezi, vezi, tu nu-mi îndulceşti de loc viaţa pentru ceea ce fac şi ceea ce voi face abia... Dragule, încheie tăcută şi îi atinse faţa cu mâna. Se aplecă spre buzele ei; aveau gustul tristeţii pocăite Prin freamătul ploii se auzeau apropiindu-se - paşii domnului Holz.

*

*   *

Cu neputinţa, cu neputinţă, se zbuciumă Prokop toată ziua, iscodind în chip şi iei cum şi unde ar putea s-o vadă, „Diseară nu trebuie să vii la noi!” Da, bineînţeles, tu nu eşti din societatea Alteţei Sale; se simte mai în largul ei printre bădăranii aceia nobili. Îl copleşea un sentiment foarte ciudat: pe de-o parte, în adâncul inimii căuta să se convingă că, de fapt, nici n-o iubeşte, iar pe de altă parte era ros de o gelozie feroce, chinuitoare, plină de amărăciune, de umilinţă şi supunere. Seara hoinări prin ploaie, bătând parcul în lung şi-n lat, obsedat de gândul că în clipa aceea prinţesa se află la cină, strălucind în mijlocul unei societăţi vesele şi zgomotoase; se simţea ca o jigodie râioasă izgonită în ploaie. Cel mai cumplit chin al vieţii e jignirea.

Ei bine, chiar acum voi pune capăt acestei poveşti, hotărî el deodată; se duse repede acasă, îşi puse la iuţeală un costum negru şi peste câteva clipe dădu buzna în sala de fumat, întocmai ca în seara precedentă. Prinţesa şedea abătută într-un fotoliu; abia îl zări şi sângele începu să zvâcnească în ea, iar pe buze i se înfiripă un zâmbet de bucurie. Ceilalţi tineri îl întâmpinară cu amicalul „halo” numai *oncle Charles* se arătă, de data aceasta, cu o nuanţă mai amabil şi mai protocolar ca de obicei. Ochii prinţesei

avertizau: fii cu băgare de seamă! Abia scotea o vorbă, părea consternată, şi multă vreme nu se clinti din loc; şi totuşi găsi prilejul să-i strecoare în mână un bileţel motolit: „Dragule, dragule”, mâzgălise pe el cu creionul, cu literă de-o şchioapă: „Ce-ai făcut? Pleacă imediat”. Făcu biletul ghemotoc. Nu, prinţeso, nu! Rămân aici; nici nu ştii ce bine mă simt urmărindu-te în intimitatea acestor idioţi parfumaţi. Pentru această geloasă încăpăţânare, prinţesa îl răsplăti cu o privire luminoasă; începu să-i ia peste picior pe Suwalski, pe von Graun, pe toţi cavalerii şi deveni răutăcioasă, crudă, insolentă, ironizându-i pe toţi, fără milă; din când în când îi arunca câte o privire fugară lui Prokop, întrebându-l din ochi dacă domnul binevoieşte a fi satisfăcut cu această hecatombă de curtezani pe care i-o depunea la picioare. Domnia sa, însă, nu părea mulţumit; se întunecă la faţă şi ceru din priviri o convorbire confidenţială de cinci minute. Aşa stând lucrurile, prinţesa e ridică din fotoliu şi-l conduse să-i arate un tablou oarecare:

— Fii înţelegător, fii totuşi înţelegător, îi şopti cu înfrigurare şi, ridicându-se în vârful picioarelor, îl sărută, cu buzele umede într-un anumit loc de pe faţă, bine ştiut.

Prokop înlemni, înspăimântat de această nemaipomenită trăsnaie; dar nimeni nu-i observase, nici măcar unchiul Rohn care, de altfel, urmărea totul, cu ochii lui înţelepţi şi trişti.

Nimic, absolut nimic în plus nu se mai petrecu în ziua aceea. Şi totuşi, Prokop se zvârcoli până dimineaţa în patul său, muşcând pernele cu furie; iar în cealaltă aripă a castelului cineva nu închise ochii toată noaptea.

*

* *

Dimineaţa, domnul Paul îi aduse o scrisoare cu un parfum pătrunzător; nu-i spuse de la cine era. „Omul meu drag”, începea scrisoarea: „azi n-o să te pot vedea; nu ştiu ce să mă fac. Batem la ochi *îngrozitor*. Te implor să fii măcar tu mai înţelept decât mine. (Urmau câteva rânduri şterse.)

Nu te plimba prin faţa castelului, că-mi vine să fug după tine. Te rog, fă ceva, ca să scapi de paznicul acela nesuferit. Am avut o noapte proastă; arăt îngrozitor, nu vreau să mă vezi în halul acesta. Nu veni azi la noi; *mon oncle Charles* a şi început să facă tot felul de aluzii; am ţipat la el şi am refuzat să-i mai vorbesc; mă scoate din sărite faptul că are dreptate, o dreptate de nesuportat. Dragule, dă-mi un sfat: Chiar acum mi-am alungat camerista, mi s-a adus la cunoştinţă că întreţine relaţii intime cu grăjdarul şi că se duce mereu la el. Nu pot suporta una ca asta; îmi venea s-o pălmuiesc, în timp ce-mi mărturisea adevărul. Plângea şi era nespus de frumoasă, iar eu mă desfătam cu lacrimile ei; închipuieşte-ţi, niciodată n-am văzut atât de aproape cum se formează o lacrimă, cum ţâşneşte, picură, se prelinge repede pe obraz, se opreşte şi alta o ajunge numaidecât din urmă. Eu nu ştiu să plâng; când eram mică ţipam până mă învineţeam, dar lacrimi nu mi-au curs niciodată. Am îndepărtat-o pentru un ceas; o uram şi mă treceau fiori de gheaţă, în timp ce stătea în faţa mea. Ai dreptate, sunt rea şi plesnesc de furie; dar de ce, de ce oare, ei îi este îngăduit totul? Dragule, te rog, pune o vorbă bună pentru ea; o voi rechema imediat şi voi face cu ea ce vei dori tu, numai să ştiu că eşti în stare să ierţi femeilor asemenea lucruri. Precum vezi, sunt rea şi pe deasupra şi invidioasă. Sunt

descumpănită, nu ştiu ce să mai fac de atâta tristeţe; aş vrea să te văd, dar acum nu pot. Să nu-mi scrii. Nu trebuie. Te sărut.”

Cum termină de citit, în aripa cealaltă se dezlănţui furtunos un pian, ale cărui sunete se învolburau ca valurile într-un vârtej sălbatic; şi Prokop scrise: „Am înţeles, nu mă iubiţi; inventaţi tot felul de obstacole imaginare, nu vreţi să vă compromiteţi, nu vă amuză să mai necăjiţi un om care nu vi s-a impus cu sila. Am crezut că altfel stau lucrurile; mi-e rușine pentru naivitatea mea şi înţeleg că vreţi să puneţi capăt unei situaţii neplăcute. Dacă nu veţi veni după-amiază în pavilionul japonez, voi înţelege perfect acest lucru şi voi face totul ca de-acum înainte să tu vă mai deranjez. “

Prokop răsuflă uşurat; nu era deprins să scrie scrisori le dragoste, iar aceasta i se părea a fi compusă cu seriozitate şi cu destulă afecţiune. Domnul Paul se grăbi s-o înmâneze; în aripa cealaltă, pianul îşi întrerupse brusc melodia şi în castel se aşternu o linişte desăvârşită.

În acest timp Prokop dădu fuga să-l caute pe Carson; îl găsi la depozite şi-i vorbi direct, fără ocolişuri: îi ceru, pe baza cuvântului de onoare, favoarea de a fi lăsat să umble singur, nesupravegheat de Holz, oferindu-se în schimb să depună orice fel de jurământ că, până ce avea să-l prevină din nou, nu va face nici o tentativă de evadare. Domnul Carson rânji cu tâlc: dar asta se înţelege, de ce nu? Va putea să umble, să zboare, liber ca pasărea cerului, oricând şi oriunde-i pofteşte inima, cu o singură condiţie, o nimica toată; să divulge formula krakatitului. Prokop îşi ieşi din fire:

— V-am dat Vicitul, ce mai vreţi? V-am spus odată

pentru totdeauna că nu dau krakatitul nici dacă ar fi să-mi retezaţi capul!

Domnul Carson strânse din umeri şi îşi exprimă regretul că în acest caz nu era nimic de făcut; căci un om care păstrează în mintea lui reţeta krakatitului constituie un pericol public cu mult mai mare decât un criminal cu o sută de omoruri la activul său, pe scurt, un caz tipic pentru arest preventiv.

— Descotorosiţi-vă de krakatit şi s-a făcut, fu de părere domnul Carson. Credeţi-mă, veţi avea numai de câştigat. Altfel... altfel... s-ar putea pune în discuţie transportarea dumneavoastră în altă parte.

Prokop, care era gata-gata să lanseze strigătul de război, tresări; bolborosi ceva în sensul că are să se mai gândească şi se întoarse în grabă acasă. Era nerăbdător la gândul că poate îl aştepta acolo un răspuns, dar nu găsi nimic.

După-amiază începu marea lui Aşteptare din pavilionul japonez. Până la orele patru încolţi în el o sămânţă de speranţă nerăbdătoare; era tot timpul cu sufletul la gură: acum, acum, din clipă în clipă trebuie să sosească prinţesa mea. La patru îl cuprinse neliniştea, nu mai avea răbdare să stea pe bancă; alerga de colo până colo prin pavilion, ca un jaguar închis în cuşcă, se pregătea în gând să-i îmbrăţişeze genunchii, tremura de entuziasm şi de teamă. Domnul Holz se retrase, discret, într-un tufiş. Pe la orele cinci, domnul nostru începu să simtă presiunea monstruoasă a dezamăgirii; deodată însă îl fulgeră o idee: poate vine după ce coboară înserarea; bineînţeles, asta-i la mintea cocoşului! zâmbi, şi bolborosi în şoaptă cuvinte pline de duioşie. În spatele castelului soarele asfinţeşte, scăldând

totul într-un auriu de toamnă; copacii cu frunzişul rărit îşi arată conturul aspru şi imobil, undeva se aude chiar şi foşgăitul unui cărăbuş prin frunzele căzute şi, pe neaşteptate, ceasul luminos se stinge molcom în asfinţitul de aur. Pe cerul verde luceafărul clipeşte scânteietor; e zvonul vesperal al universului. Pământul se întunecă sub bolta palidă a cerului, un liliac îşi înscrie în văzduh zig-zagul zborului său sinuos, de undeva din spatele parcului răsună înăbuşit un dangăt de tălăngi; sunt vacile care se întorc de la păscut, aducând acasă aromă de lapte cald. La castel, o fereastră-două ţâşnesc din întuneric, răspândind lumină. Cum? S-a şi lăsat înserarea? O, voi stele cereşti, oare nu v-ajunge contemplarea candidului adolescent culcat pe brazda năpădită de busuioc; oare nu destul şi-a îndreptat spre voi privirile bărbatul care a suferit şi-a aşteptat, şi nu o dată a plâns în hohote sub povara crucii sale?

Domnul Holz iese din întuneric.

— Putem pleca?

— Nu.

Să-mi beau, să-mi beau până la fund paharul umilirii, pentru că iată, acum e sigur că nu mai vine. Bine, fie aşa; dar acum, acum trebuie, trebuie neapărat să-mi sorb toată cupa amărăciunii pe al cărei fund se află certitudinea; da, îngrămădeşte, îndeasă cu vârf tolba suferinţei şi a ruşinii, zvârcoleşte-te ca o râmă şi prosteşte-te, torturat de chinuri. Ai tremurat în faţa fericirii; dăruieşte-te acum durerii, căci durerea este narcoticul celui ce suferă. E noapte, noapte adâncă; şi ea nu vine.

O bucurie cumplită îi şfichiui inima: ea ştie c-o aştept ici (căci trebuie să ştie!); noaptea, după ce toţi se vor culca, se va furişa din castel şi va zbura spre mine cu braţele

deschise şi buzele mustind de seva sărutului; ne vom împreuna, muţi, şi nu vom scoate o vorbă, sorbindu-ne de pe buze unul altuia mărturisiri inexprimabile. Da, ea va veni, palidă chiar şi pe întuneric, vibrând de spaima înfiorătoare a bucuriei, şi-mi va dărui buzele ei amare; va răsări din bezna neagră a nopţii...

La castel se sting luminile.

Domnul Holz stă încremenit în faţa pavilionului, cu mâinile în buzunar. Pe chipul lui obosit se citeşte: „Cred că ajunge pe ziua de azi”. Dar omul din pavilion, care acum calcă în picioare ultima scânteie a speranţei, cu un râs sălbatic şi încărcat de ură, prelungeşte timpul cu minutele deznădejdii; căci ultimul minut al aşteptării va însemna şi *Sfârşitul*.

În orăşelul îndepărtat, orologiul bate miezul nopţii. Aşadar totul s-a sfârşit.

Prin parcul negru, Prokop goneşte spre casă. Dumnezeu știe de ce se grăbeşte acum atât de mult. Fuge cu trupul aplecat înainte, iar la cinci paşi în urma lui aleargă şi cască de zor domnul Holz.

XXXII

Totul s-a sfârşit; era aproape o uşurare sau cel puţin ceva sigur, fără nici un dubiu; şi Prokop se agaţă cu dinţii de această certitudine, cu o îndârjire de buldog. Bine că s-a terminat o dată, de-acum încolo nu mai am de ce să mă tem. N-a venit pentru că n-a vrut să vină; palma asta îmi ajunge; aşadar, s-a sfârşit! Şedea într-un fotoliu, incapabil să se ridice, îmbătându-se încă o dată şi încă o dată cu umilirea lui. O slugă azvârlită în drum. Neruşinata,

îngâmfata asta lipsită de orice scrupul. Cu siguranţă că m-a oferit, ca o distracţie copioasă, curtezanilor ei. În fine, jocul s-a terminat; cu atât mai bine!

În nemărturisita şi înfrigurata lui aşteptare, Prokop îşi înălţa capul la fiecare pas pe care-l auzea pe coridor: poate mi se aduce o scrisoare... Nu, nimic. Nici măcar cu o scuză de circumstanţă nu mă învredniceşte. S-a sfârşit!

Domnul Paul intra de zece ori, apropiindu-se pe furiş, cu aceeaşi grijulie întrebare în ochii lui spălăciţi: „Doreşte domnul ceva?” „Nu, Paul, absolut nimic.”

— Un moment, nu cumva aveţi pentru mine o scrisoare? Domnul Paul clătina din cap. Bine, puteţi pleca.

Un ghimpe de gheaţă se înfige în pieptul lui Prokop. Golul, golul acesta, înseamnă sfârşitul. Acum, chiar dacă s-ar deschide uşa şi în pragul ei s-ar afla ea însăşi, aş spune: s-a sfârşit! „Dragule, dragule” o aude murmurând şi în clipa aceea deznădejdea lui explodează: „De ce m-aţi umilit în halul acesta? De ce? Dacă aţi fi cameristă v-aş ierta orgoliul nesăbuit, dar unei prinţese nu i se poate ierta. M-auziţi! S-a sfârşit, s-a sfârşit!”

Domnul Paul dădu buzna în încăpere:

— A poruncit domnul ceva?

Prokop tresări; într-adevăr, ultimele cuvinte le strigase cu voce mai tare.

— Nu, Paul, nimic. N-ai cumva pentru mine o scrisoare?

Domnul Paul clătină din cap cu părere de rău.

Ziua devine tot mai densă; ca o pânză de păianjen nesuferită, s-a lăsat înserarea. Deodată, pe coridor se aud nişte glasuri şuşotind şi în clipa următoare domnul Paul intră şontâc-şontâc, cu o grabă ce trădează bucuria:

— O scrisoare, uitaţi-vă, o scrisoare, bâiguie triumfător;

să aprind lumina?

— Nu. Prokop strânge între degete plicul subţire şi-i adulmecă parfumul pătrunzător, atât de binecunoscut: ca şi când ar vrea să afle cu mirosul conţinutul scrisorii. Ghimpele de gheaţă din pieptul lui se înfige mai adânc. De ce-mi scrie abia acum, seara? Pentru că-mi porunceşte doar: să nu veniţi, să nu veniţi la noi! Asta-i tot. Bine, prinţeso, facă-se voia voastră; dacă e s-o sfârşim, atunci s-o sfârşim! Sări iute în picioare, găsi pe întuneric un plic neîntrebuinţat şi lipi în el scrisoarea Ei, nedeschisă.

— Paul, Paul! fii bun şi du-i asta, imediat, Alteţei Sale. Abia dispăru Paul şi vru să-l cheme înapoi; era însă prea târziu; distrus, Prokop îşi dădu seama că în clipa ceea săvârşise un lucru care avea să însemne sfârşitul ireversibil. Se trânti pe pat cu faţa în jos, înăbuşind în perne nişte cuvinte cumplite ce-i ţâşneau din gură nestăvilite, fără putinţa de a le stăpâni.

Sosi domnul Krafft alarmat, fără doar şi poate, de bătrânul Paul; se strădui în fel şi chip să-i aline durerea sau să-l distreze cumva pe omul răscolit de focul deznădejdii. Prokop porunci să i se aducă *whisky*, bău zdravăn şi se învioră în silă; Krafft sorbea din paharul cu sifon şi-l aproba în toate, în ciuda faptului că afirmaţiile lui Prokop nu erau de loc compatibile cu idealismul său „roşcovan”. Prokop înjura, blestema, bălăcindu-se în expresii brutale, din cele mai josnice; ca şi când i-ar fi făcut bine ca totul să fie pângărit, scuipat, călcat în picioare şi acoperit de necinste. Azvârlea din el bolovani întregi de blesteme şi infamii; făcea o risipă enormă de cuvinte obscene, smulgea, pur şi simplu, din femeie măruntaiele şi le gratula cu epitetele cele mai înspăimântătoare cu putinţă. Domnul Krafft,

năduşind de groază, încuviinţa tăcut părerile unui geniu care şi-a ieşit din fire; până la urmă, Prokop îşi potoli vehemenţa, amuţi, se înnegura la faţă şi bău până nu mai putu; după care se întinse în pat, îmbrăcat cum era şi, legănându-se domol, ca un vapor, holba ochii în bezna învolburată.

Dimineaţa se deşteptă frânt de oboseală şi scârbit de toate; se mută definitiv în laborator. Nu făcea nimic, se foia doar prin odaie, lovind cu piciorul într-un burete de baie. Apoi îi veni o idee: prepară la iuţeală un explozibil labil, foarte puternic, şi-l expedie la direcţie, cu speranţa de a provoca o catastrofă mai serioasă. Dar nu se întâmplă nimic; aşa stând lucrurile, se trânti pe patul de campanie şi dormi, fără întrerupere, treizeci şi şase de ore.

Se trezi cu totul alt om: glacial, lucid, împietrit; îl lăsa absolut rece tot ce se întâmplase înainte. Se apucă iar să lucreze, metodic şi cu tenacitate, la dezagregările explozive ale atomilor; teoretic ajunse la nişte cifre de brizanţă atât de înspăimântătoare, încât i se făcu părul măciucă, uluit de forţele destructive în mijlocul cărora vieţuim.

Odată, în toiul unor calcule, se simţi apăsat de o nelinişte subită. Probabil că sunt obosit, îşi spuse, şi ieşi în capul gol să ia puţin aer. Fără să-şi dea seama se îndreptă spre castel, alergă mecanic pe scări şi străbătu coridorul până în dreptul fostei sale camere „de cavaler”. Paul nu şedea pe scaunul lui obişnuit. Intră în odaie. Toate erau la locul lor, aşa cum le lăsase; în aer plutea cunoscutul parfum, pătrunzător, al prinţesei. E-o prostie, gândi Prokop, probabil o autosugestie sau mai ştiu eu ce... Jos, în zarea neguroasă începu să fulgere înfricoşător. Am stat prea mult cu nasul în mirosul înţepător al labo torului. Şi totuşi,

povestea asta îl scotea din sărite, îl întrista.

Se aşeză pentru o clipă şi se minună: cât de departe e acum totul ! Era linişte, liniştea de după-amiază a castelului; să se fi schimbat oare ceva aici? Auzi paşi înăbuşiţi pe coridor: o fi Paul; şi ieşi din odaie. Era prinţesa.

Surpriza şi aproape groaza o proiectară de perete; iat-o acum stând în faţa lui, lividă, cu ochii mari, cu buzele schimonosite parcă de durere, de i se vedea până şi carnea gingiilor de culoarea mărgeanului. Ce caută ea în aripa oaspeţilor? Se duce probabil la Suwalski, îi fulgeră prin minte ca din senin şi ceva se frânse în el; făcu un pas înainte ca şi când ar fi vrut să se năpustească asupra ei, dar nu scoase decât un strigăt gutural şi o rupse la fugă: „afară!” Ceva a zvâcnit în urma lui: să fi fost mâinile ei? Nu, nu trebuie să întorci capul! Şi pleacă, pleacă de aici! Abia departe de castel, pe pământul părăginit al poligonului de tragere, Prokop îşi îngropa faţa în ţărână şi piatră. Căci numai un lucru e mai rău decât durerea umilirii; sentimentul chinuitor al urii.

La zece paşi de el, într-o parte, stătea, grav şi meditativ, domnul Holz.

*

*   *

Urmă o noapte sufocantă şi apăsătoare, neobişnuit de neagră; ca înainte de furtună. În asemenea momente oamenii sunt cuprinşi de o stare de surescitare stranie şi nu e bine să se gândească la destinul lor; căci tulburi sunt aceste clipe.

Pe la orele unsprezece, Prokop o zbughi pe uşa laboratorului şi, izbindu-l cu scaunul în cap pe domnul Holz care moţăia în antreu, îl ameţi în asemenea hal, încât scăpă

de supravegherea lui şi dispăru în bezna nopţii. Îndată după aceea, dinspre gara uzinei răsunară două împuşcături.

Jos, în zarea neguroasă începu să fulgere înfricoşător, după care întunericul se înnegri şi mai mult. Dar iată că de sus, de pe digul înalt de la intrare, ţâşneşte deodată un fascicul străpungător de lumină violetă, care alunecă încet de-a lungul gării; dezvăluie vagoane, rampe de descărcare, grămezi de cărbune, iar acum surprinde o siluetă neagră care goneşte, fuge în zigzag, se împleticeşte, se poticneşte şi cade, şi din nou se ridică şi se topeşte în umbră. Acum aleargă printre barăci, îndreptându-se spre parc; câteva siluete se reped pe urmele ei. Reflectorul se întoarce spre castel; se aud alte împuşcături de alarmă, şi silueta, care aleargă mereu, se afundă în desiş.

Puţin după aceea dudui fereastra de la dormitorul prinţesei, prinţesa sări din pat şi deschise; în aceeaşi clipă zbură înăuntru un ghemotoc de hârtie din care căzu o pietricică. Pe o parte a hârtiei era mâzgălit, cu un vârf de creion tocit, ceva absolut indescifrabil; pe cealaltă parte erau transcrise, mărunt şi îndesat, nişte calcule.

Prinţesa îşi aruncă repede o rochie pe ea, dar iată că acum se aude un foc de armă răsunând tocmai dincolo de eleşteu; după sunet a fost tras în plin. Cu degetele înlemnite, prinţesa îşi încheia copcile de la rochie, în timp ce camerista ei, capră speriată, tremura sub plapumă de spaima împuşcăturilor. Dar până să apuce să iasă, prinţesa văzu pe fereastră doi soldaţi, târând după ei un trup negru; urla şi se zbătea ca un leu, încercând să scape de povara lor; aşadar, nu era rănit.

La orizont, scăpărau nişte fulgere mari, galbene; dar furtuna, căreia trebuia să-i urmeze înseninarea, încă nu se

dezlănţuise.

Trezit la realitate, Prokop se năpusti orbeşte asupra muncii de laborator sau cel puţin spre asta tindea cu tot dinadinsul. Cu câteva clipe înainte, ieşise de la el domnul Carson; glacial şi vizibil pornit, îi declarase că după toate aparenţele domnul Prokop avea să fie transferat, cât mai curând, în altă parte, într-un loc mai sigur; dacă nu merge cu binele, o să meargă cu forţa. În definitiv, e totuna; acum, pentru mine nimic nu mai are importanţă. O eprubetă plesni între degetele lui Prokop.

În antreu, domnul Holz se odihneşte cu capul bandajat. Prokop îi oferise câteva mii ca despăgubire pentru vătămarea integrităţii corporale, dar Holz refuzase să le primească. La urma urmei, treaba lui, n-are decât să facă ce vrea. Voi fi transferat în altă parte... Mă rog, fie! Ah, eprubetele astea blestemate! Plesnesc una după alta…

În antreu se aude un zgomot ca atunci când cineva sare brusc din aţipeală. Iar a venit un musafir, o fi Krafft sau mai ştiu eu cine... Nici nu se întoarse de la flacăra lămpii, când uşa scârţâi.

— Dragule, dragule, şopti cineva, din prag.

Prokop se clătină, se prinse cu mâna de masă şi se răsuci, ca în vis. Prinţesa stătea rezemată de canatul uşii, palidă, cu ochii încremeniţi; îşi apăsa pumnii la piept, poate pentru a-şi înfrânge bătăile inimii.

Se apropie de ea tremurând din tot corpul şi-i atinse cu degetele obrajii şi umerii, ca şi cum nu-i venea a crede că era ea cu adevărat. Prinţesa îi acoperi gura cu degetele îi reci şi tremurătoare. Prokop deschise uşa brusc şi îşi aruncă privirea în antreu. Domnul Holz dispăruse.

XXXIII

Stătea ghemuită pe patul de campanie, ca o stană de piatră, cu genunchii adunaţi sub bărbie, cu părul răvăşit peste faţa-i smeadă, cu mâinile răsucite în jurul cefei, imobilizată parcă de un spasm chinuitor. Îngrozit de fapta sa, Prokop îi împingea capul pe spate, îi săruta genunchii, mâinile, părul, se tăvălea pe jos, şoptindu-i tot felul de rugăminţi şi cuvinte de mângâiere. Avea impresia că ea se cutremură, scârbită, la fiecare atingere a lui; părul, năclăit de sudoarea neliniştii şi îngrijorării, i se lipise de frunte; se repezi la robinet şi lăsă să-i curgă pe cap şuvoiul de apă rece.

Fără să-i spună o vorbă, prinţesa sări de pe pat şi se duse la oglindă. Se apropie de ea în vârful picioarelor vrând să-i facă o surpriză; dar în clipa aceea o văzu cum se măsoară în oglindă cu o expresie în care se citea atâta sălbăticie, groază, deznădejde şi dezgust, încât rămase încremenit. Zărindu-l în spatele ei, i se aruncă disperată în braţe.

— Spune-mi: sunt urâtă? Ţi-e silă de mine? Ah, doamne, ce-am făcut, ce-am făcut? Îşi lipi obrazul de pieptul lui, ca şi când ar fi vrut să se ascundă de ceva: Sunt o proastă, nu-i aşa? Ştiu... ştiu că eşti dezamăgit. Dar nu trebuie să mă dispreţuieşti, mă înţelegi? Îşi înfigea faţa în el ca o fetiţă care se căieşte: Nu-i aşa că n-ai să mai fugi? Eu, eu am să fac totul, ştii, totul, învaţă-mă numai, şi fac tot ce vrei, mă înţelegi? Ca şi când aş fi soţia ta. Dragule, dragule, nu mă lăsa acum să gândesc; iar devin nesuferită şi dură ca un bolovan; nici nu bănuieşti la ce mă gândesc. Nu, te rog, nu mă lăsa acum să gân... Îşi înfipse degetele tremurânde în grumazul lui; el îi cuprinse capul în mâini, şi o sărută,

bâiguind de emoţie, vrute şi nevrute. Ea se îmbujoră la faţă şi se făcu parcă mai frumoasă.

— Nu sunt urâtă, nu-i aşa? îi şopti la ureche, printre sărutări, beată de fericire. Aş vrea să fiu frumoasă, numai pentru tine. Ştii de ce-am venit?... Aşteptam să mă ucizi...

— Şi dacă, spuse Prokop în şoaptă, dacă ai fi bănuit... ce-o să se întâmple... tot ai fi venit?

Prinţesa încuviinţă din cap:

— Sunt oribilă, nu-i aşa? Cine ştie ce-ţi închipui tu despre mine! Dar, nu, eu nu te las să gândeşti...

O strânse cu putere şi o ridică în braţe.

— Nu, nu, îl rugă, împotrivindu-se cu teamă, dar până la urmă se linişti în braţele lui, cu ochii înecaţi în lacrimi; degetele ei calde, drăgăstoase, începură să se joace prin părul lui ciufulit ce-i acoperea ţeasta masivă şi grea.

— Dragule, dragule, îi umezea faţa cu respiraţia fierbinte; dac-ai şti cât m-ai chinuit în ultimele zile! Spune-mi, tu... tu mă...? Cuvântul „iubeşti“ nu-l mai rosti.

Prokop încuviinţă, plin de zel:

— Dar tu?

— Eu, da. Ar fi trebuit demult să afli acest lucru. Ştii cum eşti? Eşti... cel mai drăguţ năsos, şi cel mai urât om din lume. Ai ochii congestionaţi ca un câine Saint-Bernard. Asta de atâta muncă în laborator? Ştii, poate că nici n-ai fi atât de drăguţ dacă ai fi prinţ. Ah, dă-mi drumul odată!

Se desprinse din braţele lui şi se duse la oglindă să se pieptene. Se privi o clipă, cercetător, după care făcu o reverenţă profundă, curtenitoare.

— Asta-i prinţesa, spuse, arătând spre imaginea din oglindă, iar asta, adăugă şters, întorcând degetul spre pieptul ei, nu-i decât fetiţa ta. Ca să vezi... Nu cumva ţi-ai

închipuit că ai o prinţesă?

Prokop se cutremură, de parcă l-ar fi lovit cu ceva în cap.

— Ce vrei să spui cu asta? izbucni tăios şi izbi cu pumnul în masă, cu atâta putere, de se auzi un scrâşnet de sticlă spartă.

— Ei da, trebuie să alegi: ori prinţesa, ori fetiţa. Tu, o prinţesă nu poţi să ai; poţi doar s-o adori de la distanţă, dar nu să-i săruţi şi mâinile; şi nici s-o întrebi din ochi dacă te iubeşte. Prinţesei nu-i este îngăduit aşa ceva; are în urma ei o mie de ani de sânge albastru. Nu ştii oare că ne tragem dintr-o dinastie de suverani? Ah, habar n-ai de nimic; dar cel puţin un lucru ar trebui să ştii: că prinţesa se află pe un munte de sticlă şi că acolo nu poţi să ajungi. Pe femeia obişnuită, însă, pe fata asta de rând, oacheşă, o poţi avea; întinde mâna, e a ta, ca un lucru obişnuit. Ei, şi-acum alege, pe care din două o vrei?

Îl făcu de-a dreptul să simtă fiori de gheaţă prin tot corpul:

— Pe prinţesă, rosti anevoie.

Se apropie de el, cu gravitate, şi-l sărută pe obraz:

— Eşti al meu, nu-i aşa? Dragul meu! Ca să vezi, ai o prinţesă. Aşadar, eşti mândru totuşi că ai o prinţesă? Acum îţi dai şi tu seama ce lucru îngrozitor trebuie să facă o prinţesă pentru ca cineva să se umfle în pene câteva zile! Câteva zile, câteva săptămâni; o prinţesă nici nu poate pretinde ca o asemenea poveste să ţină o veşnicie. Da, ştiu, ştiu: din clipa în care m-ai văzut pentru întâia oară, ai vrut prinţesa; dintr-un orgoliu dezlănţuit, din înfumurare bărbătească sau mai ştiu eu de ce, nu-i aşa? De asta m-ai şi urât atât de mult, pentru că m-ai vrut; iar eu ţi-am cântat în

strună. Îţi închipui că-mi pare rău? Dimpotrivă, sunt mândră de ce-am făcut! O ispravă măreaţă, nu crezi? Să te arunci aşa, cu una, cu două, în braţele cuiva; să fii prinţesă, să fii şi fecioară şi să vii... să vii singură...

Prokop se înspăimântă de vorbele ei.

— Taci, o rugă stăruitor, şi o cuprinse cu mâinile tremurânde. Dacă nu vă sunt... egal... egal prin obârşie...

— Cum ai spus? Egal? Îţi închipui, oare, că dacă erai prinţ veneam eu la tine? Ah, dacă ar fi să te tratez ca pe un *egal*, n-aş sta acum în faţa ta... *astfel*, spuse precipitat desfăcându-şi braţele goale. Vezi tu, în asta constă deosebirea aceea îngrozitoare, pricepi?

Lui Prokop îi căzură mâinile în jos.

— Asta n-ar fi trebuit să-mi spuneţi, scrâşni printre dinţi, şi făcu un pas înapoi.

Îi sări de gât:

— Dragule, dragule, nu mă lăsa să vorbesc. De ce te superi? Îţi reproşez, oare, ceva? Am venit... am venit singură... pentru că... pentru că ai vrut să fugi sau să te laşi ucis, nici eu nu mai ştiu de ce; în definitiv, orice fată... Sau poate cred că n-ar fi trebuit să fac ce-am făcut? Spune! Am făcut ceva rău?... Vezi, vezi, nici tu nu ştii, spuse în şoaptă, fremătând din tot corpul.

— Stai! strigă Prokop; se desprinse din mâinile ei şi, cu paşi mari, începu să măsoare odaia în lung şi-n lat; o idee îl fulgeră năprasnic, orbitor: Spune-mi, tu crezi în mine? Crezi că sunt în stare de ceva? Ştiu să muncesc cu o încăpăţânare diabolică. Niciodată nu m-am gândit la glorie; dar dacă ai vrea... Dacă ai vrea aş munci din răsputeri! Tu ştii că pe Darwin l-au purtat pe umeri, spre mormânt, arhiducii? Dacă ai vrea... dacă ai vrea tu, aş face nişte

lucruri gigantice. Ştiu să muncesc. Pot schimba, radical, suprafaţa pământului. Dă-mi un răgaz de zece ani şi vei vedea, vei vedea...

Lăsa impresia că nu-l ascultă de loc.

— Dacă ai fi prinţ, ar fi de-ajuns să mă uit la tine, să-ţi întind mâna, şi ai şti; ai crede, n-ai avea îndoieli. N-ar trebui să ţi se demonstreze... într-un chip atât de îngrozitor, aşa cum fac eu, mă înţelegi? Zece ani! Ai fi în stare să ai încredere în mine măcar zece zile? Da' de unde, zece zile! Peste zece minute totul va fi pentru tine prea puţin; peste zece minute, parcă te văd, ai să te încrunţi, da, dragule, ai să te încrunţi şi ai să te înfurii că prinţesa nu te mai vrea... pentru că ea e prinţesă şi tu nu eşti prinţ, nu-i aşa? Şi atunci, dovedeşte-i zăpăcita şi sărmana de tine, convinge-l, dacă poţi... nici o mărturie de-a ta nu-i destul de puternică, nici o umilinţă nu-i destui de neomenească. Aleargă după el, dăruieşte-i-te, fă mai mult decât oricare altă fată, ce anume? Zău dacă mai ştiu? Ce mă fac eu cu tine? Se apropie de el şi-i întinse buzele. Ei, ce spui, vei avea încredere în mine zece ani?

O strânse la pieptul lui şi izbucni într-un hohot de plâns zgrunţuros.

— Da, da, aşa stau lucrurile, îi şopti ea şi-l mângâie pe păr. Şi tu te lupţi din greu cu lanţurile ca mine, nu-i aşa? Şi totuşi eu... eu n-aş schimba... cu ceea ce am fost. Dragule, dragule, ştiu bine că tu ai să mă părăseşti. Se frângea toată în mâinile lui; o ridică pe braţe şi cu sărutări violente îi desfăcu buzele încleştate.

Acum se odihnea cu ochii închişi, abia respirând; iar Prokop, aplecat deasupra ei, cerceta, cu inima strânsă, liniştea pură, de nepătruns, ce se aşternuse pe faţa ei

aprinsă şi crispată. Deodată se smulse de lângă el, ca dintr-un vis:

— Spune-mi ce ţii în sticlele astea? Sunt toate substanţe otrăvitoare? Se uită cu atenţie la rafturile şi aparatele lui. Dă-mi şi mie o otravă.

— Pentru ce?

— Dacă ar veni să mă ia de aici...

Îl tulbură chipul ei grav şi, ca s-o păcălească, măsură într-o eprubetă o doză mică de cretă diluată; numai că în aceeaşi clipă ea se repezi singură şi apucă un flacon cu arsenic cristalizat.

— Nu-l lua, strigă Prokop, dar era prea târziu, prinţesa îl şi aruncase în poşeta ei.

— Aşadar, tu poţi deveni celebru, spuse gâfâind. Ca să vezi, la asta nici nu m-am gândit. Spui că pe Darwin l-au purtat pe umeri arhiducii? Nu ştii care anume?

— Ei, sper că asta n-are nici o importanţă, îl sărută pe obraz.

— Ce drăguţ eşti! Cum să nu aibă nici o importanţă?

— Bine... dacă ţii neapărat să ştii, au fost... arhiducele de Argyll şi... arhiducele de Devonshire, mormăi pe nas.

— Adevărat? Se opri asupra acestui amănunt atât de contrariată, încât i se încreţi şi fruntea: N-aş fi crezut niciodată că învăţaţii sunt aşa de... Şi tu mi-ai vorbit despre asta, aşa... ca despre un lucru secundar! Pleacă de aici! Îi pipăi pieptul şi umerii, ca şi când ar fi studiat la el ceva nou. Spune-mi, şi crezi că ai putea... că ai putea şi tu să?... Sigur?...

— Aşteaptă până la înmormântarea mea şi-ai să vezi.

— Ah, de-ar fi cât mai curând, vorbi absentă şi cu o cruzime plină de candoare. Ai fi nespus de frumos, dacă ai

deveni celebru. Ştii ce-mi place mie cel mai mult la tine?

— Nu ştiu.

— Nici eu, spuse îngândurată şi se întoarse să-l sărute. Acum nu mai ştiu. Acum chiar dacă ai fi cine ai vrut şi cum ai vrut... Făcu un gest, neputincios, din umeri. Într-un cuvânt, tot ce s-a întâmplat, e pentru totdeauna, înţelegi?

Prokop rămase uimit de această severitate monogamică. Stătea în faţa lui înfăşurată până la ochi într-o blană de vulpe albastră şi se uita la el cu ochi sclipitori, languroşi, în lumina asfinţitului.

— Oh, oftă deodată şi se lăsă pe o margine de scaun; îmi tremură picioarele. Le freca şi le mângâia cu o naivă lipsă de pudicitate. Cum o să mai călăresc oare?... Dragule, dragule, vino azi pe la noi, să te văd. *Mon oncle Charles* lipseşte, şi-apoi, chiar dacă… Acum mi-e totuna. Se ridică de pe scaun şi-l sărută: Cu bine.

În uşă se opri, ezită o clipă, apoi se întoarse din nou la el:

— Ucide-mă, te rog, i se adresă cu mâinile atârnându-i de-a lungul corpului; ucide-mă!

O trase spre el:

— De ce?

— Ca să nu mai plec de aici... şi pentru ca niciodată... niciodată să nu mai vin aici.

Îi şopti la ureche:

— Mâine?…

Se uită la el, apoi îşi lăsă capul în jos, cu pasivitate; şi totuşi… gestul ei însemna încuviinţare.

Ieşi târziu după plecarea ei, în înserarea ce se lăsase umedă. Undeva, la vreo sută de metri depărtare, cineva se ridică de pe jos şi îşi scutură hainele de ţarină, cu dosul

mânecii: Era nelipsitul şi taciturnul domn Holz.

XXXIV

Când, după cină, intră în salonul de fumat, neîncrezător şi crispat, cu greu o recunoscu - atât era de frumoasă. Prinţesa îi surprinse privirea mirată scăpărând de gelozie, şi se simţi învăluită de această privire, din creştet până în tălpi, şi chipul ei se lumină de fericire şi i se dărui din ochi, cu atâta degajare, încât Prokop înmărmuri. Se afla printre oaspeţi un nou venit, pe nume d'Hémon, diplomat de carieră sau cam aşa ceva; o figură mongolică, cu buzele vinete şi cu o barbă scurtă în jurul lor. După toate aparenţele, era specialist în chimia fizicală. Becquerel, Planck, Niels Bohr, Millikan[34], numai asemenea nume i se rostogoleau din gură; îl cunoştea pe Prokop din literatura de specialitate şi manifestă un uriaş interes pentru activitatea lui. Prokop se lăsă captivat de el. se luă cu vorba şi, pentru câteva clipe, o scăpă din vedere pe prinţesă; pentru asta primi pe sub masă o asemenea lovitură în fluierul piciorului, încât scrâşni de durere, şi era gata-gata să-i răspundă la fel; pe deasupra se mai alese şi cu o privire arzând de gelozie. În secunda aceea trebuia să răspundă la o întrebare stupidă a prinţului Suwalski, care voia să ştie cu tot dinadinsul ce era, de fapt, energia aceea despre care se vorbea acolo, tot timpul; apucă în mână zaharniţa, se uită la prinţesă cu atâta indignare, de parcă ar fi vrut să i-o arunce în cap, şi-i explică prinţului că dacă ar fi posibil ca întreaga energie cuprinsă în această zaharniţă să se

[34] *Becquerel, Planck, Niels Bohr, Millikan* - fizicieni celebri, preocupaţi mai cu seamă de radioactivitate, fizică atomică.

dezvolte şi să se declanşeze subit, într-o clipită ar zbura în aer Mont Blanc-ul cu Chamonix cu tot; numai că nimeni nu va izbuti acest lucru.

— Dumneavoastră însă veţi reuşi, declară d'Hémon sigur şi grav.

Prinţesa se ridică de pe scaun, se aplecă peste masă cu tot trupul:

— Cum aţi spus?

— Că el va reuşi, repetă domnul d'Hémon, cu o certitudine absolută.

— Ai văzut?! spuse prinţesa cu voce tare şi se aşeză, din nou, cu un aer triumfător.

Prokop se aprinse la faţă şi nu cuteză s-o privească.

— Şi dacă reuşeşte, întrebă ea, cu sete, asta înseamnă că va deveni celebru? Ca Darwin?

— Dacă reuşeşte, răspunse domnul d'Hémon, fără ezitare, regii se vor considera onoraţi ca la înmormântarea lui să-i ţină un colţ din învelitoarea sicriului. Fireşte, dacă până atunci va mai exista vreun rege.

— Asta-i o prostie, mormăi Prokop, dar chipul prinţesei se lumină deodată de o fericire inexprimabilă. Pentru nimic în lume nu era în stare s-o privească; cu faţa aprinsă bolborosea ceva neînţeles şi, încurcat, zdrobea între degete bucăţelele de zahăr. În sfârşit, îndrăzni să-şi ridice ochii; se uita la el direct, cu o dragoste neţărmurită.

— Mă...? rosti cu jumătate gură, peste masă.

Înţelese prea bine: „mă iubeşti?“ dar se prefăcu că n-a auzit şi îşi lăsă repede privirea peste faţa de masă. Pentru Dumnezeu, fata asta şi-a ieşit din minţi, sau vrea cu tot dinadinsul să...

— Mă...? răsună din nou peste masă, mai tare. şi mai

stăruitor.

Dădu iute din cap şi o privi cu ochii îmbătaţi de bucurie. Spre norocul lor, în toiul discuţiei încinse nimeni n-o auzi; doar domnul d'Hémon avea în ochi o expresie ee trăda, cu ostentaţie, discreţia şi absenţa.

Discuţia se învârti încolo şi încoace, până când domnul d'Hémon, se pare, atoateştiutor, se apucă deodată să-i reconstituie lui von Graun arborele genealogic până în secolul al treisprezecelea. Prinţesa se amestecă în discuţie, extrem de interesată; atunci proaspătul musafir începu să-i enumere strămoşii, pe nerăsuflate, cât ai pocni din bici.

— Destul, strigă prinţesa, când d'Hémon ajunse la anul 1007, an în care primul Hagen întemeiase în Estonia baronatul Peciora, asasinând nu se ştie pe care dintre cârmuitori; căci se înţelege, investigaţia genealogilor s-a oprit aici. Dar domnul d'Hémon nu se lăsă intimidat: acest Hagen, continuă el, adică Agn Ciuntul, a fost, după cum arată documentele, un cneaz tătar, căzut prizonier în timpul expediţiei din Kamciatka; istoria Persiei vorbeşte despre hanul Agan, fiul lui Giw-han, regele turkmenilor, uzbecilor, sarţilor şi kirghizilor, fiul Iui Weiwuş, care la rândul său a fost fiul lui Li tai-han cuceritorul. Acest „împărat”, Li-Tai, apare în izvoarele chinezeşti ca stăpânitor al Turkmeniei. Dzungariei, Altaiului şi Tibetului apusean, până dincolo de oraşul Kaşgar pe care l-a incendiat, asasinând apoi vreo cincizeci de mii de oameni, printre care se afla şi cârmuitorul chinez, căruia a pus să i se strângă capul cu o chingă udă până i-a plesnit, ca o nucă. Despre alţi predecesori ai lui Li-Tai nu se ştie nimic, date noi urmând a fi descoperite, poate, îndată ce arhivele din Lhasso vor deveni accesibile. Weiwuş, fiul lui Li-Tai, a murit la Kara

Butala, stâlcit în bătaie cu stupii de cort. ceea ce până şi în mentalitatea mongolă constituie un act de uşoară cruzime. Fiul acestuia, Giw-han, după ce a prădat Hiva, a pustiit totul până în Itil, Astrahanul de azi, unde s-a acoperit de glorie, poruncind să se scoată ochii la două mii de oameni, pe care apoi i-a legat de o funie şi i-a izgonit în stepele cubane. Agan-han a mers pe urmele lui, continuând expediţiile până la Bolgar, Simbirskul de azi; aici, căzând prizonier, i s-a retezat mâna dreaptă şi a fost ţinut ostatec până când à reuşit să fugă în ţinuturile Balticei şi să se aciuască printre livohii ciuzi. Aici a fost botezat de episcopul german Gotilla sau Gutilla după care, probabil dintr-o supremă înflăcărare religioasă, l-a înjunghiat în cimitirul din Verro pe moştenitorul, în vârstă de şaisprezece ani, al Peciorei, după care, căsătorindu-se cu sora acestuia, şi-a rotunjit domeniile până dincolo de lacul Peipus, în pofida bigamiei dovedite. A se vedea letopiseţii lui Nikifor, în care e pomenit de-acum cu denumirea de „cneaz Agen”, în timp ce cronica din Osel îl intitulează „rex Agenu“. Urmaşii lui, încheie domnul d'Hémon, cu vocea stinsă, au fost expulzaţi, dar nicidecum detronaţi; spunând acestea, se ridică de pe scaun, făcu o plecăciune şi rămase în picioare.

Este greu de imaginat senzaţia stârnită de această poveste. Prinţesa pur şi simplu sorbise fiecare cuvânt ieşit din gura lui d'Hémon, ca şi când pomelnicul acela fără sfârşit de ucigaşi tătari ar fi fost cea mai senzaţională descoperire a lumii; Prokop o privea uluit; nici măcar o geană n-a mişcat când a auzit de cei patru mii de ochi scoşi; fără să vrea căută pe chipul ei trăsături tătăreşti. Era nespus de frumoasă; părea acum mai înaltă, închisă în ea, şi parcă aureolată de o prestanţă maiestuoasă; dintr-o dată

între ea şi ceilalţi se aşternu, într-adevăr, o asemenea distanţă, încât îşi îndreptară cu toţii trupul ca la un *diner* de gală la curte şi nimeni nu se mai clinti din loc, cu ochii ţintă asupra ei. Prokop ar fi avut o poftă nebună să bată cu pumnul în masă, să arunce câteva grosolănii, ca să tulbure într-un fel scena aceasta încremenită şi parcă fără sfârşit. Prinţesa şedea cu ochii plecaţi, ca şi când ar fi aşteptat să se întâmple nu ştiu ce, dar pe fruntea ei netedă flutura ceva ce aducea cu nerăbdarea: ei, ce se aude, domnilor, v-aţi hotărât, da sau nu? Domnii se uită întrebător unul la altul, apoi îi aruncă o privire domnului d'Hémon, care continuă să stea în picioare, şi, în cele din urmă, încep să se ridice de pe scaun, unul câte unul. Se ridică şi Prokop, neînţelegând despre ce-i vorba. Ei drăcie, dar asta ce-o mai fi însemnând? Stau cu toţii drepţi ca lumânarea, cu mâinile pe cusătura pantalonilor şi se uită fix la prinţesă; abia acum îşi ridică ea ochii şi dă din cap ca unul care răspunde la salut sau da altora încuviinţarea să ia loc. Şi într-adevăr se aşează cu toţii; acum îşi dă seama Prokop, cu stupefacţie, că toată povestea a fost un semn de omagiu adus unei suverane. Îi tremură deodată toate mădularele, ros de o furie chinuitoare. Şi la toată comedia asta am participat şi eu! Dumnezeule! E oare cu putinţă una ca asta? De ce nu izbucnesc cu toţii în râs ca la o glumă reuşită? Poate oare cineva să ia în serios o asemenea bufonerie?

Era cât pe ce să izbucnească printre cei dintâi într-un hohot de râs homeric, (încredinţat, pentru Dumnezeu, că nu poate fi vorba decât de un joc distractiv!?), când prinţesa se ridică brusc în picioare. Se ridicară cu toţii, ca într-o comedie, chiar şi Prokop, ferm convins că în clipa aceea - râsul avea să se reverse în cascade. Prinţesa, însă, îi trecu

pe toţi în revistă, cu privirea, şi rămase cu ochii fixaţi asupra dolofanului ei *cousin*; acesta, cu mutra lui caraghioasă, făcu doi-trei paşi înainte, cu mâinile lăsate în jos, şi cu trupul uşor aplecat înainte; slavă domnului, aşadar totul nu-i decât o farsă. Prinţesa stă puţin de vorbă cu el şi clatină din cap; rotofeiul *cousin* se înclină şi se retrage, mergând de-a-ndăratelea. Prinţesa se uită la Suwalski, prinţul se apropie, răspunde la o întrebare, debitează o glumă respectuoasă; prinţesa surâde şi dă din cap. Cum, adică, povestea asta e totuşi adevărată? Iat-o acum odihnindu-şi ochii, uşor, pe chipul lui Prokop; Prokop însă nu se clinteşte. Domnii se ridică în vârful picioarelor şi-l privesc cu încordare. Prinţesa continuă să-i transmită semnalele vizuale; din partea lui Prokop nici o mişcare. Prinţesa îşi îndreaptă privirea spre un maior de artilerie ciung, cu pieptul acoperit de nişte medalii cât sânii Cybelei. Maiorul se şi îndreaptă din şale, de se aud tinichelele zornăind pe el când, deodată, prinţesa făcând o scurtă întoarcere, se apropie de Prokop şi stă ţeapănă în faţa lui.

— Dragule, dragule, rosteşte încet, clar şi răspicat - mă...?... Iar te încrunţi. Aş vrea atât de mult să te sărut...

— Prinţesă, mârâie Prokop, ce înseamnă toată comedia asta?

— Nu ţipa aşa. E o poveste cu mult mai serioasă decât îţi poţi închipui. Ştii că acum vor să mă mărite? Se cutremură de groază. Dragule, dispari de aci. Ieşi pe coridor şi intră în a treia cameră pe dreapta. Aşteaptă-mă acolo, trebuie neapărat să te văd.

— Spuneţi-mi, încercă Prokop să bâiguie ceva, dar în aceeaşi clipa prinţesa clătină din cap şi se îndreptă, parcă plutind, spre bătrânul maior.

Lui Prokop nu-i venea să-şi creadă ochilor. Se întâmplă aievea asemenea lucruri? N-o fi vreun nou amuzament, dinainte ticluit? Îşi iau, oare, aceşti oameni rolul în serios? Rubicondul *cousin* îl luă de braţ şi-l trase, discret, într-o parte.

— Ştiţi ce înseamnă asta? şopti iritat. Când o să afle bătrânul Hagen, precis că-l loveşte iar apoplexia. Dinastie de suverani! L-aţi văzut înainte pe acest moştenitor al tronului? Trebuia să aibă loc nunta, dar totul s-a spulberat. Omul acesta a fost cu siguranţă trimis... Ah, doamne, ce politică!

Prokop se desprinse din mâna lui:

— Iertaţi-mă, bolborosi, şi, furişându-se, cât se poate de inabil, pe coridor, intră în a treia cameră pe dreapta.

Era un colţ amenajat pentru ceai, cu lumini voalate, peste tot numai lacuri, porţelan roşu, kakémono şi alte prostii asemănătoare. Prokop alerga încolo şi încoace, cu mâinile la spate şi bombănea prin salonaşul miniatură, ca o muscă albastră ce se izbeşte cu capul de sticla ferestrei. Ei drăcie, ceva s-a schimbat; din pricina câtorva păduchioşi de hingheri tătari, de care orice om cu scaun la cap s-ar ruşina.... Ce să zic, frumoasă origine, mulţumesc, nu-mi trebuie! Şi pentru câţiva huni nenorociţi, pe idioţii ăştia îi apucă tremuriciul, cad în fund, şi ea... ea însăşi... Musca albastră înmărmuri fără suflare. Acum - parc-o văd pe prinţesa asta tătară cum vine şi-mi spune: Dragule, dragule, între noi totul s-a sfârşit, gândeşte-te şi tu, strănepoata lui Li-Taihan nu se poate iubi cu un fiu de ciubotar. Cioc, cioc, îi ciocane în cap ciocanul tatii şi i se pare că simte duhoarea grea, de tanin, a pielii, şi mirosul neplăcut, înţepător, al cleiului cizmăresc; iar mama,

sărmana, în şorţul ei albastru, aprinsă toată deasupra plitei de gătit...

Musca albastră bâzâie furios. Ei de, cred şi eu, prinţesa ai vrut! Unde ţi-a fost capul, omule! Acum. dacă vine, îi cazi în genunchi, baţi mătănii şi-i spui: Iertare, iertare, prinţesă tătară; de-acum încolo n-o să mă mai vedeţi, vă făgăduiesc solemn!

Salonaşul miroase uşor a gutuie şi e scăldat de o lumină sumbră, molatecă; desperată, musca se loveşte cu capul de sticlă şi geme cu un glas aproape omenesc. Unde ţi-ai băgat capul, prostănacule?

*

*   *

Prinţesa se strecură în odaie, pe nesimţite. Chiar din prag întinse mâna spre comutator şi stinse lumina; şi Prokop simţi pe întuneric mâna ei atingându-i uşor faţa şi cuprinzându-l apoi pe după gât. O strânse cu palmele; e atât de subţire şi de firavă, încât o atinge cu teamă ca pe ceva fragil ca pe o pânză de păianjen. Ea îi suflă în obraz sărutări fierbinţi şi-i şopteşte la ureche cuvinte neînţelese; mângâierile ei imateriale fac să i se înfioare părul. Ceva face să se cutremure trupul fragil, mâna de pe ceafa lui se încleştează tot mai strâns şi buzele ei umede vibrează pe -tiflele lui, de parcă ar vorbi fără glas, dar stăruitor. Un val uriaş, un torent de fiori pune stăpânire pe Prokop, tot mai mult, tot mai mult; îi trage spre ea capul, se lipseşte de el cu pieptul, cu genunchii, îl înlănţuie cu amândouă braţele, se năpusteşte cu gura în gura lui; cumplită, dureroasă încleştare, zdrobitoare şi mută; ciocnirea dinţilor, suspinul bărbatului care se înăbuşe; se clatină în îmbrăţişarea ei convulsionată, frenetică: să nu cedăm! să ne sufocăm! să

ne contopim sau să murim! Izbucni în hohote de plâns şi se afundă epuizată în braţele lui; Prokop slăbi cleştele puternic al mâinilor, ea se desprinse de el, împleticindu-se ca un om beat, scoase din sân o batistă şi îşi şterse buzele de salivă sau poate chiar de sânge, şi fără să scoată o vorbă trecu în camera vecină ce strălucea de lumină.

Cu capul gata să-i plesnească, Prokop rămase în întuneric. Această ultimă îmbrăţişare i se părea că aduce a despărţire.

XXXV

Grăsunul *cousin* avusese dreptate: într-adevăr, pe bătrânul Hagen, de bucurie, îl lovise damblaua, dar nici de data asta nu-l dăduse gata; zăcea fără vlagă, înconjurat de doctori, căznindu-se să deschidă ochiul stâng. Fuseseră chemaţi de urgenţă *oncle Rohn* şi alte rubedenii, iar bătrânul prinţ se străduia tot timpul, din răsputeri, să ridice pleoapa stânga, ca să-şi poată privi fiica şi să-i spună ceva cu singurul ochi viu.

Prinţesa o zbughi afară, în capul gol, aşa cum fusese la căpătâiul lui, şi alergă la Prokop care o aştepta de dimineaţă în parc. Fără să-i pese câtuşi de puţin de Holz, îl sărută în fugă şi se agăţă de braţul lui; numai aşa, ca din întâmplare, pomeni de tatăl ei şi de *oncle Rohn*, gândindu-se mereu la ceva, distrată, atentă şi duioasă deopotrivă. Îi strângea mâna, se linguşea puţin pe lângă el, ca numaidecât să devină iar absentă şi îngândurată. Începu s-o tachineze pe seama dinastiei tătare... aşa... cu puţină... ranchiună; ea îl fulgeră cu privirea şi schimbă iute vorba, amintind, să zicem, de după-amiaza zilei precedente.

— Până în ultima clipă am crezut că n-am să vin. Tu ştii că eu am aproape treizeci de ani? La cincisprezece ani m-am îndrăgostit de capelanul nostru, dar ştii, aşa, teribil. M-am dus la el să mă spovedesc, ca să-l văd de aproape; şi pentru că mi-a fost ruşine să-i spun că am furat sau că am minţit, i-am spus că am păcătuit cu cineva; nici măcar nu ştiam ce înseamnă acest păcat şi bietul de el a avut destul de furcă până să-mi scoată ideea asta din cap. Acum n-aş mai putea merge la el să mă spovedesc, încheie cu vocea stinsă, şi pe buze îi flutură un fel de amărăciune.

Pe Prokop îl nelinişte permanenta ei autoanaliză, în care bănuia o necruţătoare autoflagelare. Încerca să găsească o altă temă de discuţie, dar descoperea, cu groază, că atunci când nu vorbeau despre dragoste, n-aveau, de fapt, ce să-şi spună. Stăteau pe platforma digului; prinţesa îşi uşura parcă inima, întorcându-se înapoi în trecut, depănându-şi amintirile, povestind despre ea tot felul de lucruri mărunte, de strictă intimitate.

— Curând după spovedania aceea, a venit la noi profesorul de dans, care se iubea cu guvernanta mea, o femeie rotundă şi grasă. Eu i-am descoperit şi... şi i-am văzut, pricepi? Fapta lor mă dezgusta, oh! şi totuşi... Nu eram în stare să înţeleg... Pe urmă, însă, odată. În timpul dansului, când m-a tras aproape de el, am înţeles, pe neaşteptate totul. După aceea nu i-am mai permis nici măcar să mă atingă; până la urmă am tras chiar în el cu carabina, după care au fost daţi afară amândoi.

— Pe atunci... pe atunci ai mei mă chinuiau îngrozitor cu matematica. Şi ştii, mie nu-mi intra nimic în cap. Aveam un profesor rău, foarte erudit; voi savanţii sunteţi cu toţii, nişte oameni ciudaţi. Îmi dădea o problemă şi se uita tot

timpul la ceas; într-o oră trebuia s-o rezolv. Şi când nu-mi mai rămâneau decât cinci minute, patru minute, trei minute, şi eu încă nu izbutisem să fac nimic... În clipa aceea... simţeam cum inima începe să-mi pocnească şi încercam o senzaţie cumplită... Îşi înfipse degetele în braţul lui Prokop şi oftă. Pe urmă nu ştiu de ce, am început să aştept, chiar cu bucurie, orele de matematică.

— La nouăsprezece ani m-au logodit; asta tu n-o ştiai, nu-i aşa? Şi pentru că înţelegeam de-acum totul, logodnicul meu a trebuit să-mi jure că niciodată nu se va atinge de mine. La doi ani după logodnă a căzut în Africa. Am făcut mare caz de moartea lui - din romantism, sau mai ştiu eu de ce - aşa că după aceea nu m-au mai silit niciodată să mă mărit. Am crezut că în felul acesta am terminat cu toate, pentru totdeauna.

- Şi vezi, atunci, de fapt, mi-am impus, da, mi-am impus să cred că i-am rămas datoare cu ceva şi că va trebui să mă ţin de cuvânt şi după moartea lui; ca până la urmă, din toată povestea asta, să am impresia că l-am, iubit chiar. Acum, însă, îmi dau seama că totul n-a fost decât un joc faţă de mine însămi; şi că de fapt n-am simţit nimic, nimic altceva decât o decepţie stupidă.

— Spune-mi, nu ţi se pare ciudat că *trebuie* să-ţi istorisesc asemenea lucruri? Nici nu ştii cât de plăcut e să spui despre tine totul, fără jenă; simţi cum te trec nişte fiori, ca atunci când începi să te despoi...

— Când ai venit aici, la prima vedere mi s-a părut că eşti la fel ca profesorul acela de matematici. Aproape că mi-era teamă de tine, dragule. Ăsta iar îmi dă să rezolv o problemă, mi-am zis cu teamă, şi inima a şi început să-mi bată cu putere.

— Caii, caii erau pasiunea mea, elixirul vieţii mele. Dacă am cai, credeam eu, nu mai am nevoie de dragoste. Şi călăream, şi călăream, ca o amazoană sălbatecă...

Întotdeauna am avut impresia că dragostea e ceva trivial şi... şi îngrozitor de urât. Acum nu mai am această impresie, şi vezi, tocmai asta mă înspăimântă şi mă umileşte. Dar totodată mă bucură aproape, că sunt la fel ca oricare alta. Când eram mică, mă temeam de apă. M-au învăţat să înot pe uscat, dar în lac tot n-am vrut să intru; am născocit că apa e plină de păianjeni. Într-o zi însă, m-a apucat o criză de curaj sau de deznădejde: am închis ochii, mi-am făcut cruce şi am sărit în apă. Nu mă mai întreba ce mândră am fost după aceea; parcă aş fi trecut un examen greu, parcă aş fi descoperit totul pe lumea asta, parcă aş fi devenit dintr-o dată alta. Şi totuşi, parcă abia acum... am ajuns la maturitate... Dragule, dragule, am uitat să-mi fac cruce...

*

* *

Spre seară veni la laborator, era neliniștită şi consternată în acelaşi timp. Când o luă în braţe, bâigui cu groază:

— A deschis ochiul, a deschis ochiul! Se referea la bătrânul Hagen. După-amiază (căci Prokop pândise, tot timpul, ca un nebun), prinţesa avusese o discuţie cu oncle Rohn, dar despre asta refuza să vorbească. În general lăsa impresia că doreşte cu ardoare să scape de ceva; se arunca în braţele lui cu atâta sete şi cu atâta dăruire de parcă ar fi vrut cu orice preţ să se îmbete până la nesimţire. În sfârşit, încremeni cu ochii închişi, moale, ca o păpuşă de paie; Prokop credea că doarme, dar, deodată, ea începu să

bolborosească în şoaptă:

— Dragule, scumpul meu cel mai drag, eu... eu o să fac ceva... ceva îngrozitor; pe urmă, însă, pe urmă n-ai voie să mă mai părăseşti. Jură-mi, jură-mi, strivea cuvintele între dinţi; dar numaidecât se stăpâni. Ah, nu. Ce-ai putea tu să-mi juri? În cărţi mi-a ieşit că ai să pleci. Dacă ai de gând să faci acest lucru, fă-l acum, imediat, până nu-i prea târziu.

Prokop, fireşte, sări în sus ca o rachetă: aha, bineînţeles, vrea să se descotorosească de el, i s-a urcat la cap trufia tătărască, şi câte şi mai câte nu-i ieşiră din gură. Ea se înfurie şi ţipă la el, spunându-i că e josnic şi brutal, că invocă tot felul de pretexte, că... că... Dar abia îşi descarcă nervii, că se şi agăţă de gâtul lui, cu un strigăt de voluptate, învinsă şi pocăită:

— Sunt o fiară, nu-i aşa? Iartă-mă. Eu nu cred despre tine ce-am spus. Ca să vezi, o prinţesă nu ţipă niciodată; se încruntă, întoarce spatele, şi atâta tot; e de-ajuns; pe când la tine eu ţip ca şi când... ca şi când aş fi soţia ta... Ştii ce, bate-mă, te rog. Stai, vreau să-ţi arăt că şi eu sunt în stare...

Se desprinse de el şi, pe neaşteptate, se apucă, aşa cum era, să deretice prin laborator; până la urmă muie chiar o cârpă la robinet şi, lăsându-se în genunchi, începu să şteargă podeaua. Gestul acesta părea să fie un act care mărturisea capitularea totală; dar iată că povestea avu darul s-o amuze, se învioră la faţă şi începu să alerge cu cârpa pe duşumea, şi să murmure chiar un cântec pe care-l prinsese de pe la vreo servitoare: „Când te vei duce la culcare” sau ceva asemănător. Încercă s-o ridice.

— Stai, se împotrivi... mai am bucăţica asta. Şi se şi furişă cu cârpa sub masă...

— Vino, te rog, aici, se auzi peste o clipă de sub masă, glasul ei mirat. Mormăi ceva încurcat şi se strecură lângă ea cu sfială. Stătea ghemuită pe vine, cu mâinile împreunate în jurul genunchilor: Nu! Nu!, te-am chemat numai ca să te uiţi cum arată o masă privită de jos. Eu n-am văzut asta niciodată. De ce e aşa? Îi puse pe obraz mâna frăgezită de cârpa udă. Hu, sunt rece, nu-i aşa? Tu eşti totul zgrunţuros, cum e masa pe dedesubt; şi asta-i la tine lucrul cel mai frumos. La alţii... la alţii n-am văzut decât partea şlefuită, mă înţelegi? Pe când tu, tu pari la prima vedere un fel de bârnă crăpată şi de fapt eşti tot, tot ce s-a plămădit mai bun într-o făptură omenească. Dacă-şi plimbă omul mâna pe trupul tău îi intră o aşchie în deget şi totuşi, e ceva atât de frumos, atât de bine făcut! Uitându-se la tine, omul începe să vadă lucrurile altfel... mai serios decât atunci când priveşte partea aceea netedă, şlefuită. Asta eşti tu...

Se cuibări lângă el, ca un prieten mai slab.

— Imaginează-ţi, de pildă, că ne aflăm într-un cort, sau într-o colibă, şopti... Eu n-am avut voie niciodată să mă joc cu băieţii; uneori însă... în taină... mă duceam la băieţii grădinarului, mă căţăram cu ei prin copaci şi săream peste garduri... Pe urmă, acasă se mirau de ce am pantalonii rupţi. De fiecare dată când dispăream şi o zbugheam la ei, de teamă inima îmi bătea cu putere, şi era atât de frumos... Şi acum, când vin la tine, simt aceeaşi teamă minunată, ca atunci.

— Acum sunt ascunsă aşa de bine, murmură fericită, cu capul lăsat pe genunchii lui. Aici nimic nu mă poate urmări. Acum eu sunt întoarsă, ca masa asta; o femeie obişnuită care nu se gândeşte la nimic şi tot timpul se dă în leagăn.

De ce se simte omul atât de bine în adăpost? Vezi, acum ştiu ce-i fericirea; închizi ochii... te faci mic... mic de tot, să nu te mai găsească nimeni...

O legăna şi-i mângâia părul răvăşit; ochii lui însă erau aţintiţi, peste capul ei, în gol. Îşi întoarse brusc faţa spre el.

— La ce le-ai gândit acum?

Îi evită privirea, cu sfială. Nu putea să-i spună totuşi, că o văzuse în faţa lui pe prinţesa tătăroaică în plină glorie, pe făptura maiestuoasă şi împietrită de orgoliu, şi că aceasta era aceea, aceea pe care şi acum... chinuit şi setos...

— La nimic, la nimic, mormăi deasupra noduleţului acela de om, umil şi fericit, ce se ghemuise acolo pe genunchii lui; şi-i mângâie obrăjorii cafenii. Iar aceştia se aprinseră de o dragoste pătimaşă.

XXXVI

Bine ar fi făcut dacă în seara aceea nu s-ar fi dus la ei! Dar s-a grăbit să se ducă, tocmai pentru că ea îi interzisese acest lucru. *Oncle Charles* îl întâmpină cu multă, foarte multă amabilitate; din nefericire, însă, îi surprinse pe cei doi ţinându-se de mână, într-un moment cu totul inoportun şi în văzul tuturor; ba îşi puse şi monoclul ca să vadă mai bine; abia atunci prinţesa îşi smulse mâna din strânsoare şi roşi, ca o şcolăriţă. *Oncle* se apropie de ea, îi şopti ceva la ureche şi o conduse afară din salon. După care prinţesa nu se mai întoarse; Rohn reveni singur şi, cu un aer degajat, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic, vorbi cu Prokop, sondând, cu multă discreţie, zonele cele mai delicate. Prokop se ţinu neobişnuit de tare şi, ca un erou, nu dădu nimic în vileag, fapt care îl satisfăcu pe simpaticul unchi, dacă nu în ce

priveşte fondul chestiunii, cel puţin în ce priveşte forma.

— În societate e necesar să fii foarte, foarte prudent şi circumspect, spuse în cele din urmă, distribuind astfel în mod egal dojana şi sfatul; şi Prokop se simţi nespus de uşurat când Rohn îl părăsi, lăsându-l să reflecteze în linişte asupra semnificaţiei ultimelor cuvinte.

Mai rău era că, după toate semnele, ceva mocnea în adânc; rudele mai vârstnice, îndeosebi, de-a dreptul plesneau de atâtea ifose şi importanţă.

Când a doua zi dimineaţă Prokop dădea târcoale castelului, se apropie de el o cameristă care, cu sufletul la gură, îi spuse să se ducă în păduricea de soci. Se îndreptă într-acolo şi aşteptă, aşteptă vreme îndelungată. În sfârşit, iat-o pe prinţesă alergând în salturi mari, graţioase, ca ale zeiţei Diana.

— Ascunde-te, îi spuse repede, în şoaptă, *oncle* mă urmăreşte.

O luară la goană ţinându-se de mână şi se ascunseră în desişul socilor; domnul Holz, tot căutând o altă ascunzătoare, se întinse, plin de devotament, pe un covor de urzici. În aceeaşi clipă apăru şi pălăria, de culoare deschisă, a unchiului Rohn; înaintau cu paşi repezi, uitându-se în dreapta şi-n stânga. Prinţesei îi scăpărau ochii de bucurie, ca unui faun tânăr; în boschet mirosea a umezeală şi mucegai, viaţa tainică a gâzelor se ţesea în jurul crengilor şi rădăcinilor ieşite; cei doi se simţeau ca în junglă; şi fără să mai aştepte să treacă primejdia, prinţesa cuprinse capul lui Prokop şi-l trase spre ea. Strivea cu poftă între dinţi sărutările lui, de parcă ar fi fost nişte boabe de scoruşe sau de coarne, fructe amărui şi plăcute; ispită, joacă, evadare, voluptate, o voluptate atât de nouă, de proaspătă şi de

surprinzătoare, încât încercau senzaţia că se vedeau acum pentru întâia oară.

În ziua aceea nu veni la el; răscolit de tot felul de bănuieli, porni în grabă spre castel; îl aştepta plimbându-se în parc cu Egon, pe care-l ţinea cu mâna pe după gât. Cum îl zări, îl lăsă pe Egon şi se apropie de el palidă, încurcată, înăbuşindu-şi parcă în ea un fel de deznădejde:

— *Oncle* a şi aflat că am fost la tine, spuse precipitat. Ah, doamne, ce-o să se întâmple, ce-o să se întâmple?! Cred că te vor transporta în altă parte. Nu te mişca acum, se uită la noi pe fereastră. După masă a stat de vorbă cu... Se cutremură. Cu directorul acela, ştii tu care. S-au certat... *Oncle* a cerut, pur şi simplu, să ţi se dea drumul, să fii lăsat să fugi sau cam aşa ceva. Directorul s-a înfuriat şi a făcut scandal, nici nu vrea să audă de una ca asta. Se spune că vei fi transportat în altă parte....

Dragule, vino aici, la noapte; am să ies, şi-am să fug... am să fug...

Şi într-adevăr ieşi; veni repede, cu respiraţia tăiată, plângând, cu ochi mari, uscaţi.

— Mâine, mâine, încearcă să spună ceva, dar în clipa aceea o mână puternică şi blândă se lăsă pe umărul ei. Era a unchiului Rohn.

— Du-te acasă, Minka, îi porunci, cu blândeţe, fără drept de apel. Iar dumneavoastră aşteptaţi-mă aici, i se adresă lui Prokop şi, cuprinzând-o cu mâna pe după umeri, o conduse cu forţa acasă. Se întoarse numaidecât şi-l luă pe Prokop de braţ:

— Dragul meu, îi spuse, fără supărare, încercând parcă un simţământ de tristeţe; eu vă înţeleg, vă înţeleg chiar prea bine pe voi, tinerii; vă înţeleg... şi simt alături de voi.

Flutură din mână deznădăjduit: S-a întâmplat un lucru care nu trebuia să se întâmple. Fireşte, nu vreau... şi nici n-am dreptul să vă cert. Dimpotrivă, recunosc... şi bineînţeles... Bineînţeles era un început rău, şi *le bon prince* ezită căutând alt cuvânt: Scumpe prieten, vă preţuiesc şi credeţi-mă... vă iubesc cu adevărat... Sunteţi un om de onoare... şi totodată genial; rareori pot fi întrunite la un loc aceste două calităţi. Faţă de puţini oameni am nutrit atâta simpatie... Ştiu că veţi împinge lucrurile foarte departe, spuse, parcă uşurându-şi sufletul. Şi continuă: Credeţi în bunele mele intenţii faţă de dumneavoastră?

— De loc, răspunse Prokop calm, ferindu-se să nu cadă într-o capcană.

Le bon oncle se zăpăci.

— Îmi pare rău, nespus de rău, bâigui încurcat. Pentru ceea ce voiam să vă spun e necesară - da, e necesară o deplină încredere reciprocă.

— *Mon prince*, îl întrerupse Prokop respectuos; după cum ştiţi, nu mă aflu în situaţia demnă de invidiat a omului liber. Cred că în asemenea împrejurări n-am nici un motiv să fiu prea încrezător...

— A, da, răsuflă uşurat *oncle Rohn*, bucuros de această întorsătură. Aveţi perfectă dreptate. Faceţi desigur aluzie la... ei, la faptul penibil că sunteţi tot timpul supravegheat, nu-i aşa? Vedeţi, tocmai despre acest lucru voiam să vă vorbesc. Scumpe prieten, în ceea ce mă priveşte... de la bun început... şi cu indignare... am condamnat acest... acest procedeu de a vă reţine în uzină. E un act ilegal, brutal şi... ţinând seama de importanţa dumneavoastră, ceva nemaipomenit. Am făcut o serie de demersuri... încă înainte, mă înţelegeţi, se grăbi să adauge. Am intervenit

chiar şi la forurile superioare... dar... din pricina unei anumite încordări internaţionale, organele noastre sunt... în panică. Sunteţi... reţinut aici sub învinuire de spionaj. Nu-i nimic de făcut, doar să... Şi *mon prince* se apleacă spre urechea lui Prokop: doar să fugiţi. Acordaţi-mi încrederea şi vă creez toate condiţiile. Pe cuvânt de onoare!

— Ce fel de condiţii? supralicita Prokop, fără să se angajeze cu ceva.

— Simplu... fac totul singur. Vă iau cu maşina mea şi... Pe mine aici nu mă poate opri nimeni, pricepeţi? Restul discutăm mai târziu. Când aţi dori?...

— Iertaţi-mă, dar eu nu doresc, răspunse Prokop cu fermitate.

— De ce? izbucni *oncle Charles*.

— În primul rând... *mon prince*... nu vreau ca dumneavoastră să riscaţi... O personalitate ca dumneavoastră...

— Şi în al doilea rând?

— În al doilea rând, nimic, zâmbi Prokop, suportând eroic privirea cercetătoare şi gravă a prinţului.

— Uitaţi-vă, reluă *oncle Rohn*, după o scurtă pauză; n-am vrut să vă spun, dar e vorba ca peste o zi, două, să fiţi transferat în altă parte, într-o fortăreaţă. Sub aceeaşi acuzaţie de spionaj. Nici nu vă puteţi imagina... Ascultaţi-mă, fugiţi, fugiţi cât mai e timp!

— E adevărat ce spuneţi?

— Aveţi cuvântul meu de onoare.

— În cazul ăsta... vă mulţumesc, vă mulţumesc că mi-aţi atras atenţia din timp.

— Ce intenţionaţi să faceţi?

— Să mă pregătesc sufleteşte, răspunse Prokop

ameninţător. Aţi putea să le comunicaţi, *mon prince*, că treaba asta... n-o să meargă chiar aşa de uşor...

— Cum... cum - ce vreţi să spuneţi... se bâlbâi *oncle Charles*.

Prokop învârti de câteva ori mâna prin aer, de se auzi şuierând, după care aruncă înaintea lui ceva imaginar.

— *Bum*! făcu apoi. *Oncle Rohn* înmărmuri:

— Aveţi de gând să vă apăraţi?

Prokop tăcu; stătea cu mâinile în buzunar, întunecat la faţă şi medita.

Oncle Charles, palid, şi ofilit de tot în bezna nopţii, se apropie de el:

— Într-adevăr... o iubiţi atât de mult? rosti piuind parcă de emoţie şi admiraţie.

Prokop nu-i răspunse.

— O iubiţi, repetă Rohn şi-l îmbrăţişa. Fiţi tare! Părăsiţi-o! Plecaţi! Situaţia aceasta nu mai poate dăinui, înţelegeţi, trebuie să înţelegeţi! Unde aţi ajunge? Pentru numele lui Dumnezeu, vă implor, aveţi milă de ea! Feriţi-o de scandal; vă închipuiţi, oare, că ar putea fi vreodată soţia dumneavoastră? Poate că vă iubeşte, dar... dar e mult prea orgolioasă ca să renunţe la titlul de prinţesă... Oh, nu, asta-i cu neputinţă, cu neputinţă! Nu vreau să ştiu ce-a fost între voi, dar un lucru vă rog, dacă o iubiţi, plecaţi! Plecaţi repede, chiar în noaptea asta! În numele dragostei, pleacă, prietene; te conjur, te implor în locul ei! Ai făcut din ea cea mai nefericită femeie - oaie asta nu-ţi ajunge? Apăr-o, apăr-o dacă nu-i în stare să se apere singură! O iubeşti? Atunci sacrifică-te!

Prokop stătea nemişcat, cu fruntea plecată ca un berbec, şi *le bon prince* simţi că acest butuc, negru şi

noduros, trosneşte şi plesneşte în el de durere. Mila îi sfâşia inima, dar mai avea o armă de rezervă; nu se putu stăpâni şi făcu uz de ea.

— E orgolioasă, trufaşa şi fantastic de ambiţioasă; din copilărie a fost aşa. Recent ne-au parvenit nişte documente de o valoare colosală; e o prinţesă egală în rang cu membrii oricărei dinastii suverane. *Tu nu poţi înţelege ce înseamnă asta pentru ea. Pentru ea şi pentru noi*. Toate astea, poate, sunt prejudecăţi, dar noi... noi *în ele şi cu ele trăim*. Ascultă, Prokop, prinţesa se mărită. Se mărită cu un arhiduce fără tron; un om de treabă şi lipsit de voinţă, dar ea, ea va lupta pentru coroană; căci a lupta stă în firea ei, este vocaţia ei, mândria ei... Acum abia i se deschide în faţă perspectiva visată. Doar tu mai stai între ea şi... şi viitorul ei; ea, însă, s-a hotărât, acum n-o mai chinuie decât mustrările de conştiinţă...

— Aha, izbucni Prokop, va să zică aşa? Şi îţi închipui că eu o să bat în retragere? Ei bine, aşteaptă!

Şi până să apuce *oncle Rohn* să se dezmeticească, dispăru în beznă, alergând de zor spre laboratorul lui. Domnul Holz, tăcut, gonea pe urmele lui.

XXXVII

Ajuns la laborator vru să-i trântească lui Holz uşa în nas şi să se baricadeze înăuntru; dar domnul Holz apucă să-i mai şoptească la vreme:

— Prinţesa!

— Ce-i cu ea? se întoarse spre el, precipitat.

— A binevoit a-mi porunci să fiu tot timpul alături de dumneavoastră.

Prokop nu fu în stare să-şi înăbuşe surpriza bucuriei.

— Te-a mituit?

Domnul Holz răsuci din cap şi faţa lui, ca de pergament, zâmbi pentru întâia oară:

— Nu, mi-a întins mâna, răspunse cuviincios. I-am făgăduit că nu vi se va întâmpla nimic.

— Bine. Ai la tine pocnitoarea? Bravo. Rămâi de pază la uşă. Nimeni n-are voie să intre la mine, pricepi?

Domnul Holz încuviinţă din cap. Prokop făcu un temeinic control strategic al întregului laborator, ca să-şi dea seama cum stăteau lucrurile în ceea ce priveşte securitatea lui. Oarecum satisfăcut, înşiră pe masă tot soiul de tinichele, vase şi cutiuţe metalice, toate câte le putuse aduna, şi nu mică îi fu bucuria când într-una din ele descoperi o grămadă întreagă de cuie; după care se apucă de lucru.

Dimineaţa, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat, domnul Carson porni spre laboratorul lui Prokop; acesta îl zări de la distanţă, fără haină, antrenându-se în aruncarea pietrelor, nu departe de baraca lui.

— Un sport foarte sănătos! strigă vesel. Prokop îşi puse repede haina:

— Sănătos şi folositor, îi răspunse binevoitor. Buzunarele lui se umflaseră enorm şi se auzea în ele zornăind ceva.

— Ce aveţi în buzunare? întrebă domnul Carson într-o doară.

— Ei, niţel cloracid, spuse Prokop. Un clor exploziv şi sufocant.

— Hm. Şi de ce-l purtaţi în buzunare?

— Aşa, de distracţie. Voiaţi să-mi spuneţi ceva?

— Voiam, dar acum m-am răzgândit. Deocamdată e mai bine să nu vă spun nimic, răspunse domnul Carson neliniştit, ţinându-se la o oarecare distanţă. Şi ce mai aveţi în cutiuţele acelea?

— Cuie. Iar aici, arătă scoţând dintr-un buzunar al pantalonilor o cutie de vaselină, aici am un pic de benzoltetraoxonid, ultima noutate... *dernier cri*. Ei, ce spuneţi?

— Cred că n-ar fi cazul să vă agitaţi cu el aşa, fu de părere domnul Carson şi se retrase şi mai mult. Aveţi cumva vreo dorinţă?

— Dacă am vreo dorinţă? spuse Prokop cu amabilitate. Da, am. Aş fi bucuros dacă le-aţi transmite ceva: în primul rând, că n-am de gând să plec de aici.

— Bine, asta se înţelege. Mai departe?...

— Mai departe: dacă, din imprudenţă, cineva s-ar atinge de mine, sau ar încerca să-mi atace, fără nici un rost, integritatea corporală... Sper că nu urmăriţi să fiu asasinat...

— Nici vorbă de aşa ceva. Pe cuvânt de onoare.

— Puteţi veni mai aproape.

— Nu zburaţi în aer?

— Sunt foarte precaut. Voiam doar să vă atrag atenţia ca nimeni să nu pătrundă aici, în această fortăreaţă, în lipsa mea. De uşă e legat un fitil de explozie. Atenţie! În spatele dumneavoastră se află o capcană.

— Explozivă?

— Nimic altceva decât diazobenzolperclorat. E cazul să vă avertizaţi oamenii. Nimeni n-a re ce căuta aici, ne-am înţeles? Mai departe: am anumite motive... să mă consider ameninţat... Aş dori să-i daţi dispoziţie lui Holz să se ocupe

personal... de apărarea mea... în faţa oricărei intervenţii dinafară. Fireşte, cu arma în mână.

— Asta nu, mormăi Carson. Holz va fi transferat.

— Da’ de unde, protestă Prokop; nu vă supăraţi, dar ştiţi, mi-e teamă să rămân singur. Fiţi atât de bun şi transmiteţi-i acest ordin.

Între timp se apropie de Carson cu o expresie ameninţătoare şi zornăind din tot corpul, de parcă ar fi fost făcut numai din tablă şi cuie.

— Mă rog, fie, se grăbi să-l asigure Carson. Ascultă, Holz, îl vei păzi pe domnul inginer. Dacă cineva ar vrea să-i facă vreun rău - ei drăcie, în definitiv, din partea mea faceţi ce vreţi... Mai aveţi vreo dorinţă?

— Deocamdată nu. Dacă o mai fi ceva, vin la dumneavoastră.

— Mulţumesc respectuos, strigă Carson şi o şterse repede din zona primejdioasă. Dar abia ajunse în biroul său, unde mai apucă să telefoneze în toate părţile ordine urgente, când deodată pe coridor se auzi un zornăit prelung, şi pe uşă dădu buzna Prokop, doldora de bombe de tinichea, că plesneau pe el cusăturile hainelor.

— Spuneţi-mi, se dezlănţui Prokop, palid de furie; cine a dat ordin să mi se interzică intrarea în parc? Ori contramandaţi imediat acest ordin, ori...

— Fiţi bun şi staţi ceva mai departe, se poate? gâfâi Carson, ţinându-se cu mâinile de masa de lucru. La urma urmei ce-mi pasă mie... de parcul dumneavoastră? Din partea mea puteţi să vă duceţi şi-n...

— Un moment, îi curmă vorba Prokop şi se sili să-i explice cu răbdare: Să zicem că ar fi împrejurări când... când cuiva îi este perfect egal ce se întâmplă; deodată urlă:

Pricepeţi?! Şi tot zornăind, zornăind, se repezi spre calendarul de perete. Marţi, care va să zică, azi e marţi! Iar aici, aici, eu am... Îşi scotoci cu înfrigurare buzunarele, până când pescui din ele o savonieră de porţelan, legată destul de slab cu o sfoară amărâtă. Deocamdată cincizeci de grame... Ştiţi ce-i asta?

— Krakatit? Ni l-aţi adus? răsuflă domnul Carson cu inima uşurată şi faţa i se lumină de o speranţă neașteptată. În cazul acesta... în cazul acesta, bineînţeles...

— Nici un *cazul acesta*, rânji Prokop şi cufundă savoniera înapoi în buzunar. Dar dacă mă scoateţi din sărite, atunci... atunci... îl pot împrăştia unde am chef, pricepeţi? Ei, ce spuneţi?

— Ce să spun? repetă mecanic Carson, zdrobit.

— Simplu, daţi dispoziţie să dispară vlăjganul acela de la intrare. Vreau să mă plimb prin parc, şi să ştiţi că în privinţa asta sunt categoric.

Domnul Carson îl cercetă la iuţeală, apoi scuipă în jos, la picioarele sale:

— Ptiu, declară cu convingere; tâmpit am mai procedat!

— Da, căzu de acord Prokop, aţi procedat. Dar ştiţi, nici mie nu mi-a venit mai devreme în minte că în sortimentul meu există acest *atu*. Ei, ce spuneţi?

Carson scutură din umeri.

— Deocamdată... Of, Dumnezeule, în fond e un fleac! Nici nu ştiţi cât sunt de bucuros că vă pot face pe plac. Pe cinstea mea. Dar dumneavoastră, cu ce vă revanşaţi? Ne daţi... ne daţi în schimb cele... cincizeci de grame?

— Nu dau. Le voi distruge eu singur; clar... mai întâi vreau să aflu că rămâne în vigoare vechea noastră înţelegere: posibilitatea de deplasare şi aşa mai departe, ce

părere aveţi? Vă mai amintiţi?

— Vechea înţelegere, mormăi domnul Carson. Dracu' s-o ia de înţelegere. Pe atunci nu eraţi încă... pe atunci nu aveaţi legături cu...

Prokop se repezi la el cu atâta furie de se auzi un zăngănit prelung.

— Cum aţi spus? Ce n-am avut?

— Nimic, nimic, se grăbi să-i răspundă domnul Carson clipind de zor. Eu nu ştiu nimic. Nu mă amestec în chestiunile dumneavoastră personale. Vreţi să vă plimbaţi prin parc? Mă rog, vă priveşte, nu-i aşa? N-aveţi decât, duceţi-vă cu Dumnezeu şi...

— Băgaţi de seamă, aruncă Prokop bănuitor; nu cumva să vă treacă prin cap să-mi tăiaţi legătura electrică în laborator. Că...

— Bine, bine, îl asigură Carson. *Statu quo*, s-a făcut? Multă fericire! Of, ce om afurisit, adăugă istovit după ce Prokop închise uşa în urma sa.

Cu tinichelele zornăind pe el, Prokop porni spre parc, greoi şi masiv, ca un obuzier. În faţa castelului stătea un grup de bărbaţi; abia îl zăriră şi, de la distanţă, bătură în retragere oarecum zăpăciţi; desigur fuseseră preveniţi din timp de starea acestui furibund brizant, încărcat cu explozive; iar dosurile lor protestau cu cea mai mare indignare împotriva faptului „că se tolerează un asemenea comportament”. Iată-l şi pe domnul Krafft în compania lui Egon, căruia îi preda, plin de zel, o lecţie de peripatecianism; de îndată ce-l zări pe Prokop, îl lăsă pe Egon în plata domnului şi alergă spre el.

— Puteţi să-mi daţi mâna? întrebă, roşind de emoţia gestului său eroic. Acum cu siguranţă că mi se va da

preaviz, continuă cu mândrie.

De la Krafft află, aşadar, că la castel se răspândise cu iuţeala fulgerului vestea că el, Prokop, ar fi un anarhist şi că în seara aceea chiar urma să sosească aici un moştenitor al tronului... Pe scurt, cei de la castel intenţionau să-i telegrafieze Alteţei Sale să-şi amâne sosirea; chiar atunci avea loc un mare consiliu de familie.

Prokop se răsuci pe călcâie şi o porni glonţ spre castel. Pe coridor, doi camerişti o zbughiră din faţa lui şi se lipiră de perete, lăsându-l pe zornăitorul şi îndoldoratul agresor să treacă fără să-i spună măcar o vorbă. În salonul mare se afla întrunit Consiliul de familie; *oncle Rohn* umbla de colo până colo, plin de îngrijorare, rubedeniile mai în vârstă erau scandalizate la culme din pricina dezmăţatului anarhist, rotofeiul *cousin* tăcea mile, iar un domn, cu totul străin, propunea plin de ardoare ca împotriva acestui descreierat să fie trimisă armata; una din două: ori se predă, ori va fi împuşcat. În clipa aceea se deschise uşa şi, zăngănind cu tinichelele sale, Prokop dădu buzna în salon. O căută din ochi pe prinţesă; nu era acolo! Şi în timp ce toţi îngheţau de spaimă şi se ridicau în picioare în aşteptarea catastrofei, Prokop i se adresă lui Rohn cu o voce cavernoasă:

— Am venit doar să vă spun că moştenitorul tronului nu va păţi nimic. Asta, ca să *ştiţi*.

XXXVIII

Coridorul era pustiu. Prokop se furişă în linişte, cât putu de încet, spre apartamentul prinţesei; se opri jos în vestibul, şi aşteptă în faţa uşii, imobil, ca un cavaler de tinichea. Camerista ieşi grăbită, scoase un ţipăt înfiorător,

de parcă ar fi văzut o stafie şi se topi numaidecât în spatele uşii. După câteva clipe o deschise din nou şi năucă de tot, mergând de-a-ndăratelea, îi făcu semn să intre, fără să sufle o vorbă; după care se făcu nevăzută cât putu de repede. Prinţesa îi ieşi în întâmpinare; se înfăşurase într-un capot lung şi tocmai se încheia; de bună seamă chiar atunci sărise din pat - părul i se lipise pe frunte, de parcă în clipa aceea şi-ar fi scos o compresă rece; faţa îi era palidă-pământie, şi nu era de loc frumoasă. Îi înlănţui gâtul cu braţele şi-i întinse buzele crăpate de fierbinţeală.

— Ce bun eşti că ai venit, şopti ca în vis. Îmi plesneşte capul de durere, am o migrenă cumplită, of, doamne! Se spune că umbli cu buzunarele încărcate de bombe, e adevărat? Mie nu mi-e teamă de tine. Dar acum pleacă nu sunt frumoasă. Vin la tine în timpul prânzului, nu mă duc la masă, le spun că nu mi-e bine. Hai, du-te. Îi atinse gura cu buzele ei îndurerate şi îşi acoperi apoi chipul cu palmele, ca nici măcar să n-o vadă.

Urmat de domnul Holz, porni înapoi spre laborator; în preajma lui, unii se opreau înlemniţi, alţii se dădeau la o parte, iar alţii preferau să sară dincolo de şanţul de pe marginea drumului. Se apucă iar de lucru ca un posedat; amestecă nişte substanţe pe care nimeni în lume nu s-ar fi gândit vreodată să le amestece; lucra orbeşte, cu convingerea fermă că tot ce făcea era explozibil; umplu cu acest amestec sticluţe, cutii de chibrituri, cutii de conserve, tot ce-i căzu în mână; încărcase cu ele masa, pervazurile ferestrelor, podeaua, şi îşi vedea înainte de treaba lui, cu toate că acum nu mai avea nici loc unde să-şi ţină picioarele. După ora prânzului se strecură la el prinţesa, cu faţa mascată de o voaletă şi înfofolită în pardesiu până

peste nas. Se repezi s-o îmbrăţişeze, dar ea îl respinse:

— Nu, nu, azi nu sunt frumoasă. Te rog, continuă, eu o să mă uit la tine cum lucrezi.

Se aşeză pe marginea unui scaun, în mijlocul înfricoşătorului arsenal de explozibili oxononidoidici. Repede, cu buzele strânse, Prokop se apucă să cântărească şi să amestece ceva; un sfârâit prelung, un miros acru, înţepător, după care substanţa fu filtrată cu o atenţie şi o migală nemaipomenită. Se uita la mâinile lui, cu ochii încremeniţi şi aprinşi. Amândoi erau cu gândul la moştenitorul tronului, care urma să sosească în seara aceea.

Prokop căută ceva din ochi, în regalul cu chimicale. Ea se sculă în picioare, îşi ridică voaleta şi, cuprinzându-i pe după gât, îşi lipi, cu putere, buzele ei strânse şi uscate de gura lui. Se clătinau, se împleticeau printre sticlele încărcate cu labilul oxozobenzol şi cu alte substanţe fulminante înspăimântătoare - pereche mută, într-o crispată încleştare; dar iată că, deodată, ea îl respinse iar, şi se aşeză pe pat, acoperindu-şi din nou faţa. Cu o şi mai mare repeziciune, urmărit de ochii ei febrili, Prokop îşi reluă lucrul, aidoma unui harnic brutar care frământă aluatul pentru pâine; da, asta va fi cea mai diabolică substanţă din câte a zămislit vreodată mâna omului; o substanţă ultrasensibilă, un ulei furibund de o nemaipomenită reactivitate, - da, irascibilitatea şi inflamabilitatea personificată! Iar esenţa asta transparentă ca apa, fluidă ca eterul, ei da, asta e substanţa aceea înfiorătoare, cu o brizanţă incalculabilă, explozibilul cel mai cumplit cu putinţă. Se uita unde să aşeze sticla cu acest produs, încă nebotezat cu un nume. I-o luă din mână, surâzătoare, şi o

legăna în poală, cu braţele împreunate.

Afară, domnul Holz strigă la cineva cu voce tunătoare:

— Stai!

Prokop ieşi repede din laborator. Era *oncle Rohn*, care stătea grav în apropierea capcanei explozive. Prokop se duse lângă el:

— Pe cine căutaţi?

— Pe Minka, răspunse *oncle Charles*, cu blândeţe; nu se simte bine şi de aceea...

Lui Prokop îi zvâcneau buzele:

— Veniţi s-o luaţi, îi spuse şi-l conduse înăuntru.

— Ah, *oncle Charles*, îl întâmpină prinţesa, binevoitoare. Vino să vezi ceva extrem de interesant.

Oncle Rohn o privi iscoditor, cercetă apoi încăperea şi se linişti.

— N-ar trebui să faci asta, Minka, i se adresă dojenitor.

— De ce? replică ea cu un aer inocent.

Prinţul se uită la Prokop, descumpănit:

— Pentru că... pentru că ai febră...

— Aici mă simt mai bine, îi răspunse prinţesa foarte calm...

— În general... în general n-ar trebui... oftă *le bon prince*, grav şi sumbru.

— Ştii bine, mon oncle, că fac întotdeauna ce vreau, încheie prinţesa, fără drept de apel, această chestiune familiară, în timp ce Prokop strângea de pe un scaun cutiuţele pline cu diazoderivat fudroyant.

— Luaţi loc, îl invită pe Rohn, cu amabilitate.

Oncle Charles nu părea de loc entuziasmat de întreaga situaţie:

— Nu vă deranjăm... hm... *nu te deranjăm* de la lucru? îl

întrebă pe Prokop, numai aşa, ca să spună ceva.

— Absolut de loc, îl asigură Prokop, sfărâmând între degete o bucată de diatomit.

— Ce faci acolo? întrebă prinţul.

— Explozibili. Fii, te rog, bună şi dă-mi sticla aceea, se întoarse Prokop către prinţesă.

I-o întinse şi:

— Ţine-o, îi spuse provocator, cu gura plină.

Oncle Rohn se cutremură, de parcă l-ar fi împuns cu ceva; dar în aceeaşi clipă îl captivă iuţeala şi neţărmurita grijă cu care Prokop picura lichidul pur peste grămăjoara de diatomit.

Tuşi să-şi dreagă glasul şi întrebă:

— Cu ce se poate aprinde?

— Cu o simplă scuturare, răspunse Prokop, continuând să numere nestingherit picăturile.

Oncle Charles o căută din ochi pe prinţesă.

— Dacă ţi-e teamă, *oncle*, îi spuse ea sec, nu trebuie să mă aştepţi...

Se aşeză resemnat şi începu să bată cu bastonul într-o cutie de tinichea, cândva plină cu piersici de California.

— Dar asta ce e?

— Asta-i o grenadă de mână, îl lămuri Prokop. Hexanitrofenylmetilnitramin amestecat cu piuliţe de şuruburi. Ia-o în mână şi cântăreşte-o.

Oncle Rohn se afla în mare încurcătură.

— Nu crezi... că ar fi cazul să fii puţin... puţin mai prudent? întrebă, în timp ce învârtea între degete o cutiuţă de chibrituri, pe care o luase de pe pupitru.

— Desigur, încuviinţă Prokop, şi-i înşfacă din mâna cutia. Asta-i clorargonat. Cu ăsta nu te juca.

Oncle Charles se întunecă la faţă:

— Am vaga şi neplăcuta impresie că... în toată povestea asta se ascunde o uşoară încercare... de... de intimidare, spuse tăios.

Prokop azvârli cutiuţa pe masă:

— Aşa? Şi eu am avut aceeaşi impresie, când am fost ameninţat... cu fortăreaţa.

— Te pot asigura, spuse Rohn înghiţind acest reproş, că pe mine, în general, purtarea ta... nu mă impresionează câtuşi de puţin.

— Pe mine însă mă impresionează enorm, declară prinţesa, cu o solemnă spontaneitate.

— Ţi-e teamă să nu facă ceva? se întoarse spre ea *le bon prince*.

— Dimpotrivă, *eu nădăjduiesc* să facă ceva, rosti apăsat, plină de speranţă. Crezi că n-ar fi în stare?

— De asta nu mă îndoiesc, răbufni Rohn. Mergem?

— Nu. Aş vrea să-l ajut.

Intre timp Prokop făcuse bucăţele o linguriţă de metal.

— Asta pentru ce e? întrebă ea, plină de curiozitate.

— Mi s-au terminat cuiele, mormăi pe sub nas. Ni mai am cu ce să umplu bombele. Îşi roti privirile prin laborator, căutând vreun obiect de metal. În clipa aceea prinţesa se ridică în picioare, roşi toată, şi scoţându-şi cu înfrigurare mănuşa, îşi trase de pe deget inelul de aur.

— Ia-l, rosti încet, cu obrajii aprinşi şi cu ochii plecaţi.

Primi inelul uluit, actul era aproape solemn... ca la oficierea unei logodne. Şovăi puţin, cântărind inelul în palmă; ea îşi înălţă spre el privirea în care se citeţ o întrebare fierbinte, stăruitoare; iar el dădu din cap, cu gravitate, şi aşeză inelul pe fundul cutiei de tinichea.

Oncle Rohn clipea, grijuliu şi nespus de trist, cu ochii săi ageri de poet.

— Acum putem pleca, spuse în şoaptă prinţesa.

*

*   *

Spre seară apăru şi respectivul moştenitor al unui fost tron. La sosire, în faţa castelului, compania de onoare, raportul comandantului, un culoar prelung de servitori şi alte formalităţi de acest soi; parcul şi castelul erau feeric luminate. Prokop sta cocoţat în vârful unui dâmb din faţa laboratorului şi privea încruntat spre castel. Nimeni nu trecea prin preajma lui; totul era cufundat în linişte şi întuneric, numai castelul sclipea scăldat în lumina puternică a unui fascicul de raze.

Prokop oftă din adânc şi se ridică în picioare.

— La castel? întreba domnul Holz şi îşi trecu revolverul din buzunarul pantalonilor în buzunarul nedespărţitei sale mantale de cauciuc.

În parc luminile s-au stins; de două sau de trei ori, o siluetă se topeşte din faţa lor într-un desiş; la circa cincizeci de paşi în spatele lor se aud foşnind mereu paşii cuiva pe covorul de frunze căzute; în rest pustiu, o pustietate apăsătoare, rece.

E toamnă, toamnă în toată legea. O mai fi clipocind oare, la Tynice, fântâna aceea cu susur de argint?... Nici măcar o adiere de vânt nu se simte aici şi totuşi undeva se aude un foşnet fremătător; de unde vine, de pe pământ sau din frunzişul copacilor? Pe cer cade o stea lăsând în urma ei o dâră purpurie.

Câţiva domni în frac - cât sunt de fericiţi şi de radioşi! - au ieşit pe terasă până în capul scărilor; rid, discută şi intră

iar în castel. Prokop stă nemişcat pe un colţ de bancă, învârtind cu degetele lui stâlcite o cutie de tinichea. Din când în când o scutură, aşa cum îşi scutură copiii uruitoarea lor. În cutie zornăie linguriţa sfărâmată, inelul de aur şi substanţa aceea fără nume. Domnul Holz s-a apropiat de el, cu sfială.

— Azi nu poate să vină, îi spune cu grijă.

— Ştiu.

În aripa oaspeţilor se luminează ferestrele. Şiragul acesta de ferestre sclipitoare dă spre „camerele princiare”. Acum castelul străluceşte tot, plutind, parcă, uşor şi dantelat, ca un vis. De toate au acolo: bogăţii şi frumuseţi nemaivăzute, ambiţii şi glorie, ranguri şi onoruri, tinichele pe piept, voluptăţi, arta de a trăi, fineţe şi - subtilitate şi încredere de sine; parcă ar fi alt soi de oameni - alţii decât suntem noi...

Ca un puşti îndărătnic, Prokop zbârnâie cu uruitoarea lui. Pe neaşteptate, ferestrele încep să se întunece una câte una; mai e lumină la fereastra lui Rohn, iar dincoace, unde arde luminiţa asta roşie, e dormitorul prinţesei. *Oncle Rohn* deschide o ferestruică şi trage în piept răcoarea proaspătă a nopţii; apoi începe să umble prin odaie, de la fereastră la uşă, de la uşă la fereastră, încă o dată şi încă o dată... în spatele perdelei de la fereastra prinţesei nu se mişcă nici măcar o umbră.

A stins lumina şi *oncle Rohn*: acum nu mai străluceşte decât luminiţa aceea roşie. Îşi va croi oare o potecă gândul omenesc, îşi va găsi el oare un făgaş sfredelit cu forţa prin cei o sută şi nu ştiu câţi de metri, ca să întâlnească creierul treaz al omului de la celălalt capăt al drumului? Ce să-ţi comunic, prinţesă tătară? Dormi, dormi, e toamnă; şi dacă

există un Dumnezeu, fie ca El să-ţi alinte fruntea înfierbântată.

Lumina roşie se stinse.

XXXIX

Dimineaţa se hotărî să nu iasă în parc; socotea, pe bună dreptate, că i-ar fi incomodat. Se instală într-un loc destul de strimt şi pe jumătate pustiu, pe unde trecea, de la castel, direct spre laborator, un drum croit printr-un vechi meterez năpădit de ierburi. Se caţără aşadar în vârful meterezului, de unde, de bine, de rău camuflat, putea să vadă un colţ al castelului şi o mică porţiune din parc. Locul îi plăcea; îngropa acolo câteva din grenadele sale de mână, după care începu să se uite atent când spre parc, când la o carabidă grăbită, când la vrăbiile zburdalnice care făceau să se legene sub ele crenguţele copacilor. La un moment dat poposi aproape de ascunzătoarea lui chiar şi un prigor, şi Prokop, cu răsuflarea tăiată, îi. studie atent gâtul purpuriu; pasărea scormoni ceva cu ciocul, scutură iute din coadă şi frrr! Îşi luă zborul!

Jos, în parc, trece acum prinţesa însoţită de un tânăr înalt; la, distanţa cuvenită, în urma lor, păşeşte un grup de bărbaţi. Prinţesa priveşte într-o parte şi agită o mână. ca şi când ar ţine în ea o varga cu care ar bate de zor în nisipul aleii. Mai mult nu se vede.

Ceva mai târziu apare şi *oncle Rohn* în compania grăsunului *cousin*. După care, iar nimic. Merită oare să stau aici pentru atâta lucru?

E aproape amiază. Deodată, de după colţul castelului, se iveşte prinţesa şi, fără să ezite, se îndreaptă glonţ spre

locul unde se află Prokop.

— Aici erai!? exclamă cu jumătate de glas. Dă-te jos şi ia-o la stânga.

Coborî de pe meterez şi se strecură printr-un tufiş, spre stânga. Aici, lângă un zid, se înălţa un morman de gunoaie, cu tot ce vrei şi ce nu vrei: cercuri ruginite, vase de tablă sparte, cilindri găuriţi şi tot soiul de alte cioburi soioase şi oribile; numai Dumnezeu ştie de unde se o duna asemenea lucruri într-un castel princiar. Şi în faţa acestui jalnic morman de ruine stă prinţesa, proaspătă şi frumoasă, muşcându-şi copilăreşte degetele:

— Aici veneam să-mi astâmpăr supărarea când eram inică. Nimeni nu cunoaşte acest loc. Îţi place?

Îşi dădu seama că ar necăji-o dacă n-ar lăuda acest ungher amărât.

— Îmi place, se grăbi să răspundă.

Se lumină la faţă şi-l cuprinse cu braţele pe după gât.

— Dragule!... Ştii, când stăteam aici, îmi puneam pe cap o oală din astea, mă înţelegi, în chip de coroană, şi mă jucam de una singură de-a prinţesa domnitoare: „Alteţa Sa prealuminată binevoieşte a porunci ceva?” „Înhamă şase cai la trăsură, plec în Zahura“. Ştii, Zahura era un loc născocit de mine. Zahura, Zahura! Există oare un asemenea loc pe lume, dragule? Hai, hai să fugim în Zahura! Găseşte, găseşte-mi *un asemenea loc*, tu care ştii atâtea...

Niciodată nu fusese atât de vioaie şi de proaspătă ca acum; iar el era atât de gelos, încât îl răscolea o bănuială pătimaşă; o apucă în braţe şi vru s-o strângă.

— Nu, se împotrivi ea, lasă-mă; fii rezonabil. Tu eşti Prospero, prinţul Zahurei, şi acum te-ai travestit în vrăjitor

ca să mă răpeşti, sau să mă pui la încercare, sau mai ştiu eu ce... Dar iată că la mine soseşte prinţul Rhizopod din împărăţia Alicuri-Filicuri-Tintili-Rhododendron, un tip nesuferit, tare nesuferit, care în loc de nas are o lumânare de biserică, şi nişte mâini reci, hu! Şi e gata-gata să mă capete de soţie, când deodată intri tu şi spui: „Eu sunt vrăjitorul Prospero, prinţul moştenitor al Zahurei...” Şi unchiul meu, Metastasio, îţi cade cu capul pe piept, te îmbrăţişează, şi clopotele încep să bată, şi goarnele să sune, şi armele...

Prokop înţelegea prea bine că pălăvrăgeala ei fermecătoare exprima ceva, ceva foarte, foarte grav; se ferea s-o întrerupă. Îl ţinea cu mâinile pe după gât şi îşi freca buzele şi obrăjorul ei parfumat de faţa lui aspră.

— Sau mai bine, altfel, continuă ea; eu sunt prinţesa Zahurei şi tu eşti Marele Prokopokopak, craiul nălucilor. Dar eu sunt blestemată, deasupra capului meu au fost rostite cuvintele: „ore, ore baléne, magot malista manigoléne”, şi de aceea urmează să fiu luată de un peşte, un peşte cu ochi de peşte, cu mâini de peşte, cu tot trupul de peşte, care vrea să mă ducă în cetatea peştilor. Deodată, însă, apare în zbor, pe mantia lui de vânt, Marele Prokopokopak... şi mă răpeşte. Adio, încheie pe neaşteptate, şi-l sărută pe gură. Îi mai zâmbi, luminoasă şi trandafirie ca niciodată, şi-l lăsă înnegurat deasupra epavelor ruginite ale Zahurei. La toţi dracii, ce vrea să însemne asta? Un lucru e limpede: îmi cere s-o ajut; e supusă unor presiuni şi aşteaptă din partea mea s-o... s-o... salvez! Dumnezeule, ce-i de făcut?

Cufundat în gânduri, Prokop porni agale spre laborator. Pe cât se pare... nu mai rămâne decât Marele Asalt; dar

unde să-l încep? Iată-l în faţa uşii căutându-şi cheia în buzunar: deodată, încremeni şi-i trase o înjurătură cumplită. Pe dinafară, poarta barăcii era blocată cu nişte bare de fier transversale, în chip de zăvoare. Trase de ele cu furie; nici nu se clintiră.

Pe uşă era prinsă o foaie de hârtie cu următorul comunicat bătut la maşină:

„Din ordinul organelor civile, acest obiectiv se închide pentru depozitare nepermisă de materiale explozibile, fără asigurarea măsurilor legale de securitate, potrivit §§ 216 şi 217 d. lit. F tr. z şi dispoziţiei 63 507 M. 1889”. Semnătura indescifrabilă. Dedesubt era scris cu condeiul: „Până la noi dispoziţii domnului ing. Prokop i se impune domiciliu forţat în baraca nr. III, la paznicul Gertensen.”

Domnul Holz cercetă bine zăvoarele, cu ochi de cunoscător, şi în cele din urmă şuieră prelung şi îşi vârî mâinile în buzunar; nu era nimic de făcut, absolut nimic. Prokop, alb de furie, dădu o raită în jurul barăcii; capcanele explozive fuseseră înlăturate de genişti, ferestrele erau zăbrelite toate, încă dinainte. Făcu repede socoteala de câte mijloace de război dispunea: cinci bombiţe mai slabe prin buzunare, patru granate mai mari îngropate în meterezul Zahurei; prea puţin pentru o acţiune serioasă. Mânios la culme, porni în goană spre cancelaria blestematului Carson. Ei lasă, că te învăţ eu minte, lichea afurisită, mă răfuiesc eu cu tine! Dar nici n-a ajuns bine şi servitorul îi raportă: domnul director nu-i aici şi nici nu vine. Prokop îl îmbrânci într-o parte şi pătrunse în birou. Într-adevăr, Carson nu era acolo. Trecu iute prin birouri, băgând spaimă în toată funcţionărimea întreprinderii, inclusiv domnişoara de la centrala telefonică. Carson nicăieri.

Alergă în galop spre meterezul Zahurei, ca să-şi salveze cel puţin muniţiile. Dar ce să vezi: întregul meterez, cu jungla de arbuşti şi cu gunoiştea Zahurei cu tot, erau împrejmuite de căpriori cu sârmă ghimpată; o adevărată reţea, ca în timp de război. Încercă să descurce sârmele încâlcite; îi sângerară mâinile, dar mare lucru nu izbuti. Sughiţând de furie şi nemaiţinând seama de nimic, se strecură, prin reţeaua de sârmă ghimpată, în interiorul zonei de război; şi astfel descoperi că cele patru granate mari fuseseră dezgropate şi luate de acolo. Îi venea să plângă, copleşit de neputinţă. Pe deasupra începuse să se lase şi o ceaţă vâscoasă. Se strecură înapoi cu hainele sfâşiate, cu mâinile şi faţa pline de sânge, şi o rupse la fugă spre castel, sperând s-o găsească acolo pe prinţesă, pe Rohn, pe moștenitorul tronului sau, mă rog, pe cineva. În vestibul îi aţinu calea cunoscutul uriaş blond, ferm hotărât să se lase şi tăiat în bucăţele. Prokop scoase una din tinichelele sale explozive şi o scutură, făcând-o să zdrăngăne, ca un avertisment. Uriaşul clipi din ochi, dar nu se retrase; deodată se arunca înainte şi-l prinse pe Prokop în braţe ca într-un cleşte. Holz îl izbi cu revolverul peste degete, cât putu de tare; uriaşul scoase un urlet ca de fiară şi-i dădu drumul din strânsoare; alţi trei vlăjgani, răsăriţi acolo ca din pământ, rămaseră o clipă pe gânduri, şi astfel cei doi avură răgazul să se lipească cu spatele de perete; Prokop, cu cutia de tinichea în mâna ridicată, gata s-o arunce în faţa primului care ar fi încercat să se mişte din loc şi Holz (acum „revoluţionarizat” fără drept de apel), cu ţeava revolverului îndreptată spre ei, iar în faţa lor, patru bărbaţi palizi, uşor aplecaţi înainte, trei cu revolverele în mână; să te ţii acu' ce o să mai iasă! Prokop schiţă o

diversiune strategică, făcându-i semn lui Holz să se îndrepte spre scări; cei patru se întoarseră într-acolo; în spate cineva o rupse la fugă, apoi se aşternu o linişte înfricoşătoare.

— Nu trageţi, se auzi o şoaptă tăioasă.

Prokop aude ticăitul ceasornicului său. Sus, la etaj, răsună hohote de veselie, acolo nimeni nu ştie nimic; şi întrucât ieşirea e liberă acum, Prokop porneşte de-a-ndaratelea spre uşă, ocrotit de Holz. Cei patru din capul scărilor nici nu clintesc, parcă ar fi cioplîţi în lemn. Şi Prokop ţâşneşte afară.

Ce ceaţă rece şi nesuferită! Acum să te văd!... Analiză repede situaţia; îi veni în minte să-şi organizeze o fortăreaţă lângă ştrand, pe apa eleşteului; da, dar de acolo nu se vede castelul. Luând spontan o decizie, porni glonţ spre căsuţa portarului; Holz după el. Dădură buzna înăuntru, tocmai când bătrânul portar lua masa de prânz; nu fu în stare să priceapă nici în ruptul capului de ce anume îl izgoneau din ghereta lui „cu forţa şi sub ameninţarea cu moartea"; dădu din cap nedumerit şi se duse la castel să se plângă. Prokop era extrem de mulţumit de poziţia cucerită; Încuie temeinic poarta cu grilaj, de la intrarea parcului, şi înfulecă toată mâncarea bătrânului, cu o poftă de lup; după care se apucă să adune de prin căsuţă tot ce aducea a chimicale: cărbune, sare, zahăr, clei, vopsea uscată şi alte asemenea comori, şi începu să reflecteze ce anume s-ar putea face cu ele. Între timp, Holz stătu de pază, iar printre picături transformă ferestrele în creneluri, ceea ce, ţinând seama de cele patru cartuşe de şase milimetri de care dispunea, era oricum exagerat. Pe micuţa sobă de bucătărie, Prokop îşi instala noul său laborator; stârni un

miros îngrozitor, dar până la urmă, izbuti totuşi să încropească puţin explozibil, ce-i drept cam rudimentar.

Inamicul nu întreprinse nici un atac; de bună seamă, nu dorea ca scandalul să se producă în prezenţa distinsului oaspete. Prokop îşi frământa capul cum să-i facă să flămânzească pe cei de la castei; tăiase, ce-i drept, legătura telefonică, dar mai rămăseseră încă trei porţi, fără să mai socotim drumul care duce spre uzină prin meterezul Zahurei. Renunţă aşadar - deşi nu cu plăcere - la planul de a asedia castelul din toate părţile.

Ploua necontenit. Deodată fereastra de la dormitorul prinţesei se deschise şi o siluetă luminoasă înscrise în aer, cu mâna, nişte litere mari. Prokop nu fu în stare să le descifreze; cu toate acestea se postă în faţa căsuţei şi-i transmise şi el mesaje încurajatoare, dând din mâini ca o moară de vânt. Spre seară sosi grăbit în tabăra rebelilor doctorul Krafft; în nobila sa înflăcărare uitase să aducă vreo armă cu el, astfel că această neaşteptată întărire era mai curând de ordin moral. Seara târziu, veni, şontâc, domnul Paul, aducând într-un coş o masă rece de toată splendoarea şi o mare cantitate de vin roşu şi şampanie; susţinu cu tărie „că nu-l trimisese nimeni cu aceste bunătăţi”. Aşa stând lucrurile, Prokop transmise prin el, cu insistenţă - nespunând cui - că „mulţumeşte şi că nu se dă bătut”. La cina princiară, doctorul Krafft se încumetă pentru întâia oară să bea vin; poate pentru a-şi demonstra bărbăţia; drept urmare, căzu într-o euforică muţenie somnambulică, în timp ce Prokop şi Hólz se apucară să cânte cântece de război. E drept, fiecare în altă limbă şi cu totul alt cântec, dar, din depărtare şi, mai cu seamă, pe întuneric şi în freamătul ploii mărunte, melodiile lor se contopeau într-un

acord destul de înfricoşător şi lugubru. La castel cineva deschise chiar fereastra ca să-i asculte; după care acest cineva încercă, de departe, să-i acompanieze la pian, dar acompaniamentul degenera mai întâi într-un motiv din Eroica, iar apoi într-un bubuit asurzitor, fără nici o noimă. În clipa în care castelul se cufundă în întuneric, Holz baricadă uşa în toată legea şi cei trei eroi adormiră mulţumiţi. Îi trezi abia ciocănitul insistent al domnului Paul, care le aduse dimineaţa trei cafele, având grijă să nu se verse din ele decât pe tavă.

XL

Ploua. Cu batista albă a parlamentarului, rotofeiul *cousin* veni la Prokop să-l liniştească; îi făgădui, bineînţeles, că va căpăta înapoi laboratorul şi câte şi mai câte. Prokop declară că nu pleacă de acolo, doar dacă-l aruncă în aer cu căsuţă cu tot; dar înainte de asta va face el ceva, de-o să rămână toţi cu gura căscată. Urmărit de această cumplită ameninţare, rotofeiul *cousin* se înapoie acasă; evident, castelanii nu se împăcau de loc cu ideea că intrarea propriu-zisă a castelului era blocată, dar nu erau nici dispuşi să facă zgomot în jurul acestei chestiuni.

Doctorul Krafft, pacifistul, se întrecea pe sine cu planurile sale belicoase de o nemaipomenită ferocitate: să le tăiem legătura electrică; să le blocăm conducta de apă; să preparăm un gaz sufocant şi să-l lansăm în castel. Holz descoperi o colecţie de ziare vechi; pescui în buzunarele sale secrete un „pince-nez” şi citi toata ziua, ca un veritabil docent universitar; Prokop se plictisea de moarte; ardea de dorinţa să întreprindă ceva grandios, dar nu ştia cum să

înceapă. În cele din urmă îl lăsă pe Holz să păzească căsuţa portarului şi, însoţit de doctorul Krafft, se avântă în parc.

În parc nici ţipenie; forţele inamicului erau concentrate, probabil, în castel. Ocoli castelul până în locul unde începeau grajdurile şi hambarele.

— În care grajd se află Whirlwind? întrebă deodată. Krafft îi arătă cu mâna o ferestruică situată la o înălţime de aproximativ trei metri. Sprijiniţi-vă cu mâinile de zid, îi şopti Prokop şi numaidecât se caţără pe spatele lui şi i se proţăpi cu picioarele pe umeri, aşa încât să se poată uita înăuntru. Krafft, mai-mai să se prăbuşească sub greutatea lui; şi acum, colac peste pupăză, îi mai şi dansează pe umeri - ce dracu face acolo?! O ramă grea zboară prin aer şi se izbeşte cu putere de pământ; de pe zid se năruie puţin nisip; şi iată că, pe neaşteptate, povara de pe umeri se saltă în sus; uluit, Krafft înalţă capul şi e cât pe ce să ţipe de spaimă: sus, se zbat două picioroange care în clipa următoare dispar în spatele ferestruicii.

Prinţesa tocmai îi dădea lui Whirlwind o felie de pâine şi se uita îngândurată la ochii lui negri, frumoşi, când deodată auzi un zgomot la fereastră; apoi, în semiobscuritatea caldă a grajdului, zări o mână cunoscută scoţând cu degetele-i stâlcite grilajul de la fereastră. Îşi duse repede palmele la gură, să nu strige.

Cu mâinile şi capul înainte, Prokop se lasă uşor în ieslea lui Whirlwind; o săritură, şi iată-l aici, puţin zdrelit, dar întreg, şi, abia trăgându-şi răsuflarea, încearcă să zâmbească.

— Sst! se sperie prinţesa, căci grăjdarul era în spatele uşii şi, gata, se şi agăţă de gâtul lui: „Prokopokopak!”

Prokop arată cu degetul spre ferestruică: pe acolo,

repede afară!

— Şi unde? întreabă în şoaptă prinţesa, şi se alintă sărutându-l.

— Spre căsuţa portarului...

— Prostuţule! Câţi sunteţi voi acolo?

— Trei.

— Păi vezi, nu se poate! Îl mângâie pe obraji: Hai, nu te mai frământa pe chestia asta.

Prokop se gândi repede la altă posibilitate de a o răpi; dar în grajd era aproape întuneric şi mirosul de cal parcă le stârnea simţurile; li se aprinseră ochii şi se topiră unul în altul, într-un sărut pătimaş. Se pierdu toată; dar, în clipa următoare, se retrase brusc cu respiraţia accelerată:

— Pleacă! Pleacă de aici!

Stăteau faţă în faţă, fremătând din tot trupul; îşi dădeau seama că patima ce se înstăpânise în ei nu era curată. Se întoarse într-o parte şi răsuci o stinghie de la scara ieslei; abia în felul acesta reuşi de bine, de rău, să-şi pună frâu simţurilor. Se întoarse din nou spre ea; o surprinse muşcând din batistă şi făcând-o ferfeniţă; o duse apoi repede la buze şi fără să scoată o vorbă i-o întinse, dăruindu-i-o ca o răsplată, sau ca o amintire. În schimb, el sărută scândura în locul unde tocmai se odihnise mâna ei frenetică. Niciodată nu se iubiseră atât de pătimaş, ca în clipa aceasta când nu mai erau în stare nici să vorbească şi când le era teamă să se atingă măcar unul de altul. Din curte se auziră paşi scârţâind în nisip; prinţesa îi făcu semn, Prokop se săltă pe iesle, se agăţă cu mâinile de un cârlig prins în plafon, şi, făcându-şi vânt cu picioarele înainte, alunecă pe ferestruică afară. Când ajunse pe pământ, doctorul Krafft îl îmbrăţişa de bucurie.

— Aţi tăiat tendoanele cailor, nu-i aşa? întrebă în şoaptă, cu o nestăvilită sete de sânge; considera probabil asta o măsură îndreptăţită în condiţiile războiului.

Prokop se grăbea, tăcut, spre căsuţa portarului, îngrijorat de soarta lui Holz. De departe îşi dădu seama de cumplita realitate: în poartă stăteau postaţi doi vlăjgani, grădinarul grebla cu grijă nisipul răvăşit de pe urmele unei cumplite bătălii, poarta de grilaj era întredeschisă, iar Holz, ia-l de unde nu-i; unul dintre vlăjgani avea o mână legată cu batista, în locul unde, probabil, îl muşcase Holz.

Prokop se întoarse în parc posomorit şi fără chef de vorbă. Doctorul Krafft îşi închipuia că acum comandamentul suprem pune la cale un nou plan de război, aşa că nu-l tulbură din meditaţia sa; iar Prokop, oftând din greu, se aşeză pe o buturugă şi se cufundă în cercetarea unor resturi de dantelă ferfeniţată. Pe cărare îşi făcu apariţia un argat, împingând o roabă cu frunze proaspăt măturate. Cuprins de o anumită bănuială, Krafft se năpusti asupra lui şi începu să dea în el ca într-un sac; numai că în acest timp îşi pierdu ochelarii de pe nas şi fără ei nu-l mai putu găsi pe nefericitul argat; atunci luă, ca pradă de război, roaba lăsată de inamic pe câmpul de bătălie şi se grăbi să ajungă cât mai repede cu ea la comandant.

— A dat bir cu fugiţii, raportă şi ochii săi miopi luceau de flacăra triumfului.

Prokop mormăi doar ceva şi continuă să examineze fâşiile acelea moi şi albe care-i fâlfâiau între degete. Krafft îşi căuta de lucru cu roaba lui, încercând să descopere la ce anume ar putea folosi un asemenea trofeu; până la urmă îi veni ideea s-o răstoarne cu fundul în sus şi în clipa aceea se lumină la faţă.

— Se poate sta pe ea!

Prokop se ridică şi se îndreptă spre eleşteu; doctorul Krafft după el, cu roaba; cine ştie, ar putea folosi eventual la transportul viitorilor răniţi. Ocupară ştrandul construit pe nişte pari bătuţi în apă. Prokop dădu o raită prin cabine; cea mai mare era a prinţesei; mai rămăsese acolo o oglindă şi un pieptene cu câteva fire de păr în el, agrafe de cap, un halat de baie pluşat şi nişte sandalete - câteva lucruşoare intime, părăsite; îi interzise lui Krafft intrarea în această încăpere şi ocupară împreună cabina pentru bărbaţi, din capătul celălalt al ştrandului. Krafft era în culmea fericirii: acum dispuneau şi de o flotă compusă din două caiace, o canoe şi o şalupă pântecoasă care era, ca să zicem aşa, vasul amiral. Prokop se plimbă multă vreme, taciturn, pe puntea ştrandului, privind apa cenuşie a eleşteului; după care dispăru în cabina prinţesei; se aşeză pe canapeaua ei, luă în braţe halatul de baie pluşat şi îşi afundă faţa în el. Doctorul Krafft care, în ciuda nemaipomenitei incapacităţi a spiritului său de observaţie, nutrea totuşi unele bănuieli în ceea ce priveşte taina lui Prokop, îl cruţă, respectându-i sentimentele; se învârti un timp prin baie, scoase apoi, cu o oală, apa din burduhănosul vas de război şi făcu rost de vâslele în respective. Descoperi în el un mare talent militar; se încumetă chiar, să iasă pe mal, de unde aduse în cabină pietre de toate calibrele, până la bolovani de câte zece kilograme pe care-i smulse din dig; după aceea se apucă să desfacă, scândură cu scândură, puntea care ducea de pe uscat spre cabine; în cele din urmă rămaseră legaţi de uscat numai prin două grinzi prăpădite. Din scândurile smulse obţinu materialul pentru baricadarea intrării şi, în afară de aceasta, preţioasele cuie ruginite pe care le bătu,

cu vârfurile în afară, în lopeţile vâslelor. Astfel luă naştere o armă fioroasă, cu adevărat ucigătoare. Terminând aceste pregătiri şi socotind că totul era bine făcut, ardea de nerăbdare să se fălească în faţa comandantului cu isprava lui; acesta însă se încuiase în cabina prinţesei şi stătea acolo, poate fără măcar să respire, atât era de adâncă liniştea dinăuntru. Aşa stând lucrurile, doctorul Krafft se postă în faţa întinderii cenuşii a eleşteului, a cărui apă clipocea rece, în surdină; din când în când se auzea plescăitul vreunui peşte zvâcnit în sus sau foşnetul trestiei stârnite de vânt; şi nu ştiu cum, doctorului Krafft începu să-i fie deodată urât în această singurătate.

Tuşi în dreptul cabinei comandantului şi în răstimpuri mormăia câte ceva cu jumătate de gură, doar-doar să-i atragă în felul acesta atenţia. În sfârşit, Prokop ieşi afară cu buzele strânse şi cu o lucire stranie în ochi. Krafft îl conduse prin noua fortăreaţă, îi arătă absolut totul, ba îi făcu chiar şi o demonstraţie de catapultare a pietrelor împotriva inamicului; cu acest prilej era cât pe ce să zboare în apă. Prokop nu-i spuse nimic, dar îl cuprinse pe după gât şi-l sărută pe obraz; iar Krafft, rumen de bucurie, ar fi dorit nespus să facă de zece ori mai mult decât făcuse până atunci.

Se aşezară pe banca de lângă apă, acolo unde, de obicei, îşi făcea baia de soare oacheşa prinţesă. La apus se înălţau nori subţiri, firavi, şi în zarea îndepărtată cerul iriza culoarea lui aurie diafană; eleşteul se aprinse tot, licărind cu o lumină palidă şi dulce, de-a dreptul tulburătoare. Doctorul Krafft se apucă să dezvolte o teorie nou-nouţă despre războiul permanent, despre dreptul pumnului, despre izbăvirea lumii prin eroism; teoria lui era într-o

flagrantă şi feroce contradicţie cu melancolia sfâşietoare a acestui asfinţit de toamnă, dar, din fericire, doctorul Krafft, total miop şi pe deasupra idealist, era desprins, fără voia lui, de priveliştea aceasta cu totul întâmplătoare. Nemaiţinând seamă de frumuseţea cosmică a acestei clipe, încercară deodată amândoi o senzaţie supărătoare de frig şi foame.

Şi iată-l colo, pe uscat, pe domnul Paul înaintând grăbit cu pasul lui mărunt, cu un coş mare în mână; se uită în dreapta, în stânga, şi din când în când strigă cu glăsciorul lui bătrânicios:

— Cucu! Cucu!

Prokop se îndreptă spre el, trecând peste vasul de război; voi să afle cu orice preţ cine anume îi asigura această masivă aprovizionare.

— Nimeni, vă rog să mă credeţi, afirmă bătrânelul; dar ştiţi, fata mea, Elisabeta, e chelăreasă. Era gata-gata să înceapă să-i povestească totul despre fiica lui Elisabeta, dar Prokop îi mângâie părul cărunt şi transmise, la rândul său, din nou aceleiaşi persoane fără nume, că e sănătos şi în toate puterile.

În seara aceasta doctorul Krafft bău aproape de unul singur, sporovăi, filozofă, pentru ca apoi să declare că nu dă un ban pe toată filozofia: acţiunea, spunea el, acţiunea e totul. Prokop tremura de frig pe banca prinţesei, privind, fără întrerupere, la una şi aceeaşi stea; Dumnezeu ştie de ce şi-o alesese tocmai pe asta: era portocalia Beteigeuze din marginea constelaţiei Orion. Minţise când spusese că e sănătos; simţea nişte împunsături ciudate în acelaşi loc, ea odinioară la Tynice, când totul în minte îi uruia şi-i vâjâia năprasnic; acum i se învârtea capul şi trupul îi tremura

scuturat de friguri. Apoi, când încercă să spună ceva, limba i se împletici şi dinţii începură să-i clănţăne în asemenea hal, încât doctorul Krafft se trezi din beţie şi se sperie foarte. Îl întinse numaidecât pe canapeaua din cabină şi-l acoperi cu tot ce-i căzu la îndemână, chiar şi cu halatul pluşat al prinţesei; după care, îi puse pe frunte un şervet umed şi din timp în timp îi schimbă compresa. Prokop susţinea că nu-i decât un simplu guturai; pe la miezul nopţii aţipi şi începu să bolborosească cuvinte neînţelese, torturat de un coşmar înspăimântător.

XLI

Dimineaţa, Krafft se deşteptă abia la cucăitul lui Paul; vru să sară din pat, dar era complet înţepenit, căci toată noaptea îngheţase de frig şi dormise încovrigat ca un câine. Când, în sfârşit, de bine, de rău, îşi veni în fire, băgă de seamă că Prokop dispăruse, şi că una din ambarcaţiunile flotilei lor se legăna în apropierea ţărmului. Era foarte îngrijorat de soarta comandantului său şi s-ar fi dus desigur să-l caute, dacă nu s-ar fi temut să părăsească o fortăreaţă atât de bine durată. Ba chiar se apucă să-i mai aducă şi îmbunătăţiri, în timp ce ochii săi miopi scrutau, neîncetat, spaţiul în căutarea comandantului.

În timpul acesta Prokop, care se trezise parcă deznodat, cu un gust de noroi în gură, tremurând de frig şi puţin mahmur, se afla demult în parc, cocoţat în vârful unui stejar bătrân de unde se deschidea perspectiva întregului castel. I se învârtea capul, dar se ţinea cu putere de o cracă. N-avea voie să privească drept în jos, dacă nu voia să ameţească şi să cadă din copac.

Această zonă a parcului era, de bună seamă, considerată de inamic ca fiind în afara oricărei primejdii, căci până şi rubedeniile mai în vârstă se încumetau să iasă acum cel puţin pe scările castelului, domnii se plimbau câte doi sau câte trei, o întreagă cavalcadă de cavaleri mişuna pe aleea principală, iar la intrare iată-l din nou, foindu-se de colo până colo, pe bătrânul portar. După ora zece ieşi din castel însăşi prinţesa, însoţită de moştenitorul tronului, şi se îndreptară împreună undeva în direcţia pavilionului japonez. În Prokop sângele începu să clocotească şi avea senzaţia că zboară cu capul în jos; se ţinea cu înverşunare de cracă şi tremura ca o frunză scuturată de vânt. Nimeni nu mergea în urma lor; dimpotrivă, evacuaseră cu toţii parcul cât ai clipi din ochi, strângându-se în spaţiul viran din faţa castelului. Pesemne, o convorbire decisivă sau cam aşa ceva. Prokop îşi muşca de zor degetele ca să nu ţipe. Povestea dură enorm de mult, o oră sau poate chiar cinci Şi iată-l acum pe moştenitor fugind de-acolo singur, roşu ca para focului şi strângând din pumni. Domnii adunaţi în faţa castelului începură să se împrăştie, retrăgându-se din calea lui ca şi când i-ar fi făcut loc să treacă. Moştenitorul, fără să se mai uite nici în dreapta nici în stânga, aleargă pe scări în sus, acolo îi iese în întâmpinare, în capul gol, *oncle Rohn*, se opresc amândoi puţin şi stau de vorbă; *le bon prince* îşi petrece palma peste frunte, apoi dispar împreună. Domnii din faţa castelului se regrupează, îşi apropie capetele, îşi şuşotesc ceva şi numaidecât se fac nevăzuţi, unul câte unul. În faţa castelului sosesc cinci automobile.

Prokop se agăţă cu mâinile de o creangă şi îşi dădu drumul din coroana stejarului, cu atâta putere, că se afundă uşor în pământ; vru s-o pornească în galop spre pavilionul

japonez, dar, curios lucru, picioarele nu-i dădeau ascultare; se împleticea de parcă ar fi umblat printr-un aluat de ceaţă şi nu era în stare pentru nimic în lume să găsească pavilionul cu pricina; căci în faţa lui totul se contopea şi iar se risipea. În sfârşit, îl descoperi: prinţesa stătea pe bancă, murmurând ceva cu buzele ei severe şi lovind în aer cu o nuia. Prokop îşi adună toate puterile ca să ajungă în faţa ei vioi ca un june. Se ridică să-l întâmpine.

— Te aşteptam.

Prokop se îndreptă spre ea şi era gata-gata s-o izbească, deoarece el încă o vedea ceva mai departe. Îi puse mâna pe umăr, ţinându-şi trupul drept cu un ciudat şi îndârjit efort, clătinându-se ameţit şi mişcând uşor din buze; credea că vorbeşte. Şi ea îi spunea ceva, dar cuvintele ei erau de neînţeles; totul se petrecea parcă sub apă. Deodată răsunară sirenele şi claxoanele automobilelor puse în mişcare.

Prinţesa se cutremură, de parcă i s-ar fi muiat picioarele, de la genunchi. Prokop vedea un chip palid, şters, pe care pluteau două orbite întunecoase.

— S-a sfârşit, auzi limpede şi de aproape, s-a sfârşit Ştii, dragule, l-am expediat!

Dacă ar fi fost stăpân pe simţurile lui, ar fi văzut că ea arăta ca dăltuită în fildeş, încremenită şi sublimă, ca o martiră în clipa jertfei supreme; dar el clipea doar, biruindu-şi tremurul anemic al pleoapelor, şi, deodată, i se păru că duşumeaua începe să se înalţe cu el şi să se răstoarne. Prinţesa îşi apăsă palmele pe frunte şi se clătină; tocmai voia să se lase în braţele lui ca să fie purtată, să se sprijine de el, istovită de fapta ei măreaţă; dar el i-o luă înainte şi se lungi la picioarele ei; se prăbuşi fără vlagă, ca o păpuşă

din cârpe şi sfoară.

Nu-şi pierdu cunoştinţa; rătăcea cu ochii în gol, nefiind în stare să înţeleagă unde anume se află şi ce se întâmplase cu el. Avu impresia că îl ridica cineva, icnind de spaimă; încercă să se ajute singur, dar îi fu cu neputinţă.

— Asta... asta nu-i decât... decât o entropie, spuse şi, socotind probabil că acesta-i cuvântul cel mai sugestiv şi atotcuprinzător pentru caracterizarea situaţiei, îl repetă de câteva ori în şir. Apoi, ceva îi năvăli în minte tumultuos, ca apele la stăvilar; capul îi alunecă greu din degetele tremurătoare ale prinţesei şi căzu duduind pe podea. Prinţesa sări în sus ca ieşită din minţi şi alergă după ajutor.

Sesiza vag tot ce se întâmpla în jurul lui; simţea cum trei oameni îl ridică şi-l duc încet, anevoie, de parcă ar fi fost de plumb; auzea paşii lor grei, târşiţi, şi respiraţia lor accelerată, şi se mira că nu-s în stare să-l ducă aşa, între degete, ca pe o obială. În tot acest timp, cineva îl ţinea de mână; se întoarse şi o recunoscu pe prinţesă.

— Ce bun sunteţi, domnule Paul, i se adresă el cu recunoştinţă. Apoi se produse o învălmăşeală, oamenii gâfâiau zăpăciţi; era momentul când îl duceau pe scări în sus, dar lui i se părea că se rostogolesc cu el într-o prăpastie, răsucindu-se, răsucindu-se mereu.

— Nu vă înghesuiţi aşa, mormăi, şi capul începu să i se învârtească în asemenea hal, încât încetă să mai perceapă ceva.

Când deschise ochii, îşi dădu seama că zace iar în camera cavalerilor, iar Paul se străduia să-l dezbrace cu mâinile sale bătrâne tremurând de emoţie. La căpătâiul lui stă prinţesa cu nişte ochi mari cât roata carului. În mintea lui Prokop totul se amesteca, învălmăşindu-se într-o

confuzie totală.

— Am căzut de pe cal, nu-i aşa? bolborosea din greu. Dumneavoastră - dumneavoastră aţi fost - aţi fost de faţă, nu-i aşa? *Buum*, ex-explozie! Litrogli - nitrogri - micro - Ce haş doi o en o doi. Com-pli-cată fractură! Popotcovită ca un cal. Amuţi abia în clipa în care simţi pe frunte o mână răcoroasă, firavă. Pe urmă îl zări pe doctorul măcelar şi îşi înfipse unghiile în nişte degete reci. Nu, nu vreau, gemu el, de teama durerilor; măcelarul îşi lăsă doar capul pe pieptul lui şi-l apăsa, şi-l apăsa ca o greutate de o sută de kilograme. Şi în clipele acestea de grea tristeţe descoperi deasupra lui nişte ochi... care-l fascinau. Măcelarul se sculă în picioare şi spuse cuiva în spatele lui:

— Pneumonie gripală. Îndepărtaţi-o pe Alteţa Sa, boala e contagioasă. Cineva vorbea de sub apă şi doctorul îi răspundea. Dacă se produce edemul, atunci - atunci nu mai... Prokop înţelese că e pierdut, că va muri; dar îi era totul absolut indiferent: niciodată nu-şi închipuise că moartea e ceva atât de simplu. Patruzeci cu şapte, auzi din noii vocea doctorului. Nu mai avea decât o singură dorinţă: să fie lăsat să doarmă, până când o să-şi dea sfârşitul; dar în loc de asta, fu împachetat în ceva rece, ohohoh! În cele din urmă îi auzi pe ceilalţi şuşotind, iar el închise ochii încet şi nu mai ştiu de nimic.

Când se deşteptă, deasupra lui stăteau aplecaţi doi bărbaţi în vârstă, îmbrăcaţi în negru. Se simţea nespus de uşurat, parcă i se luase de pe inimă o povară grea.

— Bună ziua, li se adresă degajat şi vru să se ridice.

— N-aveţi voie să vă mişcaţi, îi spuse unul din cei doi, şi-l împinse cu blândeţe înapoi în perne. Aşa stând lucrurile, Prokop îi dădu ascultare şi rămase întins.

— Dar acum mi-e mai bine, nu-i aşa? întrebă mulţumit.

— Bineînţeles, mormăi al doilea bărbat, cu îndoială în glas, dar n-aveţi voie să vă suciţi. Linişte, repaus, pricepeţi?

— Unde-i Holz? îi veni deodată în minte.

— Prezent! răsună dintr-un colţ şi iată-l în clipa următoare pe domnul Holz stând la capătul patului, zgâriat cumplit la faţă şi cu o vânătaie mare pe unul din obraji, dar în rest uscat şi vânos ca întotdeauna. Iar în spatele lui, pentru Dumnezeu, da, în spatele lui e Krafft, acelaşi Krafft pe care-l uitase la ştrand; avea ochii umflaţi şi roşii de parcă ar fi bocit trei zile în şir. Ce i s-o fi întâmplat? Îi zâmbi să-l liniştească. Uite-l pe domnul Paul venind spre pat, în vârful picioarelor, şi ţinându-se de gură cu un şerveţel. Prokop se bucură, văzându-i pe toţi aici lângă el; rătăci cu ochii prin odaie şi în spatele celor doi domni în negru o descoperi pe prinţesă. Era palidă de moarte şi se uita la el cu nişte ochi mari, tăioşi şi posomoriţi, care lui îi provocau o teamă inexplicabilă.

— Nu mai am nimic, murmură în şoaptă, ca şi când şi-ar fi cerut scuze.

Prinţesa îi aruncă o privire întrebătoare unuia dintre domni şi acesta încuviinţă din cap, cu resemnare. Şi ea se apropie de pat.

— Te simţi mai bine? îl întrebă încet. Spune-mi, dragule, te simţi într-adevăr mai bine?

— Da, răspunse nesigur, puţin stânjenit de atitudinea crispată a celor din jur. Aş putea spune chiar bine de tot, numai... numai... Privirea ei insistentă îl zăpăci de-a binelea şi aproape îl înspăimântă; avea o senzaţie de leşin apăsător, - Doreşti ceva? îl întrebă aplecându-se deasupra lui. Simţi o spaimă înfiorătoare ţâşnind din privirea ei.

— Să dorm, răspunse în şoaptă, ca să scape de această privire.

Prinţesa se uită din nou întrebător la cei doi bărbaţi. Unul din ei dădu uşor din cap şi se uită la ea, atât de ciudat şi de grav, încât ea înţelese tot şi păli şi mai mult.

— Bine, dormi atunci, rosti cu voce strangulată şi se întoarse cu faţa spre perete.

Prokop îi cercetă pe ceilalţi, plin de mirare: Domnul Paul îşi îndesa şerveţelul în gură, Holz stătea drepţi, clipind din ochi ca un soldat, iar Krafft pur şi simplu bocea, rezemat de şifonier şi smârcâia din nas ca un copil întărâtat.

— Dar ce s-a întâmplat... icni Prokop şi încercă să se ridice; dar unul dintre domnii în negru îi puse pe frunte o mână atât de moale şi de blajină, atât de încurajatoare şi de-a dreptul divină la atingere, încât se linişti dintr-o dată şi răsuflă fericit. Adormi aproape în aceeaşi clipă.

Se trezi agăţat de firul subţire al subconştientului. În cameră ardea doar lampa mică de pe noptieră, iar lângă pat stătea prinţesa, îmbrăcată în negru, şi se uita la el cu nişte ochi strălucitori, de vrăjitoare. Îşi lipi repede pleoapele ca să nu-i mai vadă: atât era de copleşitoare tristeţea pe care i-o transmiteau aceşti ochi.

— Dragule, cum te simţi?

— Cât e ceasul? întrebă năuc.

— Două.

— După masă?

— Noaptea.

— Aşa repede? se minună, neştiind singur de ce, şi îşi depănă mai departe firul haotic al somnului. Din când în când deschidea ochii uşor şi, prin despicătura lor, se uita o clipă la prinţesă, pentru ca apoi să adoarmă din nou. De ce,

de ce se uită mereu aşa la mine?! Din timp în timp îi umezea buzele cu o linguriţă de vin; el înghiţea licoarea murmurând ceva neînţeles. În cele din urmă se cufundă într-un somn greu, fără vise.

Îşi veni în fire abia în clipa în care unul dintre domnii în negru îi asculta, cu băgare de seamă, bătăile inimii. Alţi cinci stăteau neclintiţi în preajma lui.

— De necrezut, de necrezut, mormăi domnul în negru. Omul acesta are o adevărată inimă de fier.

— Trebuie să mor? întrebă Prokop, când nimeni nu se aştepta.

Domnul în negru mai-mai să sară în sus de uimire.

— Să vedem, rosti sec. Dacă aţi scăpat de această noapte... Cât timp aţi umblat cu povestea asta?

— Cu ce? se miră Prokop.

Domnul în negru flutură din mână:

— Staţi liniştit, cât se poate de liniştit.

Prokop, în ciuda faptului că se simţea îngrozitor de prost, rânji sarcastic: când doctorii nu mai ştiu cum să se descurce, recomandă întotdeauna linişte. Dar acela cu mâini blajine îi spuse:

— Trebuie să credeţi, să credeţi că o să vă însănătoşiţi. Credinţa face minuni.

XLII

Se zbătea delirând în somn, înecat şi pătruns până la oase de o transpiraţie nesuferită. Unde - unde mă aflu? Plafonul, deasupra lui, se clatină, se leagănă, se unduieşte; nu, nu, nu! nu se leagănă, cade înşurubându-se şi lăsându-se încet în jos, ca o gigantică presă hidraulică. Prokop

încercă să ţipe, dar nu izbuti şi plafonul era acum atât de jos, încât desluşea până şi musculiţa străvezie care sta pe el, şi firicelul de nisip din tencuială şi... şi fiecare asperitate a zugrăvelii. Şi peretele cădea, cădea mereu, apropiindu-se din ce în ce mai mult, iar el se uita la toate astea cu o spaimă mută şi gâfâia, doar, nefiind în stare să-şi adune glasul. Lumina s-a stins, e întuneric beznă; acum, acum îl striveşte. Simte plafonul atingându-i părul, care i s-a făcut măciucă, şi respiraţia îi şuieră înăbuşit. Ahaha, acum a dat de uşă, o împinge într-o parte şi ţâşneşte afară, afară e tot întuneric, ba nu, nu e întuneric, e ceaţă, ceaţa lupului, nictalopie, o ceaţă atât de densă încât nici să respire nu putea şi se sufoca cu sughiţuri de spaimă. Acum, acum mă înăbuş, se îngrozi şi o rupse la fugă, călcând pe-pe-pepeste ni-ni-ni-şte tru-tru-tru-puri vii, care pe deasupra se mai şi suceau într-o parte şi într-alta. Se aplecă şi întinse mâna, şi simţi în palmă un sân mare şi tânăr. Asta-asta-asta e Anči; se sperie şi bâjbâi să-i caute capul; dar în loc de cap dădu de un vas, un vas de por-ţe-lan plin cu ceva vâscos şi spongios ca... ca un plămân de vită. Îi venea să vomite de groază şi vru să-şi desprindă mâinile de pe materia aceea hidoasă; dar iată că ea se lipeşte de el, tremură, îi suge sângele şi i se târâie pe braţe în sus 1 O moluscă! O sepie umedă şi gelatinoasă, cu ochii strălucitori ai prinţesei, care-l fixează cu o dragoste pătimaşă; alunecă pe trupul lui despuiat şi caută, caută un loc unde să-şi aşeze fundul cu odiosul orificiu ţâşnitor. Prokop nu mai poate nici să răsufle, se luptă cu ea, îşi înfige degetele în materia cleioasă şi flască; şi, deodată, se trezi.

Deasupra lui stătea aplecat domnul Paul care-i punea pe piept o compresă rece.

— Unde-unde-unde e Anči? bâigui ca o uşurare şi iar închise ochii. Buf, buf, buf i Aleargă, cu sufletul la gură, peste nişte arături; nu ştie de ce şi încotro e atât de zorit, dar goneşte, goneşte mereu de-i bate inima năvalnic, să-i sară din piept, nu alta! şi ar vrea, ar vrea să scoată din el un chiot, un chiot de spaimă că va ajunge prea târziu. Iată, în sfârşit, şi casa aceea, numai că uite, n-are nici uşi, nici ferestre, ci doar o pendulă mare, atârnată la intrare, care arată ora patru fără cinci. Şi Prokop ştia că atunci când acul mare va atinge cifra doisprezece întreaga Pragă va zbura în aer.

— Cine mi-a luat krakatitul? răcneşte zguduitor; încearcă să se caţere pe perete ca să oprească, în ultima clipă, acul ceasornicului; sare şi îşi înfige unghiile în tencuială, dar alunecă în jos, lăsând în perete o dâră adâncă, prelungă. Urlă de groază şi aleargă undeva după ajutor. A dat buzna într-un grajd cu cai; în grajd, prinţesa şi Carson fac dragoste, în picioare, cu mişcări zvâcnite, mecanice, ca nişte păpuşi care tresaltă pe o sobă, acţionate de aerul cald. Când îl zăresc, se apucă de mână şi încep să ţopăie, să ţopăie iute, iute, din ce în ce mai iute.

Deschise ochii şi o văzu pe prinţesă aplecată deasupra lui, cu buzele încleştate şi ochii arzători.

— Fiară, mârâi Prokop cu o ură întunecată şi închise repede ochii. Inima îi bătea atât de sălbatic, de parcă ar fi bătut tam-tamul drăcesc al celor doi, care ţopăiau într-un ritm infernal. Picăturile de sudoare îi usturau ochii, iar în gură simţea gustul lor sărat.

— Vrei ceva? îl întrebă prinţesa, de aproape. Răsuci din cap; ea crezu că a adormit din nou; dar în clipa următoare se auzi iar vocea lui răguşită:

— Unde-i plicul acela?

Îşi închipui că aiurează; nu-i răspunse.

— Unde-i plicul acela? repetă el încreţind fruntea ca un stăpân.

— Aici e, aici, se grăbi să-i spună şi numaidecât îi strecură între degete prima bucăţică de hârtie care-i căzu la îndemână. Cu un gest brusc o făcu ghemotoc şi o aruncă.

— Nu, nu-i asta. Eu... eu vreau plicul meu. Eu... eu... eu vreau plicul meu!

Repeta într-una aceste cuvinte. La un moment dat, îl cuprinse o criză de furie şi, nemaiştiind ce să facă, prinţesa îl strigă iute pe Paul. Acesta îşi aduse aminte de un plic gros, mototolit şi soios, legat cu o sfoară. Repede, unde ar putea să fie?! Îl găsi în noptieră: poftim, aicea e, nu v-am spus eu!? Prokop îl strânse cu amândouă mâinile şi-l lipi de piept; se linişti şi adormi buştean. După trei ore, trupul lui se broboni de o sudoare proaspătă; era atât de sleit de puteri, încât abia mai putea să răsufle. Prinţesa dădu alarma şi numaidecât se reîntruni consiliul medical. Temperatura coborâse alarmant, tensiunea arterială şapte, pulsul filiform; specialiştii opinară pentru administrarea neîntârziată a unei injecţii cu oleu camforat, dar medicul de ţară localnic, rusticizat şi sfios printre atâtea somităţi, fu de altă părere, susţinând că el nu-şi trezeşte *niciodată* pacientul.

— Cel puţin îşi dă sfârşitul dormind, nu-i aşa? mormăi un specialist celebru. Aveţi dreptate...

Prinţesa, extenuată, se duse să se odihnească un ceas, dar numai după ce i se dădură toate asigurările că... desigur, fără îndoială... şi aşa mai departe; iar la căpătâiul pacientului rămase doctorul Krafft care-i făgădui că peste o

oră avea să-i transmită ce şi cum. Nu-i transmise însă nimic şi, neliniştită, prinţesa se repezi personal să vadă cum stau lucrurile. Îl găsi pe Krafft proţăpit în mijlocul odăii, agitând din mâini şi vorbind cu voce tare, cât îl ţineau plămânii, despre telepatie, referindu-se mereu la Ruchet, James şi la mulţi alţii; iar Prokop, cu ochii limpezi, îl asculta şi, pe ici pe colo, îl înţepa cu câte o obiecţie caracteristică omului de ştiinţă, sceptic şi îngrădit de cunoştinţele sale.

— Eu l-am înviat, prinţesă! strigă Krafft, uitând de toate; mi-am încordat întreaga voinţă pentru a-l face să se însănătoşească; eu... eu am făcut deasupra lui cu mâinile, uitaţi-vă, aşa... Da, da, radiaţia undelor... pricepeţi? Dar ştiţi, treaba asta te epuizează, uf! Mă simt slab ca o muscă, declară cu convingere şi dădu repede pe gât paharul cu benzină pentru spălatul pansamentelor, crezând, probabil, că era vin; atât era de surescitat de succesul lui. Spuneţi, strigă deodată, v-am făcut sănătos sau nu?

— M-aţi făcut, răspunse Prokop, cu amabilă ironie.

Doctorul Krafft se prăbuşi într-un fotoliu:

— N-aş fi crezut că am o aură atât de puternică, oftă din adânc, plin de satisfacţie. Vreţi să mai ţin mâinile deasupra dumneavoastră?

Prinţesa, privind uluită când la unul, când la celălalt, se făcu roşie toată, zâmbi, şi, deodată, i se umeziră ochii; îi mângâie lui Krafft ţeasta roşcovană şi, fără să scoată o vorbă, o rupse la fugă...

— Aşa-s femeile, nu rezistă, constată Krafft, cu mândrie. Vedeţi, eu sunt cât se poate de calm... Tot timpul am simţit cum ţâşneşte fluidul din degetele mele. Cu siguranţă că fenomenul ar putea fi fotografiat, nu credeţi? Ca ultraradiaţiile...

Revenire somităţile şi, în primul rând, îl dădură afară pe Krafft, în ciuda protestelor sale vehemente; îi măsurară din nou bolnavului temperatura, pulsul şi câte şi mai câte. Temperatura mai ridicată, pulsul nouăzeci şi şase, pacientul manifestă poftă de mâncare; ei da, asta-i într-adevăr o întorsătură senzaţională... După care somităţile se duseră în cealaltă aripă a castelului, unde, de asemenea, era nevoie de asistenţa lor; căci prinţesa ardea cu o temperatură de aproape patruzeci de grade, istovită de cele şaizeci de ore de veghe; în afară de asta îi mai descoperiră o gravă anemie şi un şir întreg de alte boli, ba chiar şi o veche cavernă TBC, netratată.

În ziua următoare, Prokop se ridică singur în capul oaselor şi primi vizite, cu un aer glorios. Nobilii domni, ce-i drept, se împrăştiară repede, numai grăsunul *cousin* mai zăbovi pe acolo oftând şi plictisindu-se de moarte. Pe neaşteptate dădu buzna în odaie Carson; era cam încurcat, iar până la urmă totul se sfârşi cu bine; Prokop nu pomeni nimic despre cele întâmplate şi, în sfârşit, Carson izbucni, spunându-i că explozivii aceia cumpliţi pe care Prokop îi preparase în ultimele zile s-au dovedit, în urma probelor făcute, a avea o forţă de explozie cam cât aceea a rumeguşului de lemn; pe scurt... pe scurt, e limpede că Prokop a trebuit să aibă febră, nu glumă, atunci când i-a preparat. Pacientul primi această afirmaţie cu calm şi abia peste câteva clipe pufni în hohote de râs,

— Cred şi eu, spuse cu bunăvoinţă, dar cu toate astea, am băgat serios spaima în voi.

— Asta-i adevărat, recunoscu Carson, deschis. De când mă ştiu nu m-am temut atâta pentru viaţa mea şi pentru fabrică.

Krafft intră anevoie, era palid la faţă şi distrus. Sărbătorise toată noaptea miraculosul său fluid, cinstindu-l cu mari libaţiuni de vin, iar acum se simţea îngrozitor de rău. Se văicărea, spunând csi şi-a înecat pentru totdeauna forţa sa iradiantă, şi îşi băgă în cap să devină din această clipă un adept al ascetismului, indian, conform canoanelor filozofiei Yoga.

Veni şi *oncle Charles, très aimable*, şi de o delicateţe reţinută; Prokop îi fu recunoscător pentru faptul că *le bon prince* redobândise fineţea tonului de acum o lună, adresându-i-se iar politicos, cu „dumneavoastră”, şi povestindu-i, amuzant, despre experienţa sa de viaţă. Numai în clipa în care, pe de departe, discuţia se referi la prinţesă, rămaseră amândoi oarecum descumpăniţi.

În acest timp, în aripa cealaltă a castelului, prinţesa, chinuită de o tuse seacă, dureroasă, îl primea din jumătate în jumătate de oră pe domnul Paul, care trebuia să-i raporteze amănunţit ce face Prokop, ce a mâncat, şi cine anume se află la el în clipa respectivă.

*

*   *

Lui Prokop îi mai reveniră fierbinţelile şi halucinaţiile terifiante. Se făcea că vede un hambar întunecos şi un şir nesfârşit de butoaie cu krakatit; în faţa hambarului, un soldăţel se foieşte, de colo până colo, cu arma la umăr; nimic altceva şi totuşi scena era înfiorătoare. I se părea că iar e război; în faţa lui, un câmp de necuprins, plin cu cadavre; toţi sunt morţi, şi el e mort şi prins de pământ într-o pojghiţă de gheaţă, numai domnul Carson umblă peste cadavre, împleticindu-se, blestemă printre dinţi şi se uită la ceas, cu nerăbdare. Din direcţia opusă se apropie cu

mişcări zvâcnite, săltăreţe, paraliticul prinţ Hagen; spre uimirea lui Prokop, înaintează repede, sare ca o lăcusta de câmp şi scârțâie, crispându-se la fiecare mişcare. „Carson îl salută cu indiferenţă şi-i spune ceva; zadarnic îşi încordează Prokop auzul, nu desluşeşte nimic; cine ştie, poate din pricina vântului; Hagen arată spre orizont, cu mâna lui prelungă şi uscată; despre ce-or fi vorbind? Hagen întoarce capul, îşi duce mâna la gură şi scoate de acolo o dantură galbenă de cal, cu maxilare cu tot; în loc de gură are acum o gaură adâncă şi întunecată, care râde în hohote, şi totuşi fără glas. Cu cealaltă mână îşi scobeşte dintr-o orbită un glob ocular de proporţii gigantice şi, ţinându-l între degete, îl întinde aproape de feţele celor căzuţi; în acest timp dantura galbenă din cealaltă mână numără, nechezând lugubru; „Şaptesprezece mii o sută douăzeci şi unu, o sută douăzeci şi doi, o sută douăzeci şi trei...” Prokop nu-şi poate întoarce capul, întrucât e mort; sinistrul glob de ochi, sângeriu, stă încremenit deasupra chipului său; dantura de cal continuă să necheze: „şaptesprezece mii o sută douăzeci şi nouă” şi se închide cu un clămpănit surd. Acum Hagen se pierde în depărtare, numărând, numărând mereu; iar peste cadavre sare, impudică, prinţesa, cu fusta suflecată până peste marginea chiloţilor; se apropie de Prokop cu un bunciuk tătăresc în mână pe care-l agită, şi-l agită, de parcă ar fi o cravaşa. Se opreşte ţeapănă deasupra lui Prokop, îl gâdilă cu bunciuk-ul pe la nas şi-l loveşte uşor cu vârful piciorului în cap, de parcă ar vrea să se convingă dacă e mort cu adevărat.

Lui Prokop îi ţâşni sângele în obraji, cu toate că era mort, atât de mort, încât îşi simţea îngheţată bocnă până şi inima din piept; cu toate acestea nu putea să suporte

priveliştea picioarelor ei zvelte. „Dragule, dragule”, îi spune prinţesa în şoaptă şi, cu o mişcare lentă, îşi lasă fusta în jos, îngenunchează la căpătâiul lui şi cu palma îi atinge încet pieptul. Deodată, îi smulge din buzunarul interior al hainei plicul acela gros, legat cu sfoară, şi sare în sus; îl rupe, cu furie, făcându-l ferfeniţă, şi-l aruncă în bătaia vântului. Apoi, cu mâinile desfăcute deasupra capului, începe să se învârtească, să se înşurubeze ca un vârtej; şi se învârti aşa, călcând peste cadavre, până se pierdu în bezna nopţii.

XLIII

N-o mai văzuse pe prinţesă din clipa în care aceasta căzuse bolnavă la pat; îi scria de câteva ori pe zi, scrisori scurte şi înflăcărate, care de fapt mai mult tăinuiau decât exprimau sentimentele. De la Paul află că stă când întinsă în pat, când se ridică şi se plimbă agitată prin odăi; nu era în stare să înţeleagă de ce nu vine la el, care părăsise patul şi aştepta cu nerăbdare ca măcar să-l cheme la ea pentru câteva minute. N-avea de unde să ştie că în acest timp ea scuipa sânge din caverna pulmonară care i se redeschisese; nu-i scrisese despre acest lucru, desigur de teamă să nu i se facă scârbă de ea, să nu aibă senzaţia că-i ard buzele de pe urma sărutărilor ei de odinioară sau mai ştiu eu ce, dar, mai cu seamă, mai cu seamă se îngrozea la gândul că nu s-ar putea stăpâni şi l-ar săruta și acum, ca altă dată, cu buzele ei febrile. Prokop habar n-avea că şi în sputa lui medicii descoperiseră urmele infecţiei bacilare şi ca urmare, prinţesa, pradă deznădejdii, era chinuită de remuşcări şi teamă; neştiind deci absolut nimic, Prokop îşi ieşea din fire că făceau cu el atâtea fasoane, de vreme ce

el se simţea aproape restabilit, şi se cutremura scuturat de fiorii reci ai groazei, când iar trecea o zi fără ca prinţesa să fi manifestat dorinţa de a-i vedea. I s-a făcut lehamite de mine, îi trecea prin minte; niciodată n-am fost pentru ea mai mult decât un capriciu de moment. O bănuia capabilă de orice; nu voia să se umilească până acolo încât să-i cerşească întâlnirea. Nu-i mai scria aproape de loc, stătea tot timpul tolănit într-un fotoliu, cu mâinile şi picioarele ca nişte sloiuri de gheaţă, şi aştepta ca ea să vină, sau să-i transmită vreun mesaj, în fine, să se întâmple ceva.

În zilele senine i se îngăduie acum să iasă afară, în parcul autumnal, să stea la soare, înfăşurat în pleduri; îi vine să le arunce de pe el şi să hoinărească undeva, pe malul eleşteului, minat de gândurile lui sumbre, dar de fiecare dată în preajma lui se află ba Krafft, ba Paul, ba Holz, ba chiar Rohn în persoană, amabilul şi îngânduratul poet Charles care veşnic are „ceva” pe limbă, dar niciodată nu se încumetă să-l rostească; în loc de asta emite păreri despre ştiinţă, despre robusteţea, succesul şi eroismul individual şi despre câte şi mai câte. Prokop îl ascultă, cu o ureche; are impresia că *le bon prince* face eforturi neobişnuite pentru a-i stimula interesul, Dumnezeu ştie de ce, spre ţeluri înalte. Ca din senin, primi din partea prinţesei un bilet încâlcit, în care îl sfătuia să se ţină tare şi să nu se lase intimidat; puţin timp după aceea, Rohn veni la el cu un bărbat mai în vârstă, dârz, la care totul trăda pe ofiţerul îmbrăcat în civil. Laconicul domn îl întrebă pe Prokop ce anume intenţionează să între prindă în viitor. Prokop, uşor iritat de tonul lui, răspunse la fel de repezit şi cu aceeaşi aroganţă de stăpân că intenţionează să-şi valorifice invenţiile.

— Invenţii militare?

— Nu. Nu sunt soldat.

— Vârsta dumneavoastră?

— Treizeci şi opt.

— Ocupaţia?

— Nici una. Dar a dumneavoastră?

Laconicul domn se zăpăci puţin.

— Intenţionaţi să vindeţi aceste invenţii?

— Nu! Simţea că e interogat şi cântărit de o înaltă persoană oficială; povestea asta îl plictisea cumplit; scormonea răspunsuri scurte şi numai când şi când binevoia să mai zvârle şi câte o fărâmitură din învăţătura sa, sau câte un pumn de cifre balistice, văzând că asta îi face o deosebită plăcere unchiului Rohn. Într-adevăr, *le bon prince* radia de bucurie şi-l privea pe laconicul domn cu nişte ochi care parcă întrebau: Ei, ce spuneţi de acest miracol? Laconicul domn nu spuse însă nimic şi în cele din urmă, politicos, îşi luă rămas bun.

A doua zi, Carson sosi glonţ chiar în primele ceasuri ale dimineţii; îşi freca mâinile de entuziasm şi avea un aer extrem de important. Îndruga verzi şi uscate şi tot timpul sonda terenul; arunca într-una cuvinte nedefinite cum ar fi „viitor”, „carieră” şi „succes remarcabil”; mai mult nu voia să spună, dar nici Prokop nu se omora de loc cu întrebările. Veni apoi o scrisoare de la prinţesă, o scrisoare gravă şi stranie:

„Prokop, azi e rândul tău să te hotărăşti. Eu m-am hotărât; n-am ţinut seama de nimic şi nu regret acest lucru. Prokop, în această ultimă clipă îţi spun că te iubesc şi că te voi aştepta atât cât va fi nevoie. Chiar dacă va trebui să ne despărţim pentru un timp - şi asta trebuie să se întâmple,

deoarece soţia ta nu poate fi amanta ta - aşadar, chiar dacă ne vom desparţi pe ani de zile, eu voi rămâne logodnica ta umilă; chiar şi acest lucru înseamnă pentru mine o asemenea fericire, încât nici nu găsesc cuvinte să ţi-o exprim; umblu prin cameră ameţită şi bâigui numele tău; dragule, dragule, nici nu-ţi poţi închipui cât am fost de nefericită, din clipa în care s-a întâmplat cu noi ce s-a întâmplat. Acum hotărăşte tu cap să mă pot numi, într-adevăr, a ta W.“

Prokop nu prea înţelegea despre ce-i vorba; citi şi reciti scrisoarea de nenumărate ori şi, pur şi simplu, nu era în stare să creadă că prinţesa intenţionează, pe scurt, să... Ar fi vrut să se repeadă până la ea, dar nu ştia ce să facă atât era de descumpănit. O fi poate numai o izbucnire sentimentală de femeie care nu trebuie luată *ad litteram* şi la care, mă rog, eu nu mă pricep; parcă poţi şti vreodată cum stai cu această femeie? Şi în timp ce făcea asemenea reflecţii, intră la el *oncle Charles*, însoţit de Carson. Amândoi arătau atât de... Oficiali şi de solemni, încât Prokop simţi cum îi clocoteşte sângele în vine. Au venit să-mi spună că urmează să fiu transportat în fortăreaţă; prinţesa a făcut iar vreo boroboaţă şi e de rău. Căută din ochi o armă, să aibă cu ce riposta în cazul că s-ar face uz de violenţă; îşi alese greutatea de marmoră de pe birou şi se aşeză pe scaun, stăpânindu-şi bătăile inimii, care o luase razna.

Oncle Rohn se uita la Carson, Carson la *oncle Rohn*, cu întrebarea mută cine să înceapă. Începu *oncle Rohn*:

— Ceea ce am venit să vă spunem este... fireşte... într-o anumită măsură... fără îndoială... Erau cunoscutele sale poticneli; deodată, însă, îşi adună puterile şi porni mai

curajos: Dragul meu, ceea ce am venit să-ţi spunem e lin lucru foarte serios şi... foarte discret. Nu e numai în interesul tău să te hotărăşti... Ci... dimpotrivă. Într-un cu vânt... ideea a fost în primul rând a ei şi... în ceea ce mă priveşte... eu... după o matură chibzuinţă... De altfel ştii că el nu i se pot pune opelişti; e încăpăţânată... şi pătimaşă în afară de asta, se pare că într-adevăr şi-a băgat în cap să... Pe scurt, e mai bine pentru toate părţile să găsim o soluţie convenabilă, gâfâi cu inima uşurată. Domnul director îţi va explica...

Carson, adică domnul director, îşi puse încet şi solemn ochelarii pe nas; avea o figură neliniştitor de gravă, cu totul alta decât aceea cu care se obişnuise Prokop până atunci.

— Îmi revine mie cinstea, începu el, să vă transmit... dorinţa... cercurilor militare supreme... de a intra în serviciul armatei noastre. Vreau să spun... se înţelege de la sine... în serviciul tehnic superior care, nu-i aşa, corespunde preocupărilor dumneavoastră; şi asta, fireşte, chiar de la început cu gradul de - ca să zic aşa... Cu alte cuvinte, vreau să spun că, deşi e împotriva oricăror uzanţe militare - fireşte, exceptând un caz de război - de a se activa specialiştii civili... totuşi în cazul nostru... cu toate că situaţia actuală nu poate fi considerată a avea prea multă legătură cu războiul... dar avându-se în vedere importanţa dumneavoastră într-adevăr extraordinară, accentuată şi mai mult de actuala conjunctură... şi, ţinându-se seama, în mod cu totul deosebit de poziţia dumneavoastră excepţională... sau, mai precis de... de obligaţiunile dumneavoastră de ordin strict intim...

— Ce fel de obligaţii? îl întrerupse Prokop, cu o voce răguşită.

— Mda, bolborosi Carson oarecum încurcat; vreau să spun... interesul... legătura dumneavoastră...

— Pe câte ştiu, nu v-am vorbit despre nici un interes personal, ripostă Prokop, tăios.

— Ha ha, se dezlănţui Carson, înviorat parcă de această ieşire brutală; da, bineînţeles că nu; nici nu era nevoie. De altfel, puişorule, de chestia asta nici nu s-au agăţat cei de sus. Asta se înţelege de la sine. Simplu: chestiuni personale şi punct. Intervenţia unui om influent, mă înţelegeţi? Pe lângă toate, mai sunteţi şi străin... Dar şi problema asta e rezolvată, se grăbi să adauge. Ajunge doar să înaintaţi o cerere pentru acordarea cetăţeniei...

— Aha.

— Aţi vrut să spuneţi ceva?

— Nimic, doar atât, aha.

— Aha. Atunci asta-i tot, nu? Ajunge deci să redactaţi o cerere pur formală şi... în afară de asta... Ei, cum să zic... gândiţi-vă şi dumneavoastră că totuşi... e nevoie de un anumit gir, nu-i aşa? Adică, simplu, într-un fel vă câştigaţi gradul care vi se conferă... pentru - pentru merite excepţionale, este? Să presupunem că... că veţi preda administraţiei militare... mă înţelegeţi... veţi preda...

Se aşternu o tăcere penibilă. *Le bon prince* privea pe fereastră afară, ochii lui Carson dispărură în spatele sticlelor scânteietoare ale ochelarilor, iar lui Prokop i se strângea inima de tristeţe şi nelinişte.

— ...Veţi preda... nu-i aşa... se bâlbâia Carson, abia răsuflând de atâta încordare.

— Ce?

Carson scrise cu degetul în aer un K mare:

— Atât şi nimic mai mult, oftă uşurat. În ziua următoare

vi se dă decretul... Numit *extra statum* căpitan-inginer de geniu… detaşat la Balttin. Gata. Asta-i tot. *Aşa*.

— Căpitan, *numai provizoriu*, interveni *oncle Charles*. Deocamdată n-am izbutit să obţinem mai mult. Dar ni s-au dat garanţii că de îndată ce războiul va izbucni - pe neaşteptate...

— Adică până într-un an, horeai Carson; *cel mult* un an.

— Aşadar, de îndată ce va izbucni războiul, reluă prinţul - indiferent când şi cu cine - vei fi numit imediat general-inginer de geniu... cu rangul de general de cavalerie, iar dacă se schimbă cumva - ca urmare a războiului - forma de guvernământ, acestui rang i se va adăuga titlul de *excellence* şi... într-un cuvânt, cel de baron. Până şi în această privinţă... ni s-au dat... toate asigurările, încheie Rohn cu vocea stinsă.

— Şi cine, mă rog, v-a spus că eu aş vrea acest lucru? întrebă Prokop, glacial.

— Auzi întrebare, Dumnezeule! izbucni Carson; cine n-ar vrea? Mie mi-au promis titlul de cavaler; drept să spun, puţin îmi pasă dacă-l am sau nu, dar aici nu e vorba numai de mine, ei de ochii lumii. De altfel, pentru dumneavoastră ar avea o semnificaţie cu totul aparte.

— Aşadar, dumneavoastră tot mai credeţi, silabisi cuvintele Prokop, că eu o să vă dau krakatitul?

Domnul Carson ar fi vrut să sară în sus, dar *oncle Charles* îl reţinu.

— Noi considerăm, începu cu gravitate, că vei face totul sau că… eventual… vei face orice sacrificiu pentru a o salva pe prinţesa Hagen dintr-o situaţie nelegală şi… de nesuportat. În împrejurări excepţionale… O prinţesă poate acorda mâna unui militar. De îndată ce vei deveni căpitan,

legătura voastră se va reglementa prin... printr-o logodnă strict secretă; bineînţeles după aceea prinţesa va pleca şi se va întoarce atunci... atunci când va putea să ceară unui membru dintr-o dinastie domnitoare să-i fie martor la căsătorie. Până atunci... până atunci, depinde de tine ca să-ţi cucereşti căsnicia de care eşti demn şi de care e demnă şi prinţesa. Dă-mi mâna. Nu trebuie să te decizi în clipa aceasta; gândeşte-te bine ce ai de făcut, care e datoria ta şi ce anume ai de dat pentru această datorie. Aş putea să fac apel la orgoliul tău; dar eu prefer să mă adresez numai inimii tale. Prokop, prinţesa suferă peste puterile ei, şi a adus dragostei jertfe mai mari decât oricare alta femeie. Şi tu ai suferit; tu, Prokop, suferi cu conştiinţa, dar eu nu vreau să exercit asupra ta nici un fel de presiune, pentru că am încredere în tine. Chibzuieşte bine şi pe urmă îmi spui...
Domnul Carson clătina din cap, sincer şi profund mişcat.

— Aşa este, se alătură şi el prinţului. Eu, e adevărat, sunt un om simplu, din topor, dar trebuie să spun că... că... De altfel, v-am mai spus eu că femeia asta are rasă. Dumnezeule Cristoase, omul vede asta abia atunci când... Se izbi, deodată, cu pumnul în dreptul inimii şi începu să clipească emoţionat. Ah, omule, eu unul v-aş strânge de gât cu mâna mea daca... dacă n-aţi fi demn de...

Prokop nu-i mai asculta: sări în sus şi începu să alerge prin odaie, cu faţa încruntată de enervare.

— Aşadar... eu... eu trebuie, nu-i aşa? azvârlea cuvintele cu voce hârâită. Aşadar, eu trebuie? Bine, dacă *trebuie*... trebuie. Dar ţineţi minte, voi m-aţi împins! Eu n-am vrut!

Oncle Rohn se ridică în picioare şi-i puse, blajin, mâna pe umăr.

— Prokop, îi spuse cu blândeţe; de hotărât, hotărăşti tu singur. Noi nu ne grăbim; consultă-te cu tot ce e mai bun în tine; sfătuieşte-te cu Dumnezeu, întreabă-ţi dragostea, sau conştiinţa, sau onoarea sau ce crezi tu. Să ai în vedere însă un singur lucru: că nu e vorba numai de tine, ci şi de aceea care te iubeşte atât de mult, încât e în stare... să facă... Flutură din mână, neputincios, şi i se adresă lui Carson: Să mergem !

XLIV

Era o zi mohorâtă şi umedă. Prinţesa tuşea, o lua când cu frig, când cu fierbinţeli şi n-avea răbdare să stea în pat; aştepta răspunsul lui Prokop. Se uita pe fereastră să vadă daca nu cumva iese afară şi iar îl chema pe Paul. Mereu acelaşi răspuns: domnul inginer se plimbă prin odaie. Şi nu spune nimic? Nu, nu spune nimic.

Umbla agitată, bătând încăperea în lung şi-n lat, de parcă ar fi vrut să-l însoţească pe Prokop în mersul lui nepotolit, şi iar se aşeza şi îşi legăna corpul ca să-şi astâmpere neliniştea înfrigurată. Oh, situaţia asta nu mai e de suportat! Se apucă, deodată, să-i scrie o scrisoare lungă, lungă de tot; îl conjura s-o ia de soţie; că nu-i nevoie să divulge nimic, nici un secret, nici un krakatit; că ea se duce cu el, în *viaţa lui*, şi-o să-l slujească, orice s-ar întâmpla. „Te iubesc atât de mult, încât nici o jertfă nu-i destul de mare, ca să ţi-o pot înălţa. Supune-mă oricărei încercări, rămâi sărac şi necunoscut; merg cu tine ca soţia ta şi niciodată nu voi mai putea să mă întorc în lumea pe care o părăsesc. Ştiu că ţii la mine puţin şi numai cu un colţişor absent al inimii; dar te vei obişnui cu mine. Am fost mândră,

orgolioasă, rea şi pătimaşă; m-am schimbat, umblu acum printre obiectele vechi ca o străină, am încetat să mai fiu”... Reciti scrisoarea şi o rupse bucăţele-bucăţele, suspinând încet. Se lăsase înserarea şi nici o ştire de la Prokop.

Poate vine fără să se anunţe, îi trecu prin minte, şi, cuprinsă de o nerăbdare febrilă, porunci să i se îmbrace o rochie de seară. Stătea agitată în faţa oglinzii mari şi se cerceta cu ochii ei arzători, nemulţumită poate de pieptănătură, de rochie, de toate; îşi acoperea mereu, cu alte straturi de pudră, obrajii aprinşi şi simţea fiori reci scuturându-i braţele goale, în timp ce-şi privea bijuteriile; se vedea urâtă, imposibilă şi neîndemânatecă.

— Paul n-a venit? întreba din clipă în clipa. În sfârşit veni: nimic nou, domnul Prokop stă pe întuneric şi nu permite să se aprindă lumina.

Acum e târziu, prea târziu; prinţesa, nespus de obosita, stă pe un scaun în faţa oglinzii, stratul de pudră plesneşte pe obrajii ei încinşi, e aproape pământie, şi mâinile i-au înţepenit.

— Dezbracă-mă, îi porunceşte cameristei, cu o voce stinsă. Tânăra fată, cu faţa proaspătă şi ochii ca de viţeluşă îi scoate bijuterie după bijuterie, îi descheie rochia şi o îmbracă apoi într-un peignoir străveziu; şi tocmai în clipa când se pregăteşte să-i pieptene coama răvăşită. Prokop dă buzna pe uşă, neanunţat.

Prinţesa încremeni şi se făcu şi mai palidă.

— Du-te, Marieke, abia izbuti să rostească şi îşi strânse *peignoir*[35]-ul pe pieptul uscăţiv. De ce... de ce ai... venit?

Prokop se sprijini de şifonier, foarte palid şi cu ochii aproape înecaţi de sânge.

---

[35] *Peignoir* - halat de casă, în franceză. (n.r)

— Care va să zică aşa, izbucni cu vocea sugrumată; va să zică ăsta a fost planul vostru, nu-i aşa? Frumos m-aţi îmbrobodit, n-am ce spune!

Se ridică în picioare ca lovită de trăsnet:

— Ce... ce tot vorbeşti?

Prokop şuieră printre dinţi:

— Eu ştiu ce vorbesc. Aşadar, despre asta era vorba: să vă dau... să vă dau krakatitul... nu-i aşa? Dumnealor pregătesc frumuşel războiul şi dumneavoastră, dumneavoastră, strigă înăbuşit, dumneavoastră sunteţi unealta lor! Dumneavoastră, cu dragostea dumneavoastră cu tot! Dumneavoastră cu căsătoria dumneavoastră, spioano! Şi eu, eu urma să fiu prins în capcană, pentru ca voi să ucideţi, să vă răzbunaţi...

Prinţesa se lăsă pe o margine de scaun, cu ochii mari, înspăimântător de mari; tremura din tot corpul, zgâlţâită de un plâns uscat, înfiorător; vru să se arunce spre ea, dar îl opri cu o mişcare a mâinii încremenite.

— Cine sunteţi de fapt? zdrobea Prokop cuvintele. Sunteţi prinţesă cu adevărat? Cine v-a angajat? Gândeşte-te, om de nimic, că ai vrut să asasinezi mii şi mii de oameni; că ai ajutat să fie măturate de pe suprafaţa pământului oraşe întregi, iar lumea noastră, da, a noastră, nu a voastră, lumea noastră, a oamenilor, să fie distrusă! Da, distrusă, asasinată, pulverizată! De ce-ai făcut asta, de ce? ţipă şi se lăsă în genunchi, târându-se spre ea. Ce-ai vrut să faci?!

Se ridică de pe scaun cu faţa plină de groază şi dezgust, şi bătu în retragere. El îşi lăsă obrazul pe locul unde stătuse dânsa şi izbucni într-un plâns cu hohote, greu şi bolovănos, de bărbat. Era gata-gata să îngenuncheze lângă el; dar se

stăpâni şi se retrase mai departe, strângându-şi la piept mâinile crispate.

— Aşadar, spuse în şoaptă, aşadar asta crezi tu!

Prokop se sufoca sub povara durerii.

— Ştii tu, izbucni din nou, ştii tu ce-i războiul? Ştii ce-i krakatitul? Niciodată nu ţi-a trecut prin minte că şi eu sunt om, nu-i aşa? Şi că... eu... eu vă urăsc! Va să zică pentru asta v-am fost eu bun! Dacă v-aş fi dat krakatitul, s-ar fi terminat deodată toată povestea; prinţesa s-ar fi cărat, iar eu... eu... Sări în sus, izbindu-se cu pumnii în cap. Şi eu, care eram gata să fac una ca asta! Un milion de vieţi pentru - pentru - pentru... Ce, nu cumva e prea puţin? Două milioane de morţi! Zece milioane de morţi! Asta... asta e de-acum o partidă bună chiar şi pentru o prinţesă, nu-i aşa? Pentru asta merita să-ţi dai puţin poalele peste cap! Prostul de mine! Aaa, urlă ca o fiară rănită, ptiu! mi-e scârbă de voi.

Era oribil de desfigurat - cu spume la gură, cu faţa umflată şi cu ochi de nebun, rătăcind în nystagmusul iresponsabilităţii. Prinţesa se lipi de perete, lividă, cu ochii căscaţi, cu buzele schimonosite de groază.

— Pleacă, gemu, pleacă de aici!

— Nu-ţi fie teamă, horcăi el, nu te ucid. Întotdeauna mi-a fost frică de tine; chiar şi atunci... chiar şi atunci când ai fost a mea m-ai înspăimântat şi n-am crezut în tine... nici... nici măcar o secundă. Şi totuşi, şi totuşi eu... eu te-am... Nu te teme, nu te ucid. Eu... eu ştiu bine ce fac. Eu... eu...

Căuta ceva, apucă o sticlă cu apă de colonie, îşi turnă în palmă o băltoacă întreagă şi îşi frecă fruntea.

— Ahah, oftă uşurat, ah aha. Nu... nu te teme! Nu... nu...

Se linişti oarecum, căzu pe un scaun şi îşi lăsă capul în palme.

— Acum, începu cu o voce hârâită, acum putem sta de vorbă, nu-i aşa? Vedeţi? Sunt calm. Cât se poate de calm. Nici... nici măcar degetele nu-mi tremură... Întinse mâna ca să-i dovedească: mâna îi tremura de ţi-era şi frică s-o priveşti. Putem nu-i aşa... netulburaţi. Eu sunt cât se poate de calm. Vă puteţi îmbrăca. Aşadar... unchiul dumneavoastră mi-a spus că... că e de datoria mea să repar o greşeală, şi că trebuie... Într-un cuvânt... trebuie să-mi cuceresc un titlu... să mă vând, şi în felul acesta să plătesc... să plătesc jertfa... sacrificiul pe care dumneavoastră...

Palidă de moarte, se străduia din răsputeri să spună ceva.

— Un moment, un moment, o opri el. Încă n-am... Voi toţi aţi crezut... că aveţi, nu-i aşa... concepţiile voastre despre onoare. Ei bine, aflaţi că v-aţi înşelat... v-aţi înşelat cumplit. Eu nu sunt cavaler. Eu... eu sunt fiu de cizmar. Asta fireşte n-are nici o importanţă... dar aşa stau lucrurile... eu sunt un paria, pricepeţi? Un om de jos şi de nimic. Eu n-am nici o onoare. Mă puteţi alunga ca pe un tâlhar, sau să mă închideţi în fortăreaţă. Krakatitul, însă, nu vi-l dau. Puteţi crede despre mine ce vreţi... de pildă, că sunt un infam. Aş putea şi eu să vă spun ce... ce cred *eu* despre război. Eu am fost în război şi... şi am văzut cum e cu gazele asfixiante... şi ştiu de ce sunt în stare oamenii... Nu, eu nu dau, nu dau krakatitul î Dar la urma urmei, de ce vă spun toate astea? şi aşa nu aţi înţelege; dumneavoastră, ce mai. dumneavoastră sunteţi o prinţesă tătară, mult prea sus pusă... Vreau numai să vă spun că nu voi face ce mi se

cere şi că mulţumesc umil pentru onoarea... De altfel sunt şi logodit; e drept, încă nu-mi cunosc logodnica, dar m-am logodit cu ea... Asta-i o altă ticăloşie a mea. Îmi pare rău... îmi pare rău că n-am fost demn de sacrificiul dumneavoastră.

Stătea ca împietrită, înfigându-şi cu putere unghiile în perete. Era o linişte crâncenă, numai zgâriatul unghiilor ei scârţâia sinistru în tăcerea insuportabilă.

El se ridică greoi şi anevoie:

— Voiaţi să spuneţi ceva?

— Nu, gâfâi prinţesa şi ochii ei uriaşi erau aţintiţi, cu îndârjire, undeva în gol. Arăta gravă, ca un băieţandru, în *peignoir*-ul desfăcut; lui Prokop îi venea să se târască pe jos la picioarele ei şi să-i sărute genunchii tremurători.

Se apropie de ea împreunându-şi mâinile:

— Prinţesă, îi spuse cu strângere de inimă, acum, cu siguranţă voi fi ridicat şi dus... ca spion... sau mai ştiu eu cum... Nu mai am de gând să opun rezistenţă. Întâmplă-se ce s-o întâmpla; sunt pregătit. Ştiu că n-o să vă mai văd niciodată. Nu-mi spuneţi nimic de adio?

I se înfiorară buzele, dar nu scoase o vorba; oh Doamne, de ce se tot uită acolo, în gol? Se apropie de ea şi mai mult:

— V-am iubit, v-am iubit mai mult decât am fost în stare să spun. Sunt un om simplu, din topor; dar acum... acum pot să vă spun că v-am iubit... că v-am iubit altfel... şi mai mult. V-am luat... v-am strâns în braţe de teamă că nu sunteţi a mea, de teamă să nu-mi scăpaţi, am vrut să mă asigur... Niciodată n-am putut să cred că sunteţi a mea şi de aceea... de aceea. Nemaidându-şi seama ce face îi puse mâna pe umăr; prinţesa se cutremură sub ţesătura subţire

a peignoir-ului. V-am iubit... v-am iubit... ca un disperat.

Îşi întoarse ochii spre el:

— Dragule, rosti în şoaptă şi peste obrajii ei palizi se rostogoli la iuţeală un val de sânge tulbure.

Prokop se aplecă repede şi-i sărută buzele murmurătoare; prinţesa nu se împotrivi.

— Cum, cum se poate, scrâşnea el printre dinţi, să te iubesc, să te mai iubesc şi acum? Cu labele lui puternice o smulse sălbatic de lângă perete şi o cuprinse în braţe; se zbătea cu atâta îndârjire că dacă ar fi lăsat-o din strânsoare, s-ar fi prăbuşit la pământ; şi o îmbrăţişa şi mai tare, clătinându-se el însuşi de rezistenţa ei sălbatică. Se zvârcolea cu dinţii încleştaţi şi cu mâinile proptite spasmodic în pieptul lui, părul îi căzuse peste faţă, muşca din el ca să-şi înăbuşe strigătul, îl împingea de lângă ea, frântă din mijloc şi smucindu-se ca într-o criză de epilepsie. Era un spectacol oribil şi absurd; de două lucruri era Prokop conştient: că n-are voie s-o scape din mâini, ca să nu cadă, şi că nu trebuie să strice scaunul; şi... mai era, mai era ceva: ce... s-ar face dacă ea s-ar smulge din braţele lui? De ruşine ar trebui să intre în pământ! O trase spre el şi mai mult şi îşi cufundă buzele în părul ei despletit; găsi o frunte încinsă; prinţesa întoarse capul într-o parte, dezgustată, şi se strădui, cu disperare, să slăbească strânsoarea braţelor lui.

— Dau, dau krakatitul, îşi auzi vocea, încremenind. Dddau, auzi? Dau totul! Războiul, un nou război, alte milioane de morţi. Mie... mie... mie nu-mi mai pasă de nimic. Vrei? Spune un singur cuvânt... M-auzi? Îţi spun, doar, că dau, dau krakatitul! Îţi jur... îţi jjj... uuu... Te iubesc, n-auzi? Îâân-tââm-ple-se oooricee! Chiiiar daac-ar fi-fi să

piară toată omenirea! Te iubesc !

— Lasă-mă, ţipă, zvârcolindu-se sălbatic.

— Nu pot, gemu el cu faţa cufundată în părul ei. Sunt cel mai josnic om. Am tră-trădat întreaga lume, întreaga lume *omenească*. Scuipă-ma, scuipă-mă în obraz dar nu-nu mă izgoni. De ce nu pot să-ţi iau drumul? Dau krakatitul, auzi? Am jurat că-l dau; dar acum lasă-mă să uit ! Unde... unde... unde sunt buzele tale? Sunt un ticălos, dddar sssăru-sărută-mă! Sunt pier... pier...

Se clatină gata parcă să cadă; profită de această împrejurare şi se smulse din braţele lui. Prokop orbecăia cu mâinile în gol; în clipa aceea prinţesa îşi repezi capul înapoi şi părul i se revărsă pe spate; îi întinse buzele. O luă din nou în braţe; stătea inertă şi pasivă; îi sărută gura încleştată, obrajii arzători, gâtul, ochii, plângând răguşit, cu sughiţuri; ea, indiferentă, nu i se împotrivea, se lăsa pur şi simplu purtată. Se înspăimântă de pasivitatea ei încremenită şi o lăsă din mâini bătând în retragere. Prinţesa se împletici, îşi petrecu palma peste frunte, zâmbi rece, amar - era o cumplit de jalnică încercare de a zâmbi - şi-l cuprinse pe după gât.

XLV

Stăteau treji, lipiţi unul de altul, cu ochii larg deschişi în semiobscuritatea încăperii; Prokop îi simţea inima bătându-i febril; un cuvânt nu scoase prinţesa în aceste ceasuri de veghe. În care timp îl sărutase lacomă, pentru ca apoi să se smulgă de lângă el cu violenţă, stăvilind, cu batista apropierea dintre buzele lor, de parcă i-ar fi fost teamă să-l atingă cu răsuflarea ei; chiar şi acum, îşi întoarce faţa într-o

parte şi scrutează cu înfrigurare întunericul.

Prokop se ridică în capul oaselor, împreunându-şi mâinile în jurul genunchilor. Da, eşti pierdut; prins în capcană, încătuşat, ai căzut în mâinile filistinilor. Acum întâmple-se ce s-o întâmpla. Dai arma pe mâna acelora care o vor folosi. Mii, zeci de mii, sute de mii vor pieri. Priveşte! Oare înaintea ta nu se întinde un câmp nesfârşit de ruine? Aici a fost o biserică, aici o casă; iar acesta a fost un om. Cumplită e forţa, şi tot răul vine de la ea. Fii blestemată forţă, suflet rău şi nerăscumpărat! Krakatitul fi eu, da, şi eu însumi!

Făuritoare şi harnică slăbiciune omenească, de la tine purcede tot binele, şi munca, şi fapta cinstită; rostul tău e să legi şi să uneşti; să îmbini şi să menţii la un loc tot ce-i unit. Blestemată fie mâna care va dezlănţui forţa! Blestemat fie acel care va sfărâma legăturile ce unesc stihiile! Tot ce-i omenesc nu-i decât o şubredă corăbioară ce pluteşte pe un ocean de energii; şi tu, tu vei dezlănţui o furtună, o furtună cum n-a mai fost până acum...

Da, eu, eu voi fi cel care va dezlănţui o furtună cum n-a mai fost până acum; dau krakatitul, stihiile se vor descătuşa, şi corăbioară omenirii se va face praf şi pulbere. Mii, zeci de mii, sute de mii vor pieri. Popoare întregi vor fi exterminate, oraşe întregi vor fi şterse de pe faţa pământului; nu va cunoaşte stavilă cel ce va avea în mână arma şi în inimă pierzania. Şi toate astea tu le-ai pricinuit. Tu! Cumplită e patima, krakatitul inimilor omeneşti; şi tot răul de la ea vine...

Se uită la prinţesă - fără ură - răscolit de o dragoste temătoare şi plină de milă. La ce s-o fi gândind ea acum, încremenită, absentă? Se apleacă şi-o sărută pe umăr. Va să

zică pentru asta dau eu krakatitul; da, îl dau şi plec de aici ca să nu mai privesc dezastrul şi ruşinea înfrângerii mele. Da, plătesc un preţ cumplit pentru dragostea mea, şi plec.

Tremura de furia neputinţei. Dar oare mă vor lăsa ei să plec? La ce le-ar fi lor de folos krakatitul, atâta timp cât aş putea să-l destăinui şi altora? Aha, de asta vor ei să mă lege aici pe vecie! De asta trebuie să mă dăruiesc lor trup şi suflet! Aici, aici vei rămâne, încătuşat de patima ta, şi veșnic te vei îngrozi de această femeie; da, da, veşnic te vei zbate în dragostea ta blestemată, vei născoci arme infernale... şi-i vei sluji...

Se întoarse spre el cu o privire mută, plină de încordare. Şedea nemişcat, şi pe obrajii lui aspri, zgrunţuroşi, se prelingeau lacrimi fierbinţi. Se sprijini în coate şi-l privi fix, cu ochii întrebători şi îndureraţi; el nu simţea acest lucru, stătea nătâng cu pleoapele întredeschise, zdruncinat de înfrângerea lui. Deodată, ea se ridică, încet, aprinse lumina de la toaletă şi începu să se gătească.

Tresări abia la auzul ţăcănitului provocat de pieptenul lăsat pe sticlă. Se uita la ea mirat, cum îşi ridică şi îşi răsuceşte, cu amândouă mâinile, părul despletit.

— Mâine... mâine predau totul, spuse în şoaptă.

Nu-i răspunse, ţinea acele de cap între buze, şi iute-iute îşi înfăşură părul în jurul frunţii dându-i forma unei căşti! Îi urmărea atent fiecare gest; se grăbea cu înfrigurare, ca apoi să rămână înmărmurită cu privirea lăsată în jos, iar în clipa următoare să dea din cap şi să înceapă din nou să se gătească mai repede, tot mai repede. Iată, acum se scoală de pe scaun, se priveşte de aproape în oglindă, şi, cu multă atenţie, îşi pudrează faţa; ca şi cum nimeni nu s-ar afla în preajma ei. În sfârşit, se duce în camera vecină de unde se

înapoiază numaidecât, îmbrăcându-şi, peste cap, o fustă. Şi din nou se aşază şi meditează, legănându-şi trupul într-o parte şi-ntr-alta; în cele din urmă, dă din cap, în semn de încuviinţare, şi iese în vestiarul alăturat.

Coborî din pat şi se apropie încet de măsuţa ei de toaletă. Doamne, ce de lucruri gingaşe şi ciudate! Tot felul de flaconaşe, baghete mici de sticlă, creme nenumărate, jucărioare! Aşadar, în asta constă meşteşugul femeilor: ochi făcuţi, zâmbet, parfum puternic şi ispititor... Cioturile degetelor lui vibrau de emoţie pe aceste lucruşoare fragile şi tainice, de parcă s-ar fi atins de ceva interzis.

Apăru în uşă, îmbrăcată într-o scurtă de piele; pe cap purta o caschetă, tot de piele.

— Pregăteşte-te, îi spuse cu o voce ştearsă, în timp ce-şi trăgea pe mâini nişte mănuşi mari; plecăm.

— Unde?

— Unde vrei. Ia cu tine ce-ţi trebuie, dar grăbeşte-te, grăbeşte-te!

— Ce vrea să însemne asta?

— Nu mai întreba atât. Aici nu mai poţi rămâne, înţelegi? Ei nu-ţi vor da drumul aşa uşor. Nu vrei să pleci?

— Pentru... pentru cât timp?

— Pentru totdeauna.

Inima începu să-i bată năvalnic!

— Nu... nu... eu... eu nu plec!

Se apropie de el şi-l sărută pe faţă:

— Trebuie, îi spuse şoptit. Îţi spun totul, când vom ajunge afară. Vino în faţa castelului, dar repede, cât mai e întuneric. Hai, du-te, du-te acum!

Ca prin vis se duse în odaia sa, îşi adună hârtiile, însemnările lui preţioase şi neterminate, după care mai

aruncă o privire fugară în jur: Asta-i tot? Nu, nu plec, îi fulgeră prin minte şi, lăsând hârtiile pe masă, dădu fuga afară. În faţa castelului stătea un automobil mare, cu farurile stinse şi cu motorul uruind înăbuşit; prinţesa se şi instalase la volan.

— Repede, repede, şopti ea. Poarta e deschisă?

— Deschisă, mormăi somnorosul şofer, în timp ce închidea capota maşinii.

O umbră dădu târcoale de departe automobilului, apoi rămase încremenită în beznă. Prokop se apropie de portiera deschisă a maşinii:

— Prinţesă, mârâi întunecat; eu... m-am decis... dau totul... şi... şi rămân.

Nu-l asculta; aplecată înainte, se uita ţintă spre locul unde umbra aceea se contopise cu întunericul.

— Repede, horcăi deodată şi, apucându-l pe Prokop de mână, îl trase în maşină, lângă ea; în aceeaşi clipă, după o singură mişcare a schimbătorului de viteză, maşina porni. Tot atunci la castel se lumină o fereastră şi umbra ţâşni numaidecât din întuneric.

— Stai, strigă umbra şi se năpusti pe alee, tăind calea maşinii; era Holz.

— La o parte, strigă prinţesa, şi, închizând ochii, acceleră la maximum. Prokop îşi înălţă mâinile înspăimântat; dar în clipa aceea se şi auzi un răcnet neomenesc şi una din roţi trecu peste ceva moale. Vru să sară afară, dar tocmai atunci maşina derapa într-o parte, cu atâta putere, încât portiera se închise singură, şi, cotind pe aleea ce ducea spre poartă, maşina zbură nebuneşte în întuneric. Îngrozit, Prokop se uita la prinţesă; abia o recunoştea cu cascheta de piele pe cap şi cu faţa aplecată

până aproape de volan.

— Ce-aţi făcut? izbucni furios.

— Taci, şuieră tăios, mereu aplecată înainte.

Departe, pe şoseaua cenuşie, Prokop desluşi trei siluete; prinţesa micşoră viteza şi opri chiar în apropierea lor. Era o patrulă militară.

— De ce n-aveţi farurile aprinse? bodogăni unul dintre soldaţi. Cine sunteţi?

— Prinţesa.

Soldaţii duseră mâna la chipiu şi se retraseră câţiva paşi.

— Parola?

— *Krakatit*.

— Vă rog să aprindeţi. Pe cine binevoiţi a mai avea cu dumneavoastră? Aprobarea, vă rog.

— Imediat, răspunse foarte calm prinţesa şi băgă motorul în viteza întâia. Maşina făcu pur şi simplu un salt, că soldaţii abia avură răgazul să sară într-o parte.

— Nu trageţi, strigă unul din ei şi automobilul se mistui în beznă. La o curbă, prinţesa întoarse brusc şi porni într-o direcţie aproape opusă. Opri chiar în faţa barierei care închidea şoseaua. Doi soldaţi se apropiară de maşină.

— Cine-i de serviciu? îi întrebă sec.

— Locotenentul Rohlauf, raportă unul din soldaţi.

— Să vină aici!

Locotenentul Rohlauf ieşi repede din camera de gardă, încheindu-şi nasturii de la tunică.

— Bună seara, Rohlauf, i se adresă cu amabilitate. Ce mai faci? Fii te rog bun şi dă ordin să mi se deschidă.

Stătea respectuos, în poziţie de drepţi, măsurându-l cu neîncredere pe Prokop.

— Cu multă plăcere... dar domnul are aprobare? Prinţesa începu să râdă:

— E vorba de un simplu pariu, dragă Rohlauf. În treizeci şi cinci de minute până la Brogel şi înapoi. Nu crezi? Sper că n-ai să-mi ratezi tocmai dumneata pariul, îi întinse mâna pe fereastră, scoţându-şi repede mănuşa. La revedere, şi mai vino pe la noi.

Rohlauf bătu călcâiele şi-i sărută mâna cu o plecăciune adâncă; soldaţii ridicară bariera şi maşina se puse în mişcare.

— La revedere! mai strigă o dată înapoi. Goneau pe aleea nesfârşită a șoselei.

Pe ici, pe colo clipea printre copaci câte o lumină, în sat se auzea un plânset de copil, iar din spatele unui gard un câine lătra furios în urma mașinii întunecate.

— Ce aţi făcut? strigă Prokop. Ştiţi că Holz are cinci copii şi o soră infirmă? Viaţa lui... e de zece ori mai preţioasă decât a mea şi a dumneavoastră la un loc! Ce aţi făcut?!

Nu-i răspunse; cu fruntea încreţită şi dinţii încleştaţi, era atentă la şosea, şi din când în când se sălta de pe pernă ca să vadă mai bine.

— Unde vrei să te duc? îl întrebă, deodată, la o răspântie de drumuri, aflată sus de tot, deasupra ţinutului adormit.

— În iad, scrâşni Prokop printre dinţi.

Opri maşina şi se întoarse spre el, cu gravitate.

— Nu vorbi aşa! Îţi închipui oare că mie nu mi-a venit până acum de o sută de ori să intru într-un zid şi să ne facem praf amândoi? Ne-am duce amândoi în iad, de asta poţi fi sigur. Acum ştiu foarte bine că iadul există. Spune-

mi, unde vrei să mergi?

— Eu... eu... vreau să fiu cu tine.

Răsuci din cap:

— Asta nu se poate. Nu-ţi mai aminteşti ce-ai spus? Eşti logodit şi... şi vrei să salvezi omenirea de la o mare catastrofă. Fă acest lucru. Tu trebuie să ai cugetul curat; altfel... altfel ai fi un om rău. Eu... nu mai pot... Mângâia volanul cu palma: spune-mi unde vrei să mergi? Unde-i casa ta de fapt?

O apucă în braţe strângând-o cu toată puterea:

— L-ai ucis... l-ai ucis pe Holz! Nu ştii?

— Ştiu, rosti încet. Îţi închipui că n-am simţit? În clipa aceea au trosnit în mine toate oasele; şi acum îl văd mereu înaintea mea şi mereu, mereu mă năpustesc cu maşina asupra lui, şi el iar îmi iese în cale... Se cutremură: Hai, spune, încotro? La dreapta sau la stânga?

— Aşadar, totul s-a sfârşit? întrebă cu vocea sugrumată.

Dădu din cap:

— Da, s-a sfârşit.

Prokop deschise portiera, sări afară şi se postă în faţa roţilor.

— Dă-i drumul, spuse răguşit de emoţie. Treci peste mine.

Dădu maşina doi paşi înapoi:

— Hai. vino, trebuie să plecăm mai departe. Să te duc măcar până aproape de frontieră. Încotro vrei?

— Înapoi, scrâşni printre dinţi, înapoi cu tine.

— Cu mine nu există... nici înainte... nici înapoi. Oare tu nu mă înţelegi? Trebuie să fac acest lucru, ca să ştii, ca să fii sigur că te-am iubit. Crezi că aş fi în stare să mai aud încă o dată tot ce mi-ai spus? Înapoi nu poţi; pentru că în

cazul acesta ai fi nevoit ori să dai ceea ce nu vrei şi n-ai voie să dai... Ori să fii transportat în altă parte, iar eu... Îşi lăsă mâinile în poală: Vezi, eu m-am gândit chiar şi la asta, că aş merge cu tine... înainte. Aş fi în stare, da, da, cu siguranţă că aş fi în stare; dar tu... tu eşti logodit... acolo, undeva; du-te la ea. Ca să vezi, niciodată nu mi-a dat prin minte să te întreb de acest lucru. Când eşti prinţesă, ai impresia că nu mai există pe lume altă femeie, O iubeşti?

Se uită la ea cu ochii plini de întristare; şi totuşi nu putu să tăgăduiască:

— Vezi? suspină prinţesa din adânc. Tu nici să minţi nu te pricepi, dragule! Dar trebuie să mă înţelegi... Ştii, *după fapta aceea*, când am stat şi m-am gândit bine, mi-am pus întrebarea: Ce am fost eu pentru tine? De ce am făcut prostia aceea?... Când făceai dragoste cu mine, la ea te gândeai, nu-i aşa? Câtă groază ţi-o fi fost de mine! Nu, taci, nu-mi spune nimic; nu-mi lua puterea de a-ţi împărtăşi ultimele simţăminte.

Îşi frământă mâinile:

— Te-am iubit, omule! Te-am iubit atât de mult, încât am putut face orice... şi aş fi fost în stare chiar şi de mai mult. Dar tu, tu te-ai îndoit de acest lucru, atât de înspăimântător, încât până la urmă ai reuşit să înfrângi şi încrederea mea. Te iubesc? Nici nu mai ştiu. Aş putea să-mi răsucesc cuţitul în inimă pentru tine, să mor, singura nu ştiu ce-aş mai face, dar dacă te iubesc, asta, crede-mă, nu mai ştiu... Când m-ai luat... când m-ai luat în braţe ultima oară, am simţit ceva rău... în mine şi în tine. Şterge... şterge sărutările mele; n-au fost... n-au fost... curate, oftă din adânc, cu vocea sugrumată. Trebuie să ne despărţim.

Nu se uita la el şi nici nu auzea ce-i răspunde; şi iată,

acum îi tremură pleoapele şi sub ele se formează o lacrimă, ţâşneşte afară, se prelinge repede pe obraz, se opreşte şi numaidecât alta o ajunge din urmă. Plângea fără să scoată un sunet, cu mâinile sprijinite pe volan; şi când el încercă să se apropie, dădu maşina ceva mai înapoi.

— Acum, tu nu mai eşti Prokopokopak, rosti ea în şoaptă; eşti un om nefericit, nefericit. Vezi, te lupţi şi tu cu lanţul... ca şi mine. N-a fost un lanţ bun... lanţul care ne-a legat; şi totuşi... când omul se smulge din acest lanţ... are sentimentul că o dată cu el s-a dus totul... şi inima şi sufletul... Va fi oare curat omul care înlăuntrul său rămâne atât de gol şi de pustiu? Lacrimile începură să-i curgă şiroaie: Te-am iubit, şi n-am să te mai văd niciodată. Dă-te la o parte, vreau să întorc.

Nu se clinti din loc, stătea ca împietrit. Maşina trecu chiar pe lângă el.

— Adio, Prokop, îi spuse încet şi deodată începu să coboare şoseaua de-a-ndăratelea. O rupse la fugă după ea; atunci prinţesa acceleră, bătând în retragere mai repede, mai repede, din ce în ce mai repede, de parcă s-ar fi cufundat în adâncul pământului.

XLVI

Stătea şi asculta, încremenit de groază, dacă nu se aude trosnetul maşinii sfărâmate undeva în curba şoselei. Nu-i ăsta, oare, duduitul exploziv al motorului, venind de departe? Sau, poate, e liniştea înspăimântătoare şi ucigă-toare a sfârşitului? Fără să mai ştie de el, o luă la goană pe şosea, în urma ei. Fugi în jos, pe serpentină, până la poalele dealului; nici umbră de maşină. Alergă înapoi sus, cercetă

atent povârnişurile, îşi zgârie mâinile coborând peste tot unde i se părea că desluşeşte ceva întunecat sau luminos; dar nu erau decât mărăcini sau pietroaie, şi atunci se caţără din nou în şosea, împleticindu-se şi aţintindu-şi ochii în beznă, să vadă... să vadă dacă nu-i pe undeva vreo grămadă de fiare şi... sub ele...

Ajunse iar sus, la răspântie, în locul de unde începuse ea să se cufunde în întuneric. Se aşeză pe o bornă. Linişte, o linişte neţărmurită. Spuneţi-mi voi, stele reci ale dimineţii, pe unde zboară acum meteorul întunecat al maşinii? De ce nu se aude nimic, nici un ţipăt de pasăre speriată, nici un lătrat de câine prin sat, nici un semn de viaţă? Totul e încremenit în tăcerea solemnă a morţii. Aşadar, acesta-i sfârşitul, sfârşitul mut şi înfiorător, sfârşitul cel întunecat: un gol încercuit de beznă şi tăcere; un gol ca o apă stătătoare, şi rece, ca gheaţa. În ce ungher să mă ascund, ca să-l umplu cu durerea mea? Ah, de v-aţi acoperi de brumă, de-ar fi acesta sfârşitul lumii! Pământul să se despice în două şi, în larma infernală a forţei, Domnul să cuvânteze: te iau înapoi, fiinţă îndurerată şi slabă; n-ai fost curat în sufletul tău; şi forţele răului tu le-ai dezlănţuit... Dragule, dragule, îţi voi aşterne un pat din neant...

Începu să se cutremure sub coroana de spini a universului. Aşadar nimic nu-i suferinţa omului şi nici un preţ nu are această suferinţă; e mică, mică de tot şi ghemuită, o băşicuţă de spumă pe fundul deşertăciunii. Bine, bine spui că lumea e imensă; dar eu aş vrea să mor!

La răsărit cerul a căpătat o paloare ce aruncă o lumină rece peste şoseaua cenuşie şi peste pietrele albe; ia te uită, urme de roată, urme în praful lipsit de viaţă. Prokop se ridică buimac şi ţeapăn, şi porneşte la drum. Încolo, în jos,

spre Balttin.

Mergea fără popas. Iată satul, aleea de scoruşi, podeţul peste râul tăcut şi întunecat; ceaţa se înalţă şi acoperă soarele, ca o perdea; şi iar o zi mohorâtă şi rece, acoperişuri roşii, cirezi de vaci roşcate. Câţi kilometri ar putea să fie până la Balttin? Şaizeci, şaptezeci. Frunze uscate, peste tot numai frunze uscate...

După-amiază, se aşeză pe o grămadă de pietriş; nu mai era în stare să facă nici măcar un pas. Prin preajma lui trecu o căruţă ţărănească; ţăranul opri şi se uită la omul istovit şi abătut:

— Nu vreţi să vă duc?

Încuviinţă din cap, cu recunoştinţă, şi fără să scoată o vorbă urcă lângă el. Ceva mai târziu, căruţa opri într-un orăşel.

— Gata, am ajuns, spuse ţăranul. Dar, de fapt, unde vă duceţi?

Prokop coborî şi porni mai departe. Câţi kilometri să mai fie până la Balttin?

Începe să plouă; dar Prokop nu mai poate înainta şi se aşază pe parapetul unui pod, sub care spumegă furios un pârâu rece. Din direcţia opusă se apropie în goană un automobil; pe pod îşi încetineşte viteza şi se opreşte; din maşină sare un domn îmbrăcat într-o haină de căprioară şi se îndreaptă spre Prokop.

— Cum aţi ajuns până aici?!

E domnul ďHémon, cu ochelari de automobilist peste ochii lui de tătar; parcă ar fi un cărăbuş gigantic şi păros. Vin de la Balttin, sunteţi căutat.

— Câţi kilometri mai sunt până la Balttin? întrebă Prokop, în şoaptă.

— Patruzeci. Dar ee vreţi să faceţi acolo? Au emis împotriva dumneavoastră mandat de arestare. Veniţi cu mine.

Prokop clătină din cap.

— Prinţesa a plecat, reia domnul d'Hémon cu voce scăzută. Azi-dimineaţă, cu *oncle Rohn*. Asta, în primul rând pentru a se trece sub tăcere... O anumită împrejurare neplăcută... E vorba de accidentarea unui om...

— A murit? întrebă Prokop cu voce stinsă.

— Încă nu... Iar în al doilea rând, precum bănuiesc că ştiţi, prinţesa are un TBC pulmonar avansat. Pleacă să se trateze în Italia.

— Unde anume?

— Nu ştiu. Nimeni nu ştie.

Prokop se ridică împleticindu-se:

— Va să zică aşa... aşa va să zică...

— Veniţi cu mine?

— Nu... nu ştiu. Unde?

— Unde vreţi.

— Eu... eu aş vrea... în Italia.

— Veniţi.

Domnul d'Hémon îl ajută să se urce în maşină, aruncă peste Prokop o haină de blană şi închise cu putere portiera. În clipa următoare maşina porni.

Şi din nou i se desfăşură pe dinaintea ochilor cunoscutul peisaj, dar ciudat, ca în vis, şi de-a-ndăratelea: orăşelul, aleea de plopi, grămezile de pietriş, podeţul, scoruşele de culoarea coralului, satul. Maşina urcă dealul, gâfâind pe serpentină; iată şi răspântia unde s-au despărţit. Se ridică şi vrea să sară din maşină, dar domnul d'Hémon îl trage înapoi, apasă pe accelerator şi schimbă viteza. A patra.

Prokop închide ochii; acum nu mai circulă pe şosea, s-au înălţat în aer şi zboară, şi zboară; vântul îi spală obrajii, simte şfichiuirile umede ale zdrenţelor de nori, exploziile motorului se contopesc într-un geamăt prelung şi surd, jos probabil se vede curbura pământului, dar Prokop se teme să deschidă ochii, ca să nu privească iar aleea zburătoare! Mai repede! Mai repede! Că ne sufocăm! Cercul groazei şi al vitezei ameţitoare îi strâng pieptul; îşi ține respiraţia şi clănţăne din dinţi, copleşit de voluptatea mugetului nebunesc ce străbate spaţiul infinit. Maşina alunecă lin în sus şi în jos; undeva sub picioarele lor se aud strigăte omeneşti, apoi un urlet prelung de câine... Din când în când maşina stă pe loc, înclinată într-o parte, şi se învârteşte, se învârtește cu ei ca într-un vârtej; şi din nou zborul lin, viteza nestăvilită şi freamătul acela zgomotos şi înfiorător ce face să vibreze arcul încordat al depărtării.

Deschise ochii. E un amurg înceţoşat; şiraguri de lumini răzbat prin semiobscuritate; ţâşnesc luminile uzinelor. Domnul d'Hémon îşi deapănă maşina printr-un ghem de străzi, alunecă printr-o periferie aidoma unei ruine şi iese iar la câmp. Maşina îşi târâie în faţă antenele lungi ale luminilor, pipăie bălegarul, noroiul, pietrele, şuieră la cotituri, bubuie din toba de eşapament, şi se aruncă pe cordonul întins al şoselei de parcă l-ar înfăşură în jurul ei. În dreapta şi în stânga şerpuieşte printre munţi o vale îngustă, maşina se răsuceşte în ea, se afundă într-o pădure, se înşurubează zgomotos în sus şi iar coboară pieziş, în altă vale. Un sat suflă cocoloaşe de lumină prin ceaţa densă, maşina o străpunge din zbor, uruind şi azvârlind în urma ei jerbe de scântei, se înclină, alunecă şi iar se răsuceşte în spirală, în sus, în sus, în sus, saltă peste ceva şi cade. Stop!

S-au oprit în bezna neagră; nu, în faţa lor e o căsuţă; domnul d'Hémon coboară mormăind, ciocăneşte în uşă şi stă de vorbă cu nişte oameni; peste puţin timp se întoarce, aducând un bidon cu apă pe care o toarnă în radiatorul sfârâitor; în bătaia puternică a reflectoarelor arată ca un drac din basmele pentru copii, în haina lui de piele. Acum dă târcoale maşinii, pipăie cauciucurile, deschide capota, o ridică şi bolboroseşte ceva; iar Prokop moţăie toropit de o oboseală imensă. Pe urmă îi cuprinse din nou zgâlţâitul acela ritmic, nesfârşit; dormea într-un colţ al maşinii şi ceasuri întregi nu mai ştiu de nimic, de nimic decât de un legănat violent. Se trezi abia când maşina opri în faţa unui hotel strălucitor ce se înălţa în mijlocul unor întinderi mari de zăpada; aerul tare de munte îl făcu să tresară.

Îşi veni în fire, era înţepenit de-a binelea şi frânt de oboseală:

— Asta... asta nu-i Italia, bâigui cu mirare.

— Încă nu, îi răspunse domnul d'Hémon. Acum, însă, veniţi să mâncaţi.

Prokop, orbit de atâtea lumini, se lăsă condus într-o mică sufragerie separată; o faţă de masă, de un alb sclipitor, tacâmuri de argint, căldură, un chelner aidoma unui ambasador. Domnul d'Hémon nici nu se aşeză; se foia de colo până colo prin sufragerie, privindu-şi într-una vârfurile degetelor. Somnoros şi nătâng, Prokop se lăsă într-un scaun. Puţin îi păsa dacă i se dădea sau nu să mănânce. În fine sorbi o ceaşcă de supă caldă, scormoni prin câteva feluri de mâncare, abia stăpânindu-și furculiţa, învârti între degete un păhărel cu vin şi îşi arse măruntaiele cm amăreala fierbinte a cafelei negre. Domnul d'Hémon nu-şi găsea locul; umbla neastâmpărat prin odaie şi, din mers,

înghiţi câţiva dumicaţi; când Prokop fu gata cu masa îi oferi un trabuc şi i-l aprinse.

— Aşa, spuse liniştit; şi-acum să trecem la chestiune. Din această clipă, începu el, fără să-şi întrerupă mersul, voi fi pentru dumneavoastră... simplu... prietenul Daimon. Vă conduc la oamenii noştri care se află nu departe de aici. Vă previn: nu trebuie să-i luaţi prea în serios; sunt, în parte, nişte *desperados* exilaţi, proscrişi şi fugari măturaţi de prin toate colţurile lumii, iar în cea mai mare parte nişte fantezişti, palavragii, diletanţi ai mântuirii şi doctrinari. De programul lor nu-i nevoie sa întrebaţi; ei nu sunt decât materialul pe care îl investim în jocul nostru. Principalul e că vă putem pune la dispoziţie o organizaţie internaţională ramificată, rămasă până acum secretă, cu celule răspândite pretutindeni. Unicul program e acţiunea directă; pe chestia asta îi câştigăm pe toţi, fără excepţie; şi-aşa o cer, ţipând după ea, ca după o jucărie nouă. De altfel, „noua linie de acţiune” şi „distrugerea pe capete” vor avea pentru ei un farmec irezistibil; după primele succese vă vor urma ca oile, mai cu seamă dacă veţi avea grijă să-i Măturaţi din conducere pe acei indicaţi de mine.

Vorbea uşor şi degajat, ca un orator încercat, adică, una spunea şi alta gândea şi toate astea cu o dezinvoltură şi cu o siguranţă atât de firească, încât excludea orice împotrivire sau îndoială.

Lui Prokop i se părea că-l mai auzise cândva.

— Situaţia dumneavoastră e unică, reluă, continuând să umble prin odaie. Procedând ca un om înţelept, aţi refuzat oferta unui anumit guvern. Ce vă pot da eu, faţă de ceea ce vă puteţi lua singur? Ar trebui să fiţi nebun, ca să daţi din mână secretul dumneavoastră. Sunteţi stăpânul unor

mijloace prin care puteţi mătura de pe faţa pământului toate puterile lumii. Eu vă ofer credit nelimitat. Cât doriţi? Cincizeci sau o sută de milioane de lire sterline? Într-o săptămână le puteţi avea. Pentru mine e de-ajuns că sunteţi, încă, unicul proprietar al krakatitului. Nouăzeci şi cinci de grame aduse de un prieten saxon din Balttin se află deocamdată în posesia oamenilor noştri, dar aceşti imbecili habar n-au de chimia dumneavoastră. Păstrează pulberea aceea, ca pe nişte sfinte moaşte, într-o cutiuţă de porţelan, şi de trei ori pe săptămână sunt gata-gata să se încaiere, certându-se pentru cutare sau cutare clădire guvernamentală din lume, pe care ar vrea s-o arunce în aer cu ajutorul ei. De altfel îi veţi vedea şi-i veţi auzi. Aşadar, din partea asta nu vă ameninţă nici o primejdie. La Balttin nu există nici măcar un firicel de krakatit. Pe cât se pare, domnul Tomeš a ajuns la capăt cu experienţele lui.

— Unde-i Jirka - Jirka Tomeš? izbucni Prokop.

— Pulberăriile Grottup. S-au săturat până în gât de veșnicele lui promisiuni. Şi dacă, întâmplător ar izbuti totuşi să reconstituie formula, bucuria lui n-o să ţină prea mult. De asta vă garantez eu, cu persoana mea. Pe scurt, sunteţi singurul care stăpâniţi krakatitul şi nu-l veţi da absolut nimănui. Veţi avea la dispoziţie materialul uman şi toate firele organizaţiei noastre. Vă pun la dispoziţie şi presa pe care o plătesc. Şi, în sfârşit, în slujba dumneavoastră va fi şi ceea ce ziarele numesc „postul de radio secret”, cu alte cuvinte, comunicaţiile noastre ilegale TFF, care, cu aşa-numitele antiunde, sau scântei de extincţie, fac să se dezintegreze krakatitul dumneavoastră până la o distanţă de trei mii de kilometri. Acestea sunt atuurile dumneavoastră. Ce spuneţi, intraţi în joc?

— Ce... ce... ce vreţi să spuneţi cu asta? bolborosi Prokop. Ce am de făcut cu toate astea?

Prietenul Daimon se opri şi se uită ţintă la el:

— Veţi face tot ce veţi dori. Lucruri măreţe, grandioase. Mai poate, oare, cineva să vă impună dumneavoastră ce aveţi de făcut?

XLVII

Daimon îşi trase un scaun lângă Prokop şi, în sfârşit, luă loc.

— Da, începu îngândurat, aproape că e cu neputinţă de înţeles. Dar. pur şi simplu, puterea de care dispuneţi nu are analogie în istoria omenirii. Veţi cuceri lumea cu o mână de oameni, tot aşa cum Cortez a cucerit Mexicul. Nu, da' de unde, nici asta nu-i imaginea exactă. Cu krakatitul şi postul secret veţi ţine în şah tot mapamondul. Pare ciudat, dar aşa este. Ajunge un pumn de pulbere pentru ca în secunda stabilită să zboare în aer tot ce doriţi. Cine ar putea împiedica acest lucru? În mod practic sunteţi atotputernicul stăpânitor al lumii. Veţi transmite ordine fără să vă vadă cineva. Oricât de ciudat ar părea, dar din partea mea, puteţi bombarda de aici Portugalia sau Suedia, ce vreţi; în trei-patru zile vor cerşi pacea, iar dumneavoastră le veţi dicta despăgubirile de război, legile, graniţele; tot ce vă va trece prin minte. În clipa de faţă există o singură mare putere şi aceea este propria dumneavoastră persoană.

— Credeţi că exagerez? reluă după o scurtă pauză. De loc. Am aici nişte băieţi foarte isteţi, capabili de orice. Declaraţi, aşa într-o doară, război Franţei. În aceeaşi zi, pe la miezul nopţii, vor zbura în aer ministerele, Banque de

France, poşta, uzina electrică, gara şi câteva cazărmi, în noaptea următoare, arsenalele, podurile de cale ferată, fabricile de muniţii, porturile, farurile şi şoselele. Deocamdată nu dispun decât de şapte avioane, dar puteţi răspândi cu ele krakatitul unde vă pofteşte inima; pe urmă, intră în funcţiune postul TFF, şi gata, s-a făcut. Ei, ce spuneţi, încercaţi sau nu?

Prokop răspunse ca din vis:

— Nu! De ce aş face asta? Daimon strânse din umeri:

— Pentru că puteţi. Forţa... trebuie descătuşată. Să facă treaba asta pentru dumneavoastră un stat oarecare, când puteţi s-o faceţi singur? De altfel, nici nu-mi dau seama de tot ce aţi fi în stare să înfăptuiţi; trebuie să începeţi, să încercaţi; vă garantez că pofta are să vină mâncând. Vreţi să deveniţi stăpânitorul absolut al lumii? Foarte bine. Vreţi s-o exterminaţi? N-aveţi decât. Vreţi s-o fericiţi, impunându-i o pace veşnică, un Dumnezeu, o nouă ordine, o revoluţie sau mai ştiu eu ce? Mă rog, de ce nu? Dar începeţi odată, programul n-are nici o importanţă; în cele din urmă veţi ajunge să faceţi numai ceea ce vă va impune realitatea creată de dumneavoastră. Puteţi distruge bănci, regi, industrialismul, armate, eterna injustiţie sau ce vă doreşte inima; pe urmă vom vedea ce se mai poate face mai departe. Începeţi cu orice; restul va veni de la sine. Nu mai căutaţi vreo analogie în istorie şi nu mai Întrebaţi pe nimeni ce vă este sau ce nu vă este îngăduit; poziţia dumneavoastră e fără seamăn; nici un Gingis-han şi nici un Napoleon nu vă poate spune ce aveţi de făcut şi care sunt limitele pe care nu aveţi voie să le depăşiţi. Nimeni nu vă poate da sfaturi; nimeni nu se poate adapta puterii fără margini de care dispuneţi. Trebuie să fiţi singur dacă vreţi

să ajungeţi până la capăt. Nu lăsaţi să se apropie de dumneavoastră pe nimeni din acei care ar vrea să vă fixeze limite sau să vă dea directive.

— Nici pe dumneavoastră, prietene Daimon? îl întrerupse Prokop, tăios.

— Nici pe mine. Eu sunt adeptul forţei; un om bătrân, cu experienţă şi bogat; n-am nevoie de nimic, nu vreau decât să se întâmple ceva, ceva care să se precipite într-o direcţie determinată de om. Inima mea bătrână se va bucura de tot ce veţi face. Născociţi tot ce-i mai frumos, mai îndrăzneţ şi mai divin şi impuneţi toate acestea omenirii, cu dreptul pe care vi-l dă puterea de care dispuneţi. Spectacolul acesta mă va răsplăti pentru serviciile ce vi le aduc.

— Daţi-mi mâna, prietene Daimon, i se adresă Prokop, ros de o bănuială.

— Nu! v-aţi frige, zâmbi Daimon. Am febră, o febră veche, foarte veche. Dar ce voiam să spun? Da, singura posibilitate de manifestare a forţei este violenţa. Forţa este egală cu capacitatea de a impune lucrurilor mişcarea; şi aşa, până la urmă, totul se va învârti în jurul dumneavoastră; de asta nu scăpaţi. Obişnuiţi-vă dinainte cu această situaţie; preţuiţi-i pe oameni numai ca instrumente ale ideii pe care o aveţi în minte. Dumneavoastră doriţi un bine cu neputinţă de realizat; ca urmare, veţi deveni, probabil, un sadic. Nimic nu trebuie să vă oprească, dacă vreţi să promovaţi idealuri măreţe. De altfel, şi asta vine de la sine. Acum aveţi impresia - nu ştiu de ce - că nu vă stă în puteri să dominaţi lumea. Mă rog, fie; dar acest lucru nu-i şi peste puterile instrumentelor care vă stau la dispoziţie; puterea dumneavoastră depăşeşte cu

mult orice gândire raţională...

— Aranjaţi-vă lucrurile în aşa fel încât să nu depindeţi absolut de nimeni. Chiar azi voi da ordin să fiţi ales preşedinte al Comisiei de informaţii; asta înseamnă, în mod practic, că staţia de extincţie va fi în mâinile dumneavoastră; de altfel, e instalată într-o clădire care este proprietatea mea particulară. Peste puţin timp îi veţi vedea pe caraghioşii noştri prieteni; nu-i alarmaţi cu nici un fel de planuri grandioase. Sunteţi aşteptat şi veţi fi primit cu entuziasm. Spuneţi-le câteva fraze despre fericirea omenirii sau, mă rog, ce doriţi; oricum, totul se va stinge în acel haos de idei, căruia i se mai spune şi convingere politică...

— Decideţi singur asupra direcţiei spre care vreţi să îndreptaţi primele lovituri: politicul sau economicul? Cu alte cuvinte, ce intenţionaţi să bombardaţi mai întâi: obiectivele militare ori fabricile şi comunicaţiile? Prima lovitură e mai de efect, a doua cu urmări mai profunde. Puteţi începe cu un atac general, bine circumscris, sau, poate, preferaţi ceva radical; puteţi alege între haosul anonim şi declararea făţişă a luptei sălbatice ca aspect. Nu vă cunosc gusturile; de altfel, forma n-are nici o importanţă, totul e să vă afirmaţi puterea. Sunteţi judecătorul suprem al lumii; condamnaţi pe oricine vreţi, oamenii noştri vor executa sentinţa fără întârziere. Nu puneţi la socoteală vieţile omeneşti; lucraţi în stil mare, căci în lumea asta sunt miliarde de vieţi...

— Uitaţi-vă, eu sunt industriaş, ziarist, bancher, om politic, tot ce vreţi, pe scurt, un om obişnuit să calculeze, să privească şi să analizeze situaţiile, să speculeze orice şansă, fie ea cât de mică. Tocmai de aceea trebuie să vă spun ceva, şi acesta e unicul sfat pe care vi-l dau, înainte

de a pune mâna pe putere: nu vă faceţi socoteli şi nu vă uitaţi în jurul dumneavoastră. De îndată ce veţi face acest lucru, vă veţi transforma într-o statuie plângătoare, ca soţia lui Lot. Eu sunt raţiunea, cifra; dacă privesc în sus, vreau să mă mistui în demenţă şi incalculabilitate. Tot ce există, coboară, inevitabil, din haosul nemărginirii, prin cifră, către nefiinţă; orice forţă puternică se împotrivește acestei prăbuşiri, orice mărime vrea să devină incomensurabilitate. Spulberata e doar forţa care nu depăşeşte vechile graniţe. Dumneavoastră vă e dat să înfăptuiţi o operă gigantică; sunteţi oare demn de această putere sau vreţi s-o irosiţi în zadar? Eu, spirit pragmatic din moşi-strămoşi, va spun: gândiţi-vă la nebuniile fără măsură, la dimensiunile gigantice, la recordurile absurde de care este în stare puterea omului. Realitatea stoarce din orice plan, oricât de fabulos ar fi el, cincizeci sau chiar optzeci la sută; dar şi ceea ce rămâne, tot incomensurabil trebuie să fie. Încercaţi imposibilul ca să ajungeţi măcar la o posibilitate necunoscută. Dumneavoastră ştiţi ce lucru mare este experimentul; ei bine, aflaţi atunci că toţi stăpânitorii lumii se înspăimântă cel mai mult de faptul că ar trebui să încerce şi altfel, adică să procedeze într-un chip ce nu are precedent, împotriva voinţei lor; nimic nu-i mai conservator ca dominaţia umană. Sunteţi primul om care poate considera întreaga lume drept laboratorul său. Iată Ispita supremă, înălţată pe culmile cele mai înalte; nu-ţi îngăduie să iei tot ce se întinde la picioarele tale numai pentru folosirea şi voluptatea puterii; dar ţie ţi-e dat s-o cucereşti, s-o transformi şi să încerci s-o faci ceva mai bună decât este în momentul de faţă această lume mizeră şi de o ferocitate fără margini. Lumea are nevoie mereu şi mereu

de alt Creator; dar creatorul, care nu-i totodată Domnul şi stăpânul suprem, nu-i decât un biet nebun. Ideile dumneavoastră vor deveni porunci; visurile dumneavoastră vor revoluţiona istoria; şi de-ar fi să nu puteţi dura nimic altceva decât propria dumneavoastră statuie, şi truda dumneavoastră încă nu va fi fost zadarnică. Aţi primi ceea ce vi se cuvine.

— Şi acum să mergem; suntem aşteptaţi.

XLVIII

Daimon porni motorul şi urcă iute în maşină.

— Îndată suntem acolo.

Maşina coborî de pe Muntele Ispitei într-o vale largă, zburând cu viteză prin noaptea mută; după ce alunecă uşor pe o pantă lină, opri în dreptul unei case de lemn întinse, străjuită de un pâlc de arini; arăta ca o moară veche. Daimon sări din maşină şi-l conduse pe Prokop spre treptele de lemn; acolo, însă, le aţinu calea un om cu gulerul de la haină ridicat.

— Parola? întrebă el.

— Ţine-ţi gura! tună Daimon, smulgându-şi de pe nas ochelarii de automobilist; omul se retrase, şi Daimon o luă grăbit pe scară în sus. Intrară într-o odaie mare şi joasă, ce aducea cu o clasă de şcoală: două şiruri de bănci, un podium cu catedră şi o tablă de scris; numai că încăperea era plină de fum, de aburi şi strigăte. Băncile erau ocupate până la refuz de nişte oameni cu pălăriile pe cap; cu toţii se certau între ei, pe podium urla de zor un lungan cu barbă roşcată, iar la catedră stătea un bătrânel uscăţiv, cu o mutră de tipicar, care suna furios dintr-un clopoţel.

Daimon se duse direct spre podium şi dintr-un salt fu sus.

— Prieteni, strigă el, şi glasul lui răsuna acum nefiresc, ca un ţipăt de pescăruş. Vi l-am adus aici pe prietenul Krakatit.

În încăpere se aşternu o linişte adâncă şi Prokop se simţi deodată învăluit şi frământat, fără cruţare, de cincizeci de perechi de ochi; ca prin vis, se urcă pe podium şi, inconştient, îşi roti privirea prin camera înceţoşată de fum şi abur.

— Krakatit, krakatit, începu să murmure sala şi murmurul se transformă treptat în răcnet: Krakatit! Krakatit! Krakatit! Krakatit!

În faţa lui Prokop stă o fată frumoasă cu părul despletit care-i întinde mâna:

— Noroc, prietene!

O scurtă şi caldă strângere de mână, o răcire atotpromiţătoare a ochilor, dar în aceeaşi clipă se adunară acolo alte douăzeci de mâini: aspre, puternice sau uscăţive, umede, reci sau dogoritoare; şi Prokop se simte prins într-un lanţ întreg de mâini care i se dăruiesc, dar totodată îl acaparează.

— Krakatit, krakatit!

Bătrânul tipicar suna din clopoţel ca un apucat. Văzând că nimic nu ajută, se repezi la Prokop şi-i scutură mâna; avea o mânuţă uscată, cu pielea întinsă ca un pergament, iar în spatele lentilelor mici, de cizmar, ochii lui radiau o bucurie imensă. Mulţimea zbieră de entuziasm, apoi amuţi.

— Prieteni, vorbi bătrânelul, l-aţi întâmpinat pe prietenul Krakatit... cu o bucurie spontană... cu o bucurie spontană şi vie, bucurie căreia doresc să-i dau şi eu

expresie de pe locul prezidenţial: Fii bine venit în mijlocul nostru, prietene Krakatit. Îi urăm, de asemenea, bun venit preşedintelui Daimon... şi-i mulţumim pentru bucuria pe care ne-a adus-o. Îl rog pe prietenul Krakatit... ca... în calitate de oaspete... să poftească pe podium, la masa prezidiului... Iar acum delegaţii să se pronunţe dacă şedinţa va fi condusă în continuare... de mine... sau de preşedintele Daimon.

— Mazaud!

— Daimon.

— Mazaud!

— Mazaud!

— Dă-le dracului de formalităţi, Mazaud, mârâi Daimon. Condu şedinţa şi basta!

— Şedinţa continuă! strigă bătrânelul. Are cuvântul delegatul Peters.

Omul cu barbă roşcată începu din nou să vorbească; după câte se părea, cuvântul lui era un atac la adresa Partidului laburist englez, dar nimeni nu-l asculta. Toţi ochii, cu o privire aproape materială, îl ţintuiau pe Prokop; dintr-un colţ nişte ochi mari, deliranţi, de tuberculos; din alta parte, privirea holbată, albastră, a unui tânăr înalt, cu mustaţă; lentilele rotunde şi lucioase ale unui profesor examinator; apoi nişte ochişori de arici cu gene lungi, clipind de sub părul cărunt al genelor mari şi stufoase. Ochi de tot felul: cercetători, duşmănoşi, înfundaţi în orbite, copilăroşi, buni, ca de sfânt, şi mârşavi. Prokop îşi plimbă privirea peste băncile stricate, şi, deodată, icni de parcă l-ar fi opărit cineva. Întâlni privirea fetei cu părul despletit; cu o mişcare unduită şi fără echivoc, fata îşi întinse trupul ca şi când s-ar fi lăsat pe un pat moale. Prokop rămase cu ochii

fixaţi pe un cap straniu şi pleşuv, sub care atârna o jachetă strimtă. Câţi ani să aibă oare această pocitanie: douăzeci? cincizeci? Dracu' să ştie. Dar până să rezolve această problemă, chipul omului se înăspri, încreţindu-se de un entuziasm nestăvilit, dublat de un zâmbet respectuos. O singură privire îl preocupa pe Prokop, cu o insistenţă provocatoare; o căută printre toate, dar n-o găsi.

Delegatul Peters îşi încheie cuvântarea bâlbâindu-se, şi, roşu la faţă, ca para focului, se topi în banca sa. Privirile tuturor stăruiau asupra lui Prokop, într-o încordată şi presantă aşteptare; bătrânelul Mazaud bolborosi ceva pur formal, după care se aplecă spre urechea lui Daimon. Se lăsă o tăcere încremenită; şi Prokop se ridică de pe locul lui, fără să-şi dea seama ce face.

— Are cuvântul prietenul Krakatit, anunţă Mazaud, frecându-şi de zor mânuţele uscăţive.

Prokop îşi roti prin sală ochii ameţiţi: Ce, ce trebuie să fac? Să vorbesc? De ce? Cine sunt aceşti oameni? Surprinse ochii insultători ai ofticosului, lucirea sfredelitoare de sub ochelarii profesorului, ochişorii aceia sclipitori; ochi curioşi, ochi străini; privirea strălucitoare şi caldă a frumoasei fete, care, de atâta atenţie încordată, deschisese gura ei fierbinte, păcătoasă, ispititoare. În banca întâia, omuleţul chel şi încruntat sta agăţat de buzele lui, cu ochii săi de pasăre răpitoare. Îi zâmbi, măgulit de atenţie.

— Oameni, începu încet, ca din vis; noaptea trecută... am plătit un preţ... un preţ uriaş. Am trăit... am pierdut... încerca din răsputeri să se adune. Câteodată... câteodată încerci o... O asemenea durere... încât... această durere nu mai este numai a ta. Şi atunci închizi ochii şi vezi: Universul s-a întunecat şi pământului i se taie răsuflarea de atâta

suferinţă. Lumea trebuie răscumpărată. N-ai putea suporta durerea dacă ai suferi singur. Voi toţi aţi trecut prin iad, voi toţi...

Se uită prin încăpere; în ochii lui totul se contopea, mistuindu-se parcă într-un fel de vegetaţie submarină, de o strălucire ştearsă, estompată.

— Unde ţineţi krakatitul? întrebă, deodată, tulburat. Unde l-aţi pus?

Bătrânelul Mazaud ridică încet, cu precauţie, obiectul sacru de porţelan şi i-l puse în mână. Era aceeaşi cutie pe care el o lăsase cândva în baraca laboratorului său de la Hybšmonka. Deschise căpăcelul şi scormoni cu degetele prin praful granulat; îl frecă, îl amestecă, îl duse la nas şi-l mirosi, apoi îşi puse o fărâmă pe limbă; îi recunoscu amăreala puternică, astringentă, şi o degustă cu voluptate.

— Asta-i bine, răsuflă uşurat, şi strânse în palme preţiosul obiect, ea şi când şi-ar fi dezmorţit cu el mâinile înţepenite.

— Tu eşti, mormăi cu jumătate de glas; te cunosc, tu eşti; elementul exploziv. Va sosi şi clipa ta, când vei da totul; aşa-i bine, aşa trebuie.

Privi la asistenţă, şovăielnic, pe sub sprâncenele încruntate:

— Ce aţi vrea să aflaţi de la mine? Eu doar la două lucruri mă pricep: la stele şi chimie... Frumoase sunt întinderile nesfârşite ale timpului, şi eternitatea, şi statornicia, şi matematica divină a universului; ţineţi minte... ţineţi minte ce vă spun... nimic nu-i mai frumos. Dar la ce-mi folosesc mie legile eternităţii? Vine clipa ta, când explodezi, când dai totul: şi dragostea, şi durerea, şi ideea, şi mai ştiu eu ce? Tot ce-i mai măreţ şi mai puternic

în tine, e numai o clipă. Tu, tu nu eşti încadrat în ordinea nesfârşită, nici socotit printre milioanele de ani lumină; şi atunci... atunci fă ca nimicul care eşti, să-şi merite existenţa! Explodează cu flacără supremă. Te simţi încătuşat? Foarte bine. Sfarmă *crusherul* tău şi mătură stâncile. Fă loc pentru unica ta clipă. Aşa e bine.

Nici el singur nu înţelegea prea bine ce spunea; dar, forat de un îndemn obscur, simţea mereu nevoia să exprime ceva, o idee fixă asupra căreia, însă, pierdea numaidecât controlul!

— Eu... eu nu fac decât chimie. Cunosc materia şi... şi mă înţeleg cu ea; asta-i tot. Materia se fărâmiţează cu aer şi apă; plesneşte, fermentează, putrezeşte, arde, primeşte oxigenul sau se descompune; dar niciodată, m-auziţi, niciodată nu dă totul din ea. Chiar dacă ar parcurge tot circuitul; dacă vreun firicel de praf al pământului s-ar întrupa într-o plantă sau într-o carne vie, devenind o celulă gânditoare din creierul lui Newton, şi ar muri o dată cu el şi din nou s-ar descompune, încă n-ar da totul. Dar... siliţi-l... siliţi-l prin violenţă, să se spargă şi să se dezlănțuie; atunci să vedeţi cum într-o miime de secundă a şi explodat; atunci, abia atunci a dat dovada întregii sale capacităţi, a întregii sale puteri. Şi poate că până atunci nici n-a dormit; era doar încătuşat şi se înăbuşea, luptând în întuneric şi aşteptând să sosească şi clipa lui. Să dea tot! E dreptul lui. Şi eu, şi eu trebuie să dau tot, absolut tot. Să stau numai să adulmec, să pândesc şi să aştept... şi fermentez în murdărie şi... şi să mă fărâmiţez fără... fără ca vreodată să dau din mine, instantaneu, un om întreg?... Da, da, mai bine... mai bine în unicul moment culminant... şi trecând peste toate... Pentru că eu cred că e bine să dai totul.

Indiferent dacă e bine sau rău. Totul e întrupat în mine: şi binele, şi răul, şi supremul. Cine trăieşte, face şi bine şi rău, ca şi când s-ar fărâmiţa. Am făcut şi una şi alta; acum, însă... acum trebuie... să dau supremul. În el e răscumpărarea omului şi el nu e în nimic din ce-am făcut până acum; e crescut în mine... ca într-o piatră. Şi trebuie, trebuie să mă rup... cu putere... aşa cum se rupe o încărcătură de pulbere şi nu, nu voi întreba ce se va spulbera o dată cu mine; pentru că... pentru că am simţit, am simţit nevoia să dau din mine supremul...

Se luptă cu cuvintele, străduindu-se să cuprindă şi să redea ceva inefabil; dar, cu fiecare cuvânt rostit, ideea i se irosea, şi el îşi încreţea fruntea cercetând feţele ascultătorilor, să vadă dacă nu cumva aceştia au surprins sensul ideii, pe care el nu era în stare, cu nici un chip, s-o exprime. Ghici simpatie în ochii radioşi şi puri ai ofticosului şi o atenţie concentrată în ochişorii albaştri şi speriaţi ai uriaşului bărbos din fundul sălii; omuleţul încruntat îi sorbea cuvintele cu devotamentul nemărginit al pravoslavnicului, iar tânăra şi frumoasa fată, pe jumătate culcată, le recepţiona cu trupul scuturat de fiori erotici, în schimb, celelalte feţe căscau gura la el cu o privire străină, curioasă sau cu o crescândă indiferenţă. În definitiv, de ce le vorbesc?

— Am trăit, reluă tatonând, de data aceasta oarecum iritat; am trăit şi am încercat tot ce poate trăi şi încerca un om. De ce vă spun acest lucru? Pentru că socot că n-a fost destul; pentru că... pentru că nici acum nu sunt răscumpărat; pentru că în tot ce am trăit până acum n-a fost încă supremul. E... e ascuns în om cum e ascunsă forţa în materie. Materia trebuie ruptă, destrămată, ca să-şi

dezvolte forţa. Iar omul, omul trebuie să se dezlănțuie, să se descătuşeze, să se rupă şi să se sfarme, ca să dea din el flacăra supremă. Şi... şi ar fi prea... prea de tot, ca nici atunci să nu găsească... să nu descopere că... că a atins... că... că...

Se bâlbâi îngrozitor, întunecându-se la faţă; aruncă pe catedră cutia cu krakatit şi se aşeză pe scaun.

XLIX

O clipă de tăcere penibilă.

— Asta-i tot? răsună din mijlocul băncilor o voce batjocoritoare.

— Asta-i tot, mormăi Prokop dezgustat.

— Nu e, interveni Daimon, şi se ridică în picioare. Prietenul Krakatit a presupus că delegaţii vor avea bunăvoinţa să înţeleagă...

— Oho! se auzi zgomotos din mijlocul sălii.

— Da. Ar fi cazul ca delegatul Mezierski să aibă răbdare până termini. Prietenul Krakatit ne-a spus, bineînţeles vorbind la figurat, că trebuie - şi aici, glasul lui Daimon se transformă, din nou, în ţipătul acela de pasăre - că revoluţia trebuie începută fără a se ţine seama de teoria etapelor; o revoluţie distrugătoare şi explozivă, în care omenirea să dea acel suprem care e ascuns în ea. Omul trebuie să se destrame, să se spulbere ca să dea din el totul, la fel şi societatea trebuie să se destrame ca să găsească în ea binele suprem. Voi vă certaţi aici pentru binele suprem al omenirii. Prietenul Krakatit ne învaţă că e de-ajuns să aduci omenirea într-un stadiu exploziv, ca să erupă şi să salte pe o treaptă mai înaltă, mult mai înaltă decât încearcă să-i

prescrie dezbaterile voastre sterile; şi ne mai învaţă să nu ne uităm ce se distruge în jurul nostru cu acest prilej... Eu afirm că prietenul nostru Krakatit are dreptate.

— Are, are, are! Şi deodată izbucniră în strigăte şi aplauze: Krakatit! Krakatit!

— Linişte, îi acoperi Daimon cu vocea lui puternică, şi continuă:... iar cuvintele rostite de el aici au cu atât mai multă greutate, cu cât ele se sprijină pe o forţă reală, capabilă să înfăptuiască această explozie. Prietenul Krakatit nu este omul vorbelor, ci al faptelor. A venit la noi ca să ne încredinţeze misiunea unei acţiuni concrete, directe. Iar eu vă spun că această explozie va îi mai cumplită decât a îndrăznit careva să viseze vreodată. Şi va izbucni azi, mâine, într-o săptămână...

Cuvintele lui se stinseră într-un vacarm de nedescris, un val de oameni se revărsa din bănci peste podium şi-l învolbură pe Prokop. Cu toţii îl îmbrăţişau, îl trăgeau de mână, şi ţipau în gura mare:

— Krakatit! Krakatit !

Frumoasa cu părul despletit se lupta sălbatic să-şi croiască drum spre el prin vălmăşagul de oameni; proiectată de presiunea lor, se lipi cu pieptul de pieptul lui; vru s-o respingă, dar ea îl îmbrăţişa şi-i şopti cu înfrigurare ceva într-o limbă străină. În acest timp, pe marginea podiumului, bărbatul cu ochelari vorbea încet şi rar spre băncile pustii, încercând să le demonstreze că, teoretic, nu-i cu putinţă să tragi concluzii sociologice dintr-o natură neorganică.

— Krakatit! Krakatit! vuia mulţimea.

Nimeni nu mai şedea. Mazaud scutura din clopoţel, ca un gunoier. Deodată, pe catedră se săltă un tânăr negricios

şi, cocoţat sus, deasupra tuturor, agita de zor, cu mâna ridicată, cutia cu krakatit.

— Linişte, zbieră el; şi toată lumea jos! Că de nu, vă arunc asta sub picioare!

Ca din senin se aşternu o linişte solemnă; apoi valul de oameni alunecă de pe podium şi bătu în retragere. Sus nu mai rămăseseră decât Mazaud cu clopoţelul în mână, total năuc şi descumpănit, Daimon, sprijinit cu umărul de tablă, şi Prokop, da care încă mai stătea agăţată Menada[36] cu păr întunecat.

— Rosso, Rosso, se auziră nişte glasuri. Doborâţi-l! Dă-te jos, Rosso!

Tânărul de pe catedră îşi rotea sălbatic prin sală ochii săi aprinşi.

— Nimeni nu se mişcă! Mezierski vrea să mă împuşte. Arunc! răcni şi începu să învârtească în aer cutia de porţelan.

Mulţimea bătu în retragere mârâind ca o fiară turbată. Doi-trei oameni ridicară mâinile în sus, alţii îi urmară; se lăsă o clipă de tăcere sufocantă.

— Dă-te jos, izbucni în sfârşit bătrânelul Mazaud. Cine ţi-a dat cuvântul?

— Arunc! ameninţă Rosso, încordat ca un arc.

— Asta-i împotriva procedurii, se enervă Mazaud. Protestez şi... şi îmi declin răspunderea de a... de a mai prezida... Dădu cu clopoţelul de pământ şi coborî de pe podium.

— Bravo, Mazaud, se auzi o voce ironică.

— Ce să zic, mare ispravă ai făcut! răsună o altă voce.

---

[36] Menadă - sinonim, în Grecia antică, cu bacantă, preoteasă a zeului Bachus. (n.r.)

— Linişte, strigă Rosso aruncându-şi părul de pe frunte. Acum eu am cuvântul. Prietenul Krakatit ne-a spus: *Soseşte* clipa ta şi explodezi; fă loc pentru unica ta clipă... Foarte bine, eu am pus la inimă cuvintele lui.

— Nu asta a fost ideea!

— Trăiască Krakatit! Cineva începu să fluiere.

Daimon îl apucă pe Prokop de braţ şi-l trase spre un fel de uşă, aflată în spatele tablei.

— Puteţi să fluieraţi cât poftiţi, continuă Rosso batjocoritor. Nimeni dintre voi n-a fluierat în timp ce în faţa noastră stătea domnul acesta străin şi... şi îşi făcea loc... pentru clipa lui. În definitiv de ce n-ar încerca şi un altul?...

— Asta-i adevărat, se auzi din mulţime o voce calmă.

Frumoasa cu părul despletit se postă în faţa lui Prokop, ca să-i apere cu trupul ei. Ar fi vrut s-o respingă.

— Nu-i adevărat, strigă fata, cu ochii aprinşi. El... el e...

— Taci, scrâşni printre dinţi Daimon.

— Să poruncească poate oricine, reluă Rosso, cu impetuozitate. Atâta timp, însă, cât am *Asta* în mână, *eu* poruncesc. Mie mi-e totuna dacă mă curăţ sau nu. Nimeni nu iese de aici! Galeasso, păzeşte uşa! Aşa, şi acum să stăm de vorbă.

— Da, acum stăm de vorbă, interveni Daimon, tăios.

Rosso se întoarse fulgerător spre el; dar, în aceeaşi clipă, uriaşul cu ochi albaştri se năpusti din sală cu capul plecat înainte, ca un berbec, şi înainte ca Rosso să mai apuce să se întoarcă, colosul îl prinse de picioare şi i le frânse; Rosso zbură de pe catedră cu capul în jos. În tăcerea înspăimântătoare, un cap duduia şi trosnea ciocnind duşumeaua, în timp ce de pe podium căpăcelul cutiei de porţelan se rostogolea încet, oprindu-se abia sub

şirul de bănci.

Prokop se repezi spre trupul neînsufleţit; pe pieptul lui Rosso, pe faţa lui, pe podea, peste băltoacele de sânge se împrăştiase pulberea de krakatit. Daimon îl trase pe Prokop înapoi; în clipa aceea se şi dezlănţui un strigăt infernal şi câţiva oameni năvăliră buluc pe podium.

— Nu călcaţi pe krakatit, explodează, porunci o voce tunătoare, dar oamenii se şi aruncaseră pe jos şi începuseră să adune pulberea albă în cutii de chibrituri, împingându-se, înghiontindu-se, tăvălindu-se grămadă pe pământ.

— Încuiaţi uşa, răcni cineva.

Se stinse lumina. În aceeaşi secundă, Daimon izbi cu piciorul în uşa din spatele tablei şi-l împinse pe Prokop în întuneric.

Aprinse o lanternă de buzunar. Se aflau într-o cămăruţă fără ferestre; mese aşezate una peste alta, vrafuri de farfurii pentru paharele cu bere, nişte haine vechi, duhnind a mucegai. Îl trase repede pe Prokop mai departe prin văgăuna întunecată cu miros acru a unei galerii, apoi pe nişte trepte negre şi strâmte, ce coborau abrupt. Pe scară îi ajunse din urmă fata cu părul despletit.

— Merg cu voi, spuse în şoaptă, şi îşi înfipse degetele în braţul lui Prokop.

Daimon ieşi în curte cu cerculeţul de lumină pâlpâind în faţa lui; afară era o beznă s-o tai cu cuţitul. Daimon smulse o portiţă şi ţâşni pe şosea; şi până să ajungă Prokop la maşină, încercând din răsputeri să se descotorosească de fata care se ţinea scai de el, motorul începu să uruie şi Daimon sări la volan.

— Repede!

Prokop se năpusti în maşină; fata după el; o zvâcnitură, şi maşina zbură în întuneric. Era un frig năprasnic; fata tremura toată, în rochia ei subţire; Prokop o înfofoli în blana ce acoperea perna maşinii, iar el se ghemui în colţul opus. Maşina gonea pe un drum desfundat şi moale, se smucea într-o parte şi într-alta, se oprea şi din nou prindea viteză, ţâşnind zgomotos. Prokop îngheţa, dar se ferea de fiecare dată când şocul maşinii îl proiecta spre fata ghemuită sub blană.

— Ţi-e frig, nu-i aşa? îi şopti, vârându-se în el. Şi desfăcând blana, îl înfăşură şi-l trase spre ea. Încălzeşte-te, îi spuse cu un râs gâdilitor, şi se lipi de Prokop cu tot trupul; era fierbinte şi fragedă, de parcă ar fi fost despuiată. Părul ei răvăşit, degajând un miros amărui şi sălbatic, îi mângâia faţa, stârnindu-i simţurile şi întunecându-i vederea. Îi vorbi de aproape într-o limbă străină, repetă cuvintele mai încet, după care îi prinse lobul urechii între dinţii ei dârdâitori şi deodată, cuibărindu-se la pieptul lui, îi străpunse gura încleştată cu sărutul impudic, lasciv şi savant al unor buze umede şi fierbinţi. O respinse cu violentă; fata îşi îndreptă trupul plină de mirare; ofensată coborî de pe genunchii lui şi, cu o mişcare din umeri, făcu să alunece blana de pe ea. Sufla un vânt rece ca gheaţa; Prokop ridică blana şi i-o puse din nou pe umeri. Se zbătu ca o turbată, îşi smulse cu îndârjire blana şi o lăsa să zacă pe fundul maşinii.

— Cum vreţi, mormăi Prokop şi se întoarse într-o parte.

Maşina ieşi iar pe o şosea tare şi porni într-o viteză ameţitoare. Lui Daimon nu i se vedea decât spatele pe care se zbârlea părul mărunt al blănii de căprioară. Pe Prokop îl sufoca vântul rece; se uita la fată: îşi răsucise părul în jurul gâtului şi dârdâia de frig în rochiţa ei subţire. I se făcu milă

de ea; luă blana şi i-o aruncă în braţe; ea o respinse cu o înverşunare întărâtată, şi atunci el o înfăşură în blană cu cap cu tot, ca pe un pachet, şi o strânse cu braţele lui puternice.

— Nici o mişcare!

— Ce, iar a apucat-o? aruncă Daimon liniştit, de la volan. Foarte bine... aveţi grijă de ea...

Prokop se prefăcu a nu-i înţelege aluzia cinică; dar pachetul încătuşat în braţele lui începu să chicotească surd.

— E o fată bună, reluă Daimon, cu indiferenţă. Tăticul tău a fost scriitor, nu-i aşa?

Pachetul dădu din cap aprobativ; şi Daimon îi spuse lui Prokop un nume atât de cunoscut, atât de ilustru şi de pur, încât îl făcu să înmărmurească şi, fără voia lui, slăbi strânsoarea sa nemiloasă. Pachetul se răsuci şi i se săltă pe genunchi; de sub blană, răsăriră nişte picioare superbe, ispititoare, care se bălăbăneau în aer, copilăreşte. Trase blana peste ele ca să nu îngheţe; fata consideră, probabil, gestul lui drept o joacă şi, înecându-se într-un râs înfundat, continuă să azvârle din picioare. O strânse cu braţele cât putu mai de jos; în clipa aceea, sus, de sub blană se strecură o mână plinuţă care începu să i se plimbe pe faţă într-un frenetic joc al dragostei, trăgându-l de păr, gâdilându-l pe gât, ca, în cele din urmă, să-i deschidă, cu forţa, buzele încleştate („în definitiv, s-o las să-şi facă mendrele”); neastâmpărata îi atinse fruntea, pe care o găsi severă şi încruntată, şi deodată sări ca friptă; acum era o mânuţă fricoasă de copil, care nu mai ştia ce-i este şi ce nu-i este îngăduit; se apropie pe furiş de faţa lui, o atinse, zvâcni în sus şi iar o atinse, o mângâie, după care alunecă încet, cu teamă, în jos, poposind pe obrazul aspru. Un

suspin adânc, şi sub blană nu mai clinti nimic.

Maşina se strecură șerpuind prin străzile unui orăşel adormit, după care coborî într-o vale întinsă.

— Ei, ce spuneţi de prietenii noştri? i se adresă Daimon întorcând capul.

— Linişte, îi şopti Prokop, fără să se mişte; a adormit.

L

Maşina se opri într-o vale neagră, împădurită. Prokop desluşi pe întuneric nişte turnuri masive şi un şir de halde.

— Gata, am ajuns, mormăi Daimon. Aici am o mină de fier şi o oţelărie; la un loc nu fac nici două parale, dar în fine, coborâţi!

— Şi cu ea ce fac? O las în maşină? întrebă Prokop, încet.

— Pe cine? Aha, pe frumoasa dumneavoastră? Treziţi-o, rămânem aici.

Prokop coborî purtând-o în braţe, cu băgare de seamă.

— Unde s-o culc?

Daimon descuie uşa sumbrei clădiri.

— Ce-aţi spus? A, da, un moment... puteţi s-o culcaţi; am aici câteva odăi. Veniţi, vă conduc.

Aprinse lumina şi-l conduse prin nişte coridoare lungi şi reci, pe care se înşirau, de o parte şi de alta, birourile întreprinderii; în sfârşit, deschise o uşă, intră şi învârti comutatorul. Era o încăpere urâtă şi neaerisită, cu un pat răvăşit şi cu jaluzelele lăsate.

— Aha, mârâi Daimon, a înnoptat probabil aici... vreun cunoscut. Ce-i drept, nu-i o privelişte prea frumoasă, nu-i aşa? Ce să-i faci, ca la holtei. Puneţi-o pe pat.

Prokop aşeză cu grijă „pachetul”, a cărui răsuflare abia se auzea. Daimon se plimba prin odaie, frecându-şi mâinile:

— Acum mergem la postul nostru de emisie. E sus pe deal, zece minute de drum. Sau, poate, vreţi să rămâneţi aici? Se apropie de fata adormită şi, dând la o parte un colţ al blănii, îi dezveli picioarele până peste genunchi:

— Frumoasă, nu-i aşa? Păcat că sunt atât de bătrân. Prokop se întunecă la faţă şi-i acoperi picioarele la loc.

— Arătaţi-mi postul dumneavoastră de emisiune, spuse sec.

Pe buzele lui Daimon flutură un rânjet batjocoritor.

Îl conduse printr-o curte. În sala maşinilor era lumină, maşinile gâfâiau, fochistul se foia prin curte, cu mâinile suflecate, şi pufăia din pipă. În sus, pe deal, se întindea un funicular pentru transportul vagoneţilor cu minereu; construcţiile lui metalice se profilau moarte, ca nişte coaste de sauriene.

— A trebuit să închid puţurile astea, îi spuse Daimon. Nu rentează. De mult aş fi vândut totul, dacă nu era postul de emisiune... Veniţi pe aici. O luă pe o cărare abruptă, prin pădure, în sus; Prokop îl urma numai după zgomotul paşilor; era o beznă neagră şi, din când în când, din brazii înalţi, cădea câte o picătură grea. Deodată, Daimon se opri, răsuflând din greu.

— Sunt bătrân, nu mai am suflul de altădată. Sunt nevoit să mă bizui din ce în ce mai mult pe oameni... Azi nu-i nimeni la post; prietenul telegrafist a rămas acolo, cu ei... Dar nu-i nimic, totuna e; veniţi!

Creasta dealului era răscolită toată, ca un câmp de bătălie: turnuri de extracţie părăsite, odgoane de sârmă, halde uriaşe, pustii; iar sus de tot, în vârful celei mai înalte

dintre halde, o baracă mică, de lemn, cu antene deasupra ei.

— Ăsta... ăsta-i postul, gâfâi Daimon, cu sufletul la gură. Stă... stă pe... patruzeci de mii de tone de magnetit... Un condensator natural, pricepeţi? Toată colina... e o uriaşă reţea de sârme. Odată o să vă fac o expunere mai amănunţită. Acum, ajutaţi-mă să urc...

Începură să se caţăre pe halda surpătoare; pietrişul greu aluneca zgomotos sub picioarele lor; dar, în sfârşit, în sfârşit, au ajuns...

Prokop înmărmuri, nevenindu-i să-şi creadă ochilor: dar bine, asta-i baraca laboratorului său, de acasă, de pe platoul de deasupra Hybsmonkăi! Uite şi uşa nevopsită, şi cele câteva scânduri noi-nouţe de la ultima reparaţie, şi nodurile acelea de lemn, ca nişte ochi... Parcă înspăimântat, pipăi canatul uşii: bineînţeles, aici e cuiul acela ruginit şi îndoit, pe care el însuşi îl bătuse cândva acolo!

— Cum... cum a ajuns asta aici? horeai, cu suflarea tăiată.

— Ce anume?

— Baraca.

— Asta-i aici, de ani şi ani de zile, îi răspunse Daimon, cu indiferenţă: Ce-aţi văzut la ea?

— Nimic. Făcu înconjurul întregii căsuţe, pipăind, la tot pasul, pereţii şi ferestrele. Da, aici e crăpătura aceea, lemnul plesnit, ochiul de geam spart; nodul căzut, da, bineînţeles, e lipit pe dinăuntru cu carton. Cu mâna tremurătoare trecea peste cunoscutele detalii jalnice; toate, toate erau aşa cum le lăsase el.

— Ei, sparse tăcerea Daimon; aţi cercetat totul?

Deschideţi, cheia e la dumneavoastră.

Prokop vârî mâna în buzunar. Se înţelege, avea la el cheia de la vechiul său laborator... de acasă; o introduse în lacătul cu belciuge, descuie şi intră înăuntru; şi, *întocmai ca acasă*, întinse mecanic mâna în stânga şi învârti comutatorul care, în loc de buton, avea un cui... *întocmai ca acasă*. Daimon intră în urma lui. Dumnezeule, uite şi patul meu de campanie, până acum neaşternut, lavoarul meu, cana cu marginea spartă, buretele, prosopul, absolut tot... Se întoarse şi privi într-un colţ; asta, asta-i bătrâna sobiţă de tuci, cu burlanul legat cu sârmă; iată şi lădiţa cu zgrunţuri de cărbune, iar acolo, fotoliul stricat, cu picioarele lăsate, din care atârnă câlții şi arcurile de sârmă; aici e cuiul acela bătut în duşumea, dincoace scândura arsă, şi dulapul, dulapul de haine... îl deschise; înăuntru se legănau nişte pantaloni uzaţi.

— Prea grozav nu-i aici, ţinu să sublinieze Daimon. Telegrafistul nostru e... cum să spun... un om ciudat Ce spuneţi de aparate?

Prokop se întoarse spre masă, ca în vis. Nu, asta nu era... asta, asta n-are ce căuta aici; în locul uneltelor de chimist, la unul din capetele mesei era instalat un post de radio obişnuit, din acelea folosite pe vapoare; cu cască, aparat de recepţie, condensatoare, variometru, regulator; sub masă un agregat-transformator, ca oricare altul; iar în capătul celălalt...

— Acolo e postul normal, îi explica Daimon; pentru convorbirile obişnuite. Astălalt e postul nostru de *extincţie*. Cu el transmitem antiundele, anticurenţiit furtunile magnetice artificiale sau cum vreţi să le mai numiţi. Asta-i tot secretul nostru. Vă pricepeţi la treaba asta?

— Nu.

Prokop cercetă în fugă aparatele, cu totul diferite de cele pe care le cunoştea. Aveau o sumedenie de rezistenţe, un soi de sită de sârmă, ceva ce aducea cu un tub catodic, nişte tobe izolate sau naiba ştie ce mai erau, un koherer ciudat, un releu şi un taster cu contacte - ce-o mai fi şi asta?! - lăsă baltă aparatul şi se uită în plafon, să vadă dacă era acolo desenul acela ciudat al lemnului, care acasă îi amintea întotdeauna de capul unui bătrân. Da, este, este acolo! Iar dincoace, dincoace, oglinjoara cu colţul rupt!

— Ce spuneţi de aparat? întrebă, din nou, Daimon.

— Ee... e... un prototip, nu-i aşa? E încă prea complicat. Ochii îi căzură pe o fotografie, sprijinită pe un fel de bobină de inducţie. O luă în mână; era un cap de fată, ameţitor de frumos: Cine, cine e? întrebă, cu vocea răguşită de emoţie.

Daimon se uită la fotografie, din spate, peste umerii lui:

— Cum, n-o recunoaşteţi? E frumoasa dumneavoastră; aia pe care aţi adus-o în braţe. Straşnică fată, nu-i aşa?

— Şi... şi cum a ajuns aici?

Daimon rânji:

— Ei, probabil c-o adoră... telegrafistul nostru. N-aţi vrea să deschideţi contactul acela mare? Acela de colo, cu manetă... Mda, omuleţul acela sfrijit, cu faţa zbârcită, nu l-aţi observat? Stătea în banca întâi.

Prokop aruncă fotografia pe masă şi deschise contactul. Pe sita de sârmă trecu iute o scânteie albastră. Daimon se jucă cu degetele pe claviatura tasterului; în aceeaşi clipă din întregul aparat începură să scapere scântei mici albastre.

— Aşa, răsuflă Daimon satisfăcut, privind, fără să clintească, scânteile sfârâitoare.

Prokop apucă iar fotografia, cu mâinile înfrigurate. Da, bineînţeles, nici vorbă, e fata de jos; nu încape nici o îndoială. Dar dacă.., dacă... eventual ar purta voaletă... şi... şi o haină de blană, udată de ploaie... cu gulerul ridicat până la gură... şi mănuşi... îşi încleşta dinţii. Nu, nu e cu putinţă să-i semene atât de mult! Miji ochii urmărind o fantomă ce se topea... se topea... O vedea iar pe fata cu voaletă, strângând la piept plicul sigilat; acum, acum îşi întoarce spre el privirea ei pură şi deznădăjduită...

Pierdut cu totul sub fiorul emoţiei, compară fotografia cu imaginea dispărută. Dumnezeule din ceruri, de fapt, cum arăta? Dacă stau bine şi mă gândesc, nici nu ştiu, se sperie Prokop; ştiu doar atât că era frumoasă şi că purta voaletă. Da, purta voaletă şi era frumoasă, altceva nu ştiu, n-am văzut... Şi... şi fotografia asta: ochi mari, buzele grave şi fine; să fie... să fie oare asta, fata adormită de jos? Aceea avea totuși gura deschisă, da, o gură deschisă, lascivă şi părul despletit, şi nu... nu privea aşa.... aşa ca asta... Voaleta aburită îi înceţoşa ochii. Nu, e absurd; asta n-are nimic comun cu fata de jos, nici nu se aseamănă. Ăsta-i chipul fetei cu voaletă, care a venit atunci la mine, abătută şi înfricoşată; are fruntea calmă şi ochii ei sunt umbriţi de durere; iar de buze, de buze i se lipeşte voaleta, o voaletă deasă, aburită de respiraţie... De ce, de ce nu şi-a ridicat ea atunci voaleta, ca s-o recunosc!

— Veniţi să vă arăt ceva, îi întrerupse Daimon meditaţia, şi-l trase afară. Stăteau amândoi în vârful haldei; sub ei se întindea, la nesfârşit, pământul negru şi adormit.

— Uitaţi-vă, acolo, îi spuse Daimon, arătând cu mâna în zare. Nu vedeţi nimic?

— Nimic. Ba nu, se vede o luminiţă. O lucire slabă.

— Ştiţi ce-i asta?

Deodată se auzi un vuiet surd, ea şi când vântul ar fi săpat uşor în tăcerea nopţii.

— Gata, rosti Daimon solemn, şi îşi scoase pălăria. *Good night*, prieteni.

Prokop se întoarse spre el, cu o privire întrebătoare.

— Nu pricepeţi? spuse Daimon. Abia acum a ajuns la noi ecoul exploziei. Cincizeci de kilometri în linie aeriană. Exact două minute şi jumătate?

— Ce... ce explozie?

— Krakatitul. Imbecilii l-au îndesat în cutiile de chibrituri. Cred că putem fi liniştiţi; am scăpat de ei. Convocam un nou congres - alegem alt comitet...

— Cum? Dumneavoastră... i-aţi...

Daimon încuviinţă din cap:..

— Cu ăştia nu se poate lucra. Cu siguranţă că până în ultima clipă s-au certat pe chestia tacticii. Acum, probabil, ard cu toţii, de vii.

În zare nu se vedea decât o palidă lumină roşietică.

— A rămas acolo şi inventatorul postului nostru de emisiune. Unul n-a scăpat. Acum veţi lua totul în mână, *de unul singur*... Ascultaţi ce linişte e. Şi totuşi de aici, din aceste sârme, ţâşneşte în spaţiu o canonadă mută şi precisă, în clipa de faţă noi am oprit toate comunicaţiile TFF, iar telegrafiştilor le pocnesc urechile, *poc, poc*! N-au decât să turbeze, să-şi iasă din minţi... Între timp domnul Tomeš se căzneşte, undeva la Grottup, să încropească krakatitul. Nu-l va găsi niciodată. Şi chiar de-ar izbuti, în clipa în care l-ar închega, s-a zis cu el! Micul post lucrează scânteind pe tăcute şi bombardând întregul univers; nimeni, nimeni în afară de dumneavoastră nu va fi stăpânul

krakatitului. Acum sunteţi singurul, unicul. Îi puse mâna pe umăr şi, fără să scoată o vorbă, îi arătă orizontul larg: întreaga lume. Era un întuneric pustiu, fără stele; numai jos, în zare, mai pâlpâia o pală de foc plăpândă.

— Oooh, ce obosit sunt, spuse Daimon căscând. A fost o zi bună. Să coborâm...

LI

Daimon se grăbea să ajungă cât mai repede acasă.

— De fapt, unde vine acest Grottup? întrebă Prokop într-o doară, când se văzură jos.

— Veniţi să vă arăt, îi răspunse Daimon. Îl conduse într-unul din birourile fabricii şi se opri în faţa unei hărţi de perete: Aici, îi arătă, subliniind, cu unghia lui uriaşă, un mic cerculeţ de pe hartă. Nu beţi ceva? Vă mai încălziţi puţin! Turnă în două păhărele ceva negru ca smoala.

— Noroc!

Prokop dădu paharul pe gât şi sughiţă, era a băutură încinsă ca fierul topit şi amară ca fierea; capul începu să i se învârtească, răpus de o ameţeală imensă, cumplită.

— Nu mai vreţi? rânji Daimon, dezvelindu-şi dinţii gălbejiţi. Păcat! Aha, am înţeles, nu vreţi s-o lăsaţi pe dulcineea dumneavoastră să aştepte, nu-i aşa?

Turnă pe gât pahar după pahar; în ochi îi scăpărau scântei verzi şi avea chef de palavre, dar limba parcă i se încleiase:

— Ţi-ţineţi mi-minte ce vă spun: sî-sunteţi un bă-bă-bărbat de ispravă, declară solemn. Apu-ca-ţi-vă de treaba, de-de mî-mâi-ne chiar. Bătrânul Daimon va face pentru du-dumnea-voa-stră tot, tot ce vă trece prin prin mi... minte.

Se ridică greoi de pe scaun şi-i făcu o plecăciune adâncă, până la pământ:

— Aşa, aşa tre-bu-ie să fie. Şi... şi acum - staţi să vă spun ceva…

Începu să îngaime ceva amestecând toate limbile din lume; în măsura în care Prokop înţelegea, era vorba de cele mai grosolane obscenităţi; în cele din urmă se apucă să mormăie un cântec stupid, ca apoi să fie cuprins de un tremurat convulsiv, ca într-o criză de epilepsie, şi să-şi piardă cunoştinţa; pe buze îi ţâşni o spumă galbenă.

— Hei, ce vi s-a întâmplat? strigă Prokop şi începu să-l zgâlţâie.

Deschise anevoie nişte ochi sticloşi, inexpresivi:

— Ce... ce e? bolborosi încurcat, ridicându-se uşor şi scuturându-se. Aha, eu-eu-eu-am, dar nu-i nimic. Îşi frecă fruntea şi căscă zgomotos cu faţa încrâncenată. Ddda da, să-să vă ddduc în camera dddumneavoastră, nu?

Avea o paloare hidoasă şi tot chipul lui de tătar se boţise; se împleticea, nesigur, de parcă i-ar îi înlemnit picioarele:

— Să mergem!

Se duse direct în camera unde o lăsaseră pe fata adormită:

— Aaa! strigă din uşă; frumoasa s-a trezit. Poftiţi, poftiţi, vă rog.

Stătea în genunchi lângă sobă; de bună seamă tocmai atunci aprinsese focul şi se uita la flacăra care trosnea înfundat.

— Ia te uită ce curăţenie a făcut, mormăi Daimon cu admiraţie.

Într-adevăr, camera era aerisită, şi, spre mirarea celor

doi, dezordinea aceea penibil de haotică dispăruse; era acum o odaie fără pretenţii, dar agreabilă, ca într-o casă de gospodari aşezaţi şi tihniţi.

— Ia te uită ce ştie fata noastră! se minună Daimon. Cum văd, puișorule, ar fi cazul să ancorezi.

Fata roşi încurcată şi se zăpăci de tot.

— Ei, hai, hai, nu te speria, rânji Daimon. Va să zică, îţi place prietenul nostru, nu-i aşa?

— Îmi place, răspunse simplu, ducându-se să închidă fereastra şi să lase jaluzelele.

Soba răspândea o căldură plăcută în încăperea luminoasă.

— Copii, e frumos aici la voi, se delecta Daimon, încălzindu-şi mâinile la sobă. Aş rămâne aici fără să mai stau pe gânduri.

— Mai bine ai face să pleci, se grăbi să-i răspundă gâfâind.

— Acuşica, porumbiţa mea, se stropşi Daimon. Ştii... mie... mie mi-e tare urât singur, fără oameni. Ia te uită, prietenul tău a rămas uluit. Stai că-l lămuresc eu, şi-l fac să te... iubească.

Fata izbucni supărată foc:

— Nu-i nevoie! Lasă-l să fie aşa cum e!

Daimon încruntă din sprâncenele lui stufoase, exagerând uimirea:

— Ietete - nu cumva te-ai îndră ...?

— Şi ce-ţi pasă ţie? îi tăie vorba, fulgerându-l din priviri. Crezi că are nevoie cineva de tine aici?

Necheză înfundat, cu spatele sprijinit de sobă:

— Dac-ai şti ce bine te prinde! Fetiţo, să te fi lovit, oare, şi pe tine, aşa, deodată, cu adevărat? Ia fă-te încoa’,

să te văd!

Încercă s-o apuce de bărbie, dar fata, palidă de mânie, se retrase arătându-şi dinţii.

— Cum? Vrei să şi muşti? Ia spune, cu care ai fost ieri, de eşti aşa... Aha, ştiu: cu Rosso, nu-i aşa?

— Nu-i adevărat, ţipă ea, cu lacrimi în glas.

— Lăsaţi-o, interveni Prokop, energic.

— Ddda nu... nu se întâmplă nimic, mârâi Daimon. Cu alte cuvinte, să nu vă mai deranjez, nu-i aşa? Noapte bună, copilaşi.

Bătu în retragere şi se lipi de perete; şi până să-şi întoarcă Prokop privirea, se făcu nevăzut.

Îşi trase un scaun aproape de sobă şi începu să contemple flăcările, fără să se uite măcar o clipă la ea. O auzea cum umblă prin odaie, pe vârfuri, şovăielnic; acum încuie uşa şi aranjează ceva; nu mai ştie ce să facă, şi stă pe loc, tăcută. Ciudată e puterea flăcărilor şi a apelor curgătoare; se uită omul la ele, ameţeşte şi stă pe ioc; încetează să mai gândească, nu mai ştie de nimic, nu-şi mai aminteşte de nimic, dar în clipele acelea trăieşte tot ce a trăit vreodată, fără formă, fără timp.

Se auzi un zgomot de pantof aruncat; o dată şi încă o dată; probabil, se descalţă. Du-te, du-te la culcare, fetiţo; când o să adormi, mă apropii de tine să văd cu cine semeni. Fata făcu, încet, câţiva paşi şi se opri; iar îndreaptă ceva; Dumnezeu ştie de ce ţine să fie aici atât de frumos şi de curat. Dar iat-o, pe neaşteptate, îngenuncheată în faţa lui, cu mâinile întinse:

— Să-ţi scot ghetele, vrei? îi spuse în şoaptă.

Îi luă capul în palme şi i-l întoarse spre el. Frumoasă, supusă şi ciudat de gravă.

— L-ai cunoscut pe Tomeš? întrebă Prokop cu o voce răguşită.

Stătu o clipă pe gânduri, apoi răsuci din cap.

— Nu minţi! Tu-tu eşti... N-ai o soră măritată?

— Nu. I se smulse din mâini, cu violenţă. De ce, de ce te-aş minţi? Am să-ţi spun totul, uite aşa, în necaz, da, ca să ştii, în *ne-caz*. Sunt o stricată, o târfă! Îşi lăsă faţa pe genunchii lui. Cu toţii, cu to-ţii... m-au... ca să ştii...

— Şi Daimon?

Nu răspunse, se cutremură doar.

— Po-poţi să dai în mine cu piciorul, sunt ooo... nu, nu mă atinge - eu sunt, oh, dac-ai ştii...

Rămase pur şi simplu încremenită.

— Lasă asta, strigă chinuit, şi cu forţa îi trase capul în sus. Ochii ei mari erau pustiiţi de tristeţe şi deznădejde, îi dădu drumul suspinând. Atât de mare era asemănarea, încât simţea cum se sufocă de spaimă: taci, cel puţin taci, mormăi, cu vocea strangulată.

Din nou îşi odihni faţa pe genunchii lui:

— Lasă-mă, trebuie, trebuie să spun... tttotul... Am început la... la trei-spre-zece ani...

Îi astupă gura cu palma; îl muşcă de mână şi continuă să-şi bolborosească, printre degetele lui, înspăimântătoarea ei spovedanie.

— Taci, strigă Prokop, dar cuvintele ţâşneau din ea singure; clănţănea din dinţi şi se înfiora, vorbea şi se bâlbâia. Cu greu o făcu să tacă.

— Ooo, gemu, dac-ai ştii... ce fac... oamenii... oamenii ăştia! Şi toţi au fost cu mine atât de grosolani... De parcă... de parcă n-aş fi nici animal, nici piatră!

— Încetează, gemu el pierdut, şi, nemaiştiind ce să

facă, o mângâie pe cap cu cioturile tremurătoare ale degetelor sale.

Oftă liniştită, şi rămase nemişcată. Îi simţea răsuflarea fierbinte şi zvâcniturile gâtului ei catifelat.

Deodată începu să chicotească înfundat:

— Tu credeai că dorm... în timp ce mergeam cu maşina. Te-am păcălit, nu dormeam de loc, mă prefăceam aşa, dinadins, aşteptând... aşteptând să începi şi tu... ca alţii. Ştiai doar cine sunt, şi cum sunt... nu? Dar tu... tu te-ai încruntat şi - m-ai ţinut strâns de parcă aş fi fost o puştoaică, sau... mai ştiu eu... poate o sfântă... în mijlocul râsului o podidiră lacrimile: Şi deodată... deodată m-am simţit, nu ştiu de ce, atât de fericită, cum n-am mai fost niciodată, niciodată... Şi mândră, da, şi mândră... Şi mi-era o ruşine, o ruşine cumplită, dar... în acelaşi timp mă simţeam atât de bine... Plângând cu sughiţuri îi sărută genunchii cu buzele-i fremătătoare. Dumneavoastră... dumneavoastră nici nu m-aţi trezit... şi... şi m-aţi aşezat cu grijă... ca pe ceva sfânt... şi picioarele mi le-aţi învelit... şi... n-aţi spus nimic... Plângea în lege: Vreau... vreau să vă slujesc... lăsaţi-mă... lăsaţi-mă să vă scot ghetele... Vă rog, vă rog, nu vă supăraţi că m-am prefăcut că dorm! Vă rog... încercă să-i ridice capul, dar ea îi sărută mâinile:

— Pentru Dumnezeu, vă implor, nu plângeţi! îi spuse el gâfâind.

— Cuuum? prelungi ea cuvântul, mirată, şi încetă să mai plângă. De ce-mi vorbiţi cu dumneavoastră? Prokop îi întoarse faţa în sus; se împotrivi cu toată puterea şi îşi lăsă din nou capul pe genunchii lui. Nu, nu, dârdâi de groază şi de râs, deopotrivă. Eu, eu sunt o bocitoare. N-aş fi... n-aş fi... pe placul dumneavoastră, oftă încet şi îşi ascunse iar

faţa plânsă. În timp ce aţi lipsit... Ştiţi... eu... vreau să vă slujesc, o să vă scriu scrisorile... învăţ să scriu şi la maşină... cunosc cinci limbi - nu-i aşa că n-o să mă goniţi? Ştiţi, cât aţi lipsit m-am gândit la toate câte aş putea să fac... pentru dumneavoastră, şi el... el mi-a stricat totul... A vorbit ca şi când... ca şi când ar fi fost... Dar nu, nu-i adevărat... n-a fost... v-am spus tot ce am avut de spus; o să fac tot ce-o să-mi spuneţi... Vreau... vreau să fiu cuminte...

— Ridicaţi-vă, vă rog!

Se aşeză pe călcâie, îşi lăsă mâinile în poală şi se uită la el ca fascinată. Acum... acum nu mai semăna cu fata cu voaletă. Îi veni în minte plângăreaţa de Anči:

— Numai plângeţi, murmură uşor şi nesigur.

— Dumneavoastră sunteţi frumos, suspină ea admirativ.

Prokop roşi la faţă şi mormăi ceva, singur neştiind ce.

— Duceţi-vă... duceţi-vă la culcare, spuse apoi, cu voce schimbată, şi-i alintă obrajii aprinşi.

— Nu vă este silă de mine? şopti îmbujorată.

— Nu, de ce? Nu se clinti din loc, privindu-l ţintă cu ochi plini de îngrijorare şi teamă; iar el se aplecă şi o sărută pe buze; se făcu roşie ca para focului, şi-i răspunse zăpăcită şi neîndemânatică, de parcă ar fi fost primul ei sărut.

— Du-te, du-te şi te culcă, bâigui Prokop încurcat; eu... eu trebuie să mai... să mai reflectez la ceva.

Se ridică ascultătoare, şi începu să se dezbrace în tăcere. Prokop se aşeză într-un colţ, să n-o stânjenească. Fata îşi scoase rochia fără pudoare, dar şi fără cea mai mică urmă de frivolitate; simplu şi firesc, ca o femeie acasă la ea; încet, fără grabă, îşi descheie butonii şi îşi desfăcu

şireturile; apoi îşi strânse şi îşi împături în linişte rufăria de corp, îşi trase uşor ciorapii de pe picioarele vânjoase, perfect proporţionate; se gândea parcă la ceva, privind în jos şi jucându-se copilăreşte, cu degetele lungi şi fără cusur ale picioarelor; se uită la Prokop, îi zâmbi, rumenă de bucurie şi-i spuse în şoaptă:

— Sunt cuminte.

În colţul său, Prokop a încremenit şi abia îşi mai trage răsuflarea: căci, Dumnezeule, e iar Ea, fata cu voaletă! Carnaţia asta tare, trupul matur, frumos şi nespus de ispititor, e al Ei! Gravă şi plină de graţie, îşi dezbracă veşmânt cu veşmânt, întocmai ca Ea; părul i se revarsă peste umerii liniştiţi, şi, îngândurată şi ghemuită, îşi mângâie braţele pline şi imaculate, întocmai ca Ea în închipuirea lui... închise ochii în timp ce inima îi bătea năvalnic. Oare, cândva, în singurătatea ta cea mai pustie, n-o vedeai adeseori, cu ochii închişi, stând sub lampa tăcută a căminului, întorcându-se cu faţa spre tine, şi murmurând ceva, *ceva* pe care fu nu-l înţelegeai? Oare atunci când îţi frământai mâinile între genunchi, nu i-ai urmărit, de sub pleoapele lipite, mişcările mâinii, mişcări simple şi graţioase, în care era cuprinsă toată bucuria molcomă şi tihnită a căminului? Ba odată, ţi-a apărut şi în vis: stătea cu spatele la tine, uitându-se la ceva, cu capul plecat; iar altă dată ai zărit-o citind, la lumina slabă a înserării. Să fie asta doar urmarea unei năluciri care, dacă aş deschide ochii, ar dispare şi n-ar mai rămâne apoi nimic, nimic altceva decât singurătatea?

Deschise ochii. Fata stătea întinsă în pat, învelită până peste bărbie, şi-l ţintuia cu o privire de sclavă îndrăgostită. Se apropie de ea şi, aplecându-se aproape de obrajii ei, îi

studie trăsăturile, cu o atenţie fremătând de nerăbdare. Se uită la el întrebător şi-i făcu loc lângă ea.

— Nu, nu, murmură el, şi-o sărută uşor, pe frunte Dormi, trebuie să dormi...

Închise ochii şi aproape nici nu mai răsufla.

Se înapoie pe vârfuri, în colţul său. Nu, nu-i seamănă, căuta să se asigure în sinea lui. I se păru că-l priveşte pe sub pleoapele întredeschise; îl chinuia atât de cumplit această poveste, încât nici să gândească nu mai era în stare; se încruntă, întoarse capul într-o parte, dar deodată sări în sus, şi încet, tot pe vârfuri, se duse din nou s-o vadă. Ţinea ochii închişi şi parcă nici nu respira; era fermecătoare în totala ei dăruire.

— Dormi? întrebă el în şoaptă.

Fata încuviinţă, dând uşor din cap.

Stinse lumina şi, orbecăind prin întuneric, se înapoie pe vârfuri, în colţul lui de lângă fereastră.

După un timp, plictisit de moarte, se furişă spre uşă ca un tâlhar. Oare nu se va trezi? Şovăi o clipă cu mâna pe clanţă, apoi, cu inima gata-gata să-i spargă pieptul, se strecură în curte.

Era încă noapte. Îşi aruncă privirile printre halde, apoi sări gardul. Căzu, se ridică, îşi scutură hainele de praf, şi căută prin beznă şoseaua.

E greu să dibuieşti drumul. Prokop scrutează întunericul, dârdâind de frig. De fapt încotro? Spre Balttin?

Merse câţiva paşi şi se opri; sta ţintuit locului şi se uita în jos. Va să zică, spre Balttin? Zgâlţâit de un plâns cu sughiţuri, dar fără lacrimi, se răsuci pe călcâie.

Spre Grottup!

LII

Încurcate mai sunt cărările lumii! Dacă ai sta să aduni şi să reconstitui toţi paşii şi toate drumurile pe care le-ai făcut, ce complicată imagine s-ar mai desena?! Căci fiecare conturează cu paşii lui propria hartă a pământului.

Se înserase când Prokop se afla în faţa gardului zăbrelit al uzinelor Grottup: un maidan imens cu multe barăci, luminate de globurile înceţoşate ale felinarelor cu arcadă; la două-trei ferestre se mai vedea lumina; Prokop îşi lipi capul de zăbrelele grilajului şi strigă;

— Alo!

Se apropie portarul sau unul din paznici:

— Ce vreţi? înăuntru nu e voie.

— Vă rog frumos, nu vă supăraţi, domnul inginer Tomeš mai e la dumneavoastră?

— Ce treabă aveţi cu el?

— Trebuie să-i vorbesc.

— ... Domnul Tomeš e încă în laborator. Nu puteţi vorbi cu el.

— Spuneţi-i... spuneţi-i... că-l aşteaptă prietenul lui, Prokop... şi că are să-i dea ceva...

— Mai departe de grilaj, mormăi omul şi chemă pe cineva.

După un sfert de oră veni în fugă un bărbat în halat alb, care se apropie de gard.

— Tu eşti, Tomeš? strigă Prokop cu glas înăbuşit.

— Nu, eu sunt laborantul. Domnul inginer nu poate veni. Are de terminat ceva important. Ce anume doriţi de la el?

— Trebuie neapărat să-i vorbesc!

Laborantul, un omuleţ obez, dar vioi, ridică din umeri.

— Nu vă supăraţi, vă rog, dar e cu neputinţă! Domnul Tomeš nu poate ieşi azi nici măcar pentru o secundă...

— Preparaţi krakatitul?

— Ce vă pasă dumneavoastră...

— Trebuie... trebuie să-l previn asupra unui lucru. Trebuie neapărat să-i vorbesc şi să-i înmânez ceva.

— A spus să-mi daţi mie...

— Nu, trebuie să-i *înmânez* personal... Spuneţi-i că...

— În cazul ăsta, zicea să păstraţi totul pentru dumneavoastră.

Omul în halat alb îi întoarse spatele şi se îndepărtă.

— Staţi, strigă Prokop în urma lui. Daţi-i asta şi spuneţi-i... spuneţi-i... Pescui din buzunar plicul gros, mototolit, şi i-l întinse printre zăbrele. Laborantul îl apucă bănuitor, cu degetele, şi Prokop avu senzaţia că în clipa aceea s-a rupt ceva din el: Spuneţi-i... spuneţi-i că-l aştept aici, şi că-l rog... că-l rog să vină!

— Îi dau pachetul, spuse aspru laborantul şi plecă. Prokop se aşeză pe o bornă. De dincolo de gard îl păzea o umbră mută.

Era o noapte crudă; crengile despuiate ale copacilor se răsfirau în ceaţă, umezeala era vâscoasă şi rece. După un sfert de oră de aşteptare, cineva se apropie de gard; era un băieţandru, cu faţa trasă de nesomn şi cam brânzoasă.

— Domnul inginer vă mulţumeşte foarte mult şi vă transmite că nu poate veni; deci nu-l aşteptaţi, îi comunică mecanic.

— Staţi un moment, strivi Prokop cuvintele, precipitat Spuneţi-i că trebuie să-i vorbesc; că... că e vorba de viaţa lui. Şi... şi mai spuneţi-i că-i dau tot, tot ce vrea... numai... numai să-mi trimită numele şi adresa doamnei de la care i-

am adus plicul acela. Mă înţelegeţi?

— Domnul inginer transmite doar atât, că vă mulţumeşte foarte mult, repetă junele, căscând somnoros; şi… şi să nu-l aşteptaţi…

— Ei drăcie, se răţoi Prokop scrâşnind printre dinţi; spuneţi-i atunci că nu mă clintesc de aici până nu vine! Să lase dracului lucrul, dacă... dacă vrea să nu sară în aer, pricepeţi?

— Mă rog, răspunse tânărul, nătâng.

— Să vină... să vină aici! Să-mi dea adresa, nimic altceva decât adresa... şi pe urmă... pe urmă îi las totul, aţi înţeles?

— Mă rog.

— Şi acum, duceţi-vă, duceţi-vă repede, la toţi...

Aşteptă cu o nerăbdare înfrigurată. Ce... ce se aude acolo, înăuntru? E zgomot de paşi omeneşti? Deodată îi veni în minte chipul lui Daimon gâfâind cu gura lui strâmbă şi vineţie şi privind la scânteile albastre ale postului său de emisiune. Şi imbecilul de Tomeš nu mai vine odată! Trebăluieşte ceva, acolo unde clipeşte fereastra aceea luminată, şi habar n-are, habar n-are că e bombardat, că-şi sapă singur groapa cu mâinile lui neastâmpărate. Se aud paşi? Nu, nimeni nu vine.

Un acces de tuse, violentă, îl făcu să se cutremure, îţi dau totul, descreieratule, numai dacă vii şi-mi spui numele ei! Altceva nu mai vreau; nu mai vreau absolut nimic, decât s-o găsesc; îţi cedez totul pentru această unică mulţumire! Îşi aţinti ochii în gol: iat-o stând în faţa lui cu voaleta trasă peste ochi... la picioarele ei, frunze uscate... e palidă şi de o stranie solemnitate în bezna aceasta lividă; stă cu mâinile la piept, nu mai are plicul; şi se uită, şi se uită la el cu o

privire adâncă şi fixă; ceaţa, rece, i-a umezit voaleta şi haina de blană. „Aţi fost cu mine de o amabilitate de neuitat”, îi şopteşte încet, cu o voce voalată. Întinse mâna spre ea, dar o tuse năprasnică îl zdruncină de tot. Ooo, de ce nu vine careva? Se năpusti spre gardul de fier, cu gândul să-l sară.

— Stai pe loc, că trag! strigă umbra din spatele grilajului.

Prokop luă mâna de pe gard.

— Vă rog, i se adresă horcăind de desperare; spuneţi-i domnului Tomeš... spuneţi-i că...

— Spune-i-o tu! îl întrerupse vocea, fără nici o logică, dar până una-alta cară-te de-aici!

Se aşeză din nou pe bornă. Cine ştie, poate că totuşi vine Tomeš, dacă iar nu-i reuşeşte experienţa. Sunt sigur, sunt sigur că nu dă de firul krakatitului; pe urmă... pe urmă... vine el singur şi mă cheamă... Stătea gârbovit, ca un cerşetor.

— Ascultaţi-mă, izbucni deodată; vă dau... vă dau zece mii dacă... dacă mă lăsaţi înăuntru!

— Iar eu o să pun să te înhaţe, mârâi vocea, agresiv şi fără drept de apel.

— Eu... eu... bâigui Prokop, eu vreau să aflu numai o adresă, atâta tot; faceți-mi rost de această adresă şi... ştiţi... Dumneavoastră... dumneavoastră sunteţi însurat şi aveţi copii, dar eu... eu sunt singur şi... şi nu vreau decât să găsesc...

— Gura! se răsti vocea. Eşti beat.

Prokop amuţi şi începu să-şi legene trupul pe bornă. Trebuie să am răbdare îşi spuse, năuc. Dar de ce nu vine nimeni? De ce? Îi dau tot, şi krakatitul şi tot ce-o vrea...

numai... numai dacă... „Aţi fost cu mine de o amabilitate de neuitat”. Nu, ferească Dumnezeu! Nu! Eu sunt un om rău; dar dumneavoastră, dumneavoastră aţi trezit în mine pasiunea de a fi amabil; aş fi făcut totul pe lumea asta, din clipa în care m-aţi privit; vedeţi, de asta mă aflu acum aici. Lucrul cel mai frumos la dumneavoastră este că aveţi asupra mea puterea de a mă face să vă slujesc; de aceea, m-auziţi, de aceea *trebuie* să vă iubesc!

— Ce tot îndrugi acolo? bombăni vocea din spatele gardului. N-ai de gând să taci odată?

Prokop se ridică de pe bornă.

— Vă rog, vă rog frumos, spuneţi-i.

— Să ştii că asmut câinele, dacă nu te potoleşti!

De gard se apropie, legănându-se, o siluetă albă, cu o ţigară aprinsă în mână.

— Tu eşti, Tomeš? strigă Prokop.

— Nu. Tot aici sunteţi? Era laborantul. Dar bine, omule, dumneata eşti nebun?

— Spuneţi-mi, vă rog, vine Tomeš?

— Nici prin gând nu-i trece, îi răspunde laborantul, cu dispreţ. N-are nevoie de dumneata. Într-un sfert de oră suntem gata, şi, pe urmă, gloria, victoria! Mă îmbăt.

— Vă rog, spuneţi-i... spuneţi-i să-mi dea numai adresa!

— Asta i-a mai spus-o o dată şi băiatul, scârţâi printre dinţi laborantul. Domnul inginer vă comunică să vă vedeţi de treabă şi să-l scutiţi de prezenţa dumneavoastră. Nu cumva aveţi pretenţia să lase totul baltă tocmai acuma când e pe calea cea mai bună?! De fapt, suntem gata... nu mai rămâne decât... şi s-a făcut.

Prokop ţipă înspăimântat:

— Fugiţi - fugiţi, repede - repede - şi spuneţi-i să nu

conecteze înalta frecvenţă! Să oprească! Să oprească tot! Că de nu - că de nu se întâmplă... Fugiţi iute! El - el nu ştie - nu ştie că Daimon - pentru Dumnezeu, opriţi-l!

— Ha, ha, pufni laborantul într-un râs scurt. Domnul Tomeš ştie ce are de făcut; iar dumneata... În aceeaşi clipă printre zăbrele zbură mucul de ţigară aprins. Noapte bună!

Prokop se repezi spre gard.

— Sus mâinile, zbieră vocea dinăuntru şi numaidecât răsună strident fluierul paznicului.

Prokop o rupse la fugă.

Trecu şoseaua, sări peste şanţ şi continuă să alerge pe un câmp moale; se poticni într-o arătură, căzu, se ridică şi goni mai departe. Se opri cu inima bătându-i năvalnic. De jur-împrejur, cât cuprindea! cu ochiul, numai pământ pustiu; uite, acum mă ajung şi pun mâna pe mine. Îşi ascuţi auzul; era o tăcere profundă, nu auzea decât răsuflarea lui gâfâită. Dar dacă... dacă Grottupul zboară acum în aer? Se apucă de cap cu mâinile şi, îngrozit, o luă iar la fugă; alunecă într-o surpătură adâncă, se caţără înapoi sus şi, şchiopătând, îşi reluă goana nebună peste arături. I se trezi durerea în vechea fractură de la picior şi simţi nişte ace fierbinţi înţepându-i pieptul. Se opri, nemaifiind în stare să înainteze; se aşeză pe o brazdă rece şi îşi încorda privirea spre Grottup, ale cărui lămpi cu arc luceau palid prin ceaţă. Arăta ca o insulă de lumină într-un ocean de întuneric.

O tăcere înăbuşită, lugubră; şi totuşi, pe o rază de mii şi mii de kilometri se desfăşoară, fără răgaz, un atac necruţător; de pe muntele său de magnet, Daimon dirijează cumplitul bombardament mut al întregii lumi; vibrând pe mii de kilometri, undele zburătoare îşi croiesc drum prin întinderile spaţiale, pentru a detecta şi mătura primul firicel

de krakatit, oriunde ar apărea el pe acest pământ. Şi asta, în timp ce aici, în miez de noapte, în mijlocul acestei palide revărsări de lumină, un, smintit lucrează aplecat cu îndârjire asupra tainicului proces al transformării...

— Atenţie, Tomeš, izbucni Prokop. Dar vocea lui se scufundă în beznă, ca o piatră aruncată în apă de o mână de copil.

Sări în sus, fremătând de spaimă şi de frig, şi o rupse din nou la fugă; cât mai departe, cât mai departe de Grottup! Se opri împotmolindu-se într-o mlaştină; nu se aude explozia? Nu, e linişte; şi, sub un nou impuls al groazei, Prokop goneşte iar în sus, pe o coastă, se poticneşte, cade în genunchi, se saltă în picioare şi iar îi dă bătaie înainte, mereu înainte; se înfundă într-un desiş, bâjbâie cu mâinile, îşi croieşte drum orbecăind prin întuneric, cade şi alunecă la vale; se ridică, îşi şterge cu mâinile sângerânde năduşeala de pe frunte şi goneşte, goneşte mai departe.

În mijlocul unui câmp dădu peste ceva luminos; pipăi: era o cruce răsturnată. Gâfâind din greu, se aşeză pe postamentul gol. Revărsarea de lumină irizată, de deasupra Grottupului, se zăreşte acum departe, departe de tot la orizont; nu mai e decât o sclipire care coboară aproape de pământ. Prokop răsuflă din adânc; nu se aude nimic decât tăcerea; poate că totuşi Tomeš a dat greş şi cumplita catastrofă nu se va produce. Plin de teamă, trase cu urechea în depărtare; nimic, decât un susur rece într-o rigolă subterană; nimic, decât o inimă bătând cu putere.

Deodată, deasupra Grottupului se înalţă o uriaşă masă neagră şi totul se cufundă în beznă; în secunda următoare, însă, ca şi când bezna s-ar fi destrămat, ţâşni ca din

pământ o imensă coloană de foc; flăcările ei fâlfâiau înspăimântător, răspândind în jurul lor un zid de fum ciclopic; şi numaidecât răbufni un vuiet asurzitor, stârnit de presiunea aerului învolburat; un trosnet, arborii foşnesc scârţâitor şi *poc*! un şfichiuit năprasnic, ca de bici, un zgomot infernal, o lovitură bubuitoare, şi zeci de tunete; pământul se cutremură, în aer se zvârcoleşte sălbatic vârtejul de frunze smulse din copaci. Luptându-se din greu cu respiraţia, ţinându-se cu amândouă mâinile de postamentul crucii, ca să nu-l măture cumplita vijelie, Prokop căscă ochii la gigantica forţă sfârâitoare... „Şi se va spulbera pământul de puterea focului, şi în vacarmul tunetelor va cuvânta Atotputernicul.”

Unul după altul, la o fracţiune de secundă, se rostogoliră al doilea şi al treilea masiv; ultimul se destramă într-o văpaie roşie şi numaidecât izbucni a treia şi cea mai groaznică explozie; de bună seamă, flăcările au cuprins magaziile. O masă aprinsă zboară spre cer, un sfârâit prelung, masa incandescentă se răsfiră şi se lasă în jos ca o ploaie de scântei explozive, aidoma unui uriaş foc de artificii...

Deodată răbufni o bubuitură nesfârşită, zguduitoare, care se transformă numaidecât într-o canonadă puternică; în magazii explodară una câte una rachetele cu capsule inflamabile, sfârâind, ca scânteile sub nişte lovituri năprasnice de baros. Văpăile rumene ale pojarului se revărsară răpăind într-una, tata, rrrtatata, tata rrrtatata, cu focuri seci, ca dintr-un cuib de mitraliere. Izbucni a patra şi a cincea explozie, duduind asurzitor, ca obuzierele; incendiul se întinde într-o parte şi într-alta, înecând într-o mare de flăcări aproape jumătate din orizont.

Abia acum ajunse aici ecoul deznădăjduit al trosnetului pădurii din Grottup, cosită de suflul exploziei; dar aproape în aceeaşi secundă se prăvăli peste el canonada de şoc a magaziilor în flăcări. A şasea explozie se sparse cu o pocnitură, de o asprime stridentă; o fi sărit în aer kupelitul; în secunda următoare urlă cu o voce groasă, de bas, explozia butoaielor cu dynamon. Deodată, un proiectil aprins zbură ca fulgerul până la poalele cerului, împrăştiind pe boltă o flacără înaltă, care apoi se stinse şi zvâcni din nou ceva mai departe; dar abia după câteva secunde se auzi un zgomot surd, urmat de o bubuitură de tunet, cutremurătoare. O clipă de linişte, de se auzea şi trosnetul focului, atunci când frânge vreascurile; un nou şoc puternic, duduitor, şi peste uzinele Grottup ţâşneşte deodată o vâlvătaie, lăsând în urma ei câteva văpăi, ca un foc scăzut; răspândindu-se într-un zbor vertiginos, flăcările mistuiau oraşul Grottup.

Înlemnit de spaimă, Prokop se ridică şi porni mai departe, împleticindu-se.

LIII

Gonea pe şosea cu sufletul la gură; trecu iute peste vârful unui deal şi alergă grăbit la vale; vâlvoarea de foc din spatele lui dispăruse. I se părea că totul se risipeşte, scurgându-se imaterial şi halucinant pe apele unui râu fără ţărmuri, unde valurile nu clipocesc şi nici strigătul pescăruşului nu se aude. Se înspăimântă de ecoul propriului său tropăit în scurgerea tăcută şi nesfârşită a Totului; îşi încetini şi îşi înăbuși paşii, călcând fără zgomot, prin ceaţa lăptoasă.

Pe şosea, în faţa lui, licărea o luminiţă. Ar fi vrut s-o evite; se opri în loc şovăitor. O lampă deasupra unei mese, o flăcăruie într-o sobă, un felinar ce luminează drumul? Da, un felinar şi în el un fluture de noapte, istovit, îşi tremura aripile în jurul luminiţei pâlpâitoare. Prokop se apropie cu pas tărăgănat, de parcă nu s-ar fi încumetat; se opri şi se încălzi de departe la foculeţul neastâmpărat, mai merse câţiva paşi cu teama că iar va fi luat la goană. Şi din nou se opri, la o distanţă oarecare; era o căruţă cu coviltir, de a cărei oişte atârna un felinar aprins ce proiecta fascicole de lumină tremurătoare peste calul alb, peste pietrele albe şi peste trunchiurile albe ale mestecenilor din marginea drumului; de botul calului atârna un sac aspru, cu ovăz, din care calul ronţăia liniştit, cu capul lăsat în jos. Avea o coamă lungă, argintie şi o coadă stufoasă, care nu fusese retezată niciodată; şi, lângă botul lui sta un moşneag mic de statură, cu mustăţi albe şi părul argintiu, şi el la fel de luminos ca pânza aspră de pe coviltirul căruţei; se muta de pe un picior pe altul, se gândea, vorbea de unul singur şi atingea cu degetele coama albă, ca neaua, a calului.

Iată, acum s-a întors, se uită orbeşte în întuneric şi întreabă, cu o voce firavă:

— Tu eşti, Prokop? Haide o dată, de când te aştept...

Prokop nu se miră de loc, simţi doar o uşurare neţărmurită.

— Gata, vin, răspunse el gâfâind; dac-ai şti cât am alergat!

Moşneagul se apropie de el şi-i puse mâna pe haină:

— Eşti ud leoarcă, îi spuse dojenitor. Mai îmi faci şi o răceală!

— Moşule, murmură Prokop, ştii că Grottupul a zburat în

aer?

Bătrânul scutură din cap, cu părere de rău:

— Şi câţi oameni n-au murit atunci! Ai ostenit de-atâta fugă, nu-i aşa? Hai, suie pe capră. Tropăi spre botul calului şi-i dezlegă încet săculeţul cu ovăz. Hi, hi, gata, ajunge, strigă peltic. Să mergem, că avem un musafir.

— Ce duceţi sub coviltir? întrebă Prokop.

Moşneagul se întoarse spre el şi zâmbi:

— Ce vrei să duc? Lumea, lumea întreagă. Tu încă n-ai văzut lumea?

— Nu, n-am văzut-o.

— Bine, atunci stai să ţi-o arăt. Aşeză săculeţul cu ovăz în căruţă şi desfăcu pânza dintr-o parte, încet, fără nici o grabă. O trase uşor înapoi şi dezveli de sub ea o ladă cu un geam, în spatele căruia se afla o cutie cu poze. Stai, repetă el şi se apucă să caute ceva pe jos; ridică o crenguţă uscată, se lăsă pe vine aproape de felinar şi aprinse vreascul; totul încetişor şi temeinic. Aşa, aşa, să arzi frumos, descântă el crenguţa şi, ferind-o cu palmele să nu se stingă, se apropie, tropăind, de ladă; împinse capacul în sus şi aprinse înăuntru un fel de lămpiţă. A mea e cu ulei, îi explică. Unii au şi început să facă lumină cu carbid, dar... ştii, carbidul ăsta prea îţi arde ochii. Şi mai e cu el şi altă poveste: odată explodează şi ai dat de belea; mai poate face şi rău cuiva. Pe când cu uleiul, e ca la biserică... Se apleacă spre geam şi cu ochii lui spălăciţi se uită înăuntru. Se vede destul de bine. Ce minunăţie! spuse în şoaptă, plin de însufleţire. Hai, vino să vezi. Dar trebuie să te încovoi, ca să te faci micuţ ca un copil. Aşa.

Prokop se cocoşă în dreptul geamului.

— Ăsta-i templul grecesc din Girgente, pe insula Sicilia,

îşi începu bătrânul expunerea, pe de rost, cu voce gravă; e închinat lui Zeus, sau mai bine zis Junonei Lacinia. Priveşte aceste coloane. Sunt făcute din lespezi atât de mari, încât pe fiecare piatră poate mânca o familie întreagă. Iţi dai seama ce operă e asta?! Pot să întorc?... Privire de pe piscul Penegal din munţii Alpi, un asfinţit de soare, în asemenea clipe zăpada se aprinde, căpătând o strălucire frumoasă şi ciudată, întocmai cum se vede aici. Asta-i lumina Alpilor, iar muntele de acolo se numeşte Latemar. Mergem mai departe? Ce vezi acum, e Oraşul sfânt Benares, din India; apa acestui râu e sfinţită şi spală păcatele. Mii şi mii de oameni şi-au găsit aici tămăduirea.

Erau nişte imagini aspre, crude, desenate cu grijă şi colorate de mână; culorile erau puţin şterse, hârtia îngălbenită, şi totuşi mai rămăsese pe ele pitorescul plăcut şi reconfortant al albastrului, verdelui şi galbenului, vestele, roşii ale oamenilor şi azuriul curat al cerului; şi fiecare firicel de iarbă era desenat cu atenţie şi dragoste.

— Apa asta sfântă e Gangele, adăugă, cu respect moşneagul, şi învârti manivela. Iar aici e Zahura, cel mai frumos castel din lume.

Prokop îşi lipi pur şi simplu fruntea de geam. Vedea un castel alb ca zăpada, cu cupole uşoare, palmieri înalţi, şi o fântână arteziană din care ţâşnea o apă albastră; un om mărunţel, cu pană la turban, îmbrăcat în haină de purpură, şalvari galbeni şi cu o sabie tătărască la brâu, salută, ploconindu-se până la pământ, o femeie în veşminte albe, care duce de căpăstru un cal neastâmpărat.

— Unde... unde vine Zahura? întrebă Prokop în şoaptă.

Moşneagul strânse din umeri:

— Undeva, rosti nesigur; acolo unde-i mai frumos ca

oriunde. Unii dau de ea, alţii nu. Pot să întorc?

— Nu, încă nu.

Bătrânul se îndepărtă puţin şi începu să mângâie calul pe crupă.

— Hohohoho, stai niţel, ai răbdare, se adresă calului, şoptindu-i parcă la ureche. Trebuie să-i arătăm tot, pricepi? Să aibă şi el o bucurie.

— Învârteşte, moşule, îl rugă Prokop încremenit de uimire.

Urmară portul Hamburgului, Kremlinul, ţinuturile polare cu aurora boreală, vulcanul Krakatau, podul din Brooklin, Nôtre Dame, satele băştinaşilor din Bornéo; apoi căsuţa lui Darwin din Down, postul TFF din Poldh, o stradă din Şanhai, cascadele Victoria, cetatea Pernstyn, sondele de petrol din Baku.

— Iar asta e explozia de la Grottup, îi explică bătrânul; pe imagine se învălătuceau acum nişte trâmbe de fum trandafirii, proiectate până peste zenit, de o pălălaie de culoare galbenă-sulfurie; în fum şi flăcări atârnau fantastic nişte trupuri omeneşti sfârtecate. Peste cinci mii de oameni au pierit atunci. A fost o mare nenorocire, adăugă moşneagul suspinând. Gata, asta-i ultima imagine... Ei, ce spui, ai văzut lumea, sau nu?

— N-am văzut-o, mormăi Prokop, ameţit.

Bătrânul clătină din cap, decepţionat.

— Tu vrei să vezi prea multe. Pentru asta, băiete, trebuie să trăieşti mult. Suflă şi stinse lămpiţa din cutia cu poze, şi, bolborosind ceva pe sub mustaţă, trase încet pânza coviltirului la loc. Hai, urcă pe capră, că acu' plecăm. Luă sacul cu care era acoperit calul şi i-l puse lui Prokop pe umeri: să nu-ţi fie frig, îi spuse, în timp ce se aşeza lângă el;

apucă hăţurile şi fluieră în surdină. Calul porni într-o goană domoală: Hi! Hi, bălane! cânta moşneagul.

Pe dinaintea ochilor li se perindară, alergând înapoi, o alee de mesteceni şi scoruşi, nişte cocioabe învăluite în perdeaua cetii, un ţinut adormit şi cufundat în linişte.

— Moşule, întrebă deodată Prokop, şi cuvintele i se scurgeau încet; de ce mi s-au întâmplat mie toate astea?

— Cum ai spus?

— De ce a trebuit să am eu parte de atâtea, să fiu lovit atât de crunt?

Bătrânul stătu şi se gândi:

— Asta ţi se pare numai, spuse în cele din urmă. Tot ce pătimeşte omul, de la om se trage. Totul se deapănă din el ca dintr-un ghem.

— Asta nu-i adevărat, protestă Prokop. De ce a trebuit s-o întâlnesc pe prinţesă, de ce? Moşule, dumneata... poate mă cunoşti şi ştii că, de fapt... de fapt eu... eu am căutat-o... pe cealaltă, nu-i aşa? Şi totuşi... şi totuşi s-a întâmplat altfel - de ce? Hai, spune-mi!

Bătrânul reflectă, plescăind din buzele sale moi.

— Asta a fost trufia ta, rosti încet şi rar. Asta, aşa îi vine omului câteodată, nici nu ştie cum, dar, de fapt, totul era în el. Şi atunci începe să lovească în jurul lui... Arătă cu biciul, de se sperie şi calul şi începu să gonească mai tare: prrr, ce te-a apucat? îi strigă calului cu voce subţire. Vezi, tot aşa se întâmplă şi atunci când un tânăr începe să se zbată fără rost; totul se sperie o dată cu el. Şi când te gândeşti că nu-i nevoie să faci isprăvi mari. Şezi liniştit pe capră şi ai grijă să nu greşeşti drumul; şi tot ajungi unde trebuie.

— Moşule, întrebă Prokop cu voce plângăreaţă, clipind din ochi de durere; m-am purtat urât?

— Urât, neurât, îi răspunse bătrânul cu prudenţă; rău oamenilor tot le-ai făcut. Cu înţelepciune n-ai fi făcut ce-ai făcut, şi fără înţelepciune nu se poate; omul trebuie să gândească la ce e bun fiecare lucru pe care-l face. Uite, de pildă... O hârtie de o sută, îi poţi da foc sau plăti cu ea o datorie; dacă-i dai foc, pare, ce-i drept, mai măreţ, dar... La fel e şi cu femeile, adăugă pe neaşteptate.

— M-am purtat urât?

— Cum?

— Am fost rău?

— Ceva n-a fost curat în tine. Omul... trebuie mai mult să gândească decât să simtă. Şi tu te-ai aruncat în toate ca ieşit din minţi.

— Ştii, moşule, de vină a fost krakatitul.

— Cum?

— Ştii... eu... am făcut o descoperire... şi de acolo mi s-a tras...

— Dacă n-ar fi fost în tine, n-ar fi fost nici în descoperirea ta. Tot ce face omul, din el ţâşneşte. Ai răbdare, acum stai şi te gândeşte; gândeşte-te bine şi adu-ţi aminte ce este descoperirea ta, cum ai făcut-o. Gândeşte-te bine şi numai după aceea să-mi răspunzi ce ştii. Hi, ho, ho, pşş!

Căruţa uruia pe un drum amărât; bălanul, plin de râvnă, se încurca în propriile lui picioare, gonind într-un galop zdrăngănitor, ca pe vremuri; lumina felinarului juca pe pământ, pe copaci, peste pietre, moşneagul sălta pe capră şi cânta încetişor. Prokop îşi frecă fruntea, cu îndârjire.

— Moşule, spuse în şoaptă.

— Ce-i?

— Nu... nu mai ştiu!

— Ce anume?

— Nu mai ştiu... nu mai ştiu cum, cum se face... krakatitul!

— Păi vezi, rosti bătrânul mulţumit. Tot ai descoperit ceva.

LIV

Prokop avea senzaţia că străbăteau locurile liniştite ale copilăriei lui; dar ceaţa era prea multă, şi lumina felinarului abia atingea marginea drumului, cu pâlpâirile ei tremurătoare; de-o parte şi cealaltă a şoselei era pentru el o lume necunoscută şi cufundată în tăcere.

— Hohoho, se auzi deodată glasul bătrânului şi calul coti de pe şosea drept în lumea aceea mută şi scufundată în beznă. Roţile căruței se afundară într-o iarbă moale; Prokop desluşi o vâlcea îngustă, deoparte şi de alta nişte crânguri desfrunzite şi între ele o poiană fermecătoare.

— Prrr! strigă bătrânul şi, încet, tacticos, cobori de pe capră. Gata, scoală, spuse; am ajuns. Şi se apucă să desfacă, pe îndelete, harnaşamentul: ştii, acum o să vină cineva...

— Cine?

— ... Jandarmii. Ce să-i faci, ordinea e ordine, fără ea nu se poate... dar ăştia, nu ştiu de ce, vor întotdeauna tot felul de hârtii... şi autorizaţii... Şi de unde vii... şi încotro te duci... Eu, unul, drept să spun, nu mă pricep la poveştile astea. Deshăma calul şi vorbea domol, cu blândețe: Hai, taci, taci, prichindelule, acuşi capeţi o bucată de pâine...

Prokop, înţepenit de hurducăturile căruţei, abia se dădu jos de pe capră.

— Unde suntem?

— Aici, la o colibă, răspunse bătrânul, nesigur. Îi tragi un somn zdravăn şi uiţi de toate. Luă felinarul de pe oişte şi lumină cu el o baracă mică de scânduri; era un fel de hambar pentru depozitat fânul sau cam aşa ceva; vechi, dărăpănat şi lăsat într-o parte. Fac niţel foc, spuse moşneagul cu o voce melodioasă, şi-ţi fierb un ceai; transpiri niţel şi iar o să te simţi bine. Îl acoperi pe Prokop cu sacul şi puse felinarul lângă el: şezi şi aşteaptă până mă întorc cu vreascurile. Dădu să plece, dar în aceeaşi clipă îi trecu ceva prin minte; îşi vârî o mână în buzunar şi se uită la Prokop, întrebător.

— Ce e, moşule?

— Nnnu ştiu cum să-ţi spun... dar ştii, eu mai împart şi „planete”... Pescui ceva din buzunar şi-i arătă: printre degetele lui clipea un şoricel alb, cu ochişorii rubinii. Ştiu, molfăi repede, ştiu că nu crezi, dar... şoricelul... şoricelul ăsta e tare frumos... Nu-l vrei?

— Ba da.

— Asta e bine, se bucură bătrânul. Ş-ş-ş - mititelu, ş-ş-ş, hop! Desfăcu pumnul, şi şoricelul alb începu să-i alerge tiptil pe mânecă, în sus, până la umăr, îi mirosi cu gingăşie urechea păroasă şi se ascunse sub gulerul lui.

— Ce frumos e! suspină Prokop.

Bătrânul radia de fericire:

— Stai, să vezi ce ştie! şi se repezi spre căruţă, cotrobăi prin ea şi se întoarse numaidecât cu o cutie în care se afla un vraf de bileţele cu grijă rânduite. Scutură cutia şi îşi aţinti ochii săi mici şi luminoşi în gol. Hai, şoricelule, hai şi arată-i care-i dragostea lui! Şuieră printre dinţi ca un liliac de noapte. Şoricelul ieşi de sub guler, alunecă iute pe

mâneca lui şi ţâşti! sări pe cutie; Prokop îi urmărea, cu respiraţia tăiată, lăbuţele trandafirii care căutau de zor prin vraful de bileţele; şoricelul apucă unul cu dinţişorii săi mărunţi şi încercă să-l tragă afară, dar nu se ştie de ce, bileţelul nu voia să iasă; atunci şoricelul scutură din cap, şi, apucând numaidecât un altul din imediata vecinătate, îi trase un colţ în afară, apoi aşezându-se pe picioruşele din spate începu să-şi roadă ghearele minuscule.

— Asta-i dragostea ta, îi şopti bătrânul cu însufleţire. Ia-o.

Prokop luă bileţelul şi se aplecă repede spre lumina felinarului. Era fotografia unei fete... a aceleia cu părul despletit; sânii superbi erau despuiaţi, iar aici, aici... ochii aceia pătimaşi... adânci... fără fund.... Prokop o recunoscu.

— Nu e ea, moşule!

— Ia să văd! se minună bătrânul şi-i luă portretul din mână. A... ce păcat, mormăi cu părere de rău. O domnişoară atât de chipeşă. Auzi, Lala, Lalinka, nu e ea... nanana, cş-cş! Introduse portretul înapoi în vraful de bileţele şi fluieră în surdină. Şoricelul îşi roti pupilele rubinii, apucă iar bileţelul cu pricina şi iar scutură din cap; nu voia să iasă, pentru nimic în lume; trase afară bileţelul următor şi începu să se scarpine.

Prokop luă portretul: era Anči, o poză provincială, nici nu ştie cum să-şi ţină mâinile; are pe ea rochia de duminică şi stă... şi stă atât de frumos şi de stângaci.

— Nu e ea, spuse Prokop în şoaptă.

Moşul luă portretul, îl mângâie, şi parcă i-ar fi şuşotit ceva; se uită, nemulţumit şi cu tristeţe la Prokop, şi din nou scoase un fluierat subţire, subţire de tot.

— Te superi? îl întrebă Prokop, cu sfială.

Bătrânul nu-i răspunse şi se uită îngândurat la şoricel. Acesta încercă încă o dată să scoată bileţelul acela lăsat mai jos; cu neputinţă; se scutură şi trase de colţul bileţelului învecinat. Era portretul prinţesei. Prokop gemu şi-l lăsă să-i cadă din mână.

Bătrânul se gârbovi şi, fără să sufle o vorbă, ridică portretul.

— Vreau singur... eu singur, horcăi Prokop şi întinse repede mâna spre cutie.

Bătrânul îl opri:

— Asta nu-i voie!

— Dar acolo... acolo e ea, insistă Prokop, zdrobind cuvintele; acolo, acolo e aceea adevărată!

— Aci sunt toţi oamenii, spuse bătrânul mângâindu-şi cutia. Acum vei căpăta o planetă. Fâşâi încet, şoricelul se strecură din mâneca lui, scoase un bileţel verde şi cât ai clipi dispăru înapoi ca ţâşnit din puşcă; de bună seamă, Prokop îl speriase. Hai, citeşte, îl îndemnă moşneagul, închizând cu grijă cutia. Între timp eu mă duc după vreascuri; şi nu te mai necăji. Mângâie calul, aşeză cutia pe fundul căruței şi se îndreptă spre pădurice. Haina lui aspră, de culoare deschisă, aluneca prin întuneric; bălanul îl urmări cu privirea, clătină din cap şi porni pe urmele lui.

— Ihaha, se auzi vocea melodioasă a moşneagului, va să zică tu vrei să mergi cu mine? Ho, ho, ho, prichindelule!

Se mistuiră în ceaţă; Prokop îşi aduse aminte de bileţelul verde: „Planeta dumneavoastră”, citi la lumina flăcăruii pâlpâitoare. „Sunteţi un om cu însuşiri nobile, aveţi o inimă de aur, iar în profesia dumneavoastră nu vă întrece nimeni. Veţi avea de îndurat multe potrivnicii; dar dacă vă veţi feri de violenţă şi grandomanie, veţi obţine preţuirea

celor din jur şi o poziţie remarcabilă în viaţă. Veţi pierde prin asta multe, dar mai târziu veţi fi răsplătit. Zilele dumneavoastră norocoase sunt marţea şi vinerea. Saturn conj. b.b. Martis. DEO gratias.”

Moşneagul se ivi din beznă cu un braţ de vreascuri; în urma lui înainta capul alb al calului.

— Ei, întrebă bătrânul în şoaptă, încordat şi cu oarecare sfială, aşa cum îi şade bine unui autor; ai citit? E o planetă bună?

— Bună, moşule.

— Păi vezi, răsuflă bătrânul, mulţumit. Totul se va sfârşi cu bine. Slavă Domnului că e aşa.

Lăsă jos grămada de vreascuri, şi, murmurând de bucurie, aprinse focul în faţa barăcii, apoi cotrobăi iar prin căruţă, scoase un ceaun şi, tropa-tropa, se duse după apă: îndată, îndată e gata, bolborosea plin de zel. Trebăluia, agitându-se de colo până colo, ca o gospodină emoţionată; veni numaidecât cu pâinea şi, adulmecând cu plăcere, despacheta dintr-o hârtie o bucată de slănină ţărănească. Şi sare, şi sare trebuie; se bătu cu mâna peste frunte şi iar dădu fuga la căruţă. În sfârşit, se potoli şi se aşeză comod lângă foc; îi dădu lui Prokop o porţie mai mare, iar el începu să mestece încet încet fiecare dumicat. Lui Prokop îi intrase în ochi fum, sau mai ştiu eu ce, căci mânca şi lăcrima, în timp ce moşneagul din doi dumicaţi unul i-l întindea calului, care ţinea capul strălucitor aplecat deasupra lui. Şi, deodată, prin vălul de lacrimi, Prokop îl recunoscu pe moşneag: da, era chipul acela bătrân şi zbârcit pe care el îl vedea mereu pe plafonul de lemn al laboratorului său! De câte ori nu se uitase la el înainte de a adormi! Iar dimineaţa, când se trezea, nu mai era de recunoscut: nu se

mai vedeau decât nişte noduri în scândură, şi anii aşternuţi peste ele, şi umezeala şi praful... Moşneagul zâmbi:

— Ei, ţi-a plăcut? Ei, ei, ce s-a mai întâmplat de iar te întuneci! Se aplecă deasupra ceaunului: gata, fierbe. Se sculă anevoie şi se duse şontâc-şontâc spre căruţă: reveni numaidecât cu două căni. Na, ţine. Prokop luă cana; erau pictate pe ea nişte floricele de „nu mă uita”, care încununau un nume scris cu aur: „*Ludmila*”[37]. Citi numele de douăzeci de ori şi-l podidiră lacrimile.

— Moşule, moşule, rosti în şoaptă; ăsta-i... ăsta-i... numele ei?

Bătrânul îl privi cu nişte ochi trişti, plini de bunătate:

— Dacă ţii morţiş să afli, spuse încet, ăsta-i numele ei...

— Şi... şi o s-o găsesc vreodată?

Moşneagul nu spuse nimic, clipi doar din ochi:

— Hai, să-ţi torn.

Cu mâna tremurătoare Prokop îi întinse cana; şi bătrânul i-o umplu cu băgare de seamă.

— Bea, îi spuse domol, bea cât e cald.

— Mu-mu-mulţumesc, bâigui Prokop printre sughiţuri de plâns, şi sorbi din zeama amară şi întunecată.

Bătrânul îşi netezea, îngândurat, părul său lung.

— E amară, spuse rar, tare amară, nu-i aşa? Nu vrei o bucăţică de zahăr?

Prokop răsuci din cap, zeama îi strângea gura, ca amărăciunea lacrimilor, dar în piept i se revărsa o căldură binefăcătoare.

Bătrânul sorbea zgomotos din cana lui.

— Ia te uită, spuse el, numai aşa ca să spună ceva; ia te

---

[37] *Ludmila* - numele e simbolic, însemnând, în cehă, „iubitoare de oameni”. (n.tr.).

uită ce-i pictat pe cana mea? I-o întinse; o ancoră, o inimă şi o cruce. Asta înseamnă: credinţă, dragoste şi speranţă. Ei, hai, nu mai plânge. Stătea în picioare deasupra focului, cu mâinile împreunate: Dragule, dragule, vorbi încet, de-acum încolo n-o să mai realizezi supremul şi nici n-ai să mai dai din tine totul. Ai vrut să te spulberi prin forţă, dar vei rămâne întreg; nu vei mântui lumea şi nici n-o vei distruge. Multe vor rămâne închise în tine. Ca focul în piatră; ei, bine, te-ai sacrificat! Ai vrut să faci lucruri mult prea mari şi n-ai să faci decât lucruri mici. Aşa e bine.

Prokop stătea îngenuncheat în faţa focului şi nu cuteza să-şi ridice ochii; ştia că acum îi vorbea Dumnezeu Tatăl.

— Aşa e bine, repetă şi el, în şoaptă.

— Aşa e bine. Ai să faci lucruri bune pentru oameni. Cel ce se gândeşte la Suprem întoarce faţa de la oameni. Tu, în schimb, ai să-i slujeşti.

— Aşa e bine, oftă Prokop.

— Păi vezi, spuse bătrânul îmbucurat şi se lăsă pe vine. Dar ia spune-mi la ce e bună... invenţia aceea a ta... sau cum îi mai spui?

Prokop îşi înălţă capul:

— Nu mai ştiu... am uitat.

— Nu-i nimic, totuna e, îl încuraja bătrânul. Descoperi tu altele... Stai, ce-am vrut să spun? Aha, da, ştiu. La ce-i nevoie de o explozie atât de mare? Mai faci rău cuiva... Caută mai bine, poate găseşti ceva... ei... cum să spun... un fel de *pf, pj, pf*, arătă bătrânul, pufăind cu fălcile lui fleşcăite; ceva care să nu facă decât *puf, puf*... şi să pună în mişcare ceva, ca oamenii să poată lucra mai lesne şi mai bine. Mă înţelegi?

— Vrei să spui un carburant ieftin, nu-i aşa, moşule?

mormăi Prokop.

— Da, da, ieftin, ieftin, încuviinţă bătrânul radiind de bucurie. Ceva care să dea foloase multe. Să dea şi lumină, şi căldură, pricepi?

— Stai, se gândi Prokop, să vedem, încă nu ştiu... Ar trebui poate să încerc... să apuc firul de celălalt capăt...

— Întocmai. Încearcă să-l apuci de celălalt capăt şi gata... Păi vezi, ai şi găsit ceva de făcut. Dar acum lasă asta, şi mâine e o zi, mă duc să-ţi aştern patul. Se ridică în picioare şi şontâc-şontâc se apropie de căruţă. Ho, ho, ho, mititelu, cânta vocea lui; mergem la culcare. Se întoarse cu o perniţă mică, de pus sub cap: Hai, vino, spuse blând; luă felinarul şi intră în hambarul de scândură. Paie, slavă domnului, sunt destule, mormăi, întinzând patul. Pentru toţi trei.

Prokop se aşeză pe paie.

— Moşule! izbucni cu ochii holbaţi; uite aici!

— Unde?

— Aici, pe scândurile astea!

Pe fiecare dintre scândurile hambarului era scrisă, cu cretă, câte o literă mare de-o şchioapă; şi, la lumina pâlpâitoare a felinarului, Prokop citi: K...R...A...K...A...T...

— Asta nu-i nimic, nimic, bolborosi moşneagul îmbărbătându-l, şi şterse repede literele, cu şapca. Gata, s-a dus. Acum, culcă-te, să te acopăr cu sacul. Aşa.

Moşneagul se apropie de uşă:

— Dadada, mititelule, cântă cu voce tremurătoare şi calul băgă înăuntru fruntea lui frumoasă, argintie, şi începu să-şi şteargă botul de haina bătrânului. Hai intră, intră, îi porunci acesta, blajin, du-te de te culcă.

Bălanul intră, scurmă cu copitele lângă celălalt perete şi

se lăsă în genunchi.

— Eu mă întind între voi, spuse moşneagul; căluţul o să sufle deasupra ta şi-o să te încălzească; aşa.

Se aşeză în linişte lângă uşă; în spatele lui mai mocnea, în întuneric, focul pe cale să se stingă, şi se vedeau ochii blânzi şi înţelepţi ai calului, urmărindu-l cu credinţă şi devotament, în timp ce bătrânul şoptea ceva, murmura pe sub mustaţă şi dădea din cap.

Lui Prokop i se înceţoşară ochii de fiorul duioşiei. Dar bine... ăsta... ăsta-i răposatul taică-meu, îi veni deodată în minte; Doamne, cum a îmbătrânit! Şi ce gât subţire şi zbârcit are...

— Dormi, Prokop? îl întrebă, în şoaptă, bătrânul.

— Nu dorm, răspunse Prokop, copleşit de dragoste.

Şi, pe neaşteptate, moşneagul începu să cânte, domol, un cântec ciudat.

— Lalalala, dadada, binkili, bunkili, hou ta ta...

În cele din urmă Prokop aţipi, cufundându-se într-un somn liniştit, reconfortant, fără vise.

CUPRINS :

Redactor responsabil: HERTA SPUHN
Tehnoredactor: MARIANA PUŞCAŞU

Dat la cules în 01.1967. Bun de tipar 29.04.1967.
Apărut 1967. Comanda nr. 7665. Tiraj 30 140.
C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R - 96.

Tiparul executat sub comanda nr. 7004 la
Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii”,
Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti —
Republica Socialistă România